

Röportaj

ROJİN CANAN AKIN VE FUNDA DANIŞMAN

BİLDİĞİN GİBİ DEĞİL

90'LARDA GÜNEYDOĞU'DA ÇOCUK OLMAK

Yıldırım Türker'in sunuşuyla

metis | siyahbeyaz

Röportaj: Rojin Canan Akın ve Funda Danışman

Bildiğin Gibi Değil

90'larda Güneydoğuda Çocuk Olmak

Rojin Canan Akın, 1981 Batman, Kozluk doğumlu. İstanbul Öniversitesi’nde gazetecilik okudu. Halen gazetecilik yapıyor.

Funda Danışman, 1983 Erzincan doğumlu. *Birgün* gazetesinde çalıştı. Bilgi Üniversitesi reklamcılık bölümünde öğrenimini sürdürüyor.

Metis Yayınları

İpek Sokak 5,34433 **Beyoğlu, İstanbul** tel: 212 2454696 Faks: 212 2454519 c-posta: info®metiskitap.com www.mctiskltap.com

Yayınevi Sertifika No: 10726

Metis Siyahbeyaz BİLDİĞİN GİBİ DEĞİL 90'tarda Güneydoğu'da Çocuk Olmak Röportaj: Rojin Canan Akın ve Funda Danışman

İlk Basım: Haziran 2011 Dördüncü Basım: Kasım 2011

Yayıma Hazırlayan: îuncay Birkan Grafik tasarım: Semih Sökmen

Kapak Fotoğrafı: Attila Durak,

Kızıltepe, temmuz 2002; detay.

İç sayfalardaki fotoğraflar:

Funda Danışman ve Rojin Canan Akın

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaacılık Ltd.

Fatih Sanayi Sitesi No. 12/197-203 topkapı, İstanbul tel: 212 5678003
Matbaa Sertifika No: 11931

İSBN-13: 978-975-342-813-2

Röportaj

ROJİN CANAN AKIN VE FUNDA DANIŞMAN

BİLDİĞİN GİBİ DEĞİL

90'LARDA GÜNEYDOĞU'DA ÇOCUK OLMAK

Yıldırım Türker'İn sunuşuyla

İçindekiler

Sunuş

Üvey Kardeş Dilinden

Yıldırım Türker

Sözlü tarih çalışmalarının en özlülerinden biri, elinizdeki kitap.

Bundan yüzlerce yıl sonraya kalacak bir belge, dolayısıyla.

Onlarca yıldır hayatımızın, önünde kan ve ter döktüğümüz kördüğümünü anlamak için başvuracak insanlık, 90'lı yıllarda çocukluğunu cehennemin tam gözünde geçirmiş insanların anlatısına.

Onları, insan aklının alamayacağı bir zulümle yaralamış olan devlet aygıtının sığ-derin bütün yüzleri var bu kitapta. Kürt isyanının doğuş hikâyesi de.

Ama en önemlisi çocuk gözünden; en çıplak, en güçlü, en kırılgan olanın, insan tomurcuğunun yanı başından bakmaya zorluyor bizi.

Başkasının yarasına gözlerimizi kaçıramadan bakmanın aynası-na buyur ediyor.

O yıllardan sağ kalanlar, dev bir yetimler ordusu olarak ulaşabileceğimiz bir mesafede yaşıyor.

Onlara yaşatılan zulüm, insanlık tarihinin en kanlı toplama kamplarını aratmayacak zenginlikte.

Anna Frank'ın güncesi, savaşın, ırkçılığın, vahşetin hikayesini en kapsamlı tarih metinlerinden daha güçlü hissettirir insana. H içbir şey, on üç yaşındaki o hülyalı kız çocuğunun arta kalan sözcükleri kadar yakıcı olamaz.

Bu kitapta da onca işkenceden geçip sağ kalmayı başarmış insan** ların hikâyelerini dinleyeceğiz. Sanki bir ateşin başında, fısıltıyla anlatılıyormuş gibi.

Onlan okurken kendi çocukluğumuzun yaralarıyla yüzleşeceğiz bir kez daha. Çünkü bilirsiniz, "Gökyüzü gibi şu çocukluk / Hiçbir yere gitmiyor."

Gazete yazarı olmaya karar verişim, o yıllara dayanır. O vahşi 9293-94 yıllarına. Henüz yabancı gazetecilere rehberlik yaparak hayatımı kazandığım yıllar. 1993 yılında ilk olarak gittiğim Diyarbakır üstüne izlenimlerimi yazmıştım. Bu kitaptaki anlatıların iklimini:

Diyarbakır beni karşılamadı. Sessiz bir çamur deryası; kişiliksiz» yüzü silinmiş bir şehir. Mezopotamya’nın bu surlarıyla korunaklı, kervansaraylarıyla şefkatli şehrinin hiçbir konuğa kucak açacak, yalandan da olsa güleryüz gösterecek hali kalmamış. Bulmaca meraklısı bir gezgine sır vermeyecek; akşam yürüyüşlerinin yapıldığı ana caddesinden, alışveriş merkezine, oradan yoksul semtlerine kadar her türlü bilgiyi aynı suratsızlık, aynı ketumlukla sakınacak. İnsanları, bu şehri keşfe gelmiş bu beyaz adamlara ürkü yüklü bir uzaklıkla bakıyor. Burası artık kimsenin şehri değil.

İnsanlar burada yaşamıyor, saklanıyor. Onların saklandıkları şeyin adını koymak, belki bu coğrafyayı anlamak için atılacak ilk adım. Diyarbakırlılar burada asal olarak ne askerden ne PKK'den ne de hayali ya da hayal edilemeyen düşmanlardan saklanıyor. Onlar, kendi kimliklerinden, pek anlam veremedikleri bir kinle silinen tarihlerinden, kısacası Kürt olmaktan saklanıyor. Bunun adı, olağanüstü hal. Gündüz vakti caddelerden zırhlı kamyonlarıyla, ağır silahları şehre dönük, elleri tetikte askerler geçiyor. Yirmilerinde Batılı gençler. Sokaklarda gün boyu zeytin, pekmez, kaçak tütün, pestil, sucuk ve İran'dan gelme meyveler satılıyor. Diyarbakır, İpek Yolu'nun canalıcı bir noktasında, kocaman bir şark çıbanıyla yaralanmış yüzü ve kebapçıların ekşi yanık yağ kokusuyla tütsülenmiş sokaklarıyla bize sanki tarih öncesindcn kalma, dilden dile incelmiş bir mesel söylüyor. Giderek o zulüm meselinin kendisine dönüşüyor. Diyarbakır, artık bir şehir değil. Şehir, en bildik tanımıyla bir ilişkiler bütünüdür. Diyarbakır, bir şehir değil. Çıplak işkence hikâyeleri dinliyoruz. Tercüman olmanın dünyaya karşı bir duruş biçimi olduğunu kavramam zaman alacak. Gazeteci olmak da öyle. İlk gün, tercüman olduğum biri Amerikalı diğeri KanadalI gazetecilere tüketici bir düşmanlık besliyorum. Tüketici, çünkü bir yanıyla kendimi aklamaya yönelik bir düşmanlık bu. İnsanlar gördükleri işkenceyi, öldürülen çocuklarını, yakılan köylerini, soğuk ve açlığın elinden çektiklerini anlatırlarsa, yaşadıkları gerçeklik kazanacak; yoksa tanık olduğu insan ötesi, olağandışı vahşete kimseyi inandıramayan, tek başına tanık olduğu şey yüzünden ebedi bir yalnızlığa hapsedilen korku filmi kahramanları gibi çaresiz kalacaklarını hissederek anlatmak için kuyruğa giriyorlar. Hikâyeler kopuk, mantık zedeli, zamandizinsel bütünlüğe sahip değil. Yaşananlar gibi. Hikâyeler üst üste bindikçe aynılaşıyor; sıralamada, ayrıntıda tekrara düşüyor farklı köylerden farklı insanlar. Çünkü zulmün hayal gücü, tahammülümüzle sınırlıdır. Zulmün yaratıcılığı da insan onurunun, insan vücudunun sınırlarıyla belirleniyor.

Köylüler sabah 4:00-4.30'da caminin hoparlörüyle uyandırılıyor. Camiye toplanıyorlar. Sabah saat 8'e kadar mühlet veriliyor. Evlerini boşaltıp köyü terk edecekler. Korucu olmayı kabul etmeyen bu köy haritadan silinecek. Köy meydanında birkaç köylü öldüresiye hırpalanıyor. O sırada evlerden birkaçı ateşe veriliyor. Ateş, tarihin gelmiş geçmiş en etkili sözü. Ateş hayatla, geçmişle arana girdi mi kıyımın bile yapamadığını yapıyor. Ateş* dönebileceğin, bir gün dönebilme umuduyla açlığa, yokluğa direndiğin tarihini, yuvanı siliyor.

Tızyan adında çocuklar—

Biz dinliyoruz. Beyazlara has bir soğukkanlılıkla ayrıntıları deşiyoruz. Nerene vurdular? Elleriyle mi? Ne kadar asılı kaldın? Elektriği kaç kez verdiler? Çocuğuna ne yediriyorsun? Soğuk muydu? Kaç kilometre yürüdünüz? Ailenden ölen oldu mu? Ölüsünü aldın mı? Nasıl gömdün?

Anlatılanlar Kürtçeden Türkçeye, Türkçeden İngilizceye çevriliyor. Üç dilde kıyım, işkence, acı. Her sözcüğün karşılığı her dilde farklı ürpertiler, farklı tarihler yükleniyor. Gazeteciler soruyor: "Sizce durum düzelecek mi?" Kürtler, "Hayır!" diyor. Gazeteciler soruyor: "Umudunuz yok mu?" Kürtler, "Hayır!" diyor, "Hayır, yoktur." Tırnaklarının altından şişler sokularak, ağzına elektrik verilip hayaları burularak on gün sürekli işkence gören, sonra da otuz altı yıl hüküm yiyen on dokuz yaşındaki oğlunu anlatan anaya soruyorlar: "Temyiz imkânı var mı?" Genç ana, "Hayır," diyor, "bizi kimse dinlemiyor," diyor, "o orada, ben burada ölüp gideceğiz," diyor. "Hayır" diyor. Bu kadar keskin bir inançla, bıçak çeker gibi "Hayır" diyen insanlar, gazetecileri korkutuyor. Bu insanların, hikâyelerini kayda geçsin diye Doğunun o şaşmaz lehçesiyle anlatarak, bıkıp usanmadan, yüz yıl sonra da anlatılsın, unutulmasın diye anlatarak tarih yaz-

dıklanm kavrayabilmek çok güç, bir Batıl» iyin. Çünkü, onlar Batılı. Yanmış köyleri» sakat kalmış, ailesi ölmüş ıı.smılsırı, işkence maft-durlannı gördükten sonra dahî arılatılan bir lıikfiye karşısında bana dönüp "Sence abartıyorlar mı?" diye soruyorlar. Aharlı peşindeler. Bu hayat tasvirinde küçücük bir abartı alanı kalmış gibi,

Diyarbakır-Mardin yoluna çıktığımızda dağlara sis inmişti. Mu toprakların yürek paralayıcı güzelliği, hoyrat hüznü susturdu hepimizi. Bismil, Mazı Dağı, Silopi. Büyülü isimler. Sis, korkuyla aramı açıyor. Bu coğrafyada ölüm yadırganası, durmadan uzağa itilen, başkalarının derdi değil.

Tızyan'a gidiyoruz. Sarp bir dağ köyü. Anayoldan saptığımızda taksimizin şoförünü bir korku alıyor. Tızyan'a varabilecek iniyiz? Çamurlu bir dağ yolu kıvrıla kıvrıla bizi sisin bilinmezine sürüklüyor. Tızyan'ı asker basmış. Boş bir evde iki gerilla saklamyormuş. Asker, köylüyü evin önüne toplamış. Herkesi bir bir o evin kapısına yollamış. Köylüler, içerinin karanlığına bakıp, "Burası boş, kimse yok," diyormuş. Asker, içeride saklandığına inandığı iki

gerilladan bir tepki bekliyor, köylüleri mayın tarlasına eşek sürer gibi evin kapısına sürüyormuş. Köylüler içeri bakıyor, gerillalarla göz göze geliyor, "Kimse yok," diyormuş. "Burası boş." Sıra köyün meczubuna gelmiş. Herkesin yüreği tetikte. Meczup içeri girmiş. Çığlığı basıvermiş: "Burda iki kişi var." Ateş açılmış, meczup da öldürülmüş. Sonuç: "Çatışmada bölücü örgüt üyesi üç militan ele geçirildi."

Tızyan, ertesi sabah boşaltılmış. Yakılmış. Tızyan'a gidiyoruz. Haritalar yalan söyler mi? Buraya ilişkin bütün kayıtlar yalan söyleyebilir. Yol bitmek bilmiyor. Birden bu dağlarda, bu sisin kalın örtüsü altında, bu bizi nereye götürdüğünü bilemediğimiz yolda kaybolmak istiyorum. Vahşetin ağırlaştırdığı yüreğim dünyanın tam da bu noktasında, bir kez daha yaşayamayacağını şu anda kanatlansın, hayatımın en uzun yedi kilometresinde kaybolayım istiyorum. Sis, korkuyla arama giriyor. Tızyan, birden bir hayalet gibi karşımızda beliriyor. Yüzelli haneli, tepe üstüne kurulu bir köy. Taş evleriyle Doğunun güçlü, mağrur dokusu.

Tızyan'ı gördüm. Bir insan ölüsünü görmek kadar acıtıcıydı. Yüzlerce yıldır ayakta, kaç nesle yurt olmuş bu köy sisin içinde korkunç bir yalnızlığa mahkûm edilmiş. Kimi evleri yıkılmış, kimileri yakılmış. Evlerin kırık camlarından yeni badana edilmiş bir duvar, külünü

saklayan bir ocak, bir şilte parçası görülüyor. İşte insanların son gün toplandıktan cami. İşte o meydan. Hırçın kuş sürülerinin sesi dışında som bir sessizlik.

Ertesi gün Batman'a yola çıkıyoruz. Biz bir jandarma karakolunda bekletilirken otobüsler dolusu asker adarının aeldiöini göriivo-

* ^ W W «

ruz. On kadar otobüs yola dizilip duruyor. Genç yolcularını ovaya boşaltıyor. Belki onlar da bu güneşli günde benim gibi, hayatlarında böylesine geniş, böylesine ferah bir gökyüzü görmediklerini düşünüyorlar. Hepsinin boynu bükük. İlk yenilgilerini doğa karşısında yaşıyorlar. Onları uğurlayan davul zurnaların böbürü çoktan unutulmuş. Artık korku var. savaş var.

Batman yolundan geri çevriliyoruz. Kendi güvenliğimiz için. Bingöl yoluna sapıyoruz. Artık Kulp'a kadar bütün köyler boşaltılmış. Lice'ye ulaşmak imkânsız. Gidebildiğimiz kadar gidip boşaltılmış, kimi evleri yakılmış bir köy daha geziyoruz. Sis dağıldı. Güneş neredeyse yakıcı. Çok yoksul olduğu için Diyarbakır'a göçememiş, yan köye sığınmış bir köylüye soruyoruz: "Neden korucu olmayı kabul etmedin?" "Korucu olmak silah kuşanmak demek. Adam öldürmek demek. Ben sineği öldüremem," diyor.

Köylerinden sürgün edilmiş köylüler, olan biteni bitkin bir alışkanlıkla anlatıyor. Korkunun, acının ötesine geçmiş insanların umursamazlığıyla. "Bir gün döneriz. Dersim'ler gördük. Yine döndük. Yine döneriz," diyorlar. Ama onları altüst eden, anlatırken seslerini, öfkelerini denetleyemedikleri bir şey var. Taşlar. Boşaltılan köylerindeki evlerinin taşlan sökülüp askeri araçlara yükleniyor ve ilçede jandarma karakolu binasında kullanılıyor.

Açlık, yurtsuzluk, yılgınlık değil ama bu, onlan Öldürebilir. Kurşuna, yangına, yalnızlığa direnen taşlannı istiyorlar. İşte o taşlan yerine koyamazlar. Atalanndan kalmış o taşlar.

Döndüğümde dostlanm "Korktun mu?" diye sordu. Evet, korktum. En çok da o kartaldan. Bölge valisinin makam odasındaki içi doldurulmuş, tozlu, tüyü teleği dökülmüş o kartaldan. Sonrası rüya-lanm. Tırnak altlanna şiş sokulmuş oğlan, Diyarbakır sürgününde açlıktan hastalanmış bebek, iki oğlunu da kaybetmiş ana, yurtsuz kalmış binlerce köylü, beni de aralanna almış bir ağızdan bağırıyorlar: "Ne mutlu Türküm diyene!"

Kendini yiyen kaplanlar—

Bilimin gönülsüz denekleri olan hayvanlar yaşanan savaşın hikâyesini anlatmıştı. NATO bombalarının ölümle köprü kuran patlama sesleri Belgrad Hayvanat Bahçesi'ndeki hayvanların çoğunu hasta etmiş. Yaşadıkları aşın stres sonucu kimi hayvanlar çocuklarını yemeye, birbirleriyle şiddetli geçimsizlik işaretleri göstermeye başlamış. Bir zamanlar dost olan hayvanlar birbirlerinin kanlısı olmuş. Gazetelerde bombardıman stresini en ağır yaşayanlardan biri olan bir kaplanın resmini görmüştüm. .Arka pençelerini kemire kemire yemişti.

Bir keresinde ^Gündelik Hayatın Travması" başlıklı bir konuşma için o dönemin görüşmüş olduğum çocuklarından üçünü seçmiştim.

Vakalardan ilki on beş yaşında bir kız çocuğuydu. Son derece güçlü bir dil duygusuna sahip, pınl pırıl gözleriyle yeni hayatına uyum sağlama konusunda ciddi adımlar atmış olduğu apaçık görülebilen olağanüstü zeki bir kız. Küçücük yaşında geçirdiği ağır işkence ve tacize rağmen yüreğine sahip çıkmış, içini acılaştırmamış!!.

İkinci vaka, konuşamayan, zorlamamız sonucu kmk dökük diliyle basma gelenleri anlatmaya çalışan, gözleriyle bütün dünyadan hesap soran, iyice küsmüş, her gece kâbuslarla yataktan dışarı uğrayan on altı yaşında bir oğlan çocuğuydu. Başına gelenleri dile dökmek is-içmiyor, bizim meraklı sorularımız karşısında adeta öfkeyle geriliyordu. Bu iki vakayı da yanı başında *durduğum* yabancı gazeteciye tercüme ederken kendimi kurbanlara ihanet içinde hissetmem beni çok sarsmıştı. Acı. hiçbir dilde aynı karşılığı bulmuyordu. Acıyı tercüme etmek imkânsızdı. Ağır travma vakaJannın basitçe başka bir dik aktarılması asla aydınlatıcı olmuyordu. Kurbanın, tercüman olan benim ve sonunda *ârmmtUrücü* bir süzgeçten geçmiş anlatının aktarıldığı gazetecinin *yüzünü* döndüğü resimler birbirinden çok farklıydı. Bu faikı ne kadar aza *indtmtye* çırpınmam da korkunç yetersizlik duygusundan, *âûlenmmn*, kültürlerimizin bizi kilitlediği zindandan çıkamıyor, soluk alamıvorcferm.

Hele ikinci vakanın, bahsimin van odada iki £ün vonra kaJdıra-mayjpö'ecefi *ıftznc&ten* geçerken anığı çığlıklarda asılı kalmış hayatım anlatırken kullandığı diL yani Türkçe, onun ikinci diliydi, O da acıyı kendi.ya$3rfıgj« dillendirdiği gİhı aktarmıyor, onun tercüme^

üstüne binen benim tercümemle iş iyice içinden çıkılmaz, bir iletişimsizlik alıştırmasına dönüşüyordu.

İkinci vakaya tanıklığımdan sonra büyük bir korkuya kapılmış, ilk çocuğun, o ışıltılı küçük kızın bende yanılmış olduğu kesin, leke* sîz şefkat ve merhamet duygusuna hiç benzemeyen bir acıyla çaresiz kalmıştım. İçimde o küçük kızı bir kahraman olarak kucaklayan, onun travmasıyla baş etme biçimi karşısında hayranlıkla tanımlanmış bir acı çeken ben, ikinci işkence

kurbanı, savaşı kaybetmiş o dil* siz çocuk karşısında benzer bir şefkate şartlamıyordum.

Uzaktan bakanlar için bütün meselenin özü burada yalıyor kanımca.

Acılarına tanık olmayı on yıllar boyunca reddettiğimiz insanların içleri acılaşmadan, pırıl pırıl bir bilinçle yollarına devam etmesini istiyoruz. Zamanında görmediğimiz, görmekten kaçındığımız zulmün izlerini bile görmeye tahammülümüz yok.

Barış dilini, bağışlayıcılığı ille onlardan bekliyoruz.

Büyük bir cesaretle gözaltındayken uğradığı tecavüzü anlatan on sekiz yaşındaki delikanlı, üçüncü vakaydı. O da inançlarıyla, "kavgasıyla" yaşadıklarının üstesinden gelebileceğine karar vermiş, her şeyi göze alıp yaşadıklarım anlatmaya sıvanmıştı. Amerikalı gazeteciyse bütün tutturukluğuyla çocuğun ırzına geçen copun kaç santiminin kullanıldığını öğrenmek peşindeydi.

O odada üç kişinin, mağdur, gazeteci ve tercümanın yaşadığı dil ilişkisi gerçekten de konunun uzmanı bir grup terapist ve olağanüstü donanımlı bir kültür tercümanı istiyordu.

Bu topraklarda 90'lartn üstünden on yıldan fazla geçmesine rağmen bu toplumda muktedir fikir erbabı hâlfl hangi konumda, hangi konuda uzman olursa olsun milliyetçiliğin köpek dişleriyle hayata tutunuyor, savaşın, işkencenin, görmezden geldikleri oıca zulmün travmasıyla önce kendi evlatlarını yiyor, sonra kendi yüreklerini kemirerek kendilerini sakat bırakıyorlar.

Hazaf‘dan sonrası—

Funda ile Rojin de çocuklukları o yıllara denk düşen, o bölgeden iki genç kadın.

Hayran olunası bir sadakat ve sabırla, sağ kalan kardeşlerini din-

İçmişler, bize sunuyorlar.

On dokuz kadın ve adamın hayatta kalma hikâyelerini okurken bunların hepsinin bizim hikâyemiz olduğunu unutmamalı. Babalan gözleri önünde öldürülen, anneleri dayakla felç edilen, kardeşlerinin ölüsü bir koyakta bulunuveren, hayal gücünü zorlayan işkencelerden geçen, cinsel tacize uğrayan, durmadan üniformalı öğretmenlerden, askerlerden, polislerden dayak yiyen bu çocuklar anık büyüdü.

Hepsinin ilk hatırladığı, ölüm.

Çoğunluk bir yakınlarının paramparça edilmiş bedeniyle karşılaşmışlar daha birer çocukken.

Devletimiz, kirli sarı bir yılışıklıkla "kardeşimiz" dediği insanların bir kuşağını öldürüp bir kuşağının çocukluğunu nasıl yaralamış. Belki de ancak o üveylerin ağzından dinlediğimizde anlayacağız Kültleri, isyanı, o toprakların acısını, dağların uğultusunu.

Wanbctan’ın anlattığı, "Sanki gözleri yırtılıyor" gibi bakan suskun kız çocuğu Hazal'Ia tanışın. Babasını konuşturmak için gözleri önünde dokuz kişi tarafından ırzına geçilen, layık görüldüğü zulüm karşısında lal olan Hazal'ı.

"Hazal'dan sonra nasıl yaşayabiliriz?"i düşünelim sonra. Hep birlikte.

Hazal’ı sağaltacak bir dünyanın harcı nasıl atılır? Duyduğumuz derin tiksinti ve utançla, insan kalarak nasıl baş edebiliriz?

Şu an, hayatımızın en acil sorusu budur.

İstanbul, Mayıs 2011

önsöz

Rojin Canan Akın ve Funda Danışman

Hikâyelerini bilmediklerimizdir en çt>k düşman olduklarımız...

Slavoj £i?ek. *Kırıldın Mutlak*

Bu kitap, hinlerine hak vermek ya da hinlerini (ivmek kaygısıyla ya* ztlmadı. Öncelikli amacımız, kimilerinin "Bölge" kimilerinin "Do ğu". kimilerinin dc "Kürt illeri" olarak bildiği coğrafyada yaşanan savaştan kaynaklı acıları, ölümleri, eksik yaşanan duyguları, yarını kalan hayatları, kısacası "öteki" olarak bilinenleri anlamaktı. Ihı kitap 1975-80 yılları arasında doğmuş, 9()'lı yıllarda çocuk olup yaşa* ıı an savaşı tıim çıplaklığıyla belleğine kaydetmek /orunda kalan ve her şeye rağmen yaşamım orada sürdüren kuşağın hikfıycsidir ayın /amanda.

Burada hikâyesini okuyacağınız kişiler bizi kendimizle yüzleş meye, kendimizi onların yerine koymaya ve bütün bunları duyduktan sonra "Nasıl eskisi gibi kalabirim ki" sorusunun ağırlığını hissel* tirip düşünmeye sevk ediyor. Hikâyelerin hepsi yüz yüze görüşmeler sonucunda ortaya çıktı: Doğdukları aıuian bugüne kadaıki yaşanılanın konuştuk. Katılımcılarımızın gerçek isimlerinin yerine yasak* lanmış köy isimlerini rumuz olarak kullandık. İsimler kendi yolcu hıklarım "birilerinc" rağmen sürdürüyor. Çünkü yasaklanan hiçbir şey. vakti dolmadıkça yok olmuyor.

Katılımcılarımızdan bize yaşamlarını aktarmalarım istediğimiz de. doğrusu dinlemenin bu kadar zor olacağını düşünmemiştik, Çiiu* kii nihayetinde biz de o coğrafyanın çocuklarıydık ve biz de payımı* za düştüğü kadar yaşamıştık "oradaki" gerçeği. Tek farkımız "onlar" yaşadıklarına rağmen lıâla oradaydılar, "biz" ise yaşadıklarımızla buradaydık.

Orada ve burada olmanın ötesinde, yalnızca gördüğünü/görebiU diğini hissedip anlayabilmenin sınırlanın nasıl aşabiliriz? İçinde bulunduğumuz zamanın herhangi bir yerinde yaşanan haksızlığın, şiddetin ve acının anlaşılabilirliği yalnızca gözle mi görülür? O halde hem oradakilere hem de buradakilere soruyoruz; bunca şeyi gördüğümüz halde hâlâ anlayamadığımız nedir? "Görme"nin sınırlı olanaklarında, göremediklerimizin hayatlarımıza kattığı huzursuzluğu neyle açıklayabiliriz?

Bu kitabı yazmak için yola koyulduğumuzda yanımızda duran, bizden desteğini esirgemeyen Osman Kavala ve ailelerimize, bizimle hikâyelerini paylaşan, samimiyetlerini ve dostluklarını esirgemeyen, bu çalışmaya inanan bütün katılımcılarımıza, şu an Diyarbakır cezaevinde tutuklu bulunan Batman Belediye Başkanı Nejdet Atalay başta olmak üzere Batman

Belediyesi ve Balman konukevi çalışanlarına, Nevzat Anuk’a, çalışmaya katkılarını esirgemeyen sevgili arka-

«•

daşlarımız Ruhat Sena Danışman, Limit Barış, Rawin Sterk, Ayçin

*

Çolak, Dença Kartun, İbrahim Budak'a, kitaba verdiği destekten dolayı Yıldırım Türker'e, editörümüz Tuncay Birkan'a ve tüm Metis çalışanlarına sonsuz teşekkürler.

İstanbul, Mayıs 2011

Fotoğraflar: Funda Danışman, Şırnak. 2009.

Fotoğrafların tümü aynı evin farklı cephelerden çekilmiş görüntüleridir: Şırnak'ta benzer durumdaki çok sayıda yaralı evden biri.

Birbirimizi anlamak, ancak çocukluk acılarımızı yok saymamakla mümkün olur.

Bu koşul yerine gelmedikçe "anlamak" ancak ardında kibir ve küçümsemenin gizlendiği

bir anlayışlı olma pozundan ibaret kalır.

Amo Gruen, *Demokrasi Mücadelesi*

Sen hiç Kürt'e benzemiyorsun

Adım Amed. 1979 Batman doğumluyum. Ailem Batman merkezde. Ben yedi yaşına kadar köyde kaldım, babaannemlerle birlikte yaşıyordum. Okul çağına gelince Batman merkeze, babamların yanına geçtim. Babam Türkiye Petrolleri'nde işçi olduğu için onlar erkenden Batman a gelmişlerdi. Aslında biz aile olarak bir aşiretin mensubu değiliz, ama bizim ailemizin kökeni biraz şeyhlik olayına dayanıyor. Şeyh Muhammed Arapkent. Bismİlli. Aslen bizim köyümüz, bizim topraklarımız diyelim, dedelerimizin falan yaşadığı yer Bismil'e bağlı M. Köyü'dür.

Onlar aile olarak, köy olarak, hepsi bu şeyhin müridi olurlar. Bizim ailemizin öyle bir yapısı var. Yani dinsel bir temele dayanıyor diyebilirim, ama aşiret olarak böyle feodal bir yapı yok. Yedi kardeşiz.

Ben sondan iiçüncüyüm. Benden küçük iki kız kardeşim var. Büyüklerden üç abla, bir ağabey.

Onlar evli. Benden küçüklerden biri evli, biri bekâr. Bir ablam Gazi Üniversitesi Kamu Yönetİmi'nden mezun. Ağabeyim Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler'den.

Üç çocuk okudu bizde. Ben de Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi. Bizim okumamızın remel sebebi aslında babamın eğitimi «»ever, gazete okumayı sever, kitap okumayı sever olması bence* Babam lı* se mezunudur, ama üniversiteyi kazanmasına rağmen maddi durumundan dolayı gidememiş. Liseyi Elazığ'da okumuş. Babam şendi-kalıydı. İstanbul’a, Ankara’ya gitmemizin sebebi sendikal faaliyetle-rivdi. Babaannemler köyde yaşıyorlardı, beni de çok severlerdi. Ben kardeşlerimle birlikte yaşamaktansa onların yanında, köyde kalmayı tercih ediyordum. Orada biniz daha fazla sevildiğimi hissediyordum. Köye gittiğimde, beni görünce heyecanlanıyorlardı, bana ilgi göste* riyorlardı, ben de o ilgiyi seviyordum. Kardeşlerini arasında bam daha fazla ilgi vardı. Ben biraz daha mı sevimliydim artık ne diyeyim onlara göre.

Birsoyadım olduğunu keşfediyorum—

Yedi yaşımda okula başladım. İlkokula başladığım zaman Türkçe bilmiyordum. Kürtçe biliyordum, evimizde Kürtçe konuşulurdu. Yavaş yavaş televizyon, işte modem şehirde yaşıyor olmanın vermiş olduğu komşuluk ilişkileri, arkadaşlık, işte ne bileyim gazete falan eve girmeye başlayınca biz biraz Türkçe öğrenmeye başladık. Veya ablalarım okula gidip bizlerle biraz bir şeyler konuşunca konuşmaya başladık.

Batman'da Mehmet Akif Ersoy İlkokulu’nda başladım. Eski adı Devrim İlköğretim Okulu. Çok eski bir okuldur. Nerdeyse benim bütün ailemin gitmiş olduğu okuldur. Okula ablamla gidecektim, aynı okuldaydık. Ablam bana her şeyi anlatmaya başladı: Burada sıraya gireceksin, burada toplanıyor

öğrenciler, burada Andımız okunuyor. Ben Andımız nedir bilmiyorum tabii ki.

Sınıfa girdik, öğretmen yoklama yapıyor, ismini ardından daso-yismini söylüyor. Mesela, Ahmet Aslan, buradayım veya Rıdvan Çelik, buradayım. Ahmet tamam da bundan sonra söylediği ne acaba?

Gerçekten bilmiyomıuşum meğerse. Sayıyor, herkes buradayım, diyor. Herhalde beni saydığı zaman ben de kalkıp buradayım diyeceğim, dedim. Sonra büyük tehlike geldi. Benim dışımda bir Amed daha vardı. Onun soyadı Çiftçi'ydi. Unutmuyorum. Amed Çiftçi, dedi. Buradayım, dedim. O da, buradayım, dedi. İkimiz de kalktık. Öğretmen bakn. Hangimzsiniz oğlum, dedi. Ben valla bilmiyorum, hangi Amed. dedim. Ondan sonra herhalde listeye baktı. Sen bu Amed değilsin. dedi. Sen şimdi olur. dedi. Sonra benim sıram geldiğinde, orada soyadımın ne olduğunu öğrendim. Sovadmın ne demek olduğunu ve soyadımı bilmiyordum.

Benim ilk öğretmenim Kümü. Ama bizimle hiçbir zaman Kürtçe konuşmadı. Biz kendi aramızda okulda da Kürtçe konuşurduk. Okulda sakin ve başarılı bir öârencivdim. Hocalarım Anadolu lisesi ve

t c. <

devlet parasız yatılı okulu sınavlarına girmem gerektiğini söylerlerdi fakat ben hiçbirine girmedim: imkânım da vardı, ama bilincim yoktu. Kimse oturup bu okulların farklılığını veya neden girmen gerektiğini konuşmuyor. Bazı arkadaşlarım o sınavlara girip kazanmışlardı ve onların aldığı eğitimin farklılığını fark edip çok pişman oldum.

Ortaokulu başka bir okulda okudum. Yahya Kemal Beyatlı Lisesi. Batman'da. Batman’daki diğer bölgelere göre biraz daha varoş semtinde kalan, öyle insanların, öyle çocukların ailelerinin olduğu bir lise. O dönem binasından, çok fazla öğrenci kapasitesinin olmasından, öğretmen sayısından kaynaklı biraz popülerdi. Aynı zamanda ortaokul bölümü de vardı. Ablam da oraya gittiği için o okula gittim. Ortaokulda farklı öğrencilerle karşılaştım, anık Batı’dan gelen öğretmenlerin çocukları da vardı hayatımızda ve bir çocuğun öğretmen çocuğu olması bize çok farklı geliyordu: Vay be, diyorduk. Kıskanıyorduk onları. Baksana bunlar işte biraz daha modemler,

diye düşünüyorduk. Baba okumuş. Yani sonuçta orada öğretmen olan insan bizim için çok farklıydı, Türkçesi düzgündü, bize bir şeyler anlatıyordu, çok şey biliyordu. Onlann çocukları da bize biraz daha farklı geliyordu. Onları biraz kıskanıyorduk.

Biz çok dikkatli olmalıyız—

Ortaokula başladığım yıllarda şehirde hareketlenmeler başlamıştı ve ben de anlamaya çalışıyordum. Gerçi bizim köyün yapısı gereği siyasi bir hava vardı. Bu durum bizde 1988-89 yıllarında amcaoğulla-nmızın gerillaya katılmalarıyla daha da somutlanmış oldu.

Ben o dönemde artık, ne için gittiklerini ve ne olacaklarını, sorunun ne olduğunu anlamaya başlamıştım. Ne olduğunu biliyordum. İşte Kürt mücadelesini vermek için gittiklerini. O dönem askerlerin

gelmesi, baskı yapılması ve koruculuğu köye dayatmaları, onları görüyordum. Ondan kaynaklı bir problem olduğunu ve bu insanların ona bir başkaldırı şeklinde gittiklerini biliyordum. Biraz o siyasi durumun farkına varmıştım. Artık anlatılmaya da başlanmıştı bizim köyümüzde. Bir ev baskım yaşamış amcaoğullarımız, yani daha politik olan ağabeylerimizin evleri sık sık basılırdı. Asker gelip sürekli arama yaparmış, çocuklarınız nerede, diye sorup dövdüklerini duymuştum. Bu duyduklarım benim ister istemez devlete pek sempatik bakamamama sebepti, çünkü yapılanlar sempatik değil. Gerçi fiili olarak yaşamıma herhangi bir etki ettiğini söyleyemem. Ama dışarıda gördüğüm polise bakış açım değişmişti.

Liseye Fatih Lisesi’nde devam ettim. Diğer okula gelen öğrenci profili kötüydü. Çok kötüydü. Ben başarılı olduğumdan, sadece derslerimi düşünüyordum. Benim dersim aksamasın, evde otoriter bir baba var. Bunların çok dışında bir şeyler yaptığımı duyarsa sorun yaşardık ve ben babamla sorun yaşamak isteyen bir çocuk değildim. Babamla böyle bir şey olacağı fikrini bile düşünmek istemiyordum. Ters düşmek istemezdim, ama böyle bir şey yaparsam ters düşer miydim onu da bilmiyorum. Belki hiç ters düşmezdim. Belki hoşuna bile gidebilirdi. Oğlum bu yaşta ne güzel siyasi tavırlar sergiliyor, diyebilirdi. Ama muhtemelen o dönemin yapısı, insanların başlarına gelenler, insanların yaşadıkları, insanların gözaltına alınmaları... bu tür olayların oğlunun başına gelmesini istemeyecekti. Bunu iyi bilirim yani.

Çünkü o dönemler gerçekten buralar çok karışıktı ortam olarak. Mesela biz sürekli dikkat etmek zorunda olduğumuzu biliyorduk. Kimse bize bire bir dikkatli olun demiyordu. Öyle demelerine gerek yoktu. Biz ne kadar dikkatli olmamız gerektiğinin farkındaydık.

Hizbultahlı hayat—

O dönem Hizbullah sürecinin başlangıcı gibiydi. Arkadaşlarımızın arasında vardı. Çok iyi olduğumuz arkadaşlarımızın sonradan onlara katıldığında nasıl bir değişikliğe uğradıklarını, bize bir şeyler empoze etmeye çalıştıklarını, buna karşı biz tepki geliştirince bizi kötü bir şekilde dışladıklarını çok iyi hatırlıyorum. Sizden bir bok olmaz, tarzında çok şey yaptıklarını hatırlıyorum. Siz camiye de gelmiyorsunuz, kırtasiyeye de gelmiyorsunuz, derlerdi. Bunların kırtasiyeleri vardı. Toplandıkları, fikirlerini geliştirdikleri, tartıştıkları kırtasiyeleri vardı. Ağabeylerinin bulunduğu yerler vardı. Bizi oraya götürmek isterlerdi. Lise başladıktan sonra bunları yavaş yavaş yaşamaya başladık. Ben mesafeli davranıyordum. Az önce dedim ya beni hep şu şekilde düşünün: İşlerin yolunda gitmesini isteyen bir insan. Ben oraya da gitmeyeyim buraya da gitmeyeyim tarzında. Tarafsız kalmak istiyordum, belki de korkudan. Samimi olarak söyleyeyim. Çünkü yaşanan, olan biten, duyduğun, insanların başlarına gelenler, bunlar seni korkutan şeylerdi.

Mesela Hizbulluh olayında bu adamların insanları eğittiklerini, arkadaşlarımızı kendi saflarına çektiklerini, arkadaşların nasıl bir ruh hali içine girdiklerini görmek bile beni korkutuyordu.

Birden çok ciddi insan oluyorlardı. Çok matrakken bizimle sabahtan akşama kadar top oynuyorken, sigara içiyorken, öğretmenle dalga geçivorken. kızlarla ilgileniyorken o şeye girdikleri zaman, on altılı. on sekizli veya on dokuzlu yaşlarda veya biraz daha erken yaşlarda çok kolay değiştirilebiliyorlardı. Onlara her şeyi yaptırabilirdin. Ne istersen öyle olurlardı ve oluyorlardı. Görüyorduk. Yani o değişimi geçirdiklerini görmek bizde, özellikle bende sorular oluşturuyordu: bunlara ne yapıyorlar, bu adamlar nereye gidiyorlar, ne yapıyorlar ki bu hale giriyorlar? Belki biraz o dönemin yapısı, o dini hava, insanlardaki Hizbullah'ın etkisi olabilir, bilmiyorum. Ben namazda kılıyordum. Evde herkes kılıyordu. Evden etkilendim. Aile yapısı dindardı. Mesela benim babam hâla kılar. Ki babam

sendikal faaliyetleri olan, entelektüel, kitap okuyan biriydi söylediğim gibi. Ama namazım da İhmal etmezdi. Ben o dönem camiye gidip namaz kıldığımı hatırlıyorum. Ama bu çok kısa sürdü. Belki de artık Hizbullah’m o insanları koyduğu psikolojiyi gördüğüm zaman, o insanların artık nasıl bir canavar olduğunu, nasıl değiştiklerini gördüğüm zaman bıraktım. Tepki olarak bıraktım.

Siz eğer bizim kutsal saydığımız bir yeri gidip bu şekilde kendi düşüncelerinize alet ediyorsanız, ben oraya gitmeyeceğim, ben bunu yapmayacağım şeklinde, bilinçli bir şekilde geliştirdim bu tepkiyi.

PKK’liler de vardı sınıfımızda, çatışmalarına şahit oluyordum. Ya* ni kavga ettiklerine, devamlı olarak birbirlerinden saklandıklarına, aynı yerlerde bulunmamaya gayret ettiklerine falan şahit oluyordum. Sonuçta dışarıdan izliyorsunuz. Gidip bire bir ne yaptıklarını görmüyorsunuz. Ya da acaba neler tartışıyorlar, acaba konunun temelinde ne var, kimler bunlara bunu yaptırıyor falan. Dışarıdan izlediğiniz zaman çok da haberdar değilsiniz yani. Ama biliyorsunuz orada iki tane grup var. Bir de onların dışında bir devlet var. Polis var, asker var. Bunlar üçlü olarak bu şehirde çatışma halindedirler. Onu görüyorsunuz, yaşıyorsunuz. Ben hep ortada duruyordum.

Ben PKK sempatizanlarından herhangi bir baskı aldığımı hatırlamıyorum. Bu tarafa gelin, böyle yapalım, şöyle yapalım dediklerini hiç hatırlamıyorum, ama Hizbullah'tan çok baskı aldığımı hatırlıyorum. Bu durumda gerillaya daha sempatik bakıyorsun. Zaten benim sempatim devletin yaptıklarını gördüğüm zaman ister istemez o tarafaka-yıyordu.

Bir de evde Kürtçe parçalar dinlenirdi. Muhtemelen birçok insandan duymuşsunuzdur. Bizde Kürt bilincini geliştiren biraz Şiwan Penver'in şarkıları olmuştur. Gerçi, evde o kasetleri saklamak zorunda kalıyorduk, gizli dinliyorduk. Bu kasetler yasaktı. Mesela babam arabada dinlediği zaman annemin, niye bu kaseti koydun, hiç korkmuyor musun, bir gün çevirirlerse, falan dediğini hatırlıyorum. Ama ben dinlediğimi çok iyi hatırlıyorum. Devamlı olarak Kürtçe dinliyordum. Gizli dinlemiyordum. Evde dinliyordum. Dışarıda ıslık çaldığım oldu. Benim için korku o boyutta değildi. Ben şimdi Kürtçe bir şarkı söylersem biri bana bir şey der mi boyutunda değildi. Çok korktuğumu hatırlamıyorum.

Benim askere, polise antipatik bakmam bir taraf olma zorunluluğunda kalma olarak görünüyorsa, evet ben taraf olmuşumdur diyebilirim. Ama eylemsellik olarak görünüyorsa, eylemsellik adına taraf olduğumu söyleyemem.

Sınıfımda Hizbullah militanı olup artık okulu sallamayan, okula gelmeyen de oldu. Sınıfımdan gerilla olanlar da oldu. Günlerce gözaltında kalıp, okula gelmeyip okula geldiklerinde öğretmenlerin onlara, neredeydin, ne oldu gel anlat, sana ne yaptılar, dediklerini hatırlıyorum, ama anlatıyorlardı da. Gözaltından çıkıyorsun, okula geliyorsun. Öyle bir dönem. Çok fazla ayrıntı vermemekle birlikte gözaltındayken dayak yediğini, işkence gördüğünü anlatanlar oluyordu. Bu arkadaşlarım on altı, on yedi yaşındaydılar.

Okulda Newroz kutlamalarını hatırlıyorum. Newroz dönemlerinde ateşlerin yakılması, şarkılar söylenmesi, zafer işaretlerinin yapılması, marş okunması, kravatların yakılması, ceketlerin yakılması... Bunların hepsini artık sıradanlaşmış şekilde hatırlıyorum. Tabii bu duruma okul içinde müdahale edilmezdi. O eylemleri düzenleyen kişiler tespit edilir, okul dışında gözaltına alınırlardı. Ben eylemlerin içine girmiyordum, dışarıdan izliyordum. O eylemlerde yapılan şey neydi biliyordum. Onu anlayabiliyordum. Hatta bana heyecan veriyordu. Çünkü onlara sempatim var. Yaptıkları şeyi destekliyorum yani. Ama dediğim gibi bire bir gitmişliğim falan olmadı. Aralarına katılmadım.

Tabii bu eylemler olurken Hizbullah tarafıyla aralarında bir kızışma da oluyordu gerçi. Hiçbir zaman meydan muharebesi şeklinde birbirlerine girdiklerini hatırlamıyorum, fakat birbirlerini sıkıştırıp sallama salladıkları da oluyordu. Sallama dediğim şey döner bıçağı. Bu duruma öğretmenler müdahale etmiyorlardı. Yani izleyici kalırlardı o durumlara. Hiç müdahale etmezlerdi. O tür durumlarda polise haber veriyorlardı. Polis geliyordu.

Memleketimizi ne hale getirdiler—

Artık Batman'da her insanın çok iyi bildiği bir şey vardı. O da şuydu: Artık bu şehirde Hizbullah PKK'lileri buluyor, tespit ediyor ve tek tek infaz ediyordu. Herkes bunu biliyordu. Çok alışıldık bir durum olmuştu. Bize çok doğal geliyordu. Günde üç, dört, beş, altı kişinin değişik yerlerde öldürülmesi, hep aynı şekilde kafalarına silah sıkılmak suretiyle öldürülmesi

çok alışıldık bir durum olmuştu. O dönem gazeteden falan takip ettiğimi hatırlamıyorum. Yine kulaktan dolma şeyler. Benim şahit olduğum şeyler de oldu. Bir sokak ötede bir silah sesinden sonra oraya koşup altmış, altmış beş yaş civarlarında bir adamın yerde yattığını ve evine çok yakın bir noktada öldürüldüğünü, eşinin, çocuklarının da gelip başında ağıtlar yaktıklarını, yerdeki kanı yüzlerine sürdüklerini çok iyi hatırlıyorum. Şimdi bile bir fotoğraf karesi gibi gözümün önünde yani.

Bizim buralarda kahve önüne sandalyeler, kürsüler atılır. İnsanlar otururlar. Orada hep birinin gelip birçok insanın içinde bir kişinin kafasına dayayıp öldürdüğünü söylerlerdi hep. Bize çok yakın olduğu için, çarşı içinde alışverişe giderken falan hep oralardan geçtiğim için hep orada kan olduğunu, birilerinin orayı yıkadığını, az önce bu-

racJa biri öldürüldü, dediklerini hatırlıyorum, defalarca olmuştur **bu** Bizim evimiz çarşı içindeydi. Çarşı Mahallesi. Sekizinci Cadde dediğimiz yer. Orada yazın akşam saatlerinde bizim evin terasında, damında dışarıyı izlerken bir dolmuş gördüm. İki adamı hastaneye verriştiriyor, kanlar içersinde. Arabaya almış, ama tamamen alamamış, ayaklan dışarıda kalmış... Bütün bunları görüp, bak görüyor musun yine oldu, şeklinde artık çok kanıksamış bir tepkiyle karşıladığımı

hatırlıyorum.

*

Bir insanın öldürülmesini ilk defa gördüğümde, bîr türlü kendime gelemediğimi hatırlıyorum. Donakalmışım ve ertesi gün **olmuş.** Ben zaten hemen gördükten sonra eve gidip, evdekilere anlatmıştım. Böyle bir şey gördüm, demiştim. Şu an bile bende iştahsızlık yaratıyorsa, bende müthiş bir moral bozukluğu yaratıyorsa o zamanki psikolojimi zaten anlatmama gerek yok. Annem bu tür durumlarda her zaman verdiği tepkiyle Kürtçe, memleketimizi ne hale getirdiler, diye ağıtlar yaktı. O kareyi beynimden hiç atamadım. Hatta hâlâ, o günlerden söz edildiği zaman benim hatırladığım kare o oluyor. İlk gördüğüm imgeydi ve oradaki **o** kadınların davranışları, harekeılcn. o kanı alıp da yüzlerine sürmeleri falan. Aklımda bunlar kaldı.

Sürekli silah sesleriyle yaşayınca acaba bizden biri mi şeklinde korktuğun oluyordu. Sonuçta baban işe gidiyor, geliyor. O dönemde kara listelerden söz ediliyor. İşte insanların listelere alındıkları, PKK ile ufak bir ilgisi olduğu tespit edilen insanlann infaz edildiği söyleniyor. Böyle müthiş bir inanış var. İnsanlar kendilerinden korkuyorlar. Sokakta yürümekten, bir yerlere gitmekten... Bir silah sesi geldiği zaman böyle bir durup da acaba bizden biri mi veya kimdir acaba, tanıdığım biri midir falan şeklinde düşünüyorsun. Devamlı olarak kendinden müthiş bir şekilde korkuyorsun zaten. Hiçbir şeye karışmayan biri bile olsan yine aklına, acaba benim şu hareketimden **kıl-** lanmış olabilirler mi gibi düşünceler geliyor. Çiinkii çok fazla bir şeyle ilgisi olmayan insanı bile öldürdüklerini duyuyorduk. Onun için kendimizden de çok korkuyorduk, ailemizden de çok korkuyorduk.

Yine benim o dönemde unutamadığım günlerden biri Melıııei Sincar'ın Batman’da öldürülmesi olayı. Bize çok yakın bir yerdi. Elma Sokağı’nda. O olayı şöyle anlatayım. Babam eve geldi. **Biz** evdeydik. Müthiş birşekilde sinirliydi. Korkmuştu. Ağzını bıçak açnıı* yordu. Annem, ne oldu diye sordu. Mehmet Sinear Batmana gelmiş

«Fİ

ti. Elma Sokağı’nın girişinde öldürdüler, dedi. Ondan sonra da bir şey demedi. Sadece onu söyledi, kaldı. Ben babamın bu kadar çok sinirlendiğini, öfke ve korku duyduğunu, böyle hepsi karışık bir ruh hali içersinde olduğunu çok az hatırlıyorum. Muhtemelen o olayın yakınında bir yerlerdeydi o esnada. Bire bir görmemiş, ama olay olduktan sonra taşınmalara, ardından insanların doluşmalarına, ağıtlarına falan şahit olmuştu herhalde. Onlardan çok etkilenmişti. Onun o hali bize de çok yansıdı. Zaten ondan sonra Batman bir ölüm sessizliğine büründü o gece. Yani ses dahi çıkmıyordu. İnsanlar kepenklerini indirdiler, dükkânlarını kapattılar. Sokaktan bir tek polisler geçiyordu. Başka hiç kimse geçmiyordu. İnsanlar yasa bürünmüşlerdi.

Hizbullah esnaftan para topluyordu—

Bu ortama orta son ve lise dönemi boyunca, yani dört sene korkunun hâkim olduğunu hatırlıyorum. Bir de bu olayların bitmesinden sonraki o değişim, o müthiş değişim... İnsanların artık korkmadan dükkânlarını açmaları,

yürümeleri, gece artık dışarıda durma süresinin değişmesi... Eskiden 20:00-21:00 iken 22:00-23:00 gibi insanların biraz daha sokaklarda kaldıklarını görmek çok güzeldi. Artık yavaş yavaş ölümlerin azaldığını biliyorduk. Hizbullah'a devlet müdahale ediyor artık, dedik. Onların içeri alındıkları, gözaltına alındıkları, yani devletin artık yavaş yavaş kendi yarattığı şeyi tasfiye ettiği düşüncesi hâkimdi. Onları daha en baştan devletin yarattığını düşünüyordu herkes. Ben başından beri bunun sadece bir araya gelip dini kullanarak insanlara eziyet eden, insanları öldüren bir topluluk olmadığını biliyordum. Hizbullah’m gidip de esnaftan para topladığını, bizim yakın esnaf akrabalarımızın onlara para verdiklerini çok iyi hatırlıyorum. Can korkusundan veriyorlardı. Bir sempati yoktu. Verirseniz verirsiniz, vermezseniz olacaklardan sorumlu değiliz, şeklindeki tehditler etkili oluyordu. Hizbullah’m cinayetlerinden sonra polis hiç ortalıkta olmazdı. Sokağımızdaki o olayı çok izlemedim. İzlediğim kadarıyla polisin geldiğini hatırlıyorum. Geldi ama üzerinden zaman geçmişti. Hatta gelip orada, kim yaptı lan bunu, falan şeklinde etraftaki insanlara bağırdıklarını, gören olmadı mı lan, allah rızası için ne biçim insanlarsınız, hiç mi görmediniz, şeklinde bağırdığını hatırlıyorum. Hemen ertesinde gelmiş olabilir ama biz şunu

çok duyuyorduk: Olay gerçekleşiyor, aradan bir on beş, yirmi dakika geçiyor, adamı da alıp götürüyorlar, sonra polis geliyor.

Bir şey daha: Ben kadınların öldürüldüğünü hiç duymadım. Kadınlar Hizbullah'tan dolaylı yoldan zarar gördüler. Eşlerinden, çocuklarından. İstatistikler önümüzde olsa aslında kadınların da öldürüldüğünü görürüz belki. Ama ben bire bir öyle duyum aldığımı hatırlamıyorum. Bence yine de en biiyük zararı kadınlar gördü. Orada eşlerini kaybettiler. Beş çocukla, bazen altı çocukla yalnız kaldılar. Ne olduğunu dahi bilmeden, sebebinin ne olduğunu bile bilmeden bir ömür eşsiz yaşamak zorunda kaldılar.

Hizbullah sürecinde gerillaya katılım da çok fazla oldu ve ben bu olayı o süreçteki o ağır havaya, o ağır psikolojiye, o isyan ve adalet duygusuna bağlıyorum. İnsanların kendi kendilerine şöyle dediklerini düşünüyorum: Artık burada olmuyor. Bakın artık şehri bile yaşanmaz hale getirdiler, birileri bir araya gelmiş, bizim insanımızla bir araya gelmişler ve bizi resmen öldürüyorlar. Her gün bizi öldürüyorlar, artık dağa gidelim. Böyle düşündüklerini düşünüyorum. Çünkii öyle bir hava vardı.

Yeter ki siyasi olmasın—

Ben ne Hizbullah'a ne de PKK'ye katılanm oraya isyankâr bir karakter yapısından girdiğini düşünmüyorum. Girmişse eğer, o fikre erişmişse birilerinin yönlendirmesiyle girmiştir. Ailesinin yapısından dolayı veya bedel ödediği için girmiştir. Gördüklerinden dolayı girmiştir. Yaşadıklanndan, gördüğü baskıdan, Kürt bilincinden girmiştir. Ben böyle düşünüyorum. İşte biraz daha siyasi bir aileden gelmişse, bütün bunlar onun gözünün önünde cereyan etmişse ve belki ağabeyi, belki ablası öldürülmüşse veya babası bire bir o işin içindeyse oradan gelmiştir diye düşünüyorum. Hizbullah biraz daha farklıydı. Hiç ilgisi olmayan adam bile bir bakıyordun o tarafa geçmiş. Çünkü Hizbullah'ın onlara garantörlük vaatleri olduğunu da duyuyordum. Gelin size ayakkabı vereceğiz, size motosiklet alacağız, size bisiklet alacağız, diyorlardı. Alıyorlardı da, görüyorduk. Mesela giyimi kuşamı iyi olmayan insanların onların tarafına geçtiğinde hemen beyaz pantolonlar, ayakkabılar giymeye başladıklarım, bir bisiklete veya motosiklete binmeye başladıklarını falan görüyorduk. 0 biraz daha yapay bir katılımdı. Yani amaçsızdı. Para endeksliydi. Ne olduğu belli olmayan bir şeydi. Bir yerlerden bir vaat alıyorlardı, bir yerlerden sırtlarının sağlam olduğunu hissediyorlardı. Çok acımasız oluyorlardı. Seni çok rahat bozabiliyorlardı. Böyle birisinin sana karşı geliştirdiği tavırlar tamamen değişiyordu. Selam verse selam verme şekli bile değişiyordu artık. Yani eskiden nasılsın, diye selam verirken, ondan sonra selamün aleyküm gibi. Biz ciddi bir iş yapıyoruz burada gibisinden. Yani geldiği zaman, selam verdiği zaman bile sana onu hissettiriyordu. Çok kısa bir sürede oluyordu bu değişim. Zaten bu değişimle birlikte, Hizbullah'a katıldığını anlıyorduk, aramızda konuşuyorduk.

Artık bitti, kimse öldürülmüyor denmeye başladı. Bir gün çarşıda biri öldürülmüş dedikleri zaman hemen sebebini soruyorduk. Sorun belki kız meselesidir ya da belki adam bir şey yapmıştır. Lütfen siyasi olmadığını söyleyin. Yani o insanın bundan dolayı öldürülmediğini söyleyin. Öncesinde sebep sorulmazdı. Şimdi mesela geçtiğimiz günlerde şu ilerde bir yerde cinayet oldu. Ama cinayetin şekli bize sempatik gelmişti, bıçakla öldürmüş. Ne olduğunu biliyoruz. Çocuk cinnet geçirmiş. Bu bize artık adi suç gibi geliyor. İşte alıp veremedikleri bir şey varmış. Öldürmüş canım, ne yapalım yani, diyoruz. Yeter ki siyasi olmasın. Yine o günlere dönme fikri, onu düşünmek bile istemiyorum.

Benim yirmi bir yaşımdan yirmi altı yaşıma kadarki İstanbul ve üniversite hayatım yavaş yavaş her şeyi unutturan bir süreç oldu benim için.

Marmara Hukuk'u kazanıyorum—

C. Dershanesi'ne yazıldım. Hocalarıyla, yönetimiyle, öğrencileriyle daha böyle sempatizanların olduğu bir dershaneydi. A. Dershanesi’ ne gitmek istemediğimi çok iyi hatırlıyorum. Sırf oraya giden insan profilini kaldıramayacağımı düşündüğüm için gitmediğimi, başarının oradan geleceğini de biliyordum ama. Orada eğitimin dibine kadar verildiğini, senin kendine zaman bile ayıramadığını söylüyorlardı. Arkadaşlarım da gidiyordu. Ama ben daha rahat olabileceğim bir yere gitmek istedim. C. Dershanesi'ne gittim. İki sene dershaneye gittim. Dershane döneminde de o dershanenin öğrenci yapısından kay-nakli, Nevvrozlarda dershane önünde kutlamalar falan oluyordu. Bizim yine o kutlamaları tedirgin bir şekilde yaptığımızı, bir şey olur mu acaba, gelip herkesi alırlar mı, diye düşündüğümüzü hatırlıyorum. Yani o siyasi hava bitmemişti, hâlâ devam ediyordu. Ama en azından öldürülme korkusu, insanların birileri tarafından öldürüleceği korkusu azalmıştı.

Sözelciydim. Aslında lisede sayısalcıydım. Sayısal yapmama rağmen fizik bana biraz ağır geliyordu, fizik yapamıyordunı. Ondan dolayı dershaneye gittiğim zaman sayısalla başladım. Sonra kararımı değiştirdim. Sayısalı yapamayacağım, dedim. Hemen sözele geçtim. İşte en azından öğretmenlik dışında puanımın yetebildiği bir bölüm okumak içiıı hukuk yazmıştım. Hukuka istediğimden gitmedim. Ben hukukçu olmalıyım, avukat olmalıyım, hâkim, savcı olmalıyım, diye düşündüğümü hatırlamıyorum. Sadece öğretmen olmak istemiyordum. İlk tercihim siyasaldı. En çok istediğim şey siyasal bilgiler fa* kültesiydi aslında, ama o olmazsa da hukuk olsun, dedim. İstanbul'u tercih etmemin nedeni de buralardan uzak bir yerde okul okumak istiyordum. Dicle Hukuk yazmıştım, ama Marmara Hukuk'tan sonraki tercihimdi.

Zaten sınavdan sonra yaptığım neti, kazanabileceğim yeri falan hepsini kestirmiştim. Bana hukuktan aşağısı gelmiyor, dedim. Evi alıştırmıştım. Gelirse en kötü ihtimal Dicle gelecek. Hatta kendimi Dicle'ye de hazırladığımı hatırlıyorum. Nasıl olsa Dicle gelecek, diyorum. Bir üst

tercihim Marmara geldi. Herkes çok sevindi. Sonuçta çocukları okul kazanıyor.

İstanbul'u bu kadar seveceğimi bilseydim—

İstanbul'a ilk defa gidiyordum. Çok sevindim. Bir an önce gideyim havası içindeydim. Buralarda daha fazla kalmak istemiyordum. İstanbul'a gideceğim. Hiç görmediğim bir şehir. Ama Türkiye'nin en büyük şehri, en güzel şehri. Oraya gideccğim. Üniversite sınavına hazırlanan biri sürekli son güne kadar üniversiteleri düşünür. Şunun ismi daha güzel gibi. Marmara Üniversitesi de benim için çok güzeldi. İstanbul Üniversitesini yazmamıştım. Babamla gittim. İlk defa gidiyorduk. Zaten orada direkt halamın evine gittik. BağcıJar'da oturuyorlardı. Rahattım. Eniştem de rahat bir insandır. Onu severim. O da beni çok seviyor. Eniştemin Çemberi itaş'ta lokantası var. Önce **eve** gittik. Biraz dinlendik. Sonra hadi lokantaya gidelim, dedik. Öyle geziyoruz. Kayıt yaptıracağız. Okulun nerede olduğunu bile bilmiyoruz. Sadece Kadıköy'de olduğunu biliyoruz. Hatta Haydarpaşa kampusu diye geçtiği için biz normalde Kadıköy'e vapura binsek oraya gideceğiz. Biz Haydarpaşa'ya gittik. Karaköy'den vapura. Normalde çok fazla bir mesafe yok. Kadıköy'e gitsen zaten oraya gideceksin ama aklımızda Haydarpaşa var ya! Sonra alışınca tabii, biraz daha zaman geçince, ya ne malmışız, dedim. İlk gittiğimde bir ay falan bu akraba evinde kaldım. Artık beni sıkmaya başladı. Yani kalamayacağımı biliyordum ve okuldan Batmanlı bir arkadaşımın kaldığı bir yurt vardı. O yurda yerleştim. Özel bir yurt. Paramızı verdik, kaldık.

İstanbul'u bu kadar seveceğimi bilseydim o zaman kendimi biraz daha salardım. O ânın o kadar değerli olduğunu bilmiyordum. İstanbul'u gördüğüm o ilk ânın bu kadar değerli olacağını daha sonradan... Çok sevdim. İstanbul'u ilk defa görmek. O köprüden geçmek, etrafa bakmak falan. Heyecan vericiydi. Bizim burada herkes ner-deyse tektipti. Oraya bakıyorsun çok değişik.

Birbüyükşehire, Batılı insanların yoğunluktaolduğu, bizden farklı insanların yaşadığı yerlere ilk defa gitmiyordum. Bizim aile olarak bir Antalya geleneğimiz var. Babam her yaz tatilinde iznini alıp Antalya'ya giderdi. Hiçbir iznini Batman'da geçirdiğini hatırlamıyorum. O dönemlerde biraz herhalde vicdanı sızlamış olacak ki ara sıra bizi de götürdü. Bir iki defa beni

de götürmüştü. Antalya'ya gitmiştim, Ankara'ya gitmiştim İstanbul'dan önce. Ankara'ya da ablamın, ağabeyimin orada öğrenci olması nedeniyle bir iki defa gittim. Aslında İstanbul’a gittiğimde biraz alışmış olarak gitmiştim. Görmüş olarak gitmiştim.

Doğulular Doğuluları buluyor—

Okula gittim, sınıfa girdim, tahtada ismimi gördüm. Zaten müthiş bir şeyden çıkıyorsunuz. Batman"dan. Yani böyle çok ağır travmalar, olaylar görüyorsunuz, duyuyorsunuz. Ben devamlı eylemsellik adına hiçbir şey yapmadığımı, bire bir içinde olmadığımı söyledim, ama onun psikolojisi bile kötüydü yani. Giderkenki amacınız tamamen biraz dinlenmek, o yorgunluğu atmak falan, derken gidiyorsunuz ve aslın-

da her şeyin yeniden başladığını, her şeyin artık ciddi olarak orada başladığını görüyorsunuz. Gittik. Direkt siyasi ağabeylerle tanıştık. Zaten Doğulu olduğun zaman direkt Doğulu insanlarla tanışıyorsun Geliyor mesela diyor, merhaba, nerelisin? Ben zaten prosedürleri çok fazla sevmiyordum. Üniversitede o insanları gördüm. İlk onlarla tanıştım. İsmimi tahtada gördüm. Hatta şaşırmıştım. Beni nereden tanıyorlar? Biz üniversiteye başladığımız zaman Batman'dan Cengiz vardı. Yine birlikte yurda gittiğim arkadaşım Ömer mesela. O da Batman'dan. Sonuçta o kazandığımız ve gittiğimiz tarih arasında bir tanışma evresi geçmişti onlarla. Birlikte gideceğiz. Hani biz de geliyoruz. Orada birlikte olalım. Dayanışma olsun falan tarzında. Gittiğimizde zaten buradan tanıştığımız insanlar vardı. Gittik biraz daha fazla Batmanlı veya Diyarbakırlı tanıdık orada. İlk çevremiz onlar oldu. Tahtaya isimlerimizi yazıp da gelin size yurt ayarlayalım, sıkıntılarınız varsa, diyen insanlar galiba benden çok fazla o elektriği almadılar. Bir iki defa gelip söylediler işte, şöyle edelim, böyle edelim. Ondan sonra en azından benim üstüme gelmemeye başladılar. Kendim için konuşuyorum, ama diğer arkadaşlarımdan onlarla çok sıkı olaıı. onlarla her yere giden, söyledikleri herşeyi yapan kişiler oldu.

Kızlan kesiyorduk. Benim lisede bir ilişkim olmadı. Gönlümüz rahat değildi. Korkuyorduk. Bizi, kızla konuşma, diye tehdit ediyorlar. İşte seni görürsek şöyle yaparız, falan diye. Erkeklerle takılan kızlara neler yaptıklarını duyuyorduk. Kezzap atmaları falan duyduğumuz için, fazla rahat olamıyorsun. Çok şey bastırılmış. Bir kalıptan çıkmışsın oraya gidiyorsun.

Zaten Doğu’dan gelmişsin, zaten yarışa en sondan başlamışsın. Herkes seni geçmiş, gitmiş. Gidiyorsun, zaten belli bir duygusal olgunluğa erişmemişsin, karşı cinsi tanımıyorsun, tepkilerini bilmiyorsun, devamlı olarak dışarıdan gördüğün biri, yani karşı cins çok hayatına giren bir şey değil. Üniversiteye gittiğinde de bunu üzerinden atamıyorsun ilk etapta. Yani o şeyi ben yaşadım. Hatta uzun sürdü. Çok uzun sürdü. İşte İstanbul’a gelmişiz. Burada çok fazla kimse bizim hayatımıza müdahale edemez. İstediğimizi yapabiliriz ama sonuçta her ilişki, geliştirilecek her ilişki biraz tecrübeyi, biraz hazır olmayı, yapabilmeyi, yani beceriyi gerektiriyor. Mesela karşı bir cinsle ilişkini geliştirdiğin zaman sadece arka-d aş olarak kalabiliyordu. Ona duygularını açma, o medeni cesareti bulma biraz zaman alıyordu.

Sen hiç Kürtlere benzemiyorsun—

Arkadaş çevremi yaratırken bazı kriterlerim vardı. Türk olmasından dolayı milliyetçi bir düşüncesi olduğunu hissettiğim an onunla hiçbir şekilde bir ilişkim kalmıyordu zaten. Yani onunla sadece merhaba merhaba. Kürtlerle ilgili, yani milliyetçi bir Kürtle ilgili bakış açım tabii ki öyle değildi. Olamaz da zaten. Üniversitede ne kadarda ben izole bir ortamdaydım desem de yine de onlarla birlikteydim, birlikte takılıyordum, birlikte bulunuyordum, görünüyordum. Beni onlardan bîri olarak görüyorlardı en azından. Yani okul içersinde şenlik olduğu zaman halayın başını çekiyordum. Bende onlarla birlikte görünmek bana bir zarar verir mi korkusu yoktu artık.

Türk arkadaşların Kürtlere bakış açısı ılımlıydı. Ben çok defa onlarla tartıştığımı, çok defa onlara burada olup biteni anlattığımı, onların çok fazla yanlış düşündüklerini, aslında biraz hak vermeleri gerektiğini çok defa anlattığımı hatırlıyorum. Genelde söyledikleri hep klasik şeylerdi. Şu anda bile hani bir televizyonu açın milliyetçi bir adamın tartışma programında söylediği şey hâlâ değişmedi. İşte, böyle bir ayrım yoktur. Siz de bizim gibi cumhurbaşkanı oluyorsunuz, milletvekili oluyorsunuz, bilmem ne oluyorsunuz, lıer türlü hakkınız elinizde. Bu şey niye? İbrahim Tatlıses örneklemesi. O nerelere geldi gibisinden. Kimse engel olmadı falan filan. Yani bu klasik şeyler. Hep bildiğimiz şeyler. Yani benim arkadaşlarım yaramaz Kürdü pek tasvip etmiyorlardı. Onlardan uzak dururlardı.

Hepimiz aynı sınıf insanlardık. Anadolu'dan gelmiş, köylü bir aileden gelmiş veya şehirde yaşayıp da memur çocuğu olan böyle ailelerden gelmiş

çocuklardı. Orta sınıf insanlardı. Bu konulara bakış açıları da yetişmiş oldukları toplumun orta seviyedeki bakış açısıyla bire birdi. Biraz Türk olmalarından kaynaklı bir tepkisel yaklaşımları vardı.

Ben Batmanlı olduğumu söyleyince ilginç tepkiler verenler oluyordu, çok şaşırıyorlardı. Çünkü bir Kürt onların kafasında esmer, paçoz, devamlı siyah ve gri tonlarında, kötü giyinen, Türkçesi bozuk bir tipti. Onların kafasındaki Kürt tipi oydu. Sen hiç Kürtlere benzemiyorsun, dedikleri çoktu. Halta sen Hataylı mısın, diyen insan çok fazla. Ben bu tepkiyi çok fazla aldım. Halaylısın herhalde. Ya, diyor-

dunu bu Halay nereden çıktı? Gidip bir Hataylı bulayım da bu Hataylı insanlar nasıl insanlardır, benim neyim onlara benziyor bir gö* reyim. Çok zoruma gidiyordu. Hâlâ da bir yerde, hiç Kürtlere benzemiyorsun. dedikleri zaman kızıyorum, ben niye Kürtlere benzeme* yeyim ki? Sana istediğin gibi, anadilim gibi Kürtçe konuşayım. Ne istersen istediğin şeyi anlatayım Kürtlerle ilgili olarak. Her şeylerini biliyorum. Sonuçta Kürdüm, ama işte, "benzemiyorsun". Sırf fiziki olarak değerlendirdikleri için. Zaten bir fotoğrafımı çekip kitaba yapıştırılanız bu anlattığını daha anlamlı olacak.

Bir sene uzattım okulu. Yani dersim kaldı daha doğrusu, ama keşke bir sene daha uzasaydı. Uzasaydı giizel olurdu. Biraz daha fazla zaman geçirirdim. Aslında İstanbul'u seviyordum, kalmak isterdim fakat biraz o Öğrencilik, bekârlık, ev ara, ev bul, ev sahibiyle uğraş, seni çıkarsınlar, kira parasını denkleştir, bilmem ne yap, çalış, İstanbul'un o ağır şartları, çalışma şartları... O yapıdan biraz sıkılmıştım. Çekmek de istemiyordum. Ailem tabii gelmemi istiyordu. Bitince okul, direkt askere gittim. Askere gittiğimde zaten kafamda şekillendi yavaş yavaş, gitmeyeceğim İstanbul’a diye. Kısa dönem yaptım.

Askerlik: Diyarbakırlıya Dikkat—

Mersin’de askerliğimi yaptım. Ulaştırma birliği vardı. Ben askere gittiğim zaman yine aynı tepkiler. Diyarbakırlıyım, diyordum. Nüfusum Diyarbakır olduğu için. Yani bütün dosyam, her şeyim Diyarbakır olunca ben Batmanlıyım, deseydim biraz karışıklık olacak. Tekmil olayı vardır askerde. Ben ilk komutanıma, ilk üstüme Diyarbakır, diye selam verdikten sonra o öyle gitti beş ay boyunca. Değiştirme gereği duymadım zaten. İşte

Diyarbakırlı biri olarak tanındım. Yine aynı. Hiç Diyarbakırlılara benzemiyorsun. Orada da devam etti. Bu adam Diyarbakırlı, buna dikkat. Çok duydum. Askerde benim solla ilgili bir arkadaşım vardı. Dokuz sene cezaevinde yatmış. Sol davasından. Sonradan askere alınmış. Yaşı bayağı ilerlemiş biri. Aramız onunla çok iyiydi. Onun biraz komutanlarla arası iyiydi. Dalıa doğrusu onu böyle bir teorisyen, böyle çok şey bilen biri gibi görüp saygı gösteriyorlardı. Komutanlar onunla konuşunca terapiye alınmış gibi hissediyorlardı. Ben de öyle. Onunla sohbet ettiğim zaman-Ahmet ağabeyin, "Sen şu anda belki askere geldin. Şu anda farkında

değilsin ama bunlar seni çok araştırmışlar. İşte bu adam nasıl bir peyden geliyor? Dosyasında bir şey var mı? Bir sempatisi var mı? Hani eğer askerlerle olan diyaloguna dikkat edersen iyi olur," gibi beni uyardığını hatırlıyorum.

Ben iki defa üstümle kavga ettim. Bir astsubay başçavuşla kavga ettim. Bana takmıştı. Yani asker biraz kıskançtır. Özellikle astsubaylar. Kısa dönemi sevmezler. İşte okul okumuş, gelmiş burada beş ay yapıp gidecek. Biz ömrümüz boyunca asker kalacağız. Ondan dolayı sevmezler kısa dönemleri. Hem benim kısa dönem olmam hem onun milliyetçi olması, hem de benim Diyarbakırlı olmam çok ciddi bir hınç yaratmıştı onda. Sabah sporunda koşmamız gerekiyor, üç dört kilometre koşu yapacağız. Koştuk. Ben sona kaldım. Yetişemedim diğerlerine. Hatta ulaşmam gereken dakikadan beş dakika sonra geldim. Geldiğimde o da bitiş çizgisinde bekliyordu. Orada diğer komutanlarda var. Ben böyle sonradan ulaşınca arkadaşlarımdan biri bana güldü. Ben de güldüm yorgun halimle. Kısa dönem sen niye gülüyorsun öyle, dedi. Ben de, gülmedim komutanım, dedim. Ben yalan mı söylüyorum, yanlış mı gördüm, dedi. Sen dur, sen dur, dedi. Ben sana ne yapacağımı bilirim şeklinde. Bir şey diyemedim. Sonra bana bir olaydan dolayı sataştı. Sataşınca tepkimi gösterdim. O bir astsubaydı. Ben askerdim. Orada o tepkiyi göstermek delilikti. Niye? Çünkü askerliğim bile uzayabilirdi. Ama ben kaldıramadım. Sen kasıtlısın, dedim. Bana da kasıtlı şey yapıyorsun. Hatta el, kol hareketi de yaptım. Bunların hepsine de bir teğmen şahit oldu. Öyle bir olayımız oldu.

Beni alıp sorumlu komutanın yanına götürdüler. O komutanım da zaten bu olayın içinde benim olmama çok şaşırdı. Hayırdır, sen nasıl böyle yaptın, falan dedi. Komutanım, adam bana takmış, eziyet etmek istedi, ben de

kabullenemedim, dedim. İyi, sen savunmanı yaz, dedi. Senin savunmanı alalım. Bende tabii hukukçuluk da var. Savunma yazdım. Bayağı uzun bir şey yazmıştım. Sonradan gidip savunmamı okumuş. Onlar mesai arkadaşı, onlar her gün birbirlerine gider, eşleriyle görüşürler. Ben de bir askerim. Diyarbakır'dan gelmişim. Yani benden çok onu tercih eder komutan. Okumuştu. Ondan sonra astsubay tekrar beni odaya çağırdı. Ben esas duruşta bekliyordum. Sen ne böyle yazmışsın, çizmişsin, falan dedi. Sen avukatlığınla mı bana hava atıyorsun? Hayır komutanım, dedim. Savunma iste-

diler, ben de yazdım. Senin okuduğun kitapları ben beş sene önce bitirmişim, dedi. Olabilir komutanım, dedim. Okumuş olabilirsiniz, dedim. Sen dur, ben sana bu askerliği bitirtmem, dedi. Zaten küçük bir yerdi. Her yere yayıldı. Amed astsubayla kavga etmiş. Senin dosyanı hazırlayacağız, mahkemeye gideceksin, dediler. Tamam, dedim. Ne olacaksa olsun yani. Adam sırf kimliğimden dolayı beni ezemez. O herhalde karşısında hep cahil bir Kiirt görmek ister yani. Bundan dolayı yaptı. Ben de cahil olmadığımdan, ona da gerektiği yerde tepkimi koyduğumdan dolayı bunu kabullenemedi. Ondan sonra benden sorumlu komutan, beni mahkemeye gönderecek komutan bu işi sümenaltı etti. Beni korudu yani. Zaten etmek zorundaydı. Çünkü biz mahkemeye çıksaydık ben subay olarak çıkacaktım. O astsubaydı. Ben onun üstü olacaktım. Bunu da biliyorlardı.

Sonra tekrar Batman—

Bitirdim döndüm. Buraya gelme fikri vardı zaten. İş ortağımın rahmetli babası gitmemizi istemedi. Burada iş var. Gitmeyin. İş olacak bekleyin, baraj olacak, kamulaştırmalar başlayacak, falan dedi. Bizim de gitmeye niyetimiz yoktu zaten çok fazla. Kaldık. Üç senedir buradayım. Artık buradayım. Ama şu an hâlâ burada ömrüm boyunca kalacağım fikrine alışamadım. Yani ömrüm boyunca burada serbest avukatlık yapacağım, evleneceğim, ondan sonra burada bir hayatım olacak fikrine kendimi hiç alıştıramadım. Yani ilerde bunu değiştirebilirim. Ama bunun için yaşadığım alanın da değişmesi lazım, cn azından zamanımın çoğunu bir kıraathanede geçirmek yerine, farklı insanları tanımak adına bunu yakalayabileceğim bir ortamda zamanımı geçirmek isterim. Biraz sosyalleşme anlamında bir demek faaliyeti, bir siyasi parti olabilir. O faaliyetlerde kendimi göstermek isterim. Bunun da Batman dışında bir ortamda olmasını isterim.

Batman çok fazla ileriye gidemez, sebebi de burada yaşayan insanların tarım kültüründen gelmeleri, toprağa dayalı bir kültürden ^ gelmeleri, köylü olmaları. Daha doğrusu, köy kültüründen gelmeleri nedeniy le hiçbir zaman ne girişimcisinin ne entelektüelinin ne aydının Batman'ı o yönde geliştireceğine inanmıyorum. O kafa yapısı ^ yok yani. Onun için olmuyor. Tabii bunda savaşın da çok etkisi var. Eğitimsizliktir, aşirettir, tabulardır, törelerdir...

Diyarbakır'ı Batrnarı’dan ayıran nokta Diyarbakır'da üniversite olması, nüfusunun o kadar homojen olmaması. Batmanda biraz homojendir. İnsanlar tektipür. Çok farklı insan yoktur. Herkes birbirini tanır. Diyarbakır çok fazla göç almış. Daha çok memur var. Çok fazla farklı kurum var. Birçok demeğin veya partinin merkezleri oradadır. Diyarbakır'ı biraz Güneydoğunun başkenti gibi görürler. Batman ise günübirlik bir şehirdir herkes için. Gelirler. İdleri varsa görürler giderler. Gelirler Hasankeyfi görürler, giderler. Diyarbakır öyle değildir.

Barış: Tüm toplum muhatap alınmalı—

Bir kere bu konudan çok fazla çekmemiş, çok fazla aktive olmamış, çok fazla acılarını görmemiş bir insan olarak benim değil de bundan etkilenen insanların barışmalarını gerçekten önemsiyorum. Eğer bir gün bu uğurda çok fazla acı çekmiş, bedel ödemiş insanlar bu konuda devletle barışırsa, ben zaten barışırım. Benim banşım nasıl olur? Ben nasıl barışırım? Ben belki hiçbir zaman unutamayacağım için olup biteni, çektiklerimizi... Şu anda bile hayatımıza etki ediyor. Geldiğimiz noktada bile eikı'si var. Unutamayacağım belki hiçbir zaman. Barışırız yani o ayrı mesele ama kafamızda hiçbir zaman ban-şamayabiliriz. O polisi hiçbir zaman ağabeyim olarak görmeyeceğim yani. O olmayacak kesinlikle. Ama dediğim gibi bir gün eğer insanlar barışırlarsa, gerçek bir barış olursa, bundan çok çekmiş olan insanlar, bu bedeli ekleyen insanlar barışırlarsa, şu anda cezaevinde olan insanlar özgürlüklerine kavuşurlarsa, öyle bir durum olursa, evlerine dönerlerse ben de barışırım.

Muhatap alınacak kişi, zaten muhatap alınması gereken şu anda mecliste bulunan siyasi parti, Kürtlerin çoğunluğunun oyunu alarak giren bir siyasi parti BDP. Ama sadece onunla da değil. Yani tüm toplum muhatap alınmalı.

Kesinlikle bir özür bekliyorum. İçten bir özür. Özür dilerlerse ve muhatap alınması gereken insanlar da bu özrü kabul ederlerse, barışırlarsa, ben de barışırım.

Bu babamın aldığı elma

Adım Avrciıan. 19X2, Nusaybin doğumluyum. Anne adı Sal İha, baba adı Abbas. Beş kız. dört erkek, dokuz kardeşiz. Ben dördüncü çocuğum. Mahalle bakkalımız vardı, babam ba^ka bir işle uğraşmazdı. Dedem bizimle yakardı, babamın ölümünden .sonra vefat etti. Dayanamadı, üç dört ay sonra vefat etti. Biz aşiret değiliz, köyde çok akrabamız yoktur, göç etmişler. Bizim sülaleye, Asşoki sülalesi derler, çünkü bir kadınla yükselmişler. Babamın nenesinin annesinin ismiymiş Ayşoki. Çok erkek gibi bir kadın, lafını esirgemeyen bir kadınmış. O yönüyle öne çıkmış bir kadınmış. İlkokula Nusaybin’de Atatürk İlköğretim Okulu’nda başladım. Okula yaşımda gitmedim, ağabeyimle birlikte okula gitmek için iki yaş büyük yazıldım. Benim ablalarım da okudu. Ağabeyimle birlikte aynı sınıfta okuduk. Babam öldürüldükten sonra abim ayrıldı. Annem de. babam da bizim okumamızdan yanaydı, zaten bizim sülalede okuyan tek kızlar hizleriz. Ablam ilkokulu bitirdikten sonra amcamlar devreye girdi ve kız çocuğu okumaz, dediler, ablam bu nedenle bırakmak zorunda kaldı. Diğer ablam da babamın vefatından sonra, ben

okula gitmem tek başıma, dedi, o da bıraktı. Sonra abim bıraktı. Ben de okuîa gitmeyi düşünmedim* bırakıcımı, dcdirn. Annem, ablaların okumadu ağabeyin de sizin için okulu bıraktı, si/in okumanı/ için, bu nedenle sen okumalısın, dedi. Annemin teşvikiyle gittim.

Okula başlarken sadece Kürtçe biliyordum, Türkçe bilmiyordum. Aslında benîm için sorunlu olacağım biliyordum, fakat yapacak bir şey yoktu. Yabancı bir dil, çok zorluğunu çekcccksin ama ö/.iimse' mek zorundasın. Türkçcyi duymuşsun, aşinalığın var, ama birebir hoca konuştuğunda anlamıyorsun. İlk üç aydan sonra konuşabildim. Hoca bizden bir cümle kurmamızı isterdi, doğru düzgün cümle kuramadığımız zaman çok kötü dayak yediğimizi hatırlarım. Aşağılayarak yapardı bunıı.Türkçeyi güzel kıılIamnanKin dayak yemen içinbir sebep. Ben korkuyordum ve öğrenicenı, dcdirn, kendimi zorladım. Tepkim bu oldu ve üğrcıulim. Evde geıtc Kürtçe konuşurdum. Türk* çe konuşmazdım, şu anda da konuşmayız.

Dördüncü sınıfta hocam değişti. O da Türktii, ama o çok iyi bir hocaydı. Dayak filan yoktu, bağırırdı ama dayak yoktu.

Sakin bir çocuktum. Babam biraz sinirli bir adamdı. Çok anlayışlıydı ona bir şev demiyorum. Ahimle pek fazla anlaşamazdık. Bize bağırırdı, kavga etmeyin, şunu yapmayın diye... Babamdan çok çekinirdik. Doğnı düzgün babanım yatımda oturduğumu hatırlamıyorum o korkuyla. İçe kapanık bir çocuktum aslında. Fazla yaklaşamı-vordum.

Dokuz yaşındayım, havada kurşunlar—

Evimize yaptıkları ilk baskında kaç yaşında olduğumu hatırlamıyorum. Direkt içeri girdiler, hepimizi uyandırdılar. Sabahın üçü veya dördü, sıraya girin, dediler. Sıraya girdik. Kardeşimin beşiğini ahp attılar. Soba deliğini aradılar, evin her yerini aradılar, resimleri getirdiler. Babam o zaman evde değildi. Resimleri önümüze serdiler, bunlar kim. babanın yanındaki kim, diye sordular. Dokuz veya on yaşında olmalıyım. Bir yerden sonra bu baskınlara alışıyorsun. İlk baskınlarda korkuyorsun, kendini geri çekiyorsun, ama her zaman yüz yii-ze gelince alışıyorsun. Asker değil, özel timler, yüzleri maskeli. Askerde gelivordu, ama genelde özel tim.

W *W* ■

Biz çocukluğumuzda, mesela Nevvroz giinii, 1989-90 yıllarında kutlama yaparken üzerinden mermilerin geçtiğini görüyorsun. O esnada çatışmanın ne olduğunu biliyorsun, farkındasın. Koşup dama çıkıp oturuyorduk, mermiler üzerimizden aynı şekilde geçiyordu, izliyorduk. Babam bizi alırdı, damın köşesine otururduk, başımızı eğerdi ve bakmayın, derdi. Bir şey yok diyordu, geçecek diyordu ama sen farkındasın, kurşunlar havada.

Ortaokula ayrı bir yerde başladık, şehiriçi minibüslerle giderdik abimle birlikte. Abim babam öldürüldükten sonra okumayacağım, dedi ve ayrıldı, ben de tek başıma gitmek istemiyordum. Altı sene birlikte okuduk ve ben de okulu bırakmak istediğimi söyledim, fakat annem izin vermedi.

Sen bana müjde mi getirdin? —

Babam 1993'te, 14 Şubat'ta öldürüldü... Nevvroz günü mezarlığın hemen yanında boş bir arazi var, orda Nevvroz kutlaması vardı. Bayağı kalabalıktı, işte büyük ablam, babam vardı. Babam benim elimden tutmuştu, ablamın omzuna elini atmıştı, bizi Nevvroz alanına götürdü. Bir arkadaşı, Abbas geliyor, dedi. Herkes arkasını döndü, alkışladı, yol açtı. Babam Newroz alanının içine doğru yürüdü alkışlar arasında. O zaman o kadar önemli bir insandı, çok saygı görüyordu. Hâlâ dışarı çıktığımda -babama biraz benzerim- birkaç kişi yolumu kesip, sen Abbas'm kızı mısın, diye gelip sarılıyor. Arkadaşımın evine gittiğimde annesi kalkar. Arkadaşımın dayısı devletle çalışan bir adamdı, onların evine gittiğimde, oturuyorum odada, çıkmaya yakın kapıya yaklaştım, annesi bana bakıyor. Kızım bekle, babanın adı Abbas değil mi, baban şehit mi düştü, dedi. Evet, dedim, bana sarılıp ağladı.

Babam vefat etmeden önce herhangi bir ölüme tanık olmamıştım. O dönemlerde her gün bir iki kişi öldürülüyordu ve sen yabancı değildin aslında o ölümlere. Silah sesi duyduğunda herkes dışarı fırlayabiliyordu. Kim öldürüldü yine diye. Birinin öldüğü kesindi. Silah patladığında bu sefer kim öldü, muhasebesini yapıyordun.

Babam o akşam evdeydi, zaten iki üç gündür dışarı çıkmamıştı. En son cezaevinden çıktıktan sonra polisler, seninle uğraşacak halimiz kalmadı, seni öldürüp ancak kurtulabiliriz senden, demişler.

Babam ölmeden önce cezaevindeydi, yanlış hatırlamıyorsam beş altı ay kalmıştı. Ziyaretine ben hiç gitmedim, daha doğrusu hiç kim-

se gitmiyordu çünkü göstermiyorlardı. Babam hazırdı aslında, ölü-miine bizi de hazırladı: Bugün varım yarın yokum, derdi. Annem ha. zırdı. Annem çok önce de hazırdı. Biliyordu bu işlerle uğraşan insanların somum. Sen kendin de görüyorsun, biliyorsun: Benim babanı da bu işlerle uğraştıysa eğer sonu bu olacak, diyorsun...

Son akşam hep beraber toplandık. Babam bizimle konuştu. Başıma bir gün bir şey gelirse siz böyle yapın, şöyle yapın, kimin kızı olduğunuzu unutmayın, ne olduğunuzu bilin, kendinize sahip çıkın, kültürünüze sahip çıkın, dedi.

Sabah evden çıktı. Annem ameliyatlıydı, doğum yapmıştı, kardeşim kırk günlüktü daha. Annem yataktan kalkamıyordu zaten. Evin kenarlarında timler, polisler vardı. Ev gözleniyordu. Annem çıkma, dedi. Babam çıkıcam, bir şey olmaz, dedi, silahımı yanımda götür* miyeem. dedi... Silahını bıraktı çıktı. Kardeşimin, tam hatırlamıyorum, bir şeyi tamircideydi, gelirken onu getirin, dedi annem. Tek başına gitme, dedi. Babamın bir arkadaşı vardı, onunla gittiler. Çarşı dönüşü amcamın evinin orada -vurulduğu yeri gördünüz herhalde-silah patladı, annem çığlık attı. Abbas gitti, dedi. O zaman ben, teyzem. ablam vardık, ilk önce ben koştum... Zaten belli sokaklar vardı; birde çarşıya gittiğini bildiğim için hemen o yöne doğru koştum.

Etrafta kalabalık vardı. Bakıyorsun, babam mı değil mi? Sonuçta annen çığlık atmış, sen de o korkuyla koşuyorsun. Baktığında baban orda yatıyor, babanı görüyorsun, yatıyor orda. Gitmek istiyorsun, gidemiyorsun. O anki çocuk şeyi, korkuyorsun, bir şeyler oluyor bir şekilde. Arkadaşları felan kaldırdı babamı; kaldırdıklarında bana bakıyordu. yaşıyordu. Gel mi dedi, bir şey mi dedi? O an bir şey yapamıyorsun. Arkamı döndüm, koşarak ağlaya ağlaya eve geldim. O esnada teyzem, ablam da çıkmış oraya doğru koşuyorlardı. İşte yolda benim ağlayıp koştuğumu görünce kolumdan tuttular. Ne oldu, babam mı, dedi. Ben de ağladım, bir şey demedim, kolumu çektim koştum. Teyzem, sakın annene bir şey söyleme, dedi. Koştum geldim kapının Önüne. Annem yatıyordu.

Annem bana baktı, o lafını asla unutmam: Avrehan, sen bana müjde mi getirdin, dedi. Ben bir köşeye çekildim, oturdum ağladım, bir Şey diyemedim. O esnada annem ağlamaya başladı. Sonra hastaneye kaldırmışlar, ablam felan koştu arkasından. Ben de koştum, yani yetişirim diye koştum. Onlar çoktan gitmiş, geri döndüğümde orada özel timler, polisler felan vardı vurulduğu yerde. Geri döndüğümde onları gördüm* o yeri kullanmayacaktım, başka yerden gidecektim, ama orda ilkokul arkadaşlarım vardı, o polislerin yanında. Polislere öldürülen adamuı kızı, dediler. Polisler beni çağırdı* gittim. Evinizin telefon numarası ne, babanın düşmanı var mıydı, dediler. Hangi düşman? Siz öldürdünüz, demek istiyorsun, bağırmak istiyorsun. Yok, dedim, bir düşmanı yok. Tamam git, dediler.

Ben on, on bir yaşındaydım. Babam iç kanamadan dolayı ölmüş, iki üç el kurşun atılmış, böbreklerine gelmiş. Babam vurulduğunda yaşıyordu. Ambulans yoktu, araç getirmişlerdi. Nusaybin Hastanesine götürmüşler, annemi de oraya götürmüşler. Babamın dayısı orduydu babam annemi çağırmış, dayım izin vermemiş, gitme, demiş. Babamın bilinci yerinde. Mardin'e kaldırdıklarında yolda vefat etmiş. Cenazesine izin vermediler, akşam kendileri alıp getirip gömdüler, bize vermediler.

Doyamadığtn bir adamı başkasında arıyorsun—

Artık babam yok, biliyordum. Geliyorsun evde ağlayanlar. Ama ablam üç gün hiç ağlamadı, onu gördüm, içine attı hep, kilitlendi, ağla-yamadı. Taziyenin en kötü yanı annemin ağıt yakması. Kapı açıldı, kızım bana müjde getirdi... o hep bende duruyor. İlk gören benim, ama kimse benimle mesela bu olayı konuşmaz. Durumun nasıl, bire bir yaşayan sensin, bunları gelip konuşmazlar. Özellikle sorulmaz.

Ama isterdim sorulmasını. On, on bir yaşındayken yaşadım, şimdi yirmi sekiz yaşındayım. Arada on beş, on altı sene var, sürekli bunları kendi içinde tutuyorsun, anlatamıyorsun. Her şeyde onun etkisini görebiliyorsun.

Ölmeden birkaç gün önce babam bize meyve almıştı. Elma, portakal felan. Dolapta duruyordu, aldım onun elmasım. Bu babamın aldığı elma, dedim, damda oturup elmayı yedim, bunu çok iyi hatırlıyorum. Ağlayarak yemiştim o elmayı. Babamın en son aldığı şeydi. Bana çok iyi gelmişti.

Ortalık biraz sakinleşti. İki ay felan geçti. Annem okula gönderdi. Gittiğimde hocalar, arkadaşlar felan hep, ne oldu, niye gelmedin, diye soruyorlardı. Zaten mahallede oturan arkadaşlar, kızın babası öldürüldü, gelmedi diyorlardı. Zaten biliyorlardı, ben gitmeden önce

öğretmenler hazırlanmışlardı, biliyorlardı.

Hayatımda farklılık oluştu, farkmdaydım. Zaten içime kapanık bir çocuktum, ama babamdan sonra mesela dışarıda bir ortama girdiğimde, bir konuşma olduğunda, bir çevre içine girdiğimde, arkadaş ortamına girdiğimde çekingen davranırım, konuşmam. Aşın bir şekilde çekingen olurum, ama evin içinde en neşeli insan da benim.

Ben en çok kardeşlerimi düşünürüm; en çok da en küçük kardeşimi. Babam vurulduğunda kardeşim kırk günlük, en çok onu düşünüyorum, ona aşırı derecede bağlıyım. Biri bir laf söylese ben hemen çatışırım onunla. En çok eksikliği o yaşıyor, o eksikliği gördüğüm, bildiğim için onun yeri bende ayrıdır. Hep mutlu olmasını isterim. Mesela üniversiteyi kazandıktan sonra bırakmayı düşündüm, ama annem istediği için, kardeşlerin seni görsün, okusun, hani biri bir adım atarsa diğerleri de okur, devamı gelir dediği için okudum, bitirdim. Şimdi bir meslek edinmek istiyorsam maddi açıdan istiyorum, kardeşimin manevi eksikliklerini maddi açıdan kapatmak istediğimden. O babanın eksikliğini bir yerde kapatmak istiyorsun...

Bazen bağırmak istiyorum, anlatmak istiyorum, ama anlatamıyorum. Ben anlatsam, anne bunları yaşıyorum, bunları yaşadım deseni, annem zaten bir şeylerin farkında, zaten üzülüyor.

Acımı tam olarak yaşayamadım. O yaştaki bir çocuğun hayatı boyunca unutamayacağı şeyler var, yerleşiyor kafasına bir yerde, ki o dönemde aldığın şeyler senin hayatını biçimlendiren şeylerdir. Çocukluk yıllarından ne aldıysan hayatına onlar yön verir. Arkadaş ortamına gittiğimde kendimi çekerim, orda bile onun eksikliği var. Mesela benim çevremde ya bir kız arkadaşım vardır veya iki, geneli erkektir. Babam öldükten sonra onun özelliğini binlerinde arıyorum. Bu arkadaşımın bu özelliği babama benziyor, diyorum. Benim babam bıyıklı. Bıyıklı bir arkadaşımın bende apayrı bir yeri var. Düşünsenize seçtiğiniz eşinizi bile babanızı model alarak seçiyorsunuz. Anneme, diyorum, bıyıklı biri olmazsa ben evlenmem. Doyamadığm bir

adamı başkasında arıyorsun. Yaşamak isteyip de yaşayamadığın şeyleri başkasında arıyorsun, onun eksikliğini o kapatsın diyorsun...

Abim on üç yaşında evin erkeği durumuna geçti. Evin erkeği. 0 dönemlerde annemin en büyük desteğiydi, annemin gözünün önünden ayrılmazdı. Annem hâlâ abim bir yere gittiğinde oturup ağlar.

- Hiç âşık oldum diyemedim—
- Açlık, susuzluk ve sefalet... Bu mudur kardeştik?
    - Onlar benim kahramanımdı—
        - Barıştan anlamıyorum ~
        - Topkek'İn şifresi —
        - Baktım kardeşim oturmuş, ağlıyor—

Hiç âşık oldum diyemedim—

I9[l])5 yılında liseye haşladım. Nusaybin'de başladım liseye. Artık her şeyin bilineindeydim ve yaşadıklarınla artık bir tarafsın. Kürt olduğun için tarafsın, baban o yolda, o değerler uğruna öldürüldüğü için tarafsın, başka şansın yok ki. Bu sırf mecburiyet için değildi aslında. Kendine sahip çıkıyorsun. Böyle olmanı gerekiyordu aslında.

O dönem, sadece Nusaybin değil, başka bir yerden de bahsedildiğinde benim bulunduğum bir ortamda, sürekli çatışmalardan bahsediliyordu. Şu şehirde şu öldürülmüş, burada şu çatışma yaşanmış... Şehirler böyle dile getiriliyordu. Ve hıııılara sadece bizim bölgedeki insanların manız kaldığım düşünüyordum ve ölkem artıyordu.

Lisedeyken teyzemin kızıyla aynı sınıftaydım, kuzenimle. İşte onunla bir arkadaş grubumuz olmuştu: Üç dört tane erkek arkadaşımız vardı. Onlar kızlardan bahsederdi, biz de oturup dinlerdik. Liseye kadar hiç şahit olmadım, ilk lisede duydum bunları. Ve İliç ilgilenmedim, hiç âşık oldum diyemedim.

Sert biriydim, lise ikide bir erkek arkadaşım vardı, arkamda oturuyordu, laf attı bana. Aşk mektubu felan nıı aldın okuyorsun, dedi. Kalktım, sınıfın ortasında, hoca yanımda, arkamı döndüm, tokat attım, dışarı çıktım. O da yetmedi, ablama şikâyet ettim. Ablam okula geldi. Ablam da sert biridir, elinde sigarasıyla okula geldi. Kız kardeşimi rahatsız ediyor bu çocuk, bir daha bu çocuğu kardeşimin etrafında görmeyeyim, dedi. Bir daha yaklaşmadı o çocuk bana.

Bİr insanı en son nasıl gordiiysen öyle hatırlarsın—

1996'da ölümler azaldı. Babamdan sonra pek çok kişi öldürüldü, Bizim komşunun kızı yakın arkadaşımdı. Babamın ölümünden iki yıl sonra onun babası da öldürüldü aynı yerde. Silah patladığında ayıı yere doğru koştum, kız da koştu. Artık öyle bir şey olmuştu ki silah patladığında hemen koşuyorsun kim acaba diye. İkimiz de koştuk, arkadaşım babasının yanı başında ağlıyor. Beni görünce kalkıp koştu, bana sarıldı. Ben de senin gibi babasız kaldım, dedi. Aynı sahne gözümün önüne geldi: Babamın

vurulduğu yerin daha aşağısınday-dı, ama sonuçta yerde bir adam var, kan var, başında bir sürü insan

var. Babam olmasa bile senin baban da bu şekildeydi... Zaten birin, sanı en son nasıl gordüysen öy le hatırlarsın. En son o haii geliyor,ba. şını kaldırıp bana bakışı geliyor. Biri babamdan söz ettiği zaman gö. zümün önüne hep o an gelir. Bir sürü güzel şey olmuştur, amadiyo. rum ya, en son ne yaşamışsan o gelir... Şu an ölüm ve öldürülme denince aklıma o zaman yaşadığım Ölümler geliyor ve insanların eceliyle ölmesini garipsiyorum. Ben ölümleri silahla yaşadım.

Silahın bende ayrı bir yeri var, çok seviyorum. Hatta benim hayatımda silah eksik olmadı, diyebilirim. Bir de sürekli babamın belin-deydi, onun da etkisi var. Seviyorum. İleride taşımayı bile düşünüyorum. En değerli varlığımı benden aldı, ama o en değerli varlığıma en yakın şey de silahtı. Belki silah yanında olmuş olsaydı o zaman kaybetmemiş olacaktım onu. O açıdan düşünürsek. Ama dedim ya benim babam silahı yanından eksik etmeyen bir insandı. Silah denildiğinde babam aklıma geliyor. Babama yakıştırıyordum silahı. Babamın kötüye kullanmayacağını düşünüyordum ve çok iyi biliyordum, benim babam kimseye zarar vermedi.

Canımızı tehlikeye atıp geliyoruz—

Üniversiteye hazırlanma sürecim... İlk sene girdiğimde zaten lisedeydim, kazanamamıştım o sene. Daha sonra tekrar girdim, yine kazanamadım. Üçüncü sene girdiğimde, olmuyor, dedim, bırakıcam dedim anneme, yapamıyorum, dedim. Çalışıyorum çalışıyorum ama olmuyor... Annem tamam, bu sene de gir, dedi, olmadı bırakırsın. Ben de, zaten bu sene oldu oldu, dedim, yoksa bırakacaktım, dördüncü senede kazandım. Ben lisedeyken derslere giren bir insan değildim. Ezberlerdim bilgileri, sonradan uçup giderdi zaten o bilgiler. 0 diplomayı da etkilerdi, diploma notum az geldi. Zaten ben liseyi bitirdikten sonra sistem değişti, diploma notu çok etkili oldu. Ham puan yüksek de alsam, diploma notu yüzünden giremiyordum. Zaten eğitim sistemi sorunlu ve ben bunların hepsini Kürtlüğe bağlıyordum ki ona bağlıydı zaten. O dönemde Doğu'ya ve Güney'e fazla öğretmen gelmezdi, atanan bile gelmezdi, çekinirdi. Bunu hocalarda dile getirirdi: Biz kendi canımızı tehlikeye atıp buraya geliyoruz, diyorlardı. Ben bir derse giriyorsam üç dersim boş geçerdi. Doğru düzgün

bir eğitim yoktu. Lisede hiçbir şey öğrenmedim. Mardinli, Nu* suyhinli hocalar varsa gelip girerlerdi. Onun dışında farklı şehirlerden *»den pek fazla hoca bulamazdın. Ben dershanede aldım almam gereken eğitimi. Ekonomik açıdan dershaneye gitmem de zor oldu. Ben gidince kız kardeşim de gitti dershaneye; ikimiz birden gidince annem bayağı bir zorlandı, hatta babamın aldığı nişan yüzüğünü bile sattı bizim İçin. O durumda gönderebildi.

Dilimi reddetmem demek, kendimi reddetmem demek—

Kars Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü 23. tercihimdi. En son sı-ıııf öğretmenliği yazdım. Kars'ı, dershanede bir arkadaşım vardı, onunla birlikte kazanmıştık. Aynı sınıf aynı bölüm. Beraber gittik, onun babası geldi» benim de annem geldi. O dönem amcam gelicem, Telan dedi, sonra gelmedi. Abim de burada değildi, annemle gittik. Kayıt yaptırdık. Okulun bahçesinde annemle arkadaşımın babası oturuyorlardı. Bizde kayıt olmaya gittik arkadaşımın babası ile. Orda Vanlı arkadaşlar varmış, onlar annemin etrafında oturmuşlar. Dövmeleri felan dikkat çekmiş. Teyze nerelisin, felan demişler. Nusay-hinliyim, kızım okuyacak, kızıma sahip çıkın, ayrılmayın yanından, gö/ kulak olun, demiş. Biz çıktığımızda annem tanıştırdı bizi. Onlar da yeni gelmişlerdi. Kaydı yaptırıp geri döndük.

Okula geldiğimizde bizden bir sene önce gitmiş bir arkadaşımız vanlı. O zaten Kürt arkadaşlarla tanışmıştı, ben bu nedenle hiç yabancılık çekmedim üniversiteye başlarken. Sonuçta biri Batmanlı, biri Diyarbakırlı, biri Mardinli... Biraz açılmıştım, eskisi kadar kapalı değildim. İlk yıl yurtta kaldım, sonra eve geçtim. Odada hepimiz Kürt değildik: Ben, buradan gelen arkadaşım vardı, bir de Muşlu Alevi bir arkadaş vardı. Üç Kürt vardık, diğer arkadaşlar Türktü. Odada sekiz kişi vardık toplam. Genel olarak sorun olmazdı. İki kişi hariç, biri Ankaralı, biri İğdırlı, bayağı milliyetçilerdi. Muşlu arkadaşım dolabının kapısına Emesto Che Guevara fotoğrafı asmıştı. Bunlar da kızdı, bağırdı çağırdı. Birde benim sarı-kırmızı-yeşil küpelerini vanlı. O küpenin anlamı ne, dedi bana. Niye takıyorsun? Sıuıa ne. dedim, seni ilgilendirmez. Seviyorum takıyorum... Bir şey demedi, sustu. Ertesi gün geldiğimde Atatürk'ün resmini duvara yapıştırmış. Emel bu ne, dedim, ne gereği var, dedim. Bir şey yok, dedi, takvim. Bir odanın içinde iki takvim ve ikisinde de aynı manzara, gıcık-hğma tnı yapıyorsunuz, dedim,

Sen de getir as, dedi. Sırf gösteriş için önderim dediğim iıısanıu fotoğrafını asmam, dedim, sırf bir şey kanıtlamak için. Sen benim küçücük küpeme bu kadar tepki gösterdirin için benim tepkim. Ben sana saygı gösteriyorsam, sen de bana göstermelisin, dedim. Belki ben katlanamtyorumdur. Niye katlana**mıyorsun,** dedi, o bebek katilini mi savunuyorsun?.. Bebek katili veya değil, dedim. Sonuçta elinden alınmış bir şey, değerlerin var, sen o değerler için savaşıyorsun, ben bu değerler için savaşan insanı Önder alıyorum, dedim. Ve Enıcl'e şunu demek istedim: Ben Kürdüm, benim dilim var, ben buna sahip çıkmak zorundayım. Benim bunları reddetmem demek kendimi reddetmem demek. Ben bunları savunuyorum. ben bunlara inanıyorum, bunlar benim için önemli şeyler... Kız da bir şev demedi, zaten ikisi de bir şey demedi. Çıkarıcam, dedi, ikisi de indirdi. Zaten ondan sonra aramızda bir şey çıkmadı. Fikir anlamında da çıkmadı, beni kabullendiler. Ama şöyle bir durum var: Onlar böyle bir dil olduğunu, böyle bir halk olduğunu kabullenmediler, istesen de kahullendiremiyorsun zaten. Birde benim Muşlu arkadaşım Kürtçe bilmezdi. Buradan götürdüğüm arkadaşım da doğru düzgün Kürtçe konuşmazdı, çekinirdi. Ben okumaya geldim, oku-yacam gidicem, diyordu. Kendi başına da bir şey yapamazdın. Kürtçe konuşsan kimle koıuışucaksm? Ben direkt gidip konuşamazdım ters tepki gösterirler diye. Onlar altı kişi, sen tek başmasın. Tabii okulda bunlar yaşanırken Nusaybin'de evimize baskınlar yapılıyor.

Abla» ben ölümden korkuyorum —

2005 veya 2006. Şu an yirmi bir yaşında olan kardeşimin cezaevi süreci. On altı, on yedi yaşındaydı. Atatürk büstünü kırmakla suçlanıp köprüden aşağı sarkıtılmıştı. Kardeşim yapmadı, bu olaya karışmadı. Yapan kişi suçu bunların üzerine attı. Evden alıp götürdüler. Ben üniversitedeydim. Gelip basmışlar, kitaplar vardı, annemler yakmış. Kardeşimin Nevvroz resimleri vardı, onları da yakmış annemler. Öyle bir korku vardı ki...

Olaylar olduktan sonra evler basılmaya başladı. Evler basılmaya başlayınca-zaten bizim evimiz gözdedir, her olayda gelirler-annem korkuyor ve hepsini yakın, diyor, hepsini yakmışlar. *Yaktıktan bir* giin sonra gelmişler, kardeşimi götürmüşler zaten. Bu suçtan *do ayı*

olduğunu söylemişler* Üç dört ay cezaevinde kaldı. Mardin Cezaevi' nde. Suçsuz olduğu anlaşılınca bırakıldı. Üç dört ay boşu boşuna cezaevinde

yattı.

Çıktıktan sonra hiç konuşmayan, içine kapanık biri oldu. Normalde benim gibi içine kapanık bir insandı ama en azından sohbet ederdi, konuşurdu, annemle konuşurdu, bir şeyler yapardı. Arkadaş çevresinde konuşurdu, ama cezaevinden sonra aşırı bir şekilde kapanmış. Cezaevinde tekme felan yemiş, ama fazla yememiş... Konuşmuyor. sadece, abla, ben ölümden korkuyorum, diyor. Cezaevinden sonra bu ortaya çıktı. Artık orda ne söylendiğini bilmiyorum fakat cezaevine girmeden önce böyle bir şey yoktu, çıktıktan sonra başladı. Yaşadıklarım anlatmaz. Annem bana, Avrehan git, çocukla konuş, cezaevinden sonra kimseyle konuşmuyor, dedi. Salonda volta atıyor, başka bir şey yok. Benimle konuştuğu sadece, ablanı hapishane çok farklı. Ben burada bir yürüyüşe gitmeyi o kadar biiyük bir şey olarak görüyorum ki... Onların yaptığı şeylerin yanında benim yaptığım hiçbir şeydi. Cezaevinden sonra gelişen bir nokta da şuydu: Ben gi-dicem, diyordu, abla ben burada yapamıyorum. Ben, hayır, dedim. Annem yaşamış yaşayacağını, diyordum. O işte, ölümden korkuyorum, sanki her eün ölecekmişim gibi nefesim kesiliyor... Zaten orda sadece kitap okudum, diyordu. Psikolojisi bayağı bozulmuştu. Daha sonra biz İzmir'e gönderdik. Biraz biraz toparladı kendini ama hâlâ etkisi var bence, çünkü hala korkuyor bir şeylerden. Ben askere gitmem. Siz git askerliğini yap gel diyorsunuz ama ben gidemem. Ben yapsam da, giderim ama sağ dönmem, diyor. Onun için annem de git, diyemiyor. Babamın yaşadığı olayları biliyor. Babam cezaevine girip çıktıktan sonra öldürüldü, kardeşim kendisinin de böyle olacağını düşünüyor.

Cezaevine girip çıktıktan sonra partiyle daha ilişkili oldu. Öyle devam etseydi babam gibi olacağını biliyordu. Gidip geliyordu, sürekli ordaydı. Kitap getirir, okurdu. Kitabın kapağını açmayan insan siyasi kitaplar okumaya başladı. Annem de bunun farkındaydı, amcalarının yanma gönderdi. Bu çocuk çıktığından beri iyi değil, dedi. Burası hep parti çevresi, biraz uzaklaşsın, dedi. O nedenle İzmir'e gönderdik. Zaten o günden sonra orda kaldı. Bir veya iki kere geldi, daha sonra da gelmedi, sürekli orda. Buraları özlüyor, aradığında beni, annem ne yapıyor, git benim yerime kokla öp, diyor. Sîz farkında

değilsiniz. yanındasım/. ama tvn çok uzağındayım, hissedemiyo**rum. yaşayanuyctfum sevgisini, diyor. Yanı kardeşim** sürgünde gibi **İstese de dönemiyor En son Rama/an bayramımla gelmişti,** gitıigın **den iki yıl sonra çok değişmişti, çok farklı geldi.** Kardeşim askere **gitse öldürüleceğini düşünüyor ve askerlik yapmak** istemiyor.

Kın* kanşeıryersee dtyi mİ?—

Üniversitenin ilk **yıllarında** çok çalıştım. Bitiricem, dedim. Hanı gel **mişsen, sırf annen istiyor di** ve üniversiteye gelmişsen, çalış, diyor**dum kendime. Bir şeylerden uzak dur.** diyordum kendime. Ben bura **davken de partiye gidip geliyordum.** İtiştim vardı ama orda **kes** di**yordum: ama Öyle bir ortam da var** ki istemesen de gidiyorsun. Ba/en **annem, kızım karışmıyorsun değil mi.** diye soruyordu. Yok, diyor**dum. gitmiyorum. Ama bitiyordu gittiğimi** ve baban gitmişse sen de **gidersin, diyordu. İşte derslere girdim: ilk** girdiğim sınavlar ketü geç* **tiği için dersleri boşladım, çalışmadım. On** iki ders alıyordum, ikisini **geçtim, on tane ders alttan bıraktım. Basit** derslerdi aslında ama işte **daha çok partiye gidiyordum.** Miting olduğunda gidiyordum, öğren**ci demeği vardı, oraya gidiyordum.** Dersleri boşlamıştım, üniversite **ikinci sınıfta toparlayabildim. Yirmi iki** dersin hepsini verdim. Orda **soruşturma açıktı bize.**

Birinin başına bir şey gelse, biri yaratansa orda mitinge dönüştü* **rüyorduk, protesto ediyorduk, caddelere** çıkıyorduk. Arkadaşlar tu **tuklandıgında telan— Haftanın iki günü** mutlaka miting **vardı,** onlara **yoğunlaştığım için dersler şeride kaldı, îkisi bir** arada gitmiyor, ho**calar da tepkili davranıyorlardı. Bir de ismimizden** dolayı. Bizim sı**nıfta bir Ruken vardı, bir de ben vardım,** Avrehan. Giren çıkan ismi**mizin anlamım soruyordu, herkese** söylüyorduk. Bütün hocalar soru**yordu, anlamım söylediğim zaman tepki** oluşuyordu. Düşünün ben **arkadaşımla birlikte sınava çalışırım, arkadaştan** daha iyi yapanın, **arkadaşımdan fazla yaptığım hakle arkadaşım** yüksek alır, ben düşük **alırım. Bu görünür bir şeydi, herkes farkındaydı.** Fark **koyuyorlardı araya. Hani Ruken dile getirebiliyorsun ama** Avrehan yabancı bir şey. **Adımı soruyorlardı. Söylüyordum,** dalga geçiyorlardı. Bir de ismime **karşı ayn**

bîr hassasiyetim vardı. Babam benim ismimi koymuş ilk **olarak. AbUlanmm ismini dedem koymuş.** Ben doğduğumda babam

eve gelmiş. Saliha ben kızıma bir isim buldum, kızımın ismini Avrehan koyacam, demiş. O nedenle benim ismimin özel bir yeri vardır. Ama ismimi bir türlü doğru söylemiyorlardı. Harfleri tek tek kodlu-yordum. Doğru kullanılmasını istiyorum, diyordum. Bir de lise son sınıfa kadar kimlikte benim ismim Asya'ydı. Arkadaşlarımın da böyle uydurma Türkçe isimleri vardı. O zamanlar yasak olduğu için liseyi bitirdikten sonra adımı mahkeme kararıyla değiştirebildim.

Üniversite ikinci sınıfta yurttan ayrıldım. Artık dayanamıyordum, rahat konuşamıyordum. Kendi dilim sonuçta... Birde arkadaşlarınım hepsi evde kaldıkları için onların teşvikiyle oldu, biz de eve geçtik.

Üniversite 2007'de bitti, formasyonumu bu sene aldım.

Öğretmenliğimi, Doğu ve Giineydoğu'da yapmayı düşünüyorum. Bir şey vereceksem buradakilere vcricem. Ben sınırları olan biriyim, sınır benim için önemli. KPSS'ye hazırlanıyorum şu an.

Çocuğum gitmek istese—

Sanmıyorum ben barışacağımı. Ben ne yaşadıysam az da olsa yaşamalarım istiyorum. Karşı tarafın seni anladığım bilsen, tamam diyeceksin, barışırsın belki, ama seni anlamamakta diretiyorlar. Bana kardeş demeleri benim için bir şey ifade etmiyor. Ben bir bedel ödemişsem onun da ödemesini isterim, onun da bir şeyler yaşamasını isterim.

Affetmem asla mümkün değil. Ben küçük kardeşimin yaşadıklarını gördüğümde, önüme gelsin diz çöksün affetmem, diyorum. Benim kardeşim bunları yaşamak zorunda değildi, kaderi bu olmamalıydı. Bunları yaşadıysam ben affetmem. Sadece kendim için olsa affederim ama kardeşimin yaşadıklarını görünce öfkem artar, eksilmez.

Türk halkı duyarsız kaldı. Şöyle diyeyim: sürü psikolojisi. Baştakiler ne dediyse onlar da aynı şeyi yaptılar. Konuşuyorlar fakat her şey sözde, pratikte bir şey yok. Göremeyince de boş geliyor. Konuşmak önemli değil,

Kürt sorunu var demek de önemli değil. Önemli olan o sorunu çözmek için bir şey yapmaktır. Yapılan bir şey göremeyince boş geliyor insana.

Babamın bir lafı vardı, büyük ablama söylerdi. Kızını ben bu kadar eziyet çekiyorum, bu kadar kişi öldürülüyor. Ben belki bir şey

göremİyecek olabilirim uma gelecekte bir televizyon kanalımız ola* eak ve sen göreceksin, demişti.

AmaTRTŞBŞ açılınca nefret etmiştim. Konya'da yurttaydım, arkadaşım, o da AnkaralIydı, Avrehan kendi dilinizde bir kanalınız ol-. du arlık, demişti. Bizim dilimizde zaten bir kanalımız var, ROJTV var, dedim. Ben ondan bahsetmiyorum, dedi. TRT ŞEŞ açılmış, dedi, işte AKP açmış. () beni temsil etmiyor, dedim, o benim için bir şey ifade etmez. O kanalı izleyen de Kürt olamaz, dedim. Kendi kanalım var sonuçta, dedim. Gerçeği ne kadar yansıtabilir ki?.. Seni yansıtan bir şey yok orda. Kendi Kürtlüğünü inkâr eden birini sunucu diye koyarsan ben izlemem. Bu benim için bir adım değildi. Devletin köleleştirmiş olduğu Kürtleri koymuş olduğu bir kanal.

Anlatıcam bunları çocuklarıma. Ben babamın yolunda gitmeyi çok isterdim. Dağa çıkmayı çok isterdim, ama annem izin vermedi bir yerde. Hep tutturdu üniversite diye. Elliye yakın arkadaşım gitti. Ben de istiyordum, eğitim aldım ama bir yerde annem engelliyordu. Sen sadece kendin için yaşamıyorsun. Ben bu acıyı bir kere yaşadım. Bir yerde engel oluyor, gidemiyorsun. Ben kız kardeşlerime diyo-; rum ki, ben gidemedim, içimde kaldı ama çocuğum gitmek istese; ben kendim gönderirim. Kendisi istiyorsa gidebilir.

Arkadaşlarımıza mı ağlıyorduk biz, kaybettiğimiz çocukluğumuza mı?

Adım Aznavure. !98(), Nusaybin doğumluyum. Baba Bekir, [time Ayşe. On kardeşiz. Beş ki/,, beş erkek, ben dokuzuncuyum. Seyiı aşİreündeniz. Eskisi gibi katı kurallı değil ama varlığını hissedebiliyoruz. Bu durum da gençlerin sayesinde gerçek leşi i. Bir gencin kendi başına hareket etmesi mümkün değildi. Bir gencin top sakalla gezmesi zordu Örneğin. Sülalede bir hata yapan aforoz edilirdi. Yemeği yenmez, çayı içilmez, evine gidilmezdi. O yüzden birbirlerini dinlemek zorımdalardı. Köken olarak Arap'ız. Değişim çok olmuş. Şu

an kadınlarımız isledikleri gibi giyinebiliyorlar. On yd (incesinde bu mümkün değildi. Ama şu anda herkes istediği şekilde yaşıyor. Hepimiz istediğimiz arkadaşı seçebiliyoruz. O zaman bu bile miimkiin değildi. Annemle babam görücü usûlü evlenmişler. Akraba değiller. Evimiz bir göz odaydı.

Babam işsizdi. Bir odada iki aile yaşıyordu. Bizde allı kardeş, öbiir tarafta yedi çocuk. Odanın ortasına perde çekilmiş ve iki aile aynı

oda içinde yaşıyorduk. Belediyeden emekli babam. Benim doğduğum yıl emekli olmuş. Belediyeye girdikten sonra ekonomik sıkıntılar artmaya başlamış, çünkü belediye de ekonomik sıkıntılar çek-inekle. Evimizde kahvaltı kalabalık yapılırdı. Yemeğimi hızlı yiyorum her /aman. Düşünüyorum da bizim soframızda doyan doyuyordu, aç kalan aç kalıyordu, bu nedenle de hızlı yeme alışkanlığım var.

İlkokulu Nusaybin'de okudum. Sonra devam etmedim. Maddi durumla alakası yoktu. Benden önce evde kimsenin okula gitmeme-siyıli neden. Onların okumamasının nedeni de biz Kürt halkının dine karşı büyük bir zaafımızın olması. Örneğin bir bayanın okuması dinde caiz değil. Neden? Diz üstü etek giyecek diye. Bayanlar bu yüzden okumadı. Erkekler de ekonomik sıkıntı nedeniyle okuyamadı.İş yok güç yok. Aile planlaması olmadığı için sınır yok. Şunu düşünüyor, iki oğlum varsa, biri koyun öteki hindi otlatır. Kimse oğlum okusun yararlı biri olsun diye düşünmemiş.

Kan bağına çok önem vermiyorum—

İlkokula başladığımda Kürtçeye hâkimdim. Türkçeye de işte iş hayatına atıldığımda hâkim olmaya başladım. Türkçeyi İstanbul'da ve çalışmaya gittiğim yerlerde öğrenmeye başladım. Cumhuriyet İlko-kulu'nda okudum. Kırk beş kişilik bir sınıftı. Tek sınıftan oluşuyordu okul. İstemeyerek okula gidiyordum. Ne babam ne de annem istekliydi zaten. Benim şu an İsviçre'de yaşayan bir abim var, bir tek o çok istekliydi okula gitmeme. Ben ona duyduğum saygıdan ve korkudan gidiyordum aslında. Öğretmenim de Nusaybinliydi ve komşumuz-du. Buranın yerlisiydi. Okulda ilk günler Kürtçe konuşuyorduk, ama bir problem yaşamadık bundan dolayı. Türkçeyi öğrenmek için hiçbir çabam olmadı. Çünkü dünyanın bir tek buradan ibaret olduğunu sanıyordum. Sadece kitaplara baktığımızda Türkçe diye bir dil oldu* ğunu biliyorduk. Sınıfta kalmadım hiç. Sınıfta kız çocukları vardı. Stilile ile beş yıl aynı sınıfta okuduk. Sınıftaki kızlarla akrabalık yoktu ama Stilile ile anne tarafından bir akrabalık vardı. Bir de öz dayımın kızı vardı, hiç kollamazdım onu, ama Stilile'yi kollardım. Demek ki kan

bağına çok önem vermiyormuşum. İlkokulu bitirirken ne öğrendiğimin farkındaydım tabii ki. Bir harf okuyabiliyorsam bu bir gelişmeydi. Matematiği çözemedim. Bunun nedenleri arasında dili

anlamamak var ama aslında tamamen sorun bizdeydi. Çünkü ciddiye alıp çalışmıyorduk. Biz zaten yanlışla doğruyu çözebilecek kapasitede değildik. Çantayı alıp okula gidiyoruz diyorduk ama baraja gidip suya giriyorduk. Okul dağılış saatinde çocuklara katılıp eve gidiyorduk. Çünkü kimse okula gidip çocuğunu sorma bilincine sahip değildi. Okuldan sonra da yemek yer, oyun oynamaya çıkardık; bizim oyun oynadığımız yerler mayın tarlaları olurdu.

Onları çok aradım» okul bahçesinde, mayın tarlasında—

Okuduğum okulun arkasında buluşurduk, sınıra giderdik. Elimizle mayın toplardık. Aynı anda üç arkadaşımı kaybettim. Siraç, Selim ve Hekim. Sınırı tanıdık, mayını tanıdık, kaldırılmasını tamdık. Sınırda yetişen bir yemiş vardı. Okuldan çıkıp oraya gider, o bitkiyi toplardık ve orada mayınla tanıştık. Sınırdaki asker bize, oraya gitmeyin mayın var. derdi. Mayının ne olduğunu sorardık, basınca patlar, derdi. Demek ki basınca patlayan bir şeymiş. Üzerine basmazsan patlamadığına göre basmadığın sürece patlamaz. Arayıp buluyorduk. Gittiğimiz yer de ağaçlık bir yerdi. Orada su bırakırdık ibriklerle, şişelerle. Tabii önceden Siraç hem hayvan otlatıyordu hem de mayın yerlerini tespit ediyordu. Bu bizim için bir oyundu. O kadar zevkli bir şeydi ki anlatamam. O riskin farkında değildik çünkü. Bir iki kere sattığımızı da hatırlıyorum. Demir olarak satıyorduk. Sigara parası için. Dördümüz aynı şekilde altı veya yedi tane mayın topladık. Böyle ibrik gibi bir çelik olur mayında. Cep telefonu kılıfına benzer. Siraç yaklaşık altı tanesini beline dolamıştı. İğneleri çıkarılmış şekilde. Ağacın dibine su bırakmıştık, ben çok susamıştım, su içmeye gittim. Tam arkamı döndüğümde mayın patladı. Üç arkadaşımı o şekilde görmem. Siraç'ın kafasının olmaması, Hekim'in sağ bölgesinin tamamen olmaması, o anda ben nasıldım, ben de bilemiyorum.

Şu an anlatırken bile ne içine girdiğimi bilmiyorum. O yaşta o psikolojiyle Siraçlann evine gitmiştim. Mayın patladı, bıçak getirin, hayvanlan ölmeden kesin, dedim. Annesi de yok yok, benim oğlum kesin öldü, demişti. Siraç da o sabah hep beyazlar giymişti, adeta herkesle vedalaşmıştı. Ben bir ay

boyunca uyuyamadım. Kafamı yastığa koyduğum anda büyük kırmızı arılar üzerime geliyordu. Ben yaptım gibi bir suçluluk psikolojisi vardı. Suyu almaya gitmeseydim belki

or, HİLDİrtİNOİHlOfîöM,

patlamazdı peklinde düşünüyordum. Ogün Siraç, Mckirn ve Selim ij<; birlikte bu ilde lam yirmi birkişi öldü. Üçü ınayıı, diğerleri faili jiiw;. İnil, Annesine Sİrnç'ı gösterdiğim günden sonra hiç konuşmadım ve linin mezarlarına gidemedim, İster istemez insan özlüyor. Annesini IiAIA u/aktan gördüğümde ağlarım, yanına gidip nasıl olduğunu sora iniyorum. O olaydan sonra inadına o mayınlı araziye yeniden gittim. Ailem sırfbtınu çözmek için beni İstanbul'a yolladı. Patlaması umu* nımda değildi. Bizim için bir geleceğin olduğunu düşünemiyordum artık. Bir geleceğin var olabileceğini düşünemiyordum. Mayınların neden döşendiğini tabii ki biliyor ve öfkeleniyorduk. Ben neden k;tr* şıya geçemiyorum, diyordum. Askere sorduğumda, geç ama ölürsün gibi cevaplar alıyorduk. Bilinçaltımızdaölüm çok basit ve günlük,sıradan bir durum olmuştu. O olay hayatımı değiştirdi diyebilirim. Dalın da asileştim. Sayısız kavga ettim. Biri öldürsün diye sayısız olaya karıştım. Devlet cesetlerini kaldırmaya ccsaret edemedi. Gece bire kadar. Ben dayanamadım ve koşarak gittim. Siraç'ın bel iridekileri aç-tını ve gelin bu cesetleri alın dedim. Devlet helikopter gönderip aldırdı, Daha sonrasında başlayan faili meçhuller, ev baskınları dununu değiştirmeye başladı. Bütün bunlar yüreğimi daha da sertleştirdi. Ölüm denildiğinde umurumda olmazdı. O insanları bir daha görememem bana bir sürü şey öğretti. En azından ölümü öğretti. Amcamın ve arkadaşlarımın ölmesi, ölümü kabullenmek oldu. Ben onları çok aradım, okul bahçesinde, mayın tarlasında... Aslında mezarlıkta yattıklarını biliyordum. Ben neden orada yatmıyorum, diye düşünüyordum. Kendime çektirdiğim eziyetten başka bir şey değilmiş. İbrahim amcamın benim yaşımda çocukları var. Hepsi Avrupa'da yaşıyor. Gitmek zorunda kaldılar. Almanya kucak açtı ve hepsi oraya gitti-İlişkilerimiz çok iyiydi. Amcamın herkesle iletişimi süperdi. Gelme* meye başladı eve. O zaman umudu kesiyorsun ve nerede olduğunu biliyorsun. Amcam ve arkadaşlarımın ölmesi bende büyük bir kırılma yaşattı. 1992 Martı'nda oldu bunlar. '

Newroz: Bere İçinde bir kafatası-

O yılın Newrozu'nu yaşayanlardanım. 22 Mart günü aklımdan çıkmayan bir şey var. Bere içinde bir kafatası. Panzerin ezdiği bir kafa* tası. Yerde kan vc kafanın içindekiler. Panzerin insanların üzerine gitmesi, silahların insanlara doğrultulup ateş edilmesi. gidiyoruz diye çıktık evden. Halay çekip ateşlerin üzerindim çaktık. Newroz bizim için eğlenceye gitmekti- Tabii sonms/Kb kelamı görünce durum değişti. 21 Mart'ta Newrozu kutladık, *22Ymdt hk* provokasyon oldu. Halk arasında fısıltı gazetesi denilen *bîry^y* var. Büyük insanların bir yerlerden mutlaka haberleri oluyordu. Br/, a/fcs.-daşJanmızdan duyuyorduk. Ama yine de oraya ölmeye *gittiğimizi* düşünemiyorduk. Şu an kütüphane denilen yerin yakınındaki tüm araziler boştu. Ateş edildiğinde, tarlanın içine atlayıp *traktörün* sürdüğü çukurlara saklandık. Kurşunlara tamamen hedef olanlar fctfprü-nün üzerindeydi. Biz biraz daha arkalardaydık. Çocukları öne *sürmediler.* İnsanlar yere çömelip başlarını dizlerinin arasına almıştı. Omzundan yaralanan bir arkadaşım vardı ve hiçbir hastanede tedavi olmadı. Halk askere kesinlikle ateş etmedi. Slogan atıldı. KarşıJrğjnda silaha sarılmdı. Orada kimse silah sıkmadı. Bütün mermiler panzerlerden geldi. 1992 Nevvrozu denildiğinde hep berenin içinde bir kafatası geliyor gözlerimin önüne. Benim için hayatımda hiç unutamadığım olaylar var 1992 yılıyla ilgili. Arkadaşlarımın ölmesi, amcamın ölmesi ve berenin içindeki kafatası. Hayatımı değiştirenler de bunlar oldu. İnsan hayatı benim için çok ucuz oldu, anlamsızlaştı artık.

w

Biz bir deneme tahtasıydık—

Bir süre sonra hayatın tümü böyle midir, biz ölene kadar böyle mi yaşayacağız, normal şekilde oynayıp, arkadaşımla gezemeyecek miyim, askere rastlamadan bu sokaklarda gezemeyecek miyim, diye soru işaretleriyle boğuştum. Bu halk haksızlığa uğruyordu. Başka bir ırk olarak doğsaydım bunları yaşar mıydım diye düşünmeye başladım. Dünya hâlâ Nusaybin’le sınırlıydı. Burada olanlar her tarafta oluyor diye biliyorduk. Bir arkadaşla tanıştım. Aktif olarak mücadele içinde bulunan biriydi. Cezaevine girmişti. Sınırın kenarında oturup onu dinleyince, başka dünya ve başka hayatların olduğunu, bizim dışımızda başka yerler ve insanlar olduğunu öğreniyorduk. Mardin'in ötesi varmış gibi gelmiyordu bize. Telin öbür tarafında birileri olduğunu biliyorduk. Gitmeyi çok istedik. Denedik de ama

gidemedik. Silah ve ölümler bizim için sıradandı. Dünya savaş halindeydi ve her yerde aynı şey yaşanıyordu. Çünkü dünya burayla sınırlıydı bizim için. Benim arkadaşım ölmüşse senin de arkadaşı» öldü Anı-**o** arkadaşımı tanıdıkça düşüncelerim değişmeye başladı. Hiyj |nı**j,;ı**|' kın nc kadar bedel ödediğine inandırdı. Kür! olınaıım suç olup olmadığını kendi kendimize sormaya başladık. .Sonradan öğrendik ki her şey doğal. Biz bir deneme tahtasıydık. Kesinlikle böyle.

Sınırsız bir dünya İstiyorum—

Sınır kelimesi, mayın kelimesi, bizim ne kadar yasaklanmış hayatlar yaşadığımız anlamına geliyor. O toprakların bu saatten sonra bir anlamı yok. Temizlenmiş, temizlenmemiş, benden aldıklarını geri gcii-riyor mu? Sınırlara karşı büyük bir antipatİm var. Buradan Kiirdis-tan'a geçtiğimde bile, o sınırları gördüğümde çok tuhaf oluyorum. Yaşadıklarımı geri getiriyor diyebilirim. Çizdiğim bir yer var, orayı görmek bile istemiyorum. Dama çıktığımda orayı göreceksem, dama bile çıkmıyorum. İpek yoluna çıkıp saatlerce ağladığımız oluyordu. Acaba arkadaşlarımıza mı ağlıyorduk biz, yoksa kaybettiğimiz çocukluğumuza mı bilemiyordum. Bağımsız bir Kürdistan benim için büyük bir anlam ifade etmiyor. Sınırsız bir dünya, tarafsız bir ülke, herkesin eşit haklara sahip olduğu bir ülke istiyorum.

Bugün sözde bir devlet hastanesi var burada ama ben oraya götürdüğüm her kalp hastasını kaybettim. Çünkü cihaz yoktu. Hâlâ aynı sorunlar yaşanıyor. İki gün önce tomografi gelmiş bu hastaneye. Bu halk tomografi için altmış kilometre yol gidip gelmek zorundu. Batı'da bütün ilçelerde var tomografi. Bende neden yok? Geçen yıla kadar kardiyoloji doktoru yoktu hastanede. Benim bir lise öğrencim beş kilometre yayan gidiyor ama Batı'da her mahallede lise var. Neden? Ben sırf Kürt olduğum için mi bunları çekmek zorundayım? Bunları düşünürsek Kürt halkının ne kadar büyük bir eziyet içinde büyüyüp yetiştiğini, buna rağmen ne kadar bilinçli olduğunu görebiliyoruz. Bu halk ekonomik açıdan eziliyor, sosyal olarak eziliyor.

92 Newrozu'ndan sonra eve dönerken öfke doluydum. Ben o merminin devletin aracından çıktığını biliyordum. Devleti asker ve polis temsil ediyordu. Benim gördüğüm o. Ben bir başbakan göremediğime göre benim gördüğüm askerdir devleti yöneten. O dönemde benim üç tekerlekli bir

arabam vardı. Çalışıyorduk da aynı zamanda. İki tarafın ortasında arabayı kapatıp içine saklandığımızı hatırlıyorum. Çarşıdan gelip eve gidiyorduk, sokak başında bir çatışma çıktı ve biz tamamen ortada kaldık. Yapabildiğimi/ tek şey, sac arabayı devirip altına girmekti. Ben hep diyorum, yaladıklarımız bizi aynı zamanda bir savaşa da hazırlıyordu. Nc yapabileceğimizi, nasıl kaçabileceğimizi de farkında olmadan öğrerıiyormuşuz.

O dönemde savaşan sadece PKK vc devlet de değildi, Hizbullah vardı. Bir de devlet deniliyor ama devletin içindeki gizli Örgütlenmeler diyebiliriz. Bugün Hizbullah’ı yaratanın devlet içinde bir Örgütlenme olduğu kesinleşti. Faili meçhuller olduğunda tüm faturalar ya PKK'ye ya Hizbullah'a kesiliyordu. Ama tabii Hizbullah'ı yaratan önemli. O zamanlar dinciler, kendilerince "allahın askerleri” diye nitelendirdikleri Hizbullah olarak örgütleniyordu. Çok sayıda kişi öldü ama böyle bire bir şahit olduklarım olmadı. Sonradan fark ediyorsun... 1994-95'te sınıra sürekli gidiyordum. Ailem bu soruna bir çözüm buldu, beni İstanbul'a yolladı. Dağa çıkmamam için de olabilir. Bizi kaybetmeyi göze alamadılar. Yakın akrabalarımdan dağa giden insanlar var. Bire bir ailemde yok. Amcam dağda, çocuklarını bırakıp gitti. Şehadet haberi de bir ay Önce geldi. 1997 yılında şehit olmuş. O zamandan beri o cenazenin saklanması olası değildi. Biz cesetleri göremedik. Sadece taziye çadırı kuruldu.

İstanbul'da insanlar rahat dolaşıyordu, buna şaşırıyordum —

1995 yılında İstanbul'a gittim. Aslında halamlar göç etti. Ben kendi yatağımdayken bir bakıyordum evin içi asker dolu. Üstümüzü giymeye fırsat bulamadan dışarı atılıyorduk. Kaset arıyorlardı. Kaset denilen şey yasak olmamalı. Ben Kürt olarak Kürtçe kaset dinleme hakkına sahip olmalıyım. Bir kaseti saklamakla cephanelik saklamak aynıydı. Kasetleri bir ipe bağlayıp kuyuya sarkıtıyorduk. O dönem kimse kendi dükkânına gidemiyordu. Gidip geri gelmeme riski yüzde 80'di. Canını korumak için herkes silah taşıyordu. Aile bizi tamamen kaybetmemek için yolladılar. Aslında benim için çok çok iyi oldu diyebilirim. Daha güzel bir dünyanın, savaşsız güzel bir dünyanın olduğunu gördüm. Kendimi sorgulamam ve tanımam açısından çok mükemmel oldu. Kişiliğimin yavaş yavaş oturması, tuttuğum tarafın ne olduğu konusu yavaş yavaş çözüldü. Ekonomik kaygılar

sonradan başladı ama durum bundan ibaretti. Bir süre Nusaybin'e geri dönme-dini. Gidersem yaşar mıyım gibi bir korku vardı. Şu an bakıyorum devlet bize bir değil, milyonlarca psikolog gönderse neye yarar? Bir yıl kadar, bizden herkes yaşıyor mu acaba diye korktum hep. İstanbul'da insanlar rahat dolaşıyordu, buna şaşırıyordum. Akşam çocuklar poşetlerle eli kolu dolu bir şekilde eve gelen babasına sevinirdi. Bizse babamız eve sağ geldiği için sevinirdik. Sonradan kendi kendimizi eğitip kimin bize haksızlık yaptığını, kimin bizi ezdiğini, kimin bizi bu güzelliklerden mahrum bıraktığını çözebilecek noktaya geldik. Bize bunları yapan Türk halkı değildi. Bir sürü Türk arkadaşım var. Bunu Türkler yaptı diyemeyiz. Sadece devlet içinde kurulan örgütler yaptı diyebiliriz. Ben Türk halkının bu konulan bileceğinc inanmıyorum, fakat devlet içinde kurulan örgütlerdir sorumlu olan.

Teksaslı değilim, ben de buranın çocuğuyum—

Bakırköy'de Ferdi Bey vardı. İş arıyordum, restoranda bulaşıkçı aranıyor yazısını gördüm. İşe başladım orda, aynı gün öğlen yemeğinde Ferdi Bey, Aznavure nerelisin, diye sordu. Mardinliyim-, dedim. Zaten Doğulu olduğumuz şiveden anlaşılıyor. Hadi ya, Teksaslı mısın, dedi. Baban ne iş yapıyor, dedi. Şeriftir, dedim. On üç-on dört yıl geçti ama hâlâ aklımda. Teksaslı mısın? Zoruma gitti. Ben de bu ülkenin insanıyım. Buranın çocuğuyum. Teksaslı değilim. Türkiye'de yaşıyorum ama Kürdüm. Eğer şu anda o adam bana bunu demiş olsa, vereceğim cevaplar çok daha katı olurdu. Devlet içindeki örgütlere ‘ yönelik bir cevap verirdim. Sana fabrika kurdu, bana tank top gönderdi. Sana doktor yarattı bana polis gönderdi. O işyerinde çalışmaya devam ettim. Bizimle kendisi muhatap olmuyordu zaten. Tamamen bir patron işçi ilişkisiydi. Ağrılı arkadaşlanmız vardı orada. Sonradan hepsi bıraktı tabii. Ben bir otele gittim çalışmaya. Ağrılı birinin orada çalıştığını duymak bir güven duygusu yaratıyordu. İster istemez insanın Kürtlük ya da milliyetçi daman tutuyor. Tüm dinlerin ve halkların kardeşliğine inanan biriyim. Ama yine de onun Kürt olması beni cesaretlendiriyordu. Onun da gelme nedeni benimkine benzerdi. Sebepler aynıydı. Çocuk]anma gelecek kurabilmek için kaçtım, diyordu. Oradaki çizgi acımızın ortak olması ya da Kürt olmamızdı. Ama Kürt olması önemliydi o dönem yaşadıklarım düşünülürse. Türk arkadaşlarımla da bunları paylaştık. Bunları dinleyince, sanki sen bunu bir romandan alıp

anlatıyorsun gibi, demişti aralarından biri. Samimi Türk arkadaşlarım da var, halâ da arkadaşlığımız devam ediyor. Onların o katliamları, ölümleri istediğine inanmıyorum. Hâlâ da bu düşüncem geçerli.

Devlet bana geçmişimi veremez, ama çocuklarıma geleceklerini verebilir—

Başka bir ülkeye gitsem aynı ezikliği yaşamam. İngiltere'de halkların tamamı aynı haklara sahip. Orası bölünmez. Bölgelerarası yaklaşımda fark yok. Ama bu durum Türkiye'de hissediliyor. Bu ülkenin vatandaşı olarak görünüyorum ama değilim. Vatandaş olmuş olsaydım tomografi aleti benim yaşadığım ilçeye daha erken gelirdi. İyi şeyler konusunda geç kalındı. Belki bugün kendini sııçlu hissettiğinden dolayı yapıyor. İkincisi de bir göz boyama mı desem, artık bu halkı ancak böyle durduracaklarına mı inanıyorlar bilmiyorum. Ama ne olursa olsun bu halkın geçmişi geri getirilemez. Kaybedilenler geri gelmeyecek. Devlet şu şekilde güzelleşti diyebiliriz. Bana geçmişimi veremez, ama çocuklarıma geleceklerini verebilir. Hâlâ bazı şeyleri kurtarma şansına sahip olduğumuza inanıyorum. Devlet çocuklarımıza kimlikleriyle ilgili iyi gelecek sağlarsa bu halkı kazanır. Biz kötümser bir halk değiliz.

1980 ile 2000 arasında on altı kayıp yıl var benim yaşamadığım. O dönemde çocuğuz. Mantık ve bilinç aramaya gerek yok. Kimin bize ne yaptığını ve bizim ne yapacağımızı bilmiyorduk. Rahat ilişkiler kuramıyordum. Sürekli kendimi anlatabilme derdim vardı. İnsan sıkılıyor yani. İnsan yiyen bir yamyam değilim. Bu insanlar neden mesafeli duruyor? Neden Mardinli ya da Kürt denildiğinde iki adım geri gidiyorlar? Bu yönden tabii ki ilişkilerde sıkıntı yaşanıyordu. Tabii ki işyerindeki Türk arkadaşlar bizim o olayları yaptığımızı düşünmüyorlardı. Zarar verebileceğimizi düşünenler de vardı. Çünkü bizim yaşadıklarımızı bilmiyorlardı. Güzel yanları ve çekilebilir yanlarını anlatınca hayatımızın zorluklarını anlayabiliyorlardı. Birisiyle tanıştığımızda, Mardinli olduğumuz duyulduğunda, hemen kaçıyorlardı. Bu yüzden orada yaşananları anlatmak zorunda kalıyorsun. Kendini ifade etme, halkını ve yaşadığın bölgeyi ifade etme çabasına giriyorsun.

Biri bana bir konuyu sorarsa ancak oturup çocukluğumu anlatabilirim. boş mermi kovanlarım konuşabilirim. Benimle ancak savaş, silah ve çatışmaları

konuşabilir bir insan. Başka bir şey yok çünkü hayatımızda o zaman. Ben sürekli yaşadıklarımı anlatıyorum. Sizinle de oturup o dönemde konuşmuş olsaydık, şu an anlattıklarımı anlatırdım. Lunapark görmedim, bir havuza gitme şansım olmadı, bir canlı müziğe gitmedim. Bunları anlatamayınca da mecburen çocukluğumdan kalanları anlatmak zorundayım. Bunu yaparken de sen ve katı şekilde anlatıyordum. Neden bir tepki verilmedi o bölgede yaşananlara? Barışın yapılabilmesi için başta Türk halkının Kürt halkına destek vermesi gerekir. Amerika’da yaşayan siyahiler de çok büyük bir mücadele içine girdiler. Beyazlar, siyahlara haklısın diyene kadar bir hakka sahip olamadılar ve bugün Amerika'nın başkanı bir siyahidir. Ben de şuna inandım: Türk halkı Kürt halkına siyasi anlamda bir destek verirse bu ülkede barış sağlanabilir. Önce halk. Devleti kuran halktır. Önce halkın Kürt halkına evet siz varsınız ve haklısınız demesi gerekiyor. Her türlü hakkınızı isteme hakkına sahipsiniz, dedikleri anda barış olabilir.

Lunaparkı ancak o zaman keşfettik—

İstanbul’da halamlarda kalıyordum. Orada da hep burada kalan gençlerle kalıyorduk. Hepsi Nusaybinli. Hepsi de beraber yaşadığımız arkadaşiarımdı. Bunların çoğu şu anda yurtdışında. O tür konulardan dolayı tek çare olarak yurtdışını seçtiler. O zaman on altı kişi aynı odada kalıyorduk. Orada yaşam tarzımız da ırkçılığa doğru gidiyordu. İster istemez. Hepimiz aynı yerde yatıyor, yaşıyorduk. Dış dünyanın size farklı bakması zaten size bir çerçeve oluşturuyor. Biz lunaparkı o zaman keşfettik. Bir gondol ya da salıncağın olduğunu o zaman keşfettik. İlk haftalıklarımızla lunaparka gittik. İkitelli de bir park kuruldu. Gece geç saatte biz on altı kişi parka indik. Polis geldi, verdiğimiz cevap basitti. Bizde yok ki, sizde gördük, biz de **biniyo**ruz. Polis de şok oldu. Bırakın, defolun gidin, dediler.

İstanbul'daki kız arkadaşım Sinopluydu. Âşık oldum işte. Aşk öyle bir şey ki dili ve rengi yok. Kendimi ona anlatabilme **sorunum** vardı. Ama sonrasında çok güzel ve farklı paylaşımlarımız oldu Ama tozpembe yıllardı. Güzelliklerin olabildiğini o zaman **anlaya-**

bildik. Aşkın insan hayatındaki cn önemli yanı, güzelliklerin olduğunun farkına vardırması.

Otuz üç gün sonra yanlışlık olmuş dediler—

İstanbul'da partiye gitmiyorduk. Çünkü korku vardı. Bu ülkede kaç insan kendini özgür ifade etme hakkını elde etti ki? İdeolojisini savunduğumuz partinin faaliyetlerine kanlamıyorduk. Bekâr evimiz Aksaray'daydı. Mutfak ve oda bir aradaydı. Lavabo ve banyo on odanın ortak kullandığı bir yerdeydi. Ev değildi. Oda oda bölünmüş bir binaydı. Mutfak da yatılan odanın içindeydi. Nusaybin'e dönüş kararım 1999 sonlarında tutuklanmamla oldu. Sakal bırakmıştım. Bunun için tutuklandım. Sakal bıraktığım için tutukladılar. Kirli sakalın biraz uzunu tabiî. 1999'da Öcalan yakalanmıştı. Ayakta spor ayakkabı. Görüntüde bir solculuk hâkim. Giyim olarak da görüntü de bunu veriyor. Bu yüzden tutukladılar. Tam tramvayın önünde beni aldılar. Bir ay içeride kaldım. Dışandan bakıldığı zaman diyorum ki acaba gerillayı mı anımsatıyorum? Götürülüş şeklimiz böyleydi çünkü. İki üç arkadaş beraber alındık. Gözaltında avukat isteyip istemediğimiz soruldu. Suçlular avukat ister benim suçum yoktu ki. Bir süre Metris'te kaldık işte. Psikolojik baskı vardı ama fiziksel şiddet yoktu. Mardinliyiz ve çalışmaya geldik. Sen ne yapıyorsun, diye soruyorlar. Neden Mardin'de kalmıyorsun, diyorlar. Şimdiki akıl olsa, sıkıysa gel sen kal, derdim, ama neler yaşayacağımı biliyorum.

O dönemde düşünün bir polis öldürüldüğünde, Kürt olduğun için sen suçlanıyorsun. Benim ne alakam olabilir ki? Olayla bağlantımız yok, serbest bıraktılar. Toplamda otuz üç gün tuttular bizi. *Pardon* filmini İzledim geçenlerde, aynı durum. Yanlışlık olmuş güle güle, dediler. Çıktığımda babamın kalp krizi geçirdiğini öğrendim. İstanbul'a getirdiler.

Askerlik: Kürtçe konuşmayın!—

Ardından da askere yollandım. Babamın ameliyatını bile göremedim. Acemi birliğimi İstanbul'da, usta birliğimi de İskenderun'da yaptım. Askerden hemen sonra Nusaybin'e yerleştim. Ayrımcılık askerlikte de sürdü. Eğitimin önemini orada da anlıyor insan. Ben ilko-

kul mezunuydum. Yan tarafımdaki lise mezunu ve çavuş olma hakkı ona geçiyordu. Kürtçe konuşmak, Kürtçe şakalaşmak hoşumuza giderdi. Ama bunlara itirazlar ve şikâyetler geliyordu. Bir sürü kavga oldu. Kürtçe konuşmayın, diyorlardı. Telefonlarda bile yasaklıyorlardı. Annem, babam

Türkçe bilmiyor. Ama onlar çarşıda gidip konuşabileceğimi söylüyorlardı. Şiwan Pervver in bir kaseti vardı ve yakalandığında ben bir ay uyumadım. Çünkü askerliğimin yanması söz konusuydu. Kendi dilimde bir kaset dinlediğim için askerliğim tehlikeye girebiliyordu. Ben hâlâ o kıdemli başçavuşa teşekkür ediyorum, çünkü başka bir yere bildirmedi- Kaseti kırdı attı. Silbaştan yapma korkusu vardı. Askeriye içinde bölünmelere neden olabilirsin, o yüzden bu kaseti alıp götürmem lazım, diye anlattı bana. Bağırma falan olmadı. Ortalığın karışmasını istemedi. Subayımız düzgün şekilde olayı noktaladı. Buna da şaşırmıştım tabii. Feci şekilde şaşırdım, öyle bir insanın askeriye içinde olabileceğini düşünmüyordum. Askerde ayrıca gruplaşma vardı. İster istemez bir grup olma durumu yaşanıyordu. Ben elimle yemek yiyebilirim, benim kültürümde var. Onun kültüründe yok. O y üzden de o gelip masama oturmazdı. Ancak kendi kültürümün inşam gelip oturuyordu. On sekiz ay askerlik yaptım. .

Evlilik: Seni test edelim—

Nusaybin’e geldim. Bir kız arkadaşım vardı. 2001 ağustos ayı. Kız arkadaşım da buranın yerlisi. Fındık toplama sırasında Adapaza-n'nda tanışmıştım. Araya aşk girdi. Askerlikten sonra da buraya geldim, ama onlar fındık toplamaya gitmişti. Ben de bir hafta evde kalıp Adapazanna gittim. Ardından İstanbul'a gidip kaldım ve geri gelip buraya yerleştim. Buranın daha iyimser hali beni burada tuttu. Şehrim için yapabileceğim şeyler olduğunu gördüm ve kaldım. Burada kalmak ve yaşamak bizim hakkımız. Burada yaşamaya cesaret etmeliyiz. Sonu ölüm bile olsa. Hiç kimsenin evi başkasına benzemez.

2004 yılında eşimle tanıştım. İsteme olayları oldu vermediler, kaçırdım. Çok ilginç bir tanışma olmuştu. O zaman İstanbul ile ilişkilerimi kesmiştim. Bir çay ocağı açmıştım. Orayı işletiyorum. Artık bir gelecek kaygısı vardı. Evlenme, çocuk düşüncesi başlamıştı. Bayrama iki üç gün kalmıştı. Şimdiki eşim şeker almaya gelmişti. Nusav-bîn m bir köyünde oturuyordu. Gördüm ve acaba kim dive merak, etlim, Aile baskısı da yardi, evlenmem için. Benim evleneceğim kişiyi seçmem lazımdı. Benim için kan bağı önemli değil. Akrabayla evlenmeyi reddetme şansım epey yüksekti. Eşimi gördüğüm zaman., evet bu, dedim. Babasıyla beraber gelmişti. Çay ocağım bıraktım takip etmeye başladım. Bir motorum vardı. Onlar minibüse bindi

ben de arkada beklivorum. Yirmi kilometre köve kadar elttim. Bir eve sirdiler.

«• w w

Tamam, dedim ben de. Köy olduğu için tanışma imkânı çok zor. Ondan sonra aradan birkaç ay geçti, okullar açıldı ve bir tesadüf oldu. İki kardeşi okula gidiyor ve bizim sokakta ev tutuyorlar okuîa gitmek için. Amacım başta bir iletişim kurmaktı. Mahalleye gelince bu işin kesinlikle olacağına kendimi ikna ettim. Kendisi de kardeşleriyle birlikte gelmişti. Mahalledeki arkadaşlarından biriyle aktardım durumu kendisine. İnanılmaz bir tepki aldım. Ama peşini bırakmayacağımı söyledim. En büyük etkilemem de şu oldu. Doğum günüydü. Arkadaşına, git söyle dokuzda dama çıksın, dedim. Havai fişek almıştım. Dama çıktığında biz bunJan patlattık. Arkadaşımın telefonundan da doğum gününü kutluyorum. Bundan çok etkilendi.

Ertesi gün çarşıya geldi, çay ocağının karşısında bir dükkâna çağırdı beni. Telefonunu elime tutuşturdu ve telefonumu kaydet, dedi. Konuştuk tanıştık ve etkilendik. Sonra evlenmeye karar verdik. Altı kez istedik ama vermediler Babam artık bıktı. Bir daha eitmivorum.

-W

dedi. Babamları istemeye göndermeden önce de Irak a gidip geldim ve kendisini çok özlemiştim. Psikolog ve eczacı arkadaşlarım vardı. Bir dosya hazırlayın ve beyaz önlük alın* dedim. Takım elbiseler giydik, beyaz önlükler giydik ve köye gittik. İlk gördüğüm şahıs kavm-babam, ikinci şahıs eşimdi. O zamanlar kayınbabam beni daha bilmiyor tabii. Selam verdim, Dicle Üniversitesinden geldiğimizi söyledim, Bİr test yapacağız dedim. Ben hiçbir şey bilmiyorum, gidin muhtarın yanma, dedi. Yanımızda orijinal psikolog var. Jandarmaya bildirseler sahtekarlıktan içerideyiz. Gittik muhtar yok. Kardeşi vardı ve tamam, gelin dolaşalım, dedi. Birkaç ev dolaştıktan sonra bizimkilerin evine gittik. Tabii test yapıyoruz güya, amaneier yazdığımızı biz de bilmiyoruz.

Benim amacım kızı görmek. Daha sonra bir eve gidelim ve köyü terk edelim, dedim. Kapıyı çaldık, eşim açtı, Kayınbabam arka bahçede, Öyle bir şoka uğradı kî, ne şekilde geldiğimi bilmiyor. İçeri gir-

dik, eşim çay yaptı. Kayınbabam da oturuyor. Her iki arkadaşım karşıda oturdular ve ben kaymbabamın yanında oturuyorum. İster istemez gülüyorum. Kayınpedere dedim ki çocuklar nerede; yoklar, dedi. Ben de dedim ki, seni test edelim. Bayağı bi konuştuk. Köy içinde yaşadıklarını, köy sıkıntılarım anlatıp durdu. Adanı her şeyi çözeceğimizi zannediyor. Bir buçuk saat boyunca oturduk. Yemek falan yedik. Sonra da çıkarken kayınpedere, reçeteni yazıyorum, iki hafta sonra geleceğiz ve ilaçlarını vereceğiz, dedim. Kayınvalidem meğer beni görmüş daha önce. Çocuklarının yanına geldiğinde.

Anlamışlar işte. Bir istemeye gittiğimizde neden kızı vermediğini sordum. Vermeyeceğini söyledi. Seviyoruz birbirimizi, neden vermiyorsun, dedim. Vermiyorum, dedi. Ben de dedim ki, ben alıcam. Kalkarken de elimi sırtına vurdum ve kızı alacağımı söyledim. Seviyorum diye vermiyor. Sonradan bunu anladım. Benim kapıma gelme ama, dedi. Üç gün sonra gittim kapının önünde durdum. Eşim evin önünde yemek tenceresi elinde. Elinden tuttum, arabaya koydum ve direkt Van'a gittim. Eşim de on sekizini doldurmuştu tabii. Bir hafta on gün önce Van'da yaşayan dayıma kimlik fotokopilerimizi göndermiştim. Bütün evraklar hazır nikâh için, sadece imzalar atılacaktı. Yolda takılacağımız aramalar için de yeğenim olarak bir kimlik hazırlamıştım ve o şekilde Van'a kadar gittik. Ertesi gün imzaları attık, evlendik ve on gün orda kaldık. Sonra İstanbul'a gittik. Bir buçuk ay da orada kaldık. Babamlar gitti ve bir hafta içinde başlık parası ödendi ve olaylar çözüldü. Bir buçuk ay sonra gelip düğün yaptık. Onlar düğüne gelmediler tabii. Bir yıl sonra bir gün telefon açtılar. Eşim doğum yapmıştı; on beş, yirmi gün sonra telefon ettiler ve yemek yapacaklarını söylediler. Gidip gitmeyeceğimizi sordular ve biz de gittik, olaylar çözüldü. Kayınbabam ilk yemeğe gittiğimizde herkesin içinde bana dedi ki, ilaçlarımı ver, çok enteresan bir olaydı. Ben de, psikolog arkadaşım gelsin öyle verecem, dedim. Kızımın ismi Robe-rin. Ben eşimi perşembe günü kaçırmıştım. *Roberin* de cuma gününden önceki gün anlamına geliyor. Güzel bir evliliğim var. Her şeyin içinde, yapılan mücadeleyi de unutmuş değiliz. Kızını üç yaşında. Eşim şu anda yirmi dört yaşında.

Barış: Artık kan kokusu almak istemiyorum —

Bu kadar şey yaşayan bir Aznavure bunları yakılanlarla barınabilir mi, bir şartla olur. Toprak altındakiler çıkarsa, belki. Kesinlikle onları affetmeyeceğim. Bana geçmişimi vereme/ler. Bana Beşir amcamı veremezler. Arkadaşlarımı veremezler. Gö/lorimin önündeki o kadar kanı silemezler. Bütün bunlar olmasaydı ben bir doktor olarak haş atıma devam edebilirdim. Belki farklı bir yerdeydim. Şu an önümü/ tıkanmıyor ama o zaman önümüz tıkanıyordu. Bunları alTeımem için ya bunların olması lazım ya da çocuklarımızın geleceği \erilmeli. Onu yapsalar bile içimizdekini silemezler. Çocuklarımızın kimliklerini vermeleri acılarımızı biraz dindirir ama sileme/. Türk halkı bir tek bize yapılan haksızlıklara karşı değil, nerede bir haksızlık yapılıyorsa karşı durmalı. Biz doğarken bize sorulmadı, ölürken de sorulmayacak, bari bırakın da istediğimiz gibi yaşayalım. Kime nea'de ne haksızlık yapılıyorsa karşı duracak cesaretimiz olmalı. Türkiye'de yaşayan bütün gençlere şunu diyebilirim ki bize haklı olduğumu/u belirttiklerinde tam tarafsız, bağımsız bir ülke oluruz. Onun dışında mümkün değil. Verdiğimiz mücadelenin haklılığım, varolduğumuzu bağıra bağıra haykırdığımızı kabul etmeleri lazım. Anık kan kokusu almak istemiyorum. Tam bağımsız bir Türkiye olsun.

Kürt halkı barış konusunda muhatap alınmıyor. Bugün meclisteki durum da öyle. Muhatap alınmadığın zaman aynı evin içinde yaşamak çok zor. Beni kabul etmezsen, öfke beslerim. Bu ülkeye zarar veririm. Yaşadıklarımın tümünü kızım da bilecek. O da kendisinden sonrakilere anlatsın. İntikam almak için değil de geçmişini kaybetmemesi için bilmesi gereken bilgi bu bence. İntikam alınması gereken halk değildir. Onu o şekilde yetiştiremem. Sadece kendinin ve atalarının geçmişini bilmeli. Yaşananları unutmamalıdır.

Verilen bedeller var. Hâlâ iyimser bir noktadayım. Şu an Kürt halkı barışı hem dileyen hem temsil edendir. Bu da bizim iyimserliğimizden kaynaklanıyor. Ne kadar insancıl olduğumuzu, savaş istemediğimizi, kan istemediğimizi gösteriyor.

Şu anki Aznavure barışabilir ama asla affetmeyecek. Bu kesin.

Kan gövdeyi götürüyor, sen oturmuş el işi yapıyorsun

BenAvsiya, 1975 Çukurca doğumluyum. Altı kardeşiz. Bunlardan beşi kız, biri erkek.

Ben dördüncü sıradayım. Pinyanişi aşiretine bağlıyız. Zaten Çukurca'nın geneli Pinyanişi'dir. Babam özel idareden emekli şu an. Ailemin durumu ne iyi ne kötüydü. Bazılarına göre çok iyiydi hatta. Ama öyle şimdiki çocuklar gibi harçlık alma durumu falan yoktu. Çukurca köy gibiydi. Pestil, bittim gibi şeyleri çerez olarak yanımıza alıp okula gidiyorduk. İlkokula tam yaşımda (yedi) Çukurca Cumhuriyet İlkokulu'nda başladım. Türkçe bilmediğim için bayağı sıkıntılı geçti ilk seneler. Dayak yemedim, ama hoca Türk olduğu için derdimizi anlatamıyorduk ve bu yüzden çok hakaret ediyordu. Onun hakaret etmesinden dolayı ister istemez okuldan soğudum ve ilkokulu bile zor bitirebildim. Özellikle babam okumamı çok istiyordu ama devam etmek istemedim, soğumuştum bir kere... Zaten süreçten dolayı doğru düzgün ne öğretmen vardı, ne de ders işlenebiliyordu.

Aslında 90'lı yıllarda her gün çatışma oluyordu. Ama çok yakın tanık olduğum ve unutamadığım iki olay var özellikle. Ben on birjm iki yararındaydım sanırım. Yine çok şiddetli bir çalışma olmuştu, Sabah kalktık, cenaze var, dediler. Buralı bir gerillanın cenazesiydi, Komşumuzun evine getirdiler yıkamaya. İnanır mısınız hâlâ aklımdan çıkmıyor görüntüsü. Parçalamışlardı resmen cesedi, sanırım naylon yakılmıştı üzerinde, çünkü korkunç bir koku sarmıştı etrafı. O kadar yıkamalarına rağmen geçmemişti o koku. İki (.iç ay boyunca odaya her girdiğimde o kokuyu aldım, geçmiyordu çünkü. Söylenenlere göre yaralıyken yakalanmış, sonra işkencc edilerek öldürülmüş. Sabah panzerin arkasma bağlayıp güneşin allmda bekletmişler bayağı.,. Nasıl desem, sanki felaket kokuyordu. Buralarda öğlen vak illeri insanın içine hüzün düşerdi. Akşamı ve yarını düşünürdün. Yarın sabaha kim kalkar, kim öliir, kim yaralanır diye. Bu yüzden hiç akşam olsun istemezdim. Akşam olunca çatışına oluyordu. Cenazeden sonraki gün evde oturuyordum, çocuk halimle örgü örmeye çalışıyordum. Hiç unutmuyorum teyzemin sözünü. Kızım, kan gövdeyi götürüyor, sen oturmuş el işi yapıyorsun, keşke herkes senin gibi gamsız olsaydı, dedi. Ben de, hepimizin yolu aynı, dedim. Ben çok yaramaz ve gamsız bir çocuktum. Ama çocukluk işte, biranda üzüldüğü şeyi unutabiliyor sonrasında. Birde alışmıştık silah seslerine, ölümlere, ev baskınlarına... O yüzden günlük yaşantımıza devam ediyorduk.

Biriniz yaralandı, hanginizdir?—

Teyzemin bu sözü söylemesinden çok kısa bir zaman sonra 19 Ağustos 1993 günü babam Ankara'dan gelmişti. Annemde kalça kırığı vardı ve tedavi olması için Ankara'ya götürmüştü babam onu. Annem Ankara'da kalmıştı ama babam bir hafta kalıp dönmüştü o gün. Babam gelince yengem hemen yemek yaptı, abim de dışardan geldi hep beraber yedik. Yengemin on bir ayl ık bir kızı vardı ve İkinciye de üç aylık hamileydi. Burada akşam olmadan eve girmek /orundaydın o dönemler. Biz de yemeğimizi yedik, biraz zaman geçtikleri sonra yatmak için odalarımıza çekildik. Ben, babam ve ninem bir odada yatıyorduk; abim, yengem ve çocuğu da kendi odaiarındaydı. Saat on bir gibi baktım çatışma başladı, ama bu seferki bayağı şiddetliydi. Ben hemen yataktan fırladım. Babam da uyandı, hemen aşağı ine-

lim, dedi. O gün aşağıdaki odamızın pcneerclerini sıvayıp sığınak gibi bir yer yapmıştık, Babam yeıigemlerin kapısını da çaldı. Zehra kalkın, çalışına başladı, aşağıya inelim, dedi. Yengem, amca siz de odamıza gelin burası dalın emniyetli, dedi.

Odanın camları dalıa yüksekleydi, bizim odanın camları alçaktaydı. Kapıyı açtı biz de olurduk. Menden küçük kız kardeşim vardı onu yanına aldı, Bebek de yengemle benim »ramdaydı. Ninemle babanı da yerde oturuyordu. Babam, aşağıya gidelim, çatışma olacak, dedi. Ağabeyimle yengem, yok, burası dalıa güvenilir, merdivenlerden inerken kurşun gelebilir, dediler. Bir ara yengeme saati sordum. El fenerini açıp, üstüne battaniyeyi koyup saate baktı. Işığı görseler... tarayacaklar.

Yengem, Avsiye saat on ikiye geliyor, dedi. Allahım, dedim, sabaha daha çok var. Sabaha kadar bu durumda mı olacağız, dedim. Yengem, dua edelim de kazasız, belasız bu akşamı atlatalım, dedi. Aradan zaman geçti, sabaha doğruydu. İçeriye kurşunun geldiğini gördük. Babam, biriniz yaralandı, ilanginizdir, söyleyin, dedi. Bir süre kimse ses etmedi, sonra yengem, amca benim, dedi. Ama o kadar ciddi değil, dedi. Çok ciddi sanmamış durumu. Henüz sıcak ya ondan. Göbek kısmında ve birde parmağının üstündeydi. Yüzük pa-/; ramparça olmuştu. Pencereye çıktık bağırdık. Komşular da gelemi-yordıı. Millet korkuyordu yani. Mahallede özel harekât iğne atsan yere düşmeyecek kadar çoklu. Pencereden bağırdık bizim bu evde *(yan taraftaki evi işaret ediyor)* komşular vardı.

(Avsiye uzun bir sure ağlıyor...) Seslendik, onlar da, kim yaralandı, dedi. Ben de, yengemdir, dedim. Komşumuz birçok defa kapıya çıktı, özel harekAt okulun yanında bekliyordu. İçeri girin yoksa vuracağız, vur emri var, dediler. İçeri girdiler. Biz dışarı çıkacaktık. Yengem bağırıyordu, dışarı çıkmayın, ben yaralandım başkası yaralanmasın, diye. Ağabeyim bağırıyordu, ben çıkacağım, diyordu. Yengem, allah aşkına Ömer, çıkına. Ben artık yaralanmışım, kimse kötü olmasın, diyordu. Kan kaybediyordu.

Kapıyı açtım ne olursa olsun artık çıkacaktım. Şu aşağıdaki komşunun kapıya gittik ya, oraya vardım. Sanki kaleden bir insan avuçla taş atıyor, o kadar kurşun geliyordu. Ben çıplak ayakla çıktım, komşumuz kapıyı açtı. Ne oldu, dedi. Yengem yaralıdır, yardım edin, dedim. Onlarda, ne yapacağız?Telefon kesik, dediler, beklediler. Bak-

tılar ki böyle olmuyor, gidelim artık, ölsek dahi, dediler. Bizim ;„n. caoğlunun kamyonu vardı. Yengemi kamyona aldılar, hastaneye go tiirmeye çalıştılar. Kamyona da çok ateş edilmişti. Allahtım başkası, na da isabet etmemişti kurşunlar, Tam hatırlamıyorum katır **mıydı, m** mıydı? Paramparça ettiler. Bizimkileri yolda durdurdular. Yaratı var denince epey bekletip sonra geçirdiler hastaneye. Bakırdılar, çağırdılar, ana avrat küfrettiler* Nereye gideceksiniz, dediler. Ağabeyim de bağırarak, benim yaralım var. Siz yine de bırakmıyorsunuz. Siz yaptınız, bırakın da bari doktora götürelim, dedi. Götürdüler, Orada... *(ağlıyor)*... can verdi. Kurtarılamadı o gece. Aşırı kan kaybından. îç kanama olmuştu. İlk başla hissetmemişti acıyı da sonra bi/, onu aşağıya indirirken, ara sıra ses çıkarıyordu. Biz de ağlıyorduk. Yoo, ağrımıyor o kadar.., Kızımı gelirin yanıma, dedi. On bir aylık yeğenimi götürdüm, kucağımdaydı. Götürdüm ama annesine ıızak durdu, gitmek istemedi. Avsiya, Rojin sana emanet, dedi.

Allahın takdiri diyorum, insan ne diyebilir kİ başka—

90’11 yılları kime sorsan bu acıyı yaşamıştır. Kızını sana emanet olsun Avsiye, dedi bana. Hastaneye götürdüler, cenazesi geldi. Cenazeyi eve getirip gömmemize bile izin vermiyorlardı. Bizim bir komşu var savcılıkta çalışıyordu. Allah razı olsun, onun sayesinde cenazemizi alabildik. Çatışma

sabaha kadar sürdü. Yani saat gece on bir civarında başladı. Saat yedi, sekize kadar sürdü. Bir de çatışmadan sonra korku vardı. Gelip milleti götürüyorlardı. Yani ölsen aslımla kurtuluyorsun... Burda komşumuzun evine havan topu düştii. Arkadaşım öldü. Ben şahsen kaç kere söyledim keşke onun yerinde olsaydım da bu kadar olaya tanık olmasaydım.

Şikâyetçi olduk ama yani zaten yapan belliydi. İşte ağabeyimle babamı sorguya aldılar. Yaşlı bir hâkim vardı. Kurşun nereden geldi, dedi. Babam da, zaten geldiği yer belliydi, Kale Mahallesi'nden geldi. Orada da asker kaleyi tutuyordu, dedi. Hâkim de, amca **öyle** deme, onlar gelmeseydi, sebep olmasaydı, çatışma olmazdı, dedi. **Gerillala**rı kastediyordu yani. Babam da, artık ne olursa olsun, kurşun **kaleden** geldi, ben bunu biliyorum, dedi. Her soruşturmada ağabeyim de ay* nısını söyledi. Geçen yıl rnıydı, yengemin tazminatım aldılar. On milyardı, iki milyar da avukat parası işte on iiç milyar.., Keşke ye[11]' gem bugün yaşıyor olsaydı da üstiinc biz para verseydik onlara. Aynı zamanda amcamın kızıydı. Yanİ çocukluğumu/, beraber geçli ner-deyse. Cenazesini sessizce kaldırdık. İzin vermediler kimsenin gelmesine. Mezarlık mahallenin içinde zaten. Yeğenimi bana emanet etmeseydi yengem, ben o gün gidecektim dağa. Ama o bakışlarını ve sözlerini aklımda tuttum ve çıkamadım. Yeğenime baktım. Komşumuzun kızı var, yeğenimin yaşıtı. Geçen gün annesi kızını öğlen yemeğine çağırıyordu. Yeğenim de duydu ve ne dedi biliyor musunuz? Keşke hiçbir anne dünyada kalmasa... Yeğenim annesiz kaldı. Abim, yengemden sonra mahvetti kendini zaten. Eve gelmiyordu doğru düzgün, perişan oldu yani. Kendi kendime düşünüyorum, alîahın takdiri diyorum, insan ne diyebilir ki başka?

İnanın, bizim hayatımız hayat değildi —

Yengemin vefatından birkaç ay sonraydı saıınm. Bir gece tanı yataktan seriyorduk ki kapı çalıyor ama resmen kıracak gibi. Ablam» valla kesin devlettir kapıyı çalan, yine bir şeyler yapacaklar, dedi. Bana, kapıya bak, dedi. Bakmam, dedim. Ödüm kopuyordu onlardan. Beraber gittik kapıyı açmaya. Özel harekât kapıda. Her biri iki metre boyunda zaten, al lalı size göstermesin, evi arayacağız, dediler. Niye, dedik. Aşağıdaki mahalleden üç şüpheli güya bizim eve girmiş. Ablam da, madem öyle, üç şüpheliyi gördüğünüzde vursaydı-nız, yapmadığınız şey mi, zaten bahanesiz de evleri

basıyor, çatışma çıkarıyorsunuz, dedi. Biz de islemiyoruz böyle olmasını ama evi arayacağız, dediler. Buyrun bakın, dedik. Sanki demesek bakmayacak-kır. Babamla ben aşağıda kaldık, birkaç kişi ablamla yukarıya çıktı, Yengemin fotoğrafı duvara asılıydı. Bu kim, dediler. Yengem, dedim. Ne olmuş ona, dedi; ben de, çatışmada öldürüldü, dedim. Biz o zaman Şımak'ta görev yapıyorduk, duyduk çok üzüldük, hamileymiş, dediler. Evet, dedim. Evi aradılar, bayağı bir talan ettiler. Yengemin sandığı vardı. Ablama, sandığın kapağını aç, dediler. Ablam da. ben açmam, dedi. Neden, diye sordular. Ablam, yengemin sandığıdır, ben elimi sürmem, dedi. Özel timin biri, bu sandığı ellemeyin ama diğer eşyalara bakın, dedi. Bir şey bulamayınca da gittiler. İnanın, bizim hayatımız hayat değildi.

Eski bir Yunan filmi vardı, tıpkı o filmdeki gibi—

Hiç unutmuyorum. Yengemden bir yıl sonraydı. Buralarda insanlar arada bir de olsa geceyi geçirmek için birbirlerine giderler. Normalde yasaktı dışarıya çıkmak, ama evleri birbirine yakın olanlar gidipgele-biliyordu. Komşumuzun bir kızı nişanlıydı. Kadın çocuklarıyla beraber komşuya gelmişti vakit geçirmeye. Hani derler ya, Azrail'i görmüş gibi, kızın içi içine sığmıyordu. Annesine de, içim bir acayip, sıkıntı mı heyecan mı bilmiyorum ama bugün bir şey olacak, demiş. Kız annesinden önce eve gidip cibinliği kuruyor. Bizim burda cibinlik diyoruz siz ne dersiniz bilmiyorum. İnce bir şey, hani sivrisineklerden koruyor ya o işte. İşte biz de komşudaydık zaten. Baktık yine dört bir taraftan silah sesi geliyor.

O nişanlı kızın annesi ve bizim komşu vardı. Kocası TEDAŞ'ta nöbet tutuyordu, yani görevliydi. Akşam nöbeti vardı. O kadının yanına gitmiştik. İşte çatışma oldu. Evden sesler, çığlıklar geliyor, ama kim çıkabilir ki o sırada korkudan. Komşu, kesin bizim ailede yine bir şey oldu. Bizim ocağımız söndü, dedi. Ben, yok öyle bir şey, dedim. Yok vallahi bak, ses bizim evden geliyor. Amcaoğlu bağırıyor pencereden, gelin, yardım edin. Lütfen bize yardım edin. Kimse yok mu, diye feryat ediyor. Kadın bağırıyor, çocuk bağırıyor ama yine de kimse çıkmıyor. Kesin bizim ailedir, dedi. Ne zaman bir şey olsa önce bizim ailemizin başına geliyor, diyerek gitti. Ben evde kaldım. Evet geceydi yine. Kadın eve gitti o çatışmanın arasından. Evde manzara kötü tabii... Havan topu dama düşmüş.

Herhalde o sırada yoldan başkaları geçiyordu. Özel harekât kalede, askerler nöbet tutuyor. Hedefi belirliyorlar ve havan topunu atıyorlar. Yani onların eviyle yol bayağı bitişikti. Bildikleri halde **havan** topunu attıklarını söylediler. Kız o korkuyla kardeşlerine, **yanıma** gelin, ben korkuyorum, demiş. İki kardeşinin elini sıkıca tutmuş. Onlann da sığmak gibi bir yeri vardı. Oraya geçelim, demişler. **Kız.**

çocukları da yanma alıp tam köşeye oturmuş. Diğerleri de aşağı ta. fc

rafta, kapıya yakın oturuyorlarmış. Dama bir şey düşmüş, acayip sesler çıkarmış. Ağabeyinin lavabo ihtiyacı varmış herhalde, kapıyı açıp dışarı çıkmış. O havan topu damı deliyor ve kızın **kucağında** *f* patlıyor, gördüm ben, yani göbek kısmı yoktu. Üç kişi. İki çocuk, bir

de nişanlı kız öldü o olayda. Çocuklar da herhalde üç döu yaşlarında vardı. Yani bir çocuğun cesedi, böyle sandıklar var belki biliyorsa nuzdur, onun üstüne düşmüştü, yarısı da sandıklan sarkmışı. Kı/m cesedi de diğer tarafta. Hani eski bir Yunan filmi vardı, TürMer çeviriyordu, tıpkı o filmdeki gibi, o filmi andırıyordu. Soma, .sabah oldu, yine aynı şey. Geldiler. Kim yaptı? Neden yaptı? Sözde gerillalar yap ımş. Onlar geçmeseydi bu olay olmazdı falan. Yani her şeye rağmen onlar kendilerini haklı çıkarıyordu, millet haksız duruma düşüyordu. O olaydan sonra da eniştemin Ahmet diye bir arkadaşı vardı. Gün ortası alıp götürdüler adamı. Birkaç giin sonra ayakkabısı bir yerde el biseleri bir yerde bulundu, ama cesedi bulunamadı. Ahmcfin ablasıyla geçen kış oturuyorduk, işte eskilerden bahsedildi, olaylardan fa lan. Konu Ahmet'e de geldi. Ablası, Avsiye keşke onun da Zehra gi bi, Ersin gibi mezarı belli olsaydı. Hiç olmazsa umudumu yiiiruduu. Ama sanki hâlâ birisi çıkıp kardeşin sağ vc geri gelecek diyecek diye bekliyorum, eledi. Ben ağlamaya başladım. Neden biz Çukurcalılar bımu hep yaşıyoruz, dedim.

Yengemin olayından sonra bir sürü gencimiz gitti dağa —

Televizyonlarda bakıyoruz bizim şahit olduğumuz olayları gerilla nın üzerine atıyorlar. Gözümüzle görüyoruz askerin uöbei luuuiUı noktadan evlere ateş açılıyor; diyorlar, PKK yaptı, Yengemin olayım da televizyonlar PKK yaptı diye vermiş. Biz kim olduklarım zaten İn liyoruz, ne derseler desinler. Mesela yengemin olayından soma bir sürü gencimiz gitti dağa.

Dayımın oğullan, amcamın oğulları, mahal ledcn gençler... hepsi şimdi gerillalarla biriikleler. İsyan etliler, Hu ranın cehennemden farkı yoktu ki. Kalsaydılar öldürüleceklerdi, /a ten. Yani inanır mısınız? Şimdi bir film iziesenı, yabancı filmler var. Silah sesleri geliyor. Sanki tekrar 90'h yıllara gitmiş gibi oluyorum. O kadar zor oluyor ki. Zaten 90'h yıllardan beri sadece ben değil lüm Çukurca halkı, o zamanki çocuklar olsun gençler olsun psikolojik olarak yıkıldık. Çukurca'da herhalde iki nesil gerillada şu an. Yani iki nesil yok şu an. Zaten yengemin olayından sonra askere gider gibi gidiyorlardı. Benim teyzemin oğlu vardı. O da dört beş yıl önce Der sim'de şehit oldu. Yaşıttık onunla ve çok severdik birbirimizi. Hep derdi, beraber gidelim gerillaya. Ben yeğenimden dolayı gideme-

dim. Çok arkadaşını gilti... Bazen fotoğraflara bakıyorum. Şehit olan, lar var, hâlâ dağda kalanlar var, dağdan Irak'a geçenler var.

Avsiya, annemi dinleme—

Bir ara eniştem öğretmen olduğu için onlara, Niğde'ye gittim ablamın yanına. Niğde'deyken iki asker Cevizli Köyünde ölmüştü çatış mada. Oradaki kadınlar da biz Kürt olduğumuz için ellerinden gel şeydi bizi boğarlardı. Eniştem de, muhtarla beraber cenazeyi kaldır maya gitti. Eniştem, ana avrat küfrediyorlar bize, dedi. Muhtar, eniş temin koluna vurmuş. Aman hoca ses çıkarma, biliyorsun aile öfke li, acıları büyük. Lütfen ses çıkartma da olaysız geçsin cenaze, de miş. Eniştem de, ben de dişlerimi sıktım, kendimi kemirdim. Yani bi zim suçumuz ne? Onlar dağda. Zaten biz de görmüyoruz. Hani gör sek işte o zaman olayın içinde oluruz, dedi. Öğlen kadın geldi. Yeğe ni miydi bilmiyorum, akrabasıydı işte. Çeşmeye gittik. Ben o zaman çocuktum. Yine kadın böyle ağır laflar söylemeye başladı. Kürt şerefsizler bize bunu yapıyor. İki dağ gibi adamımızı vurdular. Çocukları vardı. Neden böyle yapıyorsunuz, dedi. Bana dedi. Onun kızı benim arkadaşımdı. O da koluma vurdu ve Avsiya, allah aşkına ses çıkartma. Annemi biliyorsun zaten sinirli, tahtaları eksik. Ses çıkartma ne olur. Sen konuşsan çatışma olur, dedi. Yok, teyze vallahi bizim de suçumuz yok, biz gerillayı görmüyoruz. Keşke görsek. Gerçekten şu âna kadar görmedim. Fotoğraflarda gördük, televizyonlarda gördük, dedim. Arkadaşımın annesi o kadar küfür etti ama arkadaşım, Avsiya, annemi dinleme, dedi. Ben, zaten artık elimizden bir şey gelmiyor, dedim.

Batı'dakiler yaşasaydı bunları, herhalde dünyayı yakarlardı-

İnanın hiç umudum yok artık gelecekle ilgili. Gençliğimiz, sevdiklerimiz, hayallerimiz elimizden alındı. Çok ağır bedeller ödedik.

Herkes çok bedel verdi. Sadece Çukurca halkı değil de genel söylüyorum yani. Ben barışın geleceğine inanmıyorum. Türklcr zaten barışa karşı, hiç yanaşmıyorlar. Tek taraf isteyince de zaten olmuyor, değil mi yani?
Batı'daki gençlerden beklentim: Onlar da gelip bizim yaşadıklarımızı görsünler. Yani o zaman isterlerse hakkımızı versin-

KAN GÖVDIİYİ GÖTÜRÜYOR, SiiN EL İŞİ YAPIYORSUN

ler, istemezlerse de yaşasınlar. Vermemiş olsalar da yani... Yaşamış olsunlar.
Ben, barış için camını hile feda ederim, diyorum. Kürt kimliğinin, haklarının tanınmasını istiyorum. Yani bugün devlet de^e ki tamam dağdakiler insin, hiçbir şey olmamış gibi yaşamaya devam edelim. Ben bunu istiyorum ama biliyorum ki devlet bunu kabul etmez. Hepimiz biliyoruz. Benim tek isteğim insanların burada ne çektiğimizi bilmeleri, Batı'dakiler bu yaşadıklarımızı yaşasaydı herhalde dünyayı yakarlardı, diyorum. O yüzden bizi anlamalarını ve banş için bize destek vermelerini istiyorum.

Çukurca'da yaşıyorum vc Çukurcayı çok seviyorum. Yengemin emaneti olan yeğenime bakmak için hiç evlenmedim.

Bütün okullar kışlaya benziyordu

Adım Aşî. 1970 yılında Kozluk S. Köyü'nde dünyaya geldim. İlkokulu köyde bitirdim. Memur bir ailenin oğlu olarak büyüdüm, babam imamlık yapıyordu. Babam da köyde olduğu için aynı zamanda diğer köylüler gibi çiftçilik ve ziraat işleriyle de uğraştık. Annemin adını söyleyemeyeceğim, çünkü bazı şeylerin saklanması gerekiyor. *(Din açısından söylenmesi doğru bulunmuyor*;) Babamın adı ise Melle. On kardeşiz, beş kız beş erkek. Ben kardeş sıralamasına göre dördüncü sıradayım. Benden iki büyük abim ve bir ablam var. Erkeklerin hemen hemen hepsi okula gitti. Kızlardan ise ilk ikisi okumadı, ama küçük kız kardeşlerim okudular. Bir abim sağlık sektöründe çalışıyor. Ben de avukatım. Benden sonraki iki küçük kardeşim öğretmen.

Bunlardan sonra gelenler ise üniversiteye hazırlanıyorlar ve lisede okuyorlar. Kozluk bölgesinde aşiret yapısı var, ama katı bağlarımız ve yapımız yok. Daha çok aşiretçilikten olumlu yönler alınmış ve olumsuz yönler terk edilmiş diyebilirim. Örnek vermek gerekirse özellikle aşiret yapılanmasında yaşanan olaylar karşısında haklı veya haksız olunsun

kendi İnsanîni tuima durumu vardır. Her ne kadar bizde do ba/.ı hir birini tutma durumu oisa da bizde iş daha çok tersine çevri i mis rumda. Bir başka aşire: mensubu ile aramızda sorun çıkağında daln çok bizim büyükler yasanan tanışmalarda kendi tarafındakileri u. turmaya çalışıyorlardı. Dolayısıyla azınlıkta olan kişileri koruncak daha yaygındır ve aşireîçilik olsa da ağalık sistemi eskisi gibi yok. Büyük toprak sahipleri yok ve genellikle büyüklerin sözleri **dinleni**yor. O anlamda kan davaları va da başka sorunlar adli mercilere **bas-< • * »**

vurulmadan önce, büyükler tarafından çözülürdü. Hakkaniyete uygun bir şekilde dalıa cok imamlar ve aşiretlerin önde selenlerinin on-

ÇT > > > w‘"

cülüğünde kısmen İslâmî yasalar kısmen de kendi geleneksel hukuklarından Yararlanarak bu sorunları cözerlerdi.

Türkiye'nin başkenti neresidir? —

Kövümüzde sadece ilkokul vardı. Genelde ilkokulu bitirenler kövde

dilden kaynaklı sorunlar yaşanırdı. Köyün hepsi Kümü başka halklardan kimse yoktu. Öğretmenlerimizin de Türk olması nedeniyle aramızda dilden kaynaklı iletişim sorunu vardı. Tabii bu basit bir sorun olarak görülebilir, ama anadilin dışında yabancı bîr dilde bir çocuğa eğitim vermek o çocukların psikolojisi üzerinde, başarısı üzerinde çok büyük bir olumsuzluk yaratıyordu. Okulunu bitirdikleri halde okuma yazmayı sökemeyen insanlar vardı. Bu onların gerize-kâh olmalarından kaynaklı değildi. Öğretmenlerin söylediklerini anlamı varlardı. Kendi sınıfımın birincisivdim. ama sosval bilgilerde

«r *W* *m* U.

ve Türkçe derslerinde be> yıl okuduktan sonra bile Ban'da okus un

'A > *S* *w*

ikinci sınıf öğrencisi kadar bilgili değildim.

Bu noktada bir anekdot anlatayım: Bir gün müfettiş gelmişti, matematikle ilgili sonıîar soruyordu. Ben dördüncü sınıfta olduğum halde hemen hemen bürün sorulara el kaldırıyordum, bütün somlan çözebiliyordum, sosyal bilgilerden soru sormaya başladı. Kim kaik-

BLTVN OKULLAR KIŞI AVA RLN/I YORDU

m ak ister, deyince sınıflan hiç kimse parmak kaldırmadı. Sonra, sen çalışkan bir öğrencisin, diye hem kaldırdı. Sorusu: Türkiye'nin hay kenti neresidir? Ben soruyu anlamıyordum. Kemli kentlime Kürtçe düşündüm ve ' baş * dedikleri şe> sanırım iyi hiri olacak diye düşüne rek *[baş.* Kürtçede "iyi" anlamına geliyor), "Atatürk!” cevabını ver dim. Müfettiş sadece tebessüm edip, tamam otur yerine, dedi. Yanı böyle bir eğitim sürecinden geçtik. Büyük sınıflarla yarışabilecek bir durumdaydım, ama buna rağmen sosyal bilgilerde ve Türkçe Hiçbir şey öğrenememiştik, bu da dil eğitimi sorunundan kaynaklıydı.

0]

Şöyle bir sorun da vardı: Kürtçe konuşan öğrencilerin tespit edil mesi için ajanlaştırma vardı. Okulda öğretmenlerin ajanları vardı. Ailelere de bu yönde telkinlerde bulunuluyordu. İşte ailelere, çocuk larmızla Türkçe konuşun ki ilerde sıkıntı olmasın, diyorlardı. Ailelerde de haliyle askere gidenler olduğu için, ya da devlet kurumıına gittiklerinde Türkçe bilmemekten dolayı e/iklik yaşadıkları için, bilerek yapılan devlet politikasının aslında çocuklarının kendi menfaati için yapıldığını düşünerek bizimle Türkçe konuşmaya çalışıyorlardı. Bundan dolayı çok komik durumlar oluyordu; yani Kürtçe düşünüp bunu Türkçeye çevirdiğiniz zaman çok farklı aılaınlarçıkıyor ve bunlar fıkralara konu olabiliyordu. Böyle bir çelişki süreciyle büyüdük.

Tek kelime bilmiyordum okula başladığımda. İlkokulu bitirip ortaokula başladığımda bile bilmiyordum. Hocaların anlattıklarının yüzde seksenini anlamıyordum. Ancak lise yıllarında hocaların ne anlatmak istediğini yavaş yavaş anlamaya başladım.

O dönemde bunun neden yapıldığını anlamıyordum zaten. İlginçtir ama ben yurtseverlik bilincinden dolayı ortaokul yıllarında Kiirt~ çeyi çok severdim. Hep Kürtçe masal. Kürtçe şiir dinledik, bu neden* le çok seviyordum Kürtçeyi, o dönemlerde Türkçeye özendiğimi hatırlamıyorum. Yalnız belki bir istisna benim bu dununum. Sayısal dersler hariç diğer derslerde başarısızdım, sayısal derslerde hocayı çok anlamayacak bir durum sözkonusu değildi. Ama liseye geldiğim zaman başan grafiğim yavaş yavaş yükseldi, çünkü hocaların artık ne anlattığını anlıyordum ve üniversite sınavına girdikten sonra en yüksek puan alanlardan biri oldum.

Bir Türk arkadaşla oturup konuştuğumuzda soruyordu: Siz nasıl üniversiteyi kazanıyorsunuz? Benim ona verdiğim cevap ise şuydu:

Siz İngilizlerle bir yitrilin bakalım böyle bir sınavda. Zaten ÖSSoin kendini çak zor bir miiuiv, Doğu ve Batı'daki eğitimde zaten büyük bir fark var, zaten dili bilmiyorsun, Acaba siz Türklerden kaçınız böyle zor bir sınavı kazanır? Bu insanlar gerizekâlı olduğu için eğitim hayatını yarıda bırakmıyor, Daha çok bu dil sorunu ve eğitim kalitesinin düşük olması yüzünden çoğu bizim gibi şanslı olamıyor ve eğiti, mini yarıda bırakıyor, Bunun acısını çok yaşadık. Lise yıllarına kadar bunun farkında değildik. Yaşamış olduğun bu sorunlar haricinde yaşam şekliyle de başarılı olmak çok zor. Evimiz diğer köy evlerine göre büyllk sayılırdı. Üç odalıydı. Bir odayı mutfak-banyo olarak kullanıyorduk. Bir ufak salon, birde uyuduğumuz oda vardı. Evlenince-ye kadar benim kendime ait bir odam olmadı. Bir üniversitede oldu; onun dışındıı dıı hiçbir zaman olmadı. Çalışma ortamımız olmadı. Üniversitede çalışma ortamı oldu, bilgisayarla da üniversite yıllarında tanıştım.

O dÖn«md# bütün okullar kışlıya benziyordu—

İlkokulu 1987-88 eğitim yıllarında bitirdim. Batman'da ortaokula başladım, yurtlar olmadığı için o dönem ve İmam Hatip'e başladığımız için genellikle camide kalıyordum. Kaldığım camide yirmiye yakın öğrenci kalıyordu, hepsi de kırsal kesimden gelme. Mahallede her akşam ne yeniyorsa biz de gidip kendi payımızı alırdık. Sayı olarak yanılıyor olabilirim, ama hemen hemen her camide sayılan yirminin altına düşmeyen talebe vardı, Bunların toplamı üç yüz, dört yüz kişiydi ve bu talebeler Batman sakinleri tarafından besleniyordu diyebiliriz,

Ailemin tercihiydi ortaokula başlamam. On bir, on iki yararındaydım, bir insanın ailesinden kopması için çok küçük **sayılabilecek** bir yaş, ama yapacak başka bir şey yoktu ve ailelerimizin bizim hayatımız için endişeleri vardı, onlar için zaruri bir tercih ama bizim açımızdan çok zor bir tercihti, İtiraz noktam olmadı hatta babamla kayıt için Batman'a geldiğimde, üzülerek geldim, ama üzüldüğümü belli etmedim. O gittiğinde, tek başıma kaldığımda ağladığım çok oldu.

Bizim köyden benden başka kimse de gelmedi. Benden bir yıl önce abim, ondan önce amcam gelmişti. Şu an imamlık yapıyor. Yine ondan önce abisi gelmişti. O da doktor. Yani yabancı olmadığa»

bir durum. Camide bir buçuk yıi kaldım. Buradaki çevre kırsal kesimden gelen insanlardı. Orta ikideyken İmam Hatip’e bağlı bir yurt açıldı. Buraya da Batman merkezden olanlar alınmıyordu. Bu nedenle hepsi kırsal kesimden gelenler oluyordu. Batman ilçelerinden geliyorlardı. Bunun dışında Silvan, Kulp, İdil Dargeçit'ten gelenler de vardı.

O dönemde bütün okullar kışlaya benziyordu. Şimdi bir öğrenci dövülse medyada manşet oluyor, ama o dönemde öyle değildi. Eti senin kemiği benim anlayışıyla okula teslim ediliyorduk. Onlar da bu anlayışı çok seviyordu. Özellikle ortaokul sürecinde çok dayak yedik.

Okumaya devam edin —

İmam Hatip döneminde, yani lise döneminde silah seslerini duymaya başladık, yalnız o dönemde bazı şeyleri analiz edemiyorduk. O dönem Kürt toplumu ayrıştırılmaya çalışılıyordu. Bu arada benim anlatacaklarım diğer liselerde okuyanların durumlarını açıklamaya yetmez, çünkü İmam Hatip'te okumak biraz daha farklıdır. Bize İsla-mi bilimler öğretiliyordu ve o dönemde devletin istediği müslüman tipi yetiştirilmeye çalışılıyordu; yani Batman Kürt sorununda savaş alanına dönse de bizim İmam Hatip lisesinde yaşananlar daha farklıydı. Örneğin bu soruna duyarlı olan arkadaşlar vardı, beraber namaz kılıyorduk, ama buna rağmen biz onlara komünist diyorduk.

PKK’ye yakın olması ve ben Kürdüm demesi bile yeterdi ama her Kürdüm diyene de komünist yaftasını yapıştırmazdık; çünkii biz de Kurttuk, hiçbir zaman Kürt olduğumuzu inkâr etmedik. Oysa PKK/ ye yakın olduğunu

bildiklerimize derdik, fakat onlarda cemaatle birlikte namaz kılarlardı. Öyle dinden kopuk insanlar değildi. Bazıları medrese çıkışlıydı; din bilgileri iyi olan, namaz ve oruçlarına dikkat eden kişilerdi. Ama Kürt sorunundan bahsettiklerinde komünist yaftasını yapıştınrdık onlara.

Bu yaftalamalar, düşmanlığı da beraberinde getiriyordu. Küçük yaş grubundaki insanlar için siyasi söylemler önem arz etmiyor, ama liseye geçiş devresinde herkes kendi düşüncesine yakın olanlarla arkadaşlık yapıyor. Yani onların bazı ahlaki davranışlarını içten içe sev-sek bile komünist yaftası yapıştırılanlarla çok oturup kalkmazdık. Ama bir düşmanlık yoktu.

O dönemde komünist, muhafazakâr, müslüman gruplaşmaları oldu ama ondan sonra gruplaşmalar netleşti. PKK bir tarafta, Hizbullah bir tarafta, Menzil grubu bir tarafta... Bu gruplar çatışmaya başladı Menzil vc PKK çatışmaları bütün bölgeye yayıldı. PKK İmam Hatip' lerde güçlü olmadığı için çatışmalara katılmadı. Bize soytarı grubu denilirdi, biz hiçbir gruba girmedik, ama içten içe sevdiğimiz yada kendimizi yakın hissettiğimiz gruplar vardı. PKK'li ve Menzil grubunu daha çok ahlaki yönden seviyorduk, oturup kalkardık onlarla ama çok da içlerine giremiyorduk. Çünkü o dönem onlardan sayılma ve bir kavga esnasında hedef olma durumu vardı. Biz daha çok ortada kalmıştık, günümüzü dışarda geçirirdik. Bizim grubumuz diğerlerinden farklıydı ve uzak kalmıştı onlardan.

1992-94 arası bu şiddet yaygındı. Çok hızlı bir geçiş oldu. Her ne kadar önceki yıllarda fikirler ayrı olsa da, bütün öğrenciler birbirlerine selam verir, birçok etkinliği birlikte yaparlardı. Ciddi ayrışmalar yoktu. Ama hızlı bir ayrışma oldu. Artık insanlar birbirlerine kâfir, zındık, komünist, diyordu. Öğrenciler arasında yaşanan çatışmalann suçlusu da öğrenciler değildi. Suçlu üsttekilerdi. Bunu bütün samimiyetimle söylüyorum. Hızlı bir ayrışma oldu ve bunun ardından şiddet artmaya başladı. Öğretmenler bile kavgaları ayırmaya çalışmıyordu. Kürt öğretmenler dışında şiddete müdahale edenleri belirli bir zaman sonra görmezdik. Kaçarlardı, onların da suçu değil, çünkü öyle bir ortam ki ne zaman nereden bir kurşunun geleceği belli olmazdı. Bizim okuldan iki öğrenci öldürüldü.

Okulda olmadı bu olay; çarşıya ya da başka yere gittiklerinde yaşanıyordu bu olaylar. Biri ile altı yıl boyunca aynı sınıfta kaldık. Bir sabah kalkıyorsun

ölüm haberi gelmiş ve böyle bir ortamda ne eğitimin ne de insani duyguların anlamı kalıyor, her şey karmakarışık oluyor. Bugün geriye dönüp baktığımda halen nasıl kafayı yemediğimize hayret ediyorum.

Şerif Gezer on altı, on sekiz yaşlarındaydı. Birlikte okuduk uzun zaman. Belki de sınıfın ahlaki anlamda en iyi öğrencisiydi, derslerinde çok başarılı değildi, fakir bir ailenin çocuğuydu, hiçbir arkadaşının kalbini kıracak bir yapıya sahip değildi. Bu nedenle öldürüldüğünde ayrı düşünceden insanlar bile ona gözyaşı döktü. Bazen öğretmenler yoklama alırken, yanlışlıkla onun adım söylediklerinde gözyaşı dökülmeden yoklama bitmezdi. Ölümüyle ilgili sonradan öğren-

diklerimiz arasında, öldürenin Menzil grubundan olduğu da vardı.

O zamanda, şu anda da tanı açıklamasını kimse yapamaz. Ne PKK tabanı ne de Hizbullah*m İlim ve Menzil tabanı çok da birbirleriyle sorunları olan insanlar değildi; daha çok üstten yönlendirmeler yapılıyordu. lider kadroların talimatlarıyla hareket ediyorlardı.

Şerifin ölüm haberi geldikten sonra, o dönem Öğrencilerin çoğu okulu terk etmek istiyordu, bazdan bıraktı okulu, bazdan Siirt **İmam** Hatip okuluna gitti, yakın olması nedeniyle; Batı illerindeki okullara da giden oldu. Çünkü o dönemde Batınan'da günde onun üzerinde faili meçhulün olduğu günler oluyordu. Babam bizi yaşananlardan dolayı okuldan almaya gelmişti. Olayların ve grupların içinde olmadığımızı. bir kavga ayırırken bir kurşuna denk geline durumu dışında bir olav içinde olmayacağımızı söyledik. Köve dönsek de buradan

w *3 J* O V *

farklı olmadığını söylemiştik babama. Babanı da bunun üzerine kaderimizde ne varsa görürüz, okumaya devam edin, dedi.

Neden ölümle iç içe yaşayalım, dîye düşünüyorduk—

Bu dindarlık noktasında da, aslında bu yapıların tabanlarında dindarlık acısından cok fazla bir fark vok. meclise bakarsanız tabanı en din-

dar olan yine DTP'dir (BDP). AKP’den çok daha fazladır. O dönem de öyleydi, yine PKK'nin sempatizanları namaz da kılar, oruç da tutardı, ama örsütlevici konumda olanlar dinden biraz daha uzak, sola yakın olanlardı. Ama Batman’daki gruplar din konusundan çok uzak da değildi.

Uzaktan dayımız olan biri vardı, oğlunu kaybetti. Hizbullah taralından öldürülmüştü. Öz değil ama amcaoğlu diyeceğim biri öldürüldü. Bunun yaşı büyüktü, çocukları vardı. Bu da PKK tarafından yapıldı.

Tanı detavîari.nı bilmiyorum ama ailesinden duydusum kadanv-

■*J* - • *

la. PKK bunu ajan olduğu gerekçesiyle götürüp sorguluyor ve ajan olmadığı anlasılıvor. Ancak beş on dakika sonra ev sahibi, eeer bu giderse daha sonra beni rahat bırakmaz, devince adamı öldürmek zorunda kalıyorlar.

O dönem yaşanan gelişmelerle ilgili bilinçli bir analiz yaptığımız söylenemez. Yaygın kam olaylardan ne kadar uzak durulursa o kadar ivi idi. Olaviann olumsuz etkilen oluyordu üzerimizde. Neden ölüm-ie iç içe yaşayalım, diye düşünüyorduk. însanm psikolojisi üzerinde aramalarda bir eksik çıkar mı korkusu bile vardı. Devlet ve yapılardan gelen şiddet sarmalında kimse kimseden hesap soramıyordu. Her hafta çatışmalar, silah sesleri gelirdi. Böyle bir ortamda büyüyen insanların psikolojisinden ne beklersiniz? Devlete karşı daha büytikbir kırgınlığımız var. Şehirdekilerin polislere, köydekilerin ise askerlere karşı derin bir antipatisi vardı. Hepimize toplu bir şekilde suçlu gti-züyîe bakılıyordu. Ne PKK'ye ne devlete ne de askerlere yaranabiliyorduk. İnsanlar silah almama noktasında direndiler o donem. Biz kendi insanlarımıza silah sıkmayacağız, diyorlardı.

Ya korucu olursunuz, ya da—

Hemen hemen bütün köyler o boşaltılma sürecinden geçti. Korucu olmaları için tacizler yapıldı, panzerlerle yıkılan evler oldu bizim köyde, okula bizi

topladıkları zaman, on beş. on altı yaşlarındaki bir çocuğu okulun arka tarafına götürdüler* dayak atmışlardı, kan revan içindeydi çocuk. Açık açık bize, ya siz Ermeni uşaklarıyla birlikle olursunuz, ya da bizimle olursunuz, arada kalırsanız yanarsınız. Ya korucu olursunuz, ya da köyü boşaltırsınız, dediler daha sonradan. Açık açık tehdii ediliyorduk. O dönemde köyde arama yapıldı bütün av tüfeklerine el konuldu. Tüfekler Kozluk a götürüldü. Bize sonra iade edilecekti, o köylülerin tüfekleri bilinçli bir şekilde alindi, köylülerin direnmesi engellenmek isteniyordu. Köylüler tüfeklerini almaya gittiğinde tüfeklerin yanında hediye olarak kalaşnikofverilerek, artık siz korucu oldunuz, deniyordu, onlar da bu şekilde kov ko-rucıısu oluyorlardı. Köylüler aşiret noktasında bölünme yaşanmadığı, ayrılıklar olmadığı için, köyün sözü gecen insanları bir araya toplandı; ya korucu olacağız, ya da bu silahlan geri vereceğiz, tartışması oldu, 1995 yılında oldu bu oiay. Ve şu karar verildi: Öldürülmemiz pahasına da olsa bu silahlar teslim edilecek. Siyasilerle görüşüldü bu konuda. Basma da bilgi verildi, ama basının çoğu sesini çıkarmıyordu. Daha sonra Kozluk’a gidip bu silahlar teslim edildi. Ama orada arbede çıktı, askerle köylüler arasında. Köylülere komutan şunu demiş: Silahlan götürün bunları sizden törenle alacağız.

"Tabii bu arbede bölgede büyük bir ses getirdi. O dönem silah bırakmak büyük cesaret işiydi. Ama Kozluk’ta gönülsüz korucu olan-

lar da vardı. Ama bu koruculara silahlan teslim etme konusunda baskılar yapıldı köylüler tarafından: onlara, silahlan teslim ettiniz eltiniz. etmezseniz bizim gibi ***çaş*** (eşek sıpası) olursunuz, denmişti. Ve buna bütün bölgenin korucuları da destek vermişti. Ve bu şekilde bu olay kapandı ve korucu olmadı köy. Ama bundan sonra köy daha çok rahatsız edilmeye başladı, baskılar yapıldı. Ama köylüler, biz kendi kendimizi koruruz, demişti. Ve uzun süre kendi tüfekleriyle köyde koruma yaptılar. Bir süre sonra özel timler geldi. Bir evi bastılar ve evin sahibi yardım isteyince köylüler özel timlerin kimlikleri belli olana kadar onları kaba dayaktan geçinnişti. Özel tim oldukları biliniyordu, ama elbiseleri farklıydı. Bu baskını köyii boşaltmak için bahane yapıyorlardı. Bu olaydan sonra askerler geldi. Ve baskın yapılan evin sahibi kaçmıştı, anons edilerek kaçan kişinin teslim olması istendi ama o köylü kaçmıştı. Köye iki kişi için gelinmişti. Biri PKK sempatizanıydı, diğerini bilmiyordum. Böyle iddia edilmişti ama as-hnda köyü boşaltmak için yapılıyordu.

Yaşananlardan kaynaklı bölgeden kaçmayı düşünürdüm. İnsanın her türlü şey akima geliyordu. Bunları insanlarla paylaşamazdım. Ama üniversite zamanında daha çok sosyalleştim. Türk milliyetçileri dışında hemen hemen herkesle arkadaş oldum, hayatım boyunca PKKli olmadım ama sempatizanı olan çok arkadaşım oldu.

Üniversite yılları: Beni okutan bu halktı —

Üniversite döneminde Nur cemaatinin bulunduğu alanda kaldım, daha çok dini alan içindeydim. Bunun dışında Türklere karşı nefret beslemiyordum ama yine de farklılıklar vardı, bölgede artan durum nedeniyle çeşitli kopuşlar oldu. Okul yıllarında resmi ideoloji iyi verilmişti, ama buna rağmen bizler yumuşaktık, ciddi kopuşlar yaşamadık, Bu nedenle Türklerin yoğunlukta olduğu cemaatin içindeydim. Bizim dilimizle alay edenlerde oldu. Bu yaklaşımlar nedeniyle Kürt sorununa bakış açım değişti. Çünkü İslami eğilimli insanlar en adaletli olması gerekirken, kendi gazetelerinde Kürt denen insanlar olduğunu inkâr ederi yayınlar yapıyordu, bıı da beni çok etkiliyordu. Çünkü İslami camiada Filistin. Pakistan vb. sorunlarla ilgileniyorlardı, ama kendi içimizdeki sorunları görmezden geliyorlardı. Ama buna rağmen dini inancı bütün olan insanlar PKK'ye destek veriyor-

HİlDİftlNOİBl DltölL

lardı. Dolayısıyla üniversitede ayrışma oldu ve arkadaşlarım dahî çok PKK'li arkadaşlardan oluşuyordu. Ama yine de birçok çevreden arkadaşım oldu. Ha /.en diğer kesimle ba/en PKK‘liler ile de fikir tartışmalarımız, çatışmalarımı/ oluyordu.

Bir taraf kimliğimi/,e kül rederdi, diğer taraf ise dini inancımızla alay ederdi, ö/ellikle oruç vc namazlarımıza yaklaşımları yanlıştı. Fakat *bu* de, nasıl si/in düşünceni/c karşı çıkıp alay etmiyorsak m de bizim inancımı/a karşı farklı yaklaşımda bulunmayın, diyorduk.

Üniversiteyle birlikte İslami düşüncemde bir değişim olmadı, ama Kürt sorunu konusunda sorumluluklarımın olduğunu hissettim. Çünkü beni okutan bu halktı. Üniversitede genellikle eylemlere katılırdık. Dağda ölenlerin ailelerine burslarımızdan pay ayırıp yardım ederdik. Bana göre bu dava bir iki kişinin davası değildi. Mesela Melle Mustafa Bar/.ani’nin

mezarını ziyaret ettim. Mezarı diğer me zarlar gibiydi. Bunu sorduğumuzda nedenini şöyle açıkladılar: Bar zani demiş ki. benim mezarım yoldaşlanmınkinden yüksek olmasın işte böyle Önderlere ihtiyacımız var. Bu nedenle üniversitede bazı ey lemlere katıldım, ama kişilere ait eylemlere katdmadım. Fırsat bul dukça bol bol kitap okurdum. Dini içerikli kitaplar dışında Kurttan hi ile ilgili bulduğum kitapları okuyarak araştırmalar yapardım. Bu da olaylara bakış açını daha da farklılaştırıyor. Bir değişim ve dönü* şüm sağlıyorsun.

Mehter marşı mı, arabesk mİ?—

Üniversite yıllarında bi defa gözaltına alındım, yedi gün sürdü. Farklı bir süreçti. 9ö*lı yıllardaki gibi değildi, ama yine de işkence devam ediyordu. Dışarı çıkıp yaşadıklarımızı anlattığımızda, büyüklerimi* bize hep, siz yine daha iyi bir döneme denk geldiniz, bizler aylana gözaltında kalıp, her allahın günü işkence gördük, her gün mehter marşı dinledik, sîzlere ise arabesk dinletmişler, derlerdi. Gözaltında baskılar oldu, ajanlaştırmak, devlete çalıştırmak için... Gözaltının dördüncü gününden sonra bizleri savcılığa çıkardılar, sonra malike* meye sevk edildik ve üç gün ek süre daha verildi. Adi iyeye götürül' düğümüz zaman bizimle bulunan polislerden biri, neden devlete sürekli başkaldırdığımızı, bunu samimiyetle sorduğunu, nedenini ög* renmek istediğini söyledi. Ben de ona şunu söyledim: Devlet benim

BÜTÜN OKULLAR KIŞLAYA BENZİYORDU

dedemi şehit elmiş, asker öldürmüş. O zaman bana döndü, o zaman o şehit değil, dedi. Ben de, bayır, dedim, size göre olmayabilir ama bize göre şehit. Devletin suç ve ceza mantığında biri suç işlediğinde bütün sülale fişleniyor ve suçlu sayılıyor. Devlet sürekli bunu yapıyor ve kayıt altına alıyor. Bunu yaşayan bizler de devlete karşı bir kayıt yapıyoruz hafızamızda. Ve bu zihniyet sürdüğü sürece bu sorun çözülmeyecek. Devlet bu anlayışı terk etmeyecekse Kiirtler de terk etmeyecek. Devletin gerçekten adımlar atması gerekiyor. Dünyada tüm halklar nasıl haklara sahipse Kürtlere de bu haklar verildikçe Kürtler yaşadığı birçok şeyi unutmaya hazır. Devlet Kürtçe üzerinde, diğer diller üzerindeki yasakları kaldırmalı ve eğitimde bu dillerin dersleri verilmelidir.

Bu adımlar atılmadığı sürece Kürtlerin bu devleti sevmelerini, vergi vermelerini, askerlik yapmalarını beklememek gerekiyor

Yalnız bende değil, bölge insanında tammlayamadığım bir durum var. Özellikle okuyan insanlarda bir korku yok. Belki temelinde şıı var: Her şeyin en ağırını her alanda gördük ve bunun ötesi yok.

Kürtçe şiir yazamıyorum —

Aslında karşı taraf ne bizi anlıyor ne de kendini anlayabiliyor. Vahşeti, yakılmaları yıkılmaları biz gördük, ama onların fikri düzeyde yaklaşımları çok daha sakat. Bazı aydınlar hariç Batı'daki komünist, solcu aydınların buradaki insanları anladığına inanmıyorum. Dünyanın neresinde olursanız olsun, zulmeden tarafın aydınları var, onlar her zaman zulme uğrayan insanların yanında yer alırdı, ama Türkiye’de bu yapılmadı. Ülkenin solcuları bile bu sorunun adını koymaktan uzak kaldı» Bu nedenle İslami alanın, solcu alanın aydınlarının bu soruna yaklaşımlarım samimi görmüyorum. Bizler sürekli öldük, ama onların da sürekli çocukları öldü. Bu ölümler bile onları harekele geçirmedi. Eşit haklar istediğimizde bazen bakıyorsun sorunla ilgilenen aydınlar bile geri çekiliyor. Dolayısıyla anlamamanın ötesinde bu durum işlerine gelmiyor. Dünyanın birçok yerinde bu sorun konuşuluyor, ama Türkiye’de aydınlar tarafından dile getirilmiyorsa bu soruna yaklaşımlarını gösterir. Eğer Kültler bu ülkede egemen konuma gelir ve bu sorun için bedel veren aydınlar da eğer hayatta olursa veya olmasa da, Kürtler onlara her zaman sahip çıkacaktır. Özellikle

İsmail Beşikçi fıoca örnek olarak gösterilebilir. Bugün Türklertara-tından sevilmese de Kürller tarafından hep sevilecektir.

Devlete kırgınlığım var. Bugün Kürtçe şiir yazamıyorum, bazen yazmaya çalışıyorum, ama onlar da davalık oluyor. Mesela sizlere Kürtçe konuşamıyorum. Elbette bu sorun böyle devam etmez ama artık bir şekilde çözülecek. Çözülmez ise Kürtler artık bu devletin yanında olmaz. Çünkü AKP bu sorunu çözmek istediğinde birçok Kürtteıı oy aldı. Bugüne kadar yirmi dokuz isyan oldu, bunun kaza* nam olmadı. Türkiye'nin bir başarısı olmadı, sürekli inkâr ve zulüm oldu. Fakat bakın çok önemli bir bölgede olan, bir dönemler dünyanın en büyük devletlerini kuran Türklerin şimdiki ekonomisi Afrika ülkeleriyle eşdeğer. Burada zulme uğrayan varsa

zulmeden de vardır. Zulmeden Türk halkı değildir, devletin üstündekiler ve sistemi yönetenlerdir. Ama Türk halkı ve aydının sesi çıkmıyorsa, onların da suçu vardır.

Üç yıldır evliyim, eşim üniversiteyi ikinci sınıfta başörtüsü nedeniyle terk etti. Bir çocuğum var.

Açlık, susuzluk ve sefalet... Bu mudur kardeştik?

Ben Nııvin, 1984’te Sımak'ın Cizre

a

ilçesine bağlı B. Köyü’nde doğdum. Dört erkek, dört kız olmak üzere sekiz kardeşiz. En büyükleri benim. Köyümüzde okul olmadığı için hiçbirimiz okuyamadık. Kuzey îrak'a gittikten sonra orda okuduk. Mülteci kampında, yani KDP'nin okulunda okuduk. Orda biraz Kürtçe okudum, ama baskı falan olunca, savaş çıkınca ben de bıraktım. On yaşıma kadar köydeydim. Köyde yaşanan her şeyi hatırlıyorum. Çok fakirdik, maddi durumumuz çok kötüydü. Babam hayvancılıkla uğraşırdı. Odun keser satardı. Küçük olmama rağmen aileme vardım ederdim. Babamla köyde yetiştirdiğimiz hayvanları ve odunları satmaya Cizre'ye giderdim bazen. Okumadım, cahil kaldım ne yapayım? Köyde hep asker baskınları olurdu. Yedi yaşından on, on bir vasma kadar her türlü baskıva hem

t •

şahit oldum hem de maruz kaldım.

Savaş gördüm, baskınlar gördüm,

asker ve korucular her gün köye

baskın yapardı. Hepimizi bir yerde

toplayıp silahla vururlardı. Bazılarını

yakalayıp Cizre’ye getiriyorlardı.

*

Ba*ztlmnt* dövüyorlardı. Bizi aklama kadar aç *şutuz orda* bırakjyor. fardı. Çocukken açlıktan çok ağladık. Kadın, çocuk, yaşlı demede herke orda aç, susuz akşama kadar bekletiyorlardı. Sabahtan *uk*^ ma kadar tuvalete bile gitmemize izin vermiyorlardı. Başımıza asker ve korucu dikilir, Öylece bekletilirdik. Bize, siz** PKK’lisinîz, ***siz* çıkarıyorsunuz, diyorlardı. Bir keresinde yine böyle bizi** köy meyda**nında toplarlarken küçük kardeşim açlıktan vc susuzluktan**

ağiadt Kardeşime «u getirmek için köy çeşmesine doğru yürüyünce kam* tan bana vurdu. Nereye gideceksin, kaçmaya mı çalışıyorsun, diye azarladı. Bunun üzerine ben de, daha yedi yaşındaydım **ben,** nereye **kaçabilirim ki, diye cevap verince, komutan bana, siz her** şeyi **yapabilirsiniz, siz Kültler çok kötüsünüz. Neden Türkçe** değil de **Kürtçe konuşuyorsunuz, dedi. Ben de, oku! okumadığımı, bu yüzden Türkçe bilmediğimi, ayrıca Kürtçe de anadilim olduğu için bu** dili **konuştu* ğumu söyledim. Beni Türkçe konuşmaya zorladı. Tabii ben Türkçe bilmediğim için konuşmalarımı orda bulunan bir çetebaşı *(komot}* tercüme ediyordu. Ne** iş **yaptığımı sordu, çobanlık yaptığımı söyledim, Küfür ederek, senin baban hayvandır,** dedi, **bana** tüfekle vurdu **ve yere düştüm. Komutanın bana vurduğunu gören** annemin bize do£ **ru koşarak, komutana, siz müslüman değil** misiniz, **demesi *üzerim* komutan, müslümanlık** size **kalsın. Ben** döveceğim, istersen gel eo-**gelle, dedi. Annem bu durumda ne yapabilirdi ki? Tabii bu arada küçük kardeşim açlıktan ve susuzluktan ağlamaya devam** ediyordu.

Köyün her yerini kazdılar, silah arıyoruz diye. Biz her ne kadar köyde silah olmadığım anlatmaya çalıştıysak da bizi dinlemediler ve köyün her yerini kazdılar. Akşama kadar bi şey bulamayınca bizleri dövüp gittiler.

öyle olmuştu ki artık canımızdan bezmiştik. Artık bizi öldürsün' lerdebu hayattan kurtulalım, diyorduk. Ondan önce her gün çatışma çıkardı. Helikopter üzerimize bombalar yağdırırdı. Karakoldan her akşam bizim köye bomba atılırdı. Bir keresinde atılan bombalar «o* nucu iki köylümüz öldü. Hayvanlarımız öldürülüyordu. Babama yengesi köyün yakınında odun toplamaya giderken atılan bomba sonucu öldürüldü.

Babamı götürüp kırk gün kaybettiler—

Başka bir güıı yine geldiler. Babamı götürüp kırk gün kaybettiler. Babama, ya koıucubaşı olmayı kabul edip operasyonlara çıkacaksın, ya da bıı köyii boşaltacaksınız, yoksa seni öldürürüz, demişler. Ondan Önce bir olay çıkmıştı. Bizim köyün yakınında bir karakol vardı. Orda çatışma çıkmış, dediler. Cıdi Dağı'nın eteklerinde büyük radar karakolu vardı. Babama, sen radar karakoluna gitmişsin. PKK'ye yardım etmişsin, diyerek iftira atmışlar.

Babamın ne işi olabilir ki radar karakolunda? O zaman babamı gelip evden aldılar ve kırk gün kaybettiler. Gelenler arasında özel timler, jandarma, korucular hepsi vardı. Nerde olduğunu bile bilmiyorduk. Her yere sorduk ama yine de babamdan bir haber alamadık. Hapisten çıkan bir adam gelip nineme haber verdi. Onun yanından geldiğini, ayın yerde hapis tutulduklarını söyleyen adam, korucu olması yönünde baskı yapıyorlar, siz yetişmezseniz onu öldürürler, dedi. Komutan, babamın onların elinde olduğunu öğrendiğimizi anlayınca serbest bıraktı. Babam serbest bırakıldıktan sonra köye gelerek köyü boşaltmak zorunda olduğumuzu, aksi halde çok zarar görebileceğimizi söyledi. İki amcanı, iki de akrabamızın ailesi ile beraber toplam beş aile çoluk çocuk hepimiz mülteci olarak Irak'a gittik.

Mülteci kamplarında: Her gün savaş, her gün *şîn—*

Hayvanlarımızı, evlerimizi her şeyimizi geride bırakıp yanımıza sadece çantamızı alarak ağlaya ağlaya gittik. Yolculuğumuz on, 011 beş gün sürdü. Aç ve susuzduk. Gündüzleri saklanıyorduk, geceleri yürüyorduk. Mayıs ayıydı, ben daha çocuktum. Yürümekten ayaklarım yarılmış, parça parça olmuştu. Zalıo'ya bağlı Mergeşiş Köyü ne vardık. Yaklaşık yüz haneli bir köydü. Aslında evlerin hepsi barakaydı. Onlar da mülteciydi ve çoğunu tanıyorduk. Orası bir kamptı yani. Uludere'den, Silopi'deıı, Şırnak'tan, yani her yerden mülteciler vardı. Birleşmiş Milletler (BM) bizi burada toplayarak erzak vereceklerini söyledi. Yaklaşık bir yıl orda kaldık. BM bize her ay bir teneke yağ, bir çuval un. bir çuval mercimek ve aile başı çadır verdi. O zaman Mesut B arzun i (KDP) ile Celal Talabani'nin (YI^K) çatışmalı dönemiydi. Orda da lıer gün çalışmalara şahit oluyorduk. O çatışmalardan biz do en a/, onlar kadar etkileniyorduk. Bir gece hepimiz kampı boşaltmaya karar verdik. BM. ya sizi Etruş Kampı'na götüreceğiz, ya da hiçbir şey vermeyeceğiz, dedi. Elruş Kampı yaşanılacak bir yer olmadığı için oraya gitmek istemiyorduk. Orası sanki hayvanların yeriydi. Ama başka bir seçeneğimiz olmadığı için Etruş Kampı'na gittik, ki zaten bizi oraya zorla götürdüler. Orda bize çadır falan da vermediler. Babam bize naylondan barınak yaptı. Biz ordayken bu sefer PKK ile KDP arasında savaş çıktı. Yine her gün savaş, her gün bombalar, her gün *şîn* (yas)... Ne yapabilirdik ki? Kaderiınizdi bu. Orda da ancak bir yıl kalabildik. KDP bizim kamptan bir sürü adam öldürdü. Bir keresinde KDP'liler çobanımızı

öldürüp hayvanlarımızı kaçırdı. KDP, bize ya KDP'li olacaksınız, ya da çekip Türkiye'ye gideceksiniz, diyordu. Orda bize üç ay erzak verilmedi. Üç ay boyunca hayvanların yediği otlan yedik. Ağaçlardan topladığımız *bari* (palamut) unundan ekmek yapıyorduk. Yemeği bırakın, bizim çeşmeleri bile kestiler. Bir bidon su almak için bir günlük yol yürüyorduk. KDP'liler iki tane keçimizi aldı. Bir yıl içerisinde çoğunluğu çocuk olmak üzere yaklaşık yetmiş kişi öldü. Bunlardan büyük bir kısmı açlıktan, bir kısmı da akreplerin sokmasıyla öldü.

Bizi biiyük Etruş Kampı’na götürdüler. Daha 1980'lerde Türkiye' den göç eden akrabalarımız falan da vardı kampta. Onları da, şehirlerde Türkiye'den gelen hiç kimse kalmasın diye Zaho’dan, Duhok' tan, Semele'den kamyonlarla Etruş Kampı'na getirmişlerdi. Orada binlerce insan topladılar. Giyecek elbisemiz yoktu, yiyecek yoktu, okul yoktu... Nasıl yaşanabilirdi ki orda? Akrabalarımızla beraber yaklaşık on aile toplanıp oradan ayrıldık. Semele'deki (Gırgevre) kampa geldik. Orda da yine Şırnak'tan, Silopi'den, Uludere’den yaklaşık yüz ev vardı. O kamp, bu kamp derken kamplarda beş yıl kaldık. Bir gün babam benim dayımın oğluyla beşik kertmesi olduğumu ve onunla evlenmem gerektiğini söyledi. Ben o zaman daha on beş yaşındaydım. Dayımın oğlunu daha önce hiç görmediğim için evlenmek istemiyordum. Babam da benim o hayattan ve zor şartlardan kurtulmamı istediği için dayımın oğluyla evlenmem gerektiğini söylüyordu. Ayrıca Türkiye'ye gitsem beni tutuklarlar diye korkuyordum da. Türkiye'ye gelmeme izin verilmiyordu. Türkiye, ya ailesi ile beraber gelecek, ya da gelmesine izin vermeyeceğiz, diyordu.

Nedir bu çektiklerim, beni öldürün—

Yirmi iki yaşında Türkiye’ye geldim. Ben geldiğimde nişanlım askerdeydi. Polisler peşimi bırakmıyordu. Her gün gelip amcama soruyorlardı, bu kim, diye. Bana babamın neden gelmediğini, neden geldiğimi sordular. Evlenmek için geldiğimi söyleyince bana, sen de gelmeseydin. dediler Koca mı bulamadın da geldin Irak’tan, diye aşağıladılar beni. Evlenmeye mi geldin, eylem yapmaya mı belli değil, dediler. Ben her ne kadar yok desem de bana inanmadıklarını söylüyorlardı. Nişanlım askerden gelince hemen nikâh kıydık.

2007 yılında kadınlar gününde yapılan bir etkinliğe katıldığım için beni gözaltına aldılar. O gün yaklaşık yüze yakın kadını gözaltına almışlardı. İki üç gün gözaltında tutulduktan sonra mahkemeye çıkarıldık. Abdullah Öcalan ve PKK lehine slogan attığım gerekçesiyle otuz üç kadınla beraber bizi Diyarbakır Cezaevi'nde tuttular. Diyarbakır Cezaevi'ne kadar bize hiçbir şey vermeden, aç susuz götürdüler. Yolda bize, siz PKK'lisiniz, sizi Cudi Dağının eteklerinde yakaladık, diyorlardı. Küçük çocuklar da vardı aramızda, polisler onları dövüyordu. Cezaevinde de beni tek kişilik hücreye alıp sorguladılar. Neden Kuzey Irak'taıı geldiğimi sordular, ailemi sordular. Bir keresinde, artık beni bırakın, nedir bu çektiklerim? Beni öldürün, diye bağırdığım için komutan bana yumruk attı ve seni kör ederim, diye bağırdı. Diyarbakır Cezaevi'nde bir hafta kaldıktan sonra bizi Siirt Cezaevi'ne gönderdiler. Orda üç ay yattım. Aynı davadan iiç defa yargılandık. Önce Cizre'de, sonra Diyarbakır'da, daha sonra tekrar Cizre’de mahkemeye çıkarıldık. Abim, kardeşim, annem, babam hiç kimsem yok burada. Benim her şeyim eşimdir. Beni ziyarete gelirdi. Onun yolunu gözlüyordum. Bir hafta gelmediği zaman çok üzülüyordum. Şu an yurtdışı yasağım olduğu için ailemi görmeye gidemiyorum.

Kardeşlerimin çoğu evlenmiş. Şu an iyiler. Bir kardeşim benim gibi bir akrabamızla evlendi ve Türkiye'ye yerleşti. Ama o gidip gelebiliyor. O benden daha şanslı. Yeşil kart almama izin verilmiyor. Davamdan dolayı yurtdışına çıkmama izin verilmiyor. Sadece bir altınım vardı, onu da eşim cezaevine gelebilmek için satmak zorunda kalmış. Şu an hiçbir şeyimiz yok. Burada tek geçim kaynağı şoför*

lüktür. Eşim okul okuyamadığı için ehliyet alamıyor ve bu, dolayı, si) la eşimin şoförlük yapmasına engeldir. İki yıl önce Antalya'ya çalışmaya gittik. Portakal bahçelerinde çalıştık. Orada da bize Kürt ol. dugumuz için ayrımcılık yapıldı. İki yıl kaldıktan sonra tekrar Cizre ye geri gelmek zorunda kaldık. Yaklaşık iki haftadır Cizre'deyiz. Kirada oturuyoruz. Eşim şoförlük yapıyor. Yeşil kartımı çıkarmaya siniğimde bana, sen PKK’lisin, diyorlar.

Köyümüz şu an bomboş. Evlerimiz yıkıldı. Hiç kimse kalmadı. Bağımız, bahçelerimiz vardı, şimdi hiçbiri yok. Böyle devam ederse ailem dönmeyecek. Eğer şartlar değişirse belki geri gelirler. Geçen hafta da polis

merkezine gittim, bana amcamı sordular. Yeşil kart başvurusu yapmak için gittiğimde bana, senin kayınpederin DTP’lidir, sen neden yeşil kart almak için başvuru yapıyorsun? Hak ediyor musunuz. diyorlar. DTP siyasi bir partidir. Milletvekilleri vardır.

Biz kadınlar iki defa köleyiz—

Dev let bizi köîe gibi görüyor. Biz kadınlar iki defa köleyiz. Bir, er-kelüenn kölesiyiz; iki, devletin kölesiyiz. Ben görüyorum, bu memlekette kadınların hiç hakkı yok. Yok efendim, bir kadın kayınpederinin yanında konuşamaz, yok onu yapamaz, yok bunu yapamaz. Yok kadınsan kadınlığını bil. Burası çok geride kalmış bir yer. Ben de kadınım, ben de insanım. Kadın kollarından (DTP-BDP) ricaedi-yonım. Toplantılar düzenleyip kadınları bu toplantılara davet etsinler. Kadınlar için etkinlikler düzenlesinler. Biz kadınlar insan değil

*   v-

miyiz? Bu tür etkinliklere neden gidemeyelim, hakkımız yok mu? İnsan insandır. Kadın, kadındır diye hiçbir şey diyemez ini? Biz kadınların bir güvencesi olsun. Kadın dayanışma merkezi gibi. Kadınların sığınabileceği bir yer olmalı mutlaka. Burada çeşitli nedenlerden dolayı kadınlar intihar ediyor. Bir değil, iki değil, çok kişi intihar etil..

Uç kez düşük yaptım. Bunlardan biri cezaevinde oldu. Resmen hayvan gibi bizi bir odaya üst üste yığdılar. Üç gün aç susuz bıraktılar bizi. O nedenle cezaevinde düşük yaptım. Ayrıca bizi korkutuyorlardı. O yüzden ile düşük yapmış olabilirim. Beni hastaneye degii-’ürrrjediler. Cezaevindeki tutuklu kadınlar bana sahip çıktı. Dti&iifc yaptıktan iki av sonra komutan beni çağırdı. Akrabalarınım çoğunun

PKK'Ji olduğunu söyledi. Ben dc bunu inkâr edince bana çok sert bir tokat vurdu vc başım duvara çarptı. O arada bir dişim kırıldı.

Biz Antalya'dayken polisler iki ay boyunca gelip beni sürgülüyorlardı. Buraya neden geldiniz diye. Antalya'daki patronumuz bize kefil olunca bizi rahat bıraktılar. Bu yıl da çalışmaya gidecektik aynı yere, bizim patron, siz Ktirtsüniiz, PKK'lisiniz, kötüsünüz, gelmeyin, dedi bize.

Çocukluğum açlık, rezillik, sefalet, perişanlık, bombalar, savaş uçakları —

Kürtlerle Türkler kardeştir. Bir insan nasıl, ne şekilde yaşıyorsa kardeşi de aynı koşullarda yaşamalı. Müslüman, müslümanı vurmaz derler, ama bizimki farklı. Biz kardeşiz, diyorlar ama ortada bir kardeşlik görmüyoruz. Bize hayvan muamelesi yapılıyor. Ben küçüklüğümden beri rezillik içindeyim. Açlık, susuzluk ve sefalet içinde geçti ömrüm. Bu mudur kardeşlik?

Bana çocukluğum sorulduğunda aklıma açlık, rezillik, sefalet, perişanlık, bombalar, savaş uçakları geliyor. Annemin, köyümüz bombalanırken, kaç, kaç saklan, dediği aklıma geliyor. Küçükken rüyalarımda da bunları görüyordum. Halâ da içimde korku var. Üç defa düşük yaptım, üçünde de korkudan olduğu söylendi. Ben bunları unutamam ve affedemem. Affetmek istesem bile vicdanım affetmez. Ben kan dökülsün istemiyorum. Barışı hemen şimdi istiyorum. Anaların gözyaşları dursun. Analar ağlamasın. Babalar ağlamasın. Bizler hakkımızı istiyoruz. Hakkımız dilimizdir, kültürümüzdür. Ben anadilimle konuşmak istiyorum ve bu benim hakkım. Binlerce insanımız hapislerde yatıyor. Çocuklarımız hapiste. Kan dökülüyor. Bu kanı durdursunlar. Kiirtlerin hakları verilmeli. Barış istiyorum. Annemi babamı görmek istiyorum. Kardeşlerimi görmek istiyorum. Bu benim de hakkım. Benim gibi binlerce kadın var böyle. Barış olursa kardeşlerimi, annemi babamı görürüm, onlara kavuşurum. Bundan daha insani ne olabilir ki?

Babam iyi ki öldü de kurtuldu

Ben Fîrde\vs, 1980’de Çukurca ya

bağlı T. Köyünde doğdum.

On kardeşiz, dört kız. altı erkek.

En küçükleri benim. Hiç okula

gitmedim, çok gitmek istiyordum,

ama köyde öğretmen olmadığı için

okuvamadım. Köydeyken ekonomik

durumumuz ivivdi. ama köviimüzden «• * *

çıkarıldıktan sonra çok zor günler geçirdik, köyümüzden zorla çıkarıldık, köyümüzü yaktılar. Zaten her gün baskın yapılıyordu köye. Evler dağıtılıyordu, erkeklere dayak atılıyordu. Abim gördüğü baskılardan dolayı isyan etti ve gerillaya katıldı. Çünkü her gün baskın, her gün şiddet vardı ve insan bir verde artık veter diyordu. Köyümüzü boşaltıp Çukurca’ya yerleşmek zorunda kaldık. Çukureada çok sıkıntılı günlerimiz oldu, çünkü bizim hayatımız köydü. Arsalarımız, bağımız, bahçemiz, geçimimiz her şey köydendi. Çukurca'da bir avuç da olsa toprağımız yoktu. Kiracı olduk, babam işsiz, ağabeylerim işsiz...

Ama Çukurca ya taşınınca sadece ekonomik olarak değil, devlet yüzünden de sıkıntı çektik, yani devlet bizi yine rahat bırakmadı. Bir gün evde oturuyorduk, misafirlerimiz de

vardu bir baktık ki evin etrafında tanımadığımız kişiler var. Normal asker değildiler, yüzleri maskeli, çok korkunç görüntülüydüler. Evimizi bastılar, abimi almaya gelmişlerdi, abim onlara göre rahat durmuyordu, gerillalara sempatisi vardı, zaten başka bir ahimizde goril-laydı. Biz de vermedik, direndik, Abim evin penceresinden kaçtı, ahimin arkasından ateş açtılar, ama abim kaçmayı basardı. Babamda onu vermemek için kendini öne attı, evli ablam da çocuklarıyla biz-

Eyvah babanızı öldürdüler—

Özel timler babamı vurunca (tartaklayınca) ablanı da bağırdı, bu sefer ablama da vurmaya başladılar. Evde bir sürü misafir de vardı, köyden gelmişlerdi. Ablamın boynunda Kuran vardı, ablamın boynundaki Kuranı fırlatıp attılar. Annemi de dövmeye başladılar. Küfür etmiyorlardı, sadece babama vurarak Kürtçe *muma kure xwe bi-* »*

de (amca, oğlunu ver) diyorlardı. Evet, Kürtçe biliyorlardı, sanırım kontraydılar. Gerilla değillerdi, çünkü özel timler de vardı aralarında. Ben küçüktüm, beni de silahın dipçiğiyle vurdular, annemin sırtında silah kırdılar, annemin kemiklerinin hepsi kırılmıştı. Ortalığı darmadağın ettiler. Sonra bir anda ışığı kapatıp evin içini taramaya başladılar. Evde yaklaşık yirmi kişi vardık. Köyden gelen misafirlerimi/, bizim aile... Özel timlerin kaç kişi olduğunu bilmiyorum, çok kişiydiler. evin etrafı sarılıydı. Abim kaçaktı... Herhangi bir suçtan dolayı değil, hakkında ihbar vardı, gerillalara yardım ediyormuş diye ama yaptığı bir şey yoktu. Evin içini rasgele taradılar, babam o esnada ayaktaydı, evin içi taranırken... Silah seslerinin kesilmesiyle ışıkları açtık, babam yerde yatıyordu. Özel timler koşarak gittiler. Babam direk hedef alınmıştı, babamın göğsüne çok sayıda sıkmışlardı. Başka kimseye değmemişti kurşunlar, çünkü hepimiz yere atmıştık kendi' nıizi, sadece babam ayaktaydı ve sadece babam ölmüştü, çünkü taranmıştı vücudu. Biz annemin bağırmasıyla anladık öldüğünü. Başta kendini yere atmış sanıyorduk. Sonra annemin *ax Iaw bavc* u? *kıştinc* (eyvah babanızı öldürdüler) demesiyle bizde koştuk babamın üstüne. Ben 011 beş yaşlarında falandım.

Kaçan abîm özel timlerin köyden gitmesinden sonra gece eve geldi, daha babamın cesedi yerdeydi, kaldırmamıştık. Abim otuz ya<3a-nnda falan vardı. Babam mt öldürülen, dedi. Biz dedik, evet, babayı öldürdüler, sen kaç, kurtar kendini. O da kaçtı, şu an Mahmur Kampı' nda kalıyor. Kaçmasaydı kesin öldürülecekti, çünkü hakkında ihbar vardı. Babam öldürüldükten sonra birkaç gün değişik köylerde saklandı. Sonra bir gece geldi çocuklarını ve eşini alıp kampa geçti, gerillaya katılmadı, çünkü küçük çocukları vardı.

Polisler ve askerler sabaha doğru geldiler tabii, bize dediler ki, teröristler yaptı. Ama zaten biz biliyorduk kimin yaptığını, düşün yani o kadar silah sesi var, o kadar bağırma, çığlık, devlet sabaha karşı geliyor... Çukurca

küçücük bir yer, hapşırsan duyulur yani. Babamın cenazesini ertesi gün kaldırdık, ama cenazeyi kaldırırken köyün etrafı sarılmıştı. Doğru dürüst cenazemizi de yapamadık zaten. Babamı gömdükten hemen sonra yine evimiz basıldı ve bize, PKK yaptı, diye ifade vermemiz için baskı uyguladılar.

Sefaletimizi anlatmaya kelimeler yetmez—

Babamdan sonra artık yaşayamaz hale geldik. Sefaletimizi anlatmaya kelimeler yetmez zaten. Babam ölmüş, bir abim kaçmış, bir abim gerillaya gitmiş... Perişan olmuştuk. Köyümüzde başkaları bizim yanımızda. tarlamızda çalışırken Çukurca'da biz milletin tarlasında çalışmaya başlamıştık (marabalık), başkalarının tarlasını ekiyorduk, gelirin yansı bize, yansı da tarla sahibineydi, o hale geldik yani... Aslında bazen düşünüyorum da babam iyi ki öldü de kurtuldu. Çünkü her gece* her gece evimize baskın yapılıyordu, babamı sürekli gözaltına alıyorlardı. Babam günlerce işkence görüyordu, bazen bir gün tutuluyordu, bazen on gün tutuluyordu. Serbest bırakılıp eve geliyordu perişan halde, bırakıldığı günün akşamı yine ev basılıyordu, yine gölürülüyordu. Öldürülmeden önce hep böyleydi halimiz... Abim de bu zulmü gördüğü için dağa gitti. Yani o zulmü gören herkes zaten • gider dağa, başka çaresi kalmıyor ki! Eve her gün baskın yapılıyor, her gün işkence... Kim dayanabilir ki? Ben de gitmek istedim ama abim bırakmadı. Bu zulümden dolayı gitmek istiyordum. Abim orta üçte okurken gerillaya katıldı, yaşını hatırlamıyorum. O da öldü çatışmada.

Barış olsun isterim, abim İçin istiyorum, herkes için istiyorum—

Ne hissetmem gerektiğini inanın bilmiyorum. Babamı öldürdüler, köviimüzü vaki t lar, bir abim gerillada öldü, bir abim hâlâ topraklan-

■ % w

ııa dönemiyor, mülteci olarak yaşıyor. Her türlü zulmü gördük, her türlü yoksulluğu yaşadık. Bunları yaşayan biri ne hissediyorsa ben de onu hissediyorum sanırım. Bu yapılanları asla unutamam ve asla da alTedemem. Ben atletsem bile allah affetmez zaten. Sonuçta sürekli bir vanımda duruyor bu acı ve durduğu müddetçe de atfetmeni,

e m ^

ama barış olsun isterim. Neden barış olsun isterim? Abim için istiyorum, herkes için istiyorum. Eğer barış olursa abim kamptan dönecek çocuklarıyla. Görmediğim yeğenlerimi göreceğim. Gerillalar dönecek barış olursa, bu yüzden çok istiyorum barış olmasını. Gerillaya katılan abim asla dönemeyecek biliyorum, ama en azından sağ olanlar dönebilecek. Şehit olan abiinin mezarının nerdc olduğunu bile bitmiyoruz.

Annem bütün bu yaşadıklarından dolayı hastalıklar çekiyor, şeker hastası oldu, ne yapsın dayanması zordu çiinkii... İki oğlu, kocası... Babam beni çok severdi, en küçükleriydim çünkü, hatırlıyorum babamı, hiç unutmuy orum ki... *(ağladığı için bir siirc susuyor.)* Bu akan kan durur inşallah...

Sürekli kâbuslar görüyorum. Sürekli babamın öldürüldüğü geceyi görüyorum rüyamda. Burada hâlâ silahlar patlıyor ve lıer silah sesinde kendimi yere atıyorum* korkuyorum silah sesinden. İmama götürdüler beni, muska yaptırdılar bana... Psikolojik destek isterim tabii, derdimi anlatmak isterim, çektiklerimi,.. Aslında anlatmak istediğim çok şey var, ama kusura bakmayın korkuyorum, çocuklarım var, kocam var. Onlara bir şey olmasından korktuğum için konuşa-nuyorum. Burası küçük bir yer, başımıza her an bir şey gelebilir. Çevreden değil, devletten korkuyorum, o yüzden konuşamıyorum.

On yıllık evliyim, kendi isteğimle evlendim amcanını oğluyla... Rahatım, çok rahatım. Sonuçta amcamın oğlu. İki çocuğum var. Ev kadınıyım.

Bir misafir gibi, yabancı gibi geliyordu babam

Adım Gire Coiya. Şımak merkez, 1980 doğumluyum. Sekiz kardeşiz. Beş kız üç erkek. Ben ilkokula tam yaşmıda başladım ve bizim ailede okula ilk giden ben oldum. İki ablam okumadı. Benden sonrakiler okudu. Gazipaşa İlköğretim Okıılu'nda başladım. Okula başladığım zaman Türkçe bilmiyordum, zaten okulun da ne olduğunu bilmiyordum. Okula başlamadan önce bazen amcamla beraber kömür madeni ocağına gidip gelirdik. Bizim ev de okulun arkasındaydı. İşte çocukları görüyordum. Bazen donup kalıyordum. Acaba buraya gidip de ne yapıyorlar? Ne öğrenmeye çalışıyorlar? Bir gün amcamgille okulun duvarına oturduk.

Onları izledik. Amcam bana baktı. Gülmeye başladı. Sen de gitmek istiyor musun, diye sordu. Dedim, ne yapıyorlar orada? Çocuklar okuyorlar. Okumayı, yazmayı öğreniyorlar. Türkçeyi falan, dedi. Valla, dedim, ben de okumıık istiyorum. Benim okulum o şekilde başladı. Bana, o zaman yarm hazırlan, senin kaydını yapalım, dedi amcam. Okula beni babam yazdırmadı.

Babamı kendimi bildim bileli hiç evde görmedim. Evde durmamasının «ebebi de gözaltı. Bazen almıyordu evden. Yaklaşık bir yıl, bir buçuk yıl ya dtt iki yıl hapishanede kalıyordu ceza yemeden... Yani amcama yakın olduğum kadar babama olamıyordum. Düşünün, bazen babam odada oturuyordu, yanma gidemiyordum, çekiniyordum. Bir insan babanından bu kadar çekinir mi? Baba diyemiyordum. Küçüktüm, gidip kucağına oturamıyordum kesinlikle. Babam aslında sıcak davranıyordu, ama ben çekiniyordum, bir misafir gibi, yabancı gibi geliyordu.

Amcam beni okula yazdırdı ve ben okula başladım. İlk başta hiç sevmedim. Birkaç gün zorla tuttu beni hocalarım. Gitmek istemiyorum okula, Türkçe bilmiyorum zaten. Üçüncü-dördüncü sınıfa kadar sıkıntı çektim, kavrayamadım. Gerçi şu an da tam kavramış değilim, iyi konuşacak durumda değilim. AnnemTürkçe bilmiyor, bizheryer-de Kürtçe konuşuyoruz, okulda da. öğretmen bizimle konuştuğunda ne söylediğini anlamıyorduk. Şöyle bir örnek vereyim, çok iyi hatırlıyorum. Affedersiniz, ilkokul ikinci veya üçüncü sınıftaki arkadaşlarım, öğretmenim tuvalete gidebilir miyim, diyemiyorlardı. Sınıfın içinde altına kaçırıyorlardı. Ama ben isterdim iyi Türkçe konuşmayı.

Ogtlsln kİ kardeşini bırakalım—

Ekonomik durumumuz iyiydi, bizim hayvanlarımız vardı. Babam hayvanlarımızı sattı ve kamyon aldı. Kömür ticareti yapıyordu. Mardin’e, Diyarbakır'a, Batman'a kömür satıyordu. Aslmda amcamlar yapıyordu, sermayemiz ortaktı. Babam cezaevine girip çıkıyordu Hatta şöyle anlatayım: Babamın bir ufak kardeşi askerdeydi. İzne gelmişti. Babam da işte odun motoru oluyor ya kesmek için, onlaişe gitmişti. Bir baktım jandarma cipiyle geldi, babamı sordular evin önünde. Babam evde yoktu. Askerden izne gelen amcamı alıp götürdüler. Dünyada böyle bir şey oluyor mudur bilmiyorum. Onu alıpgfr türdüler. Biz bunu alıp götüreceğiz, dediler O gelsin ki kardeşini t»* rakalım. Bir şekilde amcamı rehin almışlardı. Babam gidene kadar amcama çok işkence yapmışlardı. Lastiğin içine

sokmuşlar, döndür* müşler, bilmem ne falan. Yani mahvetmişlerdi. Babam gelince <*0* biz gönderdik. Onu da bırakmadılar, tki, üç gün mü kaldı?.. Soar» amcamı bıraktılar. Babam kaldı. Bizim şu anki hapishane şu aşağıda .

ki, ama eski hapishane merkezdeydi, ortasında. Çok iyi hatırlıyorum. Sonra işte gözaltı süresi bittikten sonra babamı hapishaneye göndermişler. Oraya ziyaretine gittim. Ondan sonra Mardin'e gönderdiler. Mardin’e de gidip geldim. Diyarbakır'a gönderdiler.

Cezaevine ilk gidişim yedi yaşında oldu. Daha sonraları da gittim cezaevine, sekiz yaşında, dokuz yaşında ve bu arada evimize baskınlar da oluyor, dokuz yaşlarında falan oturduğumuz evin her tarafı askeriye.

Amcama dayak attılar, hepimiz İzledik—

Gün ortasında annem ekmek pişiriyordu. Askeriyenin bir cipi geçli. Durdu, birkaç kişi atladı geldi. Resmen bize aleş ettiler. Biz kaçtık içeri. Annem, ekmeği bitireyim, dedi. Dedim, gel şimdi sana da bir kurşun gelecek. Bir inek öldürüldü. Sonra zaten her şey koptu. Her iki akşamda bir, üç akşamda bir ev baskınları oluyordu; geldikleri gibi direkt babamın odasına gidiyorlardı. Bizi hiç bilmeyen, tanımayan insanlar nasıl oluyor da babamın odasının hangisi olduğunu biliyorlardı? İşte orada hepimiz çok kötü bir duruma getiriliyorduk. Korkuydu, şiddetti... Gözümle gördüm. Mesela amcamın boğazına o silahın namlusunu soktu. Amcama bakıyorum. Amcam kızarmıştı. Babam o akşam evde yoktu. Kamyonlarla beraber Zaho’ya gitmişti. Amcamla konuşuyor, amcam konuşamıyor. Babamı sordu amcama. Nereye gittiğini sordu. Amcam cevabını veriyor: Kamyonla gitti. Evin içinde babaannemin yanında, eşinin çocuklarının yanında, annemin, benim kardeşlerimin yanında o evin içinde amcama dayak attılar, hepimiz izledik. Sonra bütün evi yıktılar. İşte yorgandır, yastıktır, dolapların kapağıdır, her şeyi. Bizim yaklaşık iki yüz, üç yüz kasetimiz vardı. Hepsini tek tek teypte denediler. Sonra yaktılar. Bazılarını götürdüler.

İki metre boyunda insanlar: Özel tim—

Ben ilk şiddetimi on veya on bir yaşında gene evimize yapılan bir baskında yaşadım. Bizim evin önü beton. Yazın çok serin olur. Ben hep orada

yatardım. Annem de yatma, derdi. Zaten her akşam baskın oluyordu. Vallahi içerisi sıcak, ben dışarıda yatacağım, dedim. Biri-

Ieri benr tekmeliyordu, tyjıdffdybvdavıâk VoKİöklan gibi benfc çığlık attım. Kafamı bifkaktedmı Hepsi ü metre bokunda insanlar, özel tinrt Şimdi özd tim diyarfar. *mm biz* JİTEM dbe biliyoruz. & TEM diye hitap ediyoruz onlara. O giydikten postallarla tekmeliyorlar, *yataktay ım.* KaflL dediler Babamı sordular. Etedım. vaiia babam evde değiL Annem de uyandı* geldi kapıya, ama kapıyı açmadı cam açtı. Annem onlara bağırdı: Ne yapıyorsun. çocuğramı delırtmaz^ Nasıl öyle vumyorsumız?- Tabii annem Kürtçe söylüyor bunları, onların içinde de Kürtçe »dayan kişiler vardı. Onlar da anneme bağırdı çağırdı falan. Kapıyı açmaya çalışa. Ben dedim, acne kapıyı açma Bir baktım, yine bana vurmaya başladılar- Annem de onlara ymebar ğırdı. İç çamaşırlarıyla yatmıştım. Bir tek bonanryem vardı. Ka& giyin, dedi, çekindim onların içinde kalkıp giyinmeye. Pantolonum da kapının kolunda, aslu gibi kullanmışım kapmm kotunu. Pancofora çektim dizlerime kadar, soma tamamen giyinmek için bîr zzpiadm Pantolonumu çekmeye çalıştım yukan doğru. Bîr baktım her biri bir tarafa yayıldı. Sanki altımda bir bomba var da patlatacağım hepsım öldüreceğim. Hepsi benden çekinmeye başladı ve dağıldı, geri çekildiler. Annem artık benim için kapıyı açmak zorunda kaldı. Ki açımsa zaten kıracaklardı. Biri gitti babamm odasına. Sonra hepimizi topladılar, bir odanın içine bıraktılar. Ya beo de sizinle beraber geie\m **belki evimize bir şeyler bırakırsınız^ sonra dersiniz işle ovılanntk, dedim. Ona da izin vermediler. Konuştuğun yaman zaten dövüyorlardı. Sesini çıkartamıyorsun. Ki öyle bir şey bıraksalar, işte bu evden bunu bulduk. Yok, benim değil diyemiyorsun. Çünkü bu gibi şeyler yaşayan evler vardı, o dönem çok rastlandı.**

Dengbejler çok ağıt söylediler—

Saat üç gibiydi sanırım, yanlış hatırlamıyorsam. Gerçi geceyansımdan sonra baskınlar olurdu. En geç sabah dörtte gelirlerdi, o saafle® sonra gelmezlerdi. O akşam babam da evdeydi ve babamı gözafeo» aldılar. Babam gözaltına aldmdığında yaşadıklarım bize anlatn&z& arkadaşlarıyla paylaşırdı. Anlatacağım durum «faH* önce kitapla^**

yazıldığı, tarihe utanç verici bir olay olarak geçtiği için ve babam b* nu bire bir yaşadığı için anlatmak istiyorum. İşkencede öldüriitefib[0] genç kızdı. Kızın sesi babama gidiyor. Uzun bîr sure işkence yap[1]*** von bir ara ses kesiliyor, sanırını mola veriyorlar. Gidip bira/, dinlenecekler. Babam sesleniyor, tanıyor kim olduğunu, çünkü bizim eve gelen biriydi. Genelde Cudi Dağı'nm manzarasını çekmeye gelirdi. Babama, sen kimsin, diyor bir süre sonra. Babam kendini tanıtıyor ve ekliyor, ne istiyorlarsa söyle, kurtul, nasıl dayanıyorsun, sen gencecik bir kızsın. İstedikleri şeyse bir kere, Alatiirk bizim liderimiz. Abdullah Öcalan bizim hiçbir şeyimiz, demesi. Dese bırakacaklar. Ama demiyor, bunlar onu söyledikçe *Biji serok Apo* (Yaşasın önder Apo) diyor. En kötü muameleye ve işkenceye maruz kalarak öldü Bişeng Anık... Şırnak'ta dengbejler Bişeng için çok ağıt söylediler, hâlâ dinlenir. Babam bunu bir arkadaşına anlatmış, o arkadaşı da babam gittikten sonra gelip bize anlattı.

Dönemin emniyet müdürü babama demiş ki, senin hakkında çok şikâyet geliyor. Biz de gelip seni yakalamak vc gözaltına almak zorunda kalıyoruz. İşkence etmek zonında kalıyoruz. Senin yakm çevrenden geliyor. Senin milletinden geliyor. Yani açıkça babama anlatmış bazı şeyleri. Ama evini götürürsen, Irak'a sakın gitme, bu bölgede de kalma. Van'da falan yani, bu Doğu bölgesinde kalma, demiş. Batı'ya git, Avrupa'ya git, ama Irak'a gitme. Bakıyorum belki otuz defadır seni alıp getiriyoruz, gözaltında tutuyoruz. Hiç kimseye yapmadığımız işkenceyi sana yapıyoruz. Hiç kimse senin kadar dayanmadı bu işkenceye. Sen bir kelime bile şaşmıyorsun. Senin gibi bir adama bir şey olmasına ben şahsen üzülürüm. Çok cesur birisin. Yazıktır sana ve çocuklarına. Evini al, götür buradan, kaç. Nasıl anlamak istiyorsan, o şekilde anla bunu. İstersen bir ağabey tavsiyesi, istersen bir düşman tavsiyesi, demiş. Babam dönmüş emniyet müdürüne, nerede doğduysam, nerede mücadeleme başlamışsam o mücadelenin içinde ölmek de isterim. O toprağın altında kalmak isterim, demiş. Bunu babam bizzat kendisi anlattı, belki bizi hazırlamak amacıyla anlattı, bi şeylerin farkında olmamız için anlattı.

Ortaokul: Eli çekiçli öğretmen—

Ortaokulu üç okul değiştirerek okudum. Şırnak Lisesinde okudum, bu benim için önemli, çünkü Bişcng Anık da orda okudu, ayrıca orası bir

ekoldü. Şöyle söyleyeyim: Siyasi bir akademiydi. İlk dönemi orda bitirdim, daha sonra Atatürk İlköğretim Okulu'na devam ettim.

HâlâTürkçeyle başım beladaydı, ama İngilizcem çok iyiydi ve derse Türkçe öğretmenimiz giriyordu zaten. Bazı hocaların üç dön dersimize birden girdiği olabiliyordu. Bizde doğru düzgün hoca yoktu. Olanlar da bize iyi davranmıyorlardı. Bir hocamız vardı, şimdi bulsam öldürebilirim. O da JİTEM elemanıydı. O dönemde o söylentiler vardı. Kesin mi, değil mi bilmiyorduk, ama JİTEM'le iç içeydi. Kimseye söylemiyordu nereli olduğunu. Mesela ben soruyordum, hocam nerelisiniz? Bursalıyım, diyordu. Arkadaşım soruyordu. Kocaelih-yim, diyordu. Yani hiç kimse net olarak onun nereli olduğunu bilmiyordu. Hiçbir hoca da ona karşı çıkamıyordu. Ne yerlisi ne yabancısı. Zaten o dönemde yerli hoca sanırım hiç yoktu. Bizim bölgenin öğrencileri hoca olup da bizim bölgeye gelip yaşamaya başlayana kadar... Hiçbir allahın kulu sınıfta çıt diyemiyordu. Bir çekici vardı, cop gibi vurduğunda bayıltan...

Mesela, biri Türkçe kitabını okusun, diyor, falan sayfayı. Diyelim ki bu arkadaşımız okumaya başladı. Hepimiz izliyoruz. Sıkıysa izleme! Gire devam et, dediğinde nerde kaldığını kaçırmışsam o gün o sınıfta her türlü işkenceyi bana yapar. Böyle sıraların aralarında boşluk oluyor ya, hapishanedekiler gibi volta atıyordu işte. Biri okuyor, hepimiz dinliyoruz. Bakıyoruz aynı zamanda takip de ediyoruz. Duvara gidip dönüyor. Şimdi, geliyor çekiç elinde. Tak birisinin kafasına, tak öbürünün. Hazırlıklı bekliyorduk. Vurduğunda hazır olalım da fazla incitmesin. Hani aniden vurması farklı bir duygu...

Bir gün eve geldim. Annemin sanırım kucağına kafamı bıraktım. Saçımın okşanmasını çok severim. Annemin dizlerine uzanırdım, annemin kafamı okşamasını çok severdim. Bunlar ne oğlum, derdi. Üç tane şiş. Dedim, valla okulda hocamız yaptı. Hiçbir gün ailemiz gelip de hoca sen niye böyle yaptın, senin babanın oğlu mu, divemi-yordu. O dönemde öyleydi.

Sonra bir zinciri vardı. Koltuğunda otururdu. Masası. O masayı görecektin. Zinciri sallıyordu. O masanın üstünde hep zincir izleri. En ufak bir şey olduğunda ya da olmasa da özellikle erkeklere çok kötü dayak atıyordu. Zaten bu kız bu erkek demiyordu. Ama belli Nr yerden sonra erkekleri daha çok incitirdi. En önemlisi bir kız arkadaşımız Türktü, babası tatlıcıydı, ona

hiç bize davrandığı gibi davran* mıyordu, bu bizim dikkatimizi çekiyordu. Kendisini hiç unutmayacağım. Sadece okulda da yaşamıyorsun, görmüyorsun şiddeti, haya-

tın her yerinde... Eve baskınlar olunca, dışarıda yaşanan olaylar, hatta dışarıda artık ölümleri görüyoruz...

Newrozda insanlar panzerlerin altında ezildi—

i992 Newrozu'ydu, ***heyecanlıydım.*** *Annem elimden* tutmuş, kardeşimi de, biz ***Kürtçedeparzon*** deriz, sırta takılır bebek de içine konur, ona koymuş bayrama gidiyoruz, Ömer Kabak Meydanı’na. Orada toplanıcaz. Üç yoldan yürüyüşe katıldık. Bir bayan, PKK bayrağı vardı elinde; bir oduna saplamış güzel bir şekilde, en önde. Silah sesi geldi, bir baktım bayrak yere düştü. Bir adam bayrağı aldı ve kaldırdı, onu da vurdular sanırım. Böyle bir dört ya da beş kişi kaldırdı ve vuruldular. Ben o zaman korkmadım silah sesinden sanırım, kanıksamıştım, şimdi korkuyorum. JİTEM gördüğümde de o zaman korkmuyordum, ama şimdi korkuyorum. Psikolojim o döneme göre daha kötü. Yürüyerek Cumhuriyet Meydam’na geldik, evlerden kurşun geliyor. Polisler, korucular bazılarının evlerine zorla girip pencereyi açmış milleti tanyor. Bir baktım millet açıldı. Kimi artık bir delik bulsa kendini oraya gizlese...

Özellikle en ağır olay orada oldu. Binleri pencereden silah sıkıyor. Bozuk para verin, dedi bir adam, parayı attı cama. Bir baktım biri kafasını çıkardı. Özel harekât timiydi. Ben de çok meraklıydım, gidip baktım korkmadan, vurulabilirdim. Annem telefon trafosunun arkasında, bebek sırtında. Annem bana sesleniyordu, gel gel. Bağırıp çağırıyordu. Sonra panzerler falan gelince artık her sokaktan, her yerden silah sıkmaya başladılar. Millet de dağıldı. Dağılınca annem, hadi eve gidelim, dedi. Şimdi nasıl eve gideceksin? Panzer sesi geliyor. Dar bir sokağa, bir yere atıyoruz kendimizi, bizi görmesinler diye. Çocuğuz bir de kadın. Ben, annem, yanımızda üç adam daha vardı. Tanımıyorum, ama onlar da **saklanmışlar.**

Bir baktım pencere sesi geldi. Evin saçakları olur ya... Ben o saçağın altına girdim. Sanki biliyorum oradan bir şey gelecek. Bir bak**tım bir** çekiç geldi. Büyük bir çekiç. **Adamın** kafasına. Adam yere yığıldı. Annem bebek sırtında, bir elinde ben yürüyoruz, yürürken **de** yerde yatanlara soruyor sen

kimsin, kimlerdensin. Ağlıyordum, annem kimlerdensin deyince, annem **bazılarını** tanıyordu. **Hiçbiri** gözümün önünden gitmiyor; karnı **şişmişti,** kan akıyordu ağzından. O

kan sanki bir çeşmeden akıyordu insandan değil. Bilmiyorum belki bunları şimdi görsem deli olurum. Belki kafayı yerim. Ama o <1ü. nem herhalde çok gördüğümüz ya da içinde okluğumuz İçin çok İmla etkilenmemişim. Sonra Çarşı Caddesi'nden değil de, evlerin arkasında bir sokak var, oradan yiirüye yüriiye eve gelmeye çalıştık. Eve ulaşamadık. Bir akrabanın evinde bekledik. Durum biraz sakinleş ne kadar Her tarafta polistir, jandarmadır, JİTEM’dir, kimlik kontrolü yapıyor. Bu esnada diğer köylerden gelip Newroza katılmak isteyen gruplar toplanmaya çalışıyor, yürüyüş yapacaklar, fakat izin verilmiyor; müdahale şekilleri de panzeri halkın içine sokup üzerlerine sürerek oldu. Hiçbir zaman unutmayacağım. İnsanları ezdiler. Adanı kaçarken düştü ve üzerinden panzer geçti. Adam uzaktan akrabamız çıktı. Olaylardan bir ay sonra Diyarbakır Hastanesi'ne gittik. O adamın orada yattığını öğrendik. Gitmişken ziyaret ettik.

15-18 Ağustos 1992. Üç giin üç gece kurşun sesi dinledik—

Babam evde değildi, Mardin Hapishanesi'ndeydi, ama babaannem, amcalarım bizdeler. Bizde su kalmamıştı, zaten üç günde bir su gelirdi, ambargo vardı. Damlarımızın üzerinde depolarımız vardı, ama onlar da her çatışmada delinir ve sularımız akıp giderdi. Amcamlardan su almaya gittiğimde kurşunlar atılmaya başladı, artık taranıyoruz. Suyu aldım, yarısını dökerek evin içine kendimi zor attım, korkudan, her birimiz yarım bardak içtik ve gene susuz kaldık. Bizim evin bir penceresinin camı amcamların evine açılır, o camı açtığım zaman yolun yansımasını görüyordum. Panzerler geçtiğinde ben o camı açar yola bakardım. Gizli bakıyordum, görürlerse tarayabilirlerdi, hiç çekinmeden, onlar için sorun değildi. Bunları yaşadığımız için biliyordum. Askerler yüzlerini bizim eve döndüğünde kendimi yere atardım, beni görmesinler diye. Göremezler de zaten, ama psikolojik olarak bunu yapıyordum sanırım. Askerler bizim evde durup panzeri bizim eve doğru çevirip özellikle babamın odasına doğru ateş etmeye başladılar. Biz hepimiz bir odada toplandık ve kesilmesini, bitmesini bekledik. Sesler bir ara uzaklaştı bizden, ağır silalı sesleri de geliyor, ama susmadı. Ben hiç bu kadar uzun süreceğini düşünmemiştim

açıkçası, fakat çok uzun sürdü. İlk defa bir çatışına gündüz başladı ve sabaha kadar sürdü, ama bitmedi. Kırk sekiz saatin içerisindeyiz, hepimiz oturuyoruz, suyumuz yok, affedersiniz tuvaletimizi poşetlere yapıyor, dışarı atıyorduk, kendimizi **evdeki** bezlerle temizliyorduk.

Halamın iki kızı kapıdan içeri girdi. Biri sekiz yaşında, biri on yaşında, gözlerimize inanamadık, olayların arasında nasıl geldiler diye. Hâlâ silah sesleri geliyordu bazen gerçi. Silah seslerinden artık etkilenmiyorduk, ama havan topu, roketatar sesleri geliyordu bazen, ağır silahlar ve onlardan korkuyorduk. Babaannem hemen sordu, babanıza mı bi şey oldu; kızını sormadı, damadını sordu. Babam iyi, dediler. Çocuklara tembih etmişler, söylemeyin buraya gelsinler, öyle öğrensinler, ama biz anladık muhakkak bi şey var, dedik yoksa neden gelsinler? En sonunda kendilerini tutamadılar, ağlamaya başladılar, annem, dediler ve biz hepimiz amcamlara koştuk.

Su depolan her çatışmada deliniyor ve sular boşalıyor, susuz kalıyoruz. Kaynanası, halama git suyu doldur, susuz kalmayalım, demiş. Gece saat 23;00 ci vannda. *Gumgıınıe* (güğüm) götürüyor, onu dolduracak. Evin iki kapısı var depoya giden; kapı askeri kulübeye bakıyor. Ama kulübeden evin içini de görüyorlar. Halamın olduğu koridora ateş etmeye başlıyorlar; sanırım nişan alınmış, çünkü insan ancak karşısında duran birini bu kadar isabetle vurabilir. Evin içine girmemizle halamı yerde yatıyor gördüm; üzerinde bir çarşaf örtülü, amcam çarşafı açtı, kucakladı ve koklamaya başladı. O sahne gözümün önünden gitmiyor, gerçi insanın gözünden gitmeyen çok sahne var. Şu an bile anlatınca çok tuhaf oluyorum. Halamın vurulduğu koridora gittim; duvarlarda beyin parçaları var. Eğer aç olmamış olsaydım midemde ne var ne yok çıkarırdım. Birkaç saat mi, birkaç gün mü halamın cesetiyle evde kaldık, hatırlamıyorum. Ben en çok çocuklarını düşünüyordum: Beş tane çocuğunun gözü önünde o halde kaldı, bu çok kötü bi şey. Artık kokmaya başlamıştı; hava sıcak, ağustos ayı ne hastaneye ne morga götürmemize izin veriyorlar, ne de toprağa gömmemize. Çatışma bitene kadar da çıkaramadık evden, daha sonra morga götürebildik.

Kurşun ayağına, kanadına değmiş—

Çatışmanın sonunda anons yapıldı, herkes meydanda toplansın. Annemler çıktılar, evden gidiyoruz. Ben, dayımlara bir bakayım, de-

dim. Onların evleri arka tarafta, duymamış olabilirler anonsu. Kapılarını çaldım, ses çıkmıyor. Korkudan ses çıkaramıyorlar. Şöyle bi şey vardı: Biz çocuklarımız, ağlayınca bile ağızlarını bezle kapatırdık ya da sığmağa götürürdük, sesleri dışarı gitmesin diye. Çünkü ses nerden gelirse o yöne doğru daha çok ateş edilirdi ve korkardık. Dayıma haber verdim ve annemlerin yanma gittim. Hepimizi meydana topladılar. Şırnak'ta şu an yaşayan yüz veya iki yüz kişi kaldı, onları da meydana toplayıp tarayalım, demişler diye duyduk. Fakat insanlar toplandıkça fark edildi ki ölenler yüzde bir veya yüzde iki. Diğer geri kalan yüzde doksan sekiz yaşıyor. Tabii böyle olunca düşündüklerini gerçekleştircmediler ve hepimize Şımak'ı terk etmemiz söylendi. Emirle yaşadığımız yeri terk etmek zorunda kaklık. Tabii kalmak istersen kalabilirsin, fakat ne şekil kalacaksın, onlara kendini göstermeyeceksin. Ancak bu şartlarda kalınabilirdi. Kimileri yakın köylere göç etmek zorunda kaldı, kimileri tamamen buraları terk etti. Bizim iki tane kamyonumuz vardı. Onlar o sıra Şımak'm dışındaydı. Buraya dönerken yolda kasti bekletiliyor, Şırnak'a hiçbir araç alınmıyor, yasak deniliyor. Askere bir şey diyemezsin, karşı çıkamazsın, onlar istediği zaman bırakırlar. Amcam akşamiizeriydi geldi bizi aldı. Evden birkaç yorgan yastık aldık, sonra ne kadar insan alabiliyor-sak aldık, çünkü bazı insanlar yürüyerek terk etmek zorunda kaldılar, başka türlü gidemiyorlar. Bizim Silopi'de bir köy var, akrabalarımız ordaydı. Kürtçe *Xeza* Köyü diyoruz, Türkçe adım bilmiyorum. Oraya yerleştik, bir yıl kadar kaldık, ama gelip gidiyorduk; eşyalarımız, her şeyimiz evde kalmıştı. Bir de güvercinlerim, elli iki tane güvercinim vardı. Ben onlara da çok üzüldüm; bazıları sakat kaldı, kurşun ayağına, kanadına değmiş ve sahipsiz kalmışlardı. Güvercinlerimi odanın tam ortasına bir sürü yem atıp bırakmıştım, bir de kovada su, hatta bazıları su içerken kovanın içine düşüp Ölmüşler.

Silopi'de baskın: Babamı bir daha hiç göremedik—

Bir yıl sonra tekrar geri dönüşler başladı, yavaş yavaş ortam düzelmeye başlamıştı. Babam o sıra cezaevinden çıkmamıştı, görüşüne gidiyorduk. Biz olayları yansıtmamaya çalışıyorduk, fakat babaannem dayanamadı, halamı anlattı. Babam çok severdi halamı. Olaydan sonra da toparlanamadı. Hapishane yaşantısı pek iyi gitmiyordu, neyse ki çok kalmamıştı cezası, çıktı. Babam tüccarlık yapmaya devam etti, 1995'iıı ilk aylarıydı, aynı zamanda Irak'a gidip geliyor iş için kamyonla. Hem kömür işinden daha az

yorucu hem de parası iyiydi. Silopi'de kalması gerekiyordu, ama ev yoktu, akrabalarımızın yanında kalıyordu vc rahat etmiyordu.

Bu durumu babaanneme açtı. Ben her gün insanların evinde banyo yapmaktan, elbise değiştirmekten rahatsız oluyorum, müsaaden varsa orda geçici olarak bir ev tutayım. Irak'ta işler bu sıralar çok iyi, küçük kardeşim askerden gelene kadar en azından birkaç eşya götürelim, bir süre Silopi'de kalalım, kardeşim askerden gelince döneriz, dedi. Babaannem daralıyor, sen nasıl bizi bırakır gidersin diye. Zar zor ikna ettiler, fakat ben gitmedim, babaannem ve yengemin yanında erkek olmadığı için ben onların yanında kaldım. Annem ve diğer kardeşlerim gitti. Bazen işte haftasonları babamgillere gidip geliyordum. Okul harçlığı alıp geri gelirdim. Benim döndüğüm bir haftaso-nu eve baskın oluyor. Silopi'de bir akrabamız var. Bizim oradaki evin komşusu. Saat 22:30'da ordan kalkıp eve geliyorlar. Yarım saat içinde yatakları seriyorlar, yatıyorlar, uykuya dalıyorlar. Düşünebiliyor musunuz, böyle kısa bir zaman içinde. Saat 23:00'te bizim eve baskın yapılıyor. Mahallenin bütün telefonları kesik, elektrikleri kesik.

JİTEM baskını yapıyor. Annem ve kardeşlerim anlattı. O mahallede karşıda sol tarafta, sağ tarafta bizim akrabalarımız var, olayı görenler de var ama korkusundan kimse bir şey demiyor. Bizim ana kapının camı kırık. Birde anahtarla kilitlenmiyor, sürgüyle kilitleniyor. Silopi de çok sıcaktır. Bizim çocuklar da koridorda yatmışlar. Serinlemek için. Benden ufak bir kız kardeşim var. O zaman on iki yaşlarında falan. Kardeşimin de uykusu hafif. Yattığı yerden bir kedi geçse hemen uyanır. İlk önce o uyanıyor, ayak seslerine. Uyandığı gibi babamın kaldığı odanın kapısını açmaya çalışıyor. Biri o kırık camdan silahın namlusunu içeriye sokuyor, sesleniyor. Kürtçe. Kürtçe çağırıyor. Gel, diyor, kapıyı aç. Kız kardeşim de gidip babamın kapısını açacak, babama seslenecek. Bir adım daha atarsan hepinizi tararım, diyor. Kız kardeşime söylüyor. O esnada babam da, annem de uyanıyor. Gitme, diyor babam. Dur bekle, diyor. Buraya gel ya da yatağına git. Kapıyı açma, diyor. Diğer yandan diğeri baskı yapıyor. Çabuk gel yoksa taranm, gibisinden.

On iki yaşlarında bir çocuk. Babamın o kadar söylemesine rağ**men gidip kapıyı açıyor. Girdikleri gibi babamı alıp** götürüyorlar. **Eve yeni geldikleri için klima falan almamışlar.** Donla, atletle yalmış **babam.**

Sanırım, pantolonunu, gömleğini al gel, diyorlar Pantolonu **nu alıyor babam, cebinde kömiir ve kamyonların** hesap **işleri** var, 8u **kadar kömürü şuna vermişim,** bu **kadar kömürü** buna. **Bu** kadar borç,.. **Paramızı alalım diye, onu anneme veriyor. Sonra biri** onu da götürü **yor. Bırakmıyor kalsın. Annem de dışarı çıkıyor gecelik** İe. Üstüne bir **şey giymeden, ayakkabı giymeden. Annem, akrepler** vardı, dedi. **Dört lastikli panzer, yani onun dışında, diğerleri sivil** bey a/. Turos far**dı. Herkes bilirdi, o sivil Toroslar JİTEM'in arabasıdır...** Gidiş o gidif, **Annem arkalarından koşuyor. Çığlık atıyor, ağlıyor** falan **çocuklarla beraber. Biri arabadan iniyor, annemgillere saldırıyor.** Annem kendi* **ni içeri atıyor. Gidiş o gidiş... Neyse bizim o akraba** komşu evler var **ya, annem onların evine gidiyor. O geceyansında.** Kapılarına vuru**yor. Anneme kimse kapıyı açmıyor. Belki o şekilde izliyorlardı da. kesin görmüşlerdir. Kimse kapıyı açmamış anneme. Korkusundan açamıyorlar. Kapıyı açmış olsaydın, hatta yardımcı olmuş olsaydın, belki sen de gitmiş olabilirdin. O günden sonra** babamı bir daha hiç **göremedik.**

Araştırdık. Annem emniyete gitti, adliyeye gitti. Yani ifade **verdi, anneme teyzem yardımcı oluyordu,** hem **Türkçe biliyor** hem de bil**gili biri. Ben zaten ufaktım. Gidip araştırma yapamazdım.** Onlardan **birisinin, amcamın gitmesi lazımdı ya da teyzem gibi bilgili** bir insa**nın, okuması yazması düzgün olan bir kişinin gitmesi** lazımdı- Bir **hafta boyunca sürekli annem emniyete, adliyeye git gel, git gel,** Yani **maksat sadece oyalamak. Başka da bir şey değil. Şimdi o ifadelerin hiçbirini bulamıyoruz. Babamın dosyasını da bulamıyoruz. Silopİ' deki dosyası da kayıp, babam da kayıp.**

Babamın bir mezar taşı bile yok—

Babamdan sonra artık bize karışmadılar pek. Burada bazen arkadaş* larla beraber çarşıya falan gidip geliyorduk. Zaten akşam geç saatte* re kadar kalamıyorduk korkudan. Gün ortasında da, akşam 19:00* 20:00 civarında da o beyaz ölüm arabası dediğimiz araba var ya, 6 arabanın sesi bize geldiğinde, belki bizden iki kilometre, üç kilom#"

re uzaklıkta, o araba gel ip **geçene** kadar tırtır titriyorduk. İnşallah *tezi* durdurmaz, inşallah bizden kimlik sormaz, Bir keresinde hemen o köşede

durdurdu bizi. Biz birkaç arkadaş vardık. Kimliğimi sordu. Soyadımı görünce, Ren şunun oğlusun, dedi bana ve baban rıerde. diye sordu. Ben de dayanamadım cevabımı verdim: Babamın nerde olduğunu ben bilmiyorum, siz biliyorsunuz, siz aldınız götürcfönûzdememle beni tekme tokat dövmeye başladılar. Senin babanı PKK Ti ler götürdü, dedi. Senin baban PKK'li, dedi. Dedınv madem biliyorsun neden soruyorsun? Gene vurmaya başladılar. Onların isledigi gibi konuşmasan bu şekilde davranıyorlardı, ama artık dayanamıyordum. Bir sürü hakaret ettiler. Baban teröristtir, elimle yakaiasam öldürürüm, gibisinden bir sürü şey. Sonra yine dönüp bana baktı Senin baban hapishanede, dedi. Sen ne söylüyorsun ya, dedim. Öldüreceksen gel öldür, ama adam gibi konuş, dedim, iki, üç kişiler. *Bizi*m bir dayının oğlu da var yanımda. Baktım dayımın oğluna da birkaç tane tokat vurdu. Hiçbir sabıkası yoktu. Bana da aynı şekilde tekme tokat giriştiler. Sen hiç hapishaneye babanın yanma gitmiyor musun, diye sordu. Hangi hapishanede olduğunu bilsem giderim, ama bilmiyorum. Madem siz biliyorsunuz söyleyin de ben gideyim, dedim. Bir şey söylemediler. Oğlum, dedi, senin baban hapishanede. Kimliğimi fırlattı yere. Bir tekme daha vurdu, gitti. Ama bana çok ağır bir yük bıraktı. Hani derler ya. can çıkmadıkça umut çıkmaz. Ben şu an otuz yaşındayım, bazen bu sokaklarda gezdiğimde, sigara elimde olunca korkuyla içiyorum, çekinerek İçiyorum, ya babam bir yerden çıkarsa, bir gün karşıma çıkıp da gelebilir. Hâlâ umudum var, hiçbir zaman bitmedi. Gerçi hiçbirimizde bitmedi. Bazen şimdiye kadar sağ kalmamıştır diyorum kendi kendime. Her ne kadar süreç böyle olsa da kabullenemiyorsun, çünkü babamın kemikleri bile yok, bizim bir mezar taşımız yok. Şu an isteğim eğer babam Ölmüşse bir mezarının olması ve onun için büyük bir taziye yapmak...

1998'de bir karar aldım-

Babamın gidişinde on beş yaşındaydım, sorumluluğu aldım ve işe başladım. Kepçe yağcılığı yaptım meslek öğrenmek için. Büyük uçurumlar vardı maden ocağında. İnanın bazen belki bir yanm saat, belki bir saat o uçucumun üstünde duruyordum. Kendimi atayım mı

atmayayım mı? On beş yaşındaydım, Ben **ölü m yoîunda çok** ^ geldim. Ama aile reisi ben oldum vc sorumlulukianm var. Ben ne co eukluğumu ne de gençliğimi yaşayabildim. Kardeşlerimin be^ çektiğim sıkımdan

çekmemeleri için elimden geldiği **kadar çok.** ^ lıştım. ayın otuz günü ful çalıştım. Bazen üzülerek söylüyorum d^ raldığım zamanlarda her şeye sövüp savdığım oluyordu. **Neden her** şey böyle, neden biz böyle yaşamak zorunda kaldık?

Babamdan sonra çok değiştim, İçime kapandım. Kolay kolay herkese de açılamıyorum. Şu an bizim bir arkadaş ortamımız var o dönemden kalma. Yaklaşık on beş, yimıi kişiyiz. En çok bir ya da iki kişiye anlatırım. Zaten her arkadaşın, dostun yeri farklıdır. Bazı şeyleri bir arkadaşıma anlatının, diğerine anlatamam. Ama her şeyimi en fazla iki arkadaşıma anlatınm. Özellikle Silopiye gittikten sonra o kadar yakın arkadaş da bulamadım. Hep içime atıyonım. 1998[T]de bir karar aldım. Babam alındı, götürüldü. Üç yıldır kayıp. Ses yok, seda yok.

1995’te götürüldü benim babam. 1998 yılındaydık. Bir tarafta aile var. Dağa gitsem ini gitmesem mi? Aile hep ufak, çocuklar falan. Zaten aileye de kimse bakmıyor. Amca baksa bir gün bakar, iki giin bakar, üçüncü gün bakmaz. Yani gelen vuruyor, giden vuruyor. Her

ne kadar akrabam falan desem de, valan konuşamam. Kim otursa ol*

’ ¥ >

sun söylerim. Bir gün bile babalık kimse yapmadı bana. Değil amcam hiç kimse... Ne yapayım diye düşündüm. Kesin yani, gitmek istiyorum. Gitmemin en büyük sebebi de benim babam alındı, götürüldü. Üç yıldır haber yok. Belki bu gözaltılanna, faili meçhullere engel olunım, benim babam alındı, arkadaşlarımın babası alınmasın, ben bunu engellerim, diye düşünüp gitmek istiyordum.

Yaklaşık on beş kişiydik. Gideceğiz. Kararımızı verdik. Yola da çıktık, ama bir sürü terslik çıktı.

JİTEM kim, dedi. Siz$_f$ dedim—

Ben askere gittim gerillaya gitmek istedikten sonra. Nasıl bir çelişki yumağı aslında yaşantım... Askerliğimi Ankara Bahçelievler'de yap" tim. On sekiz ay. Üç ay kala izne ayrılmak istedim. Bizim **başçav’U?** da, bitirmişsin, niye

gideceksin, şimdi gitmezsen iki ay oıı gün kalıyor, gitsen üç ay olacak, dedi. Yalla gideceğim, dedim. Oğlum sen t**

uimle nasıl konuşuyorsun, diye sordu. Kafa tuttum ona. O *ün* hana tuttu. Beni İçeri çekti. Baktı benim durumum pek iyi değil, psikolojim çok kötü. Dedi, gel otur, konuşalım. Kendisi de ülkücü, ama dinledi beni. Yani bir nevi teselli etmeye çalışıyordu. Başıma bir iş açmayayım, hem onların da başını yakmayayım diye. Dedim, komutanını bugünden pazartesi gününe kadar beni gönderdin gönderdin, gördemıediysen senin kolluğunda bir giıı firar edeceğim. Hani akşamları nöbetçi subaylar oluyor ya senin kolluğunda, bir akşam firar ederim, senin de başını yakarım, dedim. Başçavuş değil bizim kısımda, taburun genelinde terör estiren biri. Yani hiç kimse yanında böyle laf edemiyor. Oğlum, dedi, dur, sorunun ne, sıkıntın ne, ailende bir şey mi var, ailenden sana gelen kötü bir haber mi var? Ben dedim, komutanım zaten ben bu askere geldim geleli, yani nasıl desem, ben kendimi şu an köle olarak görüyorum. Zorla sanki alınmışım, getirilmişim. O şekilde görüyorum. Yemin ederim ben bunları açık ve net başçavuşun yüzüne söyledim. İsmini de söyleyebilirim. Dedim, benim geçmişimi bilmiyorsunuz. İsterseniz size açıklayayım. Ama sonra bana farklı gözle bakmayın, dedim. Beni farklı değerlendirmeyin. Sonra siz kendinizi benim yerime koyarak düşünün... Sigara verdi, çay verdi. 1995’ten beri babam kayıp, dedim. Kim tarafından alındı, teröristler mi götürdü, diye sordu. Hayır, dedim. Kim, dedi. JİTEM, dedim. JİTEM kim, dedi. Siz, dedim. Nasıl biz, dedi. Askeriye. JİTEM askeriye, dedim. Olur mu öyle şey, dedi. Komutanım biz bunları çok yaşıyoruz, görüyoruz, dedim.

Anlat, dedi. Size anlattıklarımı ona da anlattım. Peki sen ne için gitmek istiyorsun, dedi. Daraldım, bunaldım, zoruma gidiyor. Devlet babama ne yapıyor, nereye götürüyor, ben kalkıp bu askerliği yapıyorum. Sanki her dakika herkes burada bana küfür ediyor. Bu kadar askerlik zoruma gidiyor. Eğer deseniz tamam git, yapma, bir dakika bile ben kalmam, dedim. Tamam oğlum rahatla, ne söylemek istiyorsan söyle, dedi.

Bizim taburda da üçüncü bölük vardı. Temiz değildi, yani psikopatların bulunduğu bir yerdi, belki beni de öyle gördü. Halbuki ben öyle biri değilim. Dedi ki, şimdi bütün askerler bayram izninde. Taburda nöbet tutacak adam yok. Seni nasıl göndereyim? Dedim, siz bilirsiniz. Pazartesi

gününe kadar beni gönderdiniz gönderdiniz. Göndermezseniz benden günah gitti. Ki senden şikâyetçi olurum. Kaç

kere psikolojik durumum iyi değildi dememe rağmen göndermedi, derim. Komutanım birde firar etsem var ya. özellikle biri var, dedim. Benim akrabamdır. İlk başta benim işim onu öldürmek olacak, dedim. Ki şimdi de elimden gelse yaparım. İşte babamın isminin kara listeye geçmesinin, faili meçhul olarak gitmesinin en biiyük sebebi zaten odur. Benim öz akrabamdır.

Pazartesi günü baktım adam on beş gün izin verdi. Al git, dedi, seninle uğraşamam. Komutanım, dedim, ben belki geri gelmem, ba-beriniz olsun. Kahve mi istedi, kaçak çay mı, bir şey istedi. Getir, parası neyse veririm, dedi. Komutanım benden değil de başka bir arkadaştan isteyin. Ben belki geri gelmem, dedim. Ama geldim, gerçekten de orada kalmış olsaydım başıma iş açtırırdım. Hatta anneme de danıştım. Dedim, ben artık gitmek istemiyorum. Böyle böyle şu çizgide gitmek istiyorum, dedim. Şunu yapacağım, bunu yapacağım. Annem de oğlum askerliğin bitmiş, üç ay kalmış, dedi. Yani ben bugüne kadar eğer öyle bir şey yapmamışsam, gidip gerilla olmamışsam ya da kendimi böyle canlı bomba yapıp da gidip affedersiniz o şerefsizliği çıkartan insanlar içinde patlatmamışsam inan ki tek nedeni kardeşlerim ve annemdir. Başka hiçbir şey değil.

Şimdi de bilsem, benim on sekiz yaşında bir kardeşim var, yapar bir şeyler. Yaptırırım. Gitmek isterse gönderirim. Kendim gönderirim. Bunu açıkça söylüyorum. Yani günümüzdeki devletin düşüncelerine, hareketlerine, sistemine karşı olan babam gibi, herkesin o şe-

»•

kilde olmasını isterim. Öfkeliyim devlete, çünkü sonuçta biz Kürdiiz diyoruz ya, hepimiz bu devletin bu hareketlerine, sistemine, daha doğrusu devletin bizi ötekileştirmesine karşıyız, Doğu ve Batı farkı olmasına karşıyız. Ben de aynı şekilde babamın yoluna gitmek isterim. Bu işi yaptığı için, hatta bu yolda gittiği için babamdan şikâyetçi değilim. Çok şey yaşadım, çok haklı nedenlerim var. İster istemez taraf da olmuşsun. Taraf olmak durumunda kalmışsın.

Kardeş dediğin kişiyi nasıl alıp götürüyorsun?—

Ben affederim. Eğer gerçekten barış açısından bir katkı **olacaksa,** bir adım olacaksa neden olmasın? Yani gidenle gidilmez. Gittiyse tamam. Yeter ki bu kan dursun. Bu ölümler olmasın.

Benim aklıma devlet denince JİTEM geliyor. Mesela şimdi polis

de görsem çekiniyorum, Olu/* yaşında bir adumım. Ama bırak bir uz-»lan çavuşu, bir eri bile gördüğüm zaman ondan çekinirim. Çünkü *UMU* o psikolojinin ulûmlayım... Bunca şeyi yaşadıktan sonra şimdi barış süreci konuşuluyor, biliyorsun. Biraz manipule edildi ama konuşuluyor, Kardeş diyoruz. Biz de kardeş diyoruz. Kardeş dediğin kişiye nasıl el u/almıyorsun? Kardeş dediğin kişiyi nasıl alıp götürüyorsun? Düşün yani bir kişinin değil, belki tamam benim babam bir kişiydi »iitti. Arkasında kaç kişiyi bıraktı? 30.000 kişi diyoruz. Peki 30.000 kişiyle kaç kişi perişan oklu? Kaç kişi kötü yollara itildi? Bunları da göz. önünde bulunduralım.

Türk annelerine ile şikayetim var. Bizim annelerimiz, bacılarımız

*   V

barış diyor, direniyorlar. Hem iki taraftan da şehit gidiyor. Buradaki Kili t çocuklarının aileleri haykırıyor. Bir çare, diyor. Onlar orada suskun kaldıkça, onlar çocuklarını askere gönderdikçe inanın bu olay böyle devam eder. Vatan sağolsuıı dedikten sonra bu böyle devam eder. Bi/ görüyoruz. Vatanı kimlere teslim ediyorsunuz. Siz Ergene-kon diyorsunuz. Ben mesela kendim Türkiye’de Ergenekon diye bir sözcük olduğunu sanmıyorum. Öyle bir şey de yok. Biz JİTEM diyoruz. Türkiye alfabesinde Ergenekon diye bir kelime yok. Ben öyle biliyorum. JİTEM'dir, ama bunlar olayı farklı yöne çevirmeye çalışıyorlar. Mesela Ergenekon PKK bağlantısı. Olacak şey mi? Sen oradaki Türk gencini. Türk anneyi kandırabilirsin. Ama burada bire bir yaşayan, gören insanı kandıramazsın. Kandırdın da nereye kadar kandırdın? Tamam belirli bir yere kadar onları da kandırdın. Çözüm için hem Türk anneleri hem dağdakilerin anneleri, Türk gençleri, artık hepimiz beraber olmalıyız.

Hayat ne kadar anlamlıdır bilmiyorum

Adım Stilile. 1979 doğumluyum.

T. Köyünde doğdum. Midyat'a bağlı bir köy. On bir kardeşiz. Babam iki evliydi. Annemin altı kızı var. Öbür annemin de iki erkek, üç kızı var. Annem ikinci eş. Tam olarak bilmiyorum, ama babam annemi on altı yaşında almış. Annemle babam amca çocukları. Anneme âşık oluyor. Dedemler kızı vermeyeceklerini söylüyor. Bunun üzerine babam kaçırıyor annemi. Ben beşinci çocuklarıyım... Her kış bir tanesi mezraya gidiyordu, Öbürü köyde kalıyordu. Yazın yaylaya gidiyorduk. Ama her zaman iki kadın arasında, biri çocuğuna alınca, öbürü, sen neden kendi çocuğuna aldın benimkine almadın, şeklinde sürekli bir çekişme vardı. Annemlerden biri yaylaya gidince her iki annenin de çocukları gidiyordu. Çocuklar nerde bulunmak isterse orda kalıyordu. İki kadın arasında çekişme vardı ama çocuklar arasında yoktu. Biz o zaman bunun farkında değildik. Takmıyorduk onları. Annem ötekiyle konuşma demiyordu. Bunu deseler bile çocuklar birbiriyle konuşuyordu. Ekonomik yapımız, tarla, hayvancılık ve bahçe işleriydi. Varlıklı bir

aileydik. Yokluk anlamında bir problemimiz yoktu, Babam ktiyfln önde geleniydi. Tam olarak aşiret denmez ama köyde öncülük yap^ bir insandı. Ben o çocukluk döneminde, babamın olduğu bir şiddet oldu mu hatırlamıyorum, ama bir şiddet gördüğümü hatır, lamıyorum üvey annemden.

Kanıyordu: Biz acının farkında değildik—

1987'ydi, mezradaydık. Annem ordaydı. Orda babanım yamlaniM. sına tanık oldum. Babamı yaralayan kişiler köy korucularıydı, Bu* bam korucu olmamıştı. Köye yeni koruculuk sistemi gelmişti, Orda çok ufak bir münakaşanın ardından babamla karşı taral şiddetle İıır= tışmaya başladı, sonra karşı tarafın abisi geldi, ortamı yumuşatmaya çalıştı. Yol alıp gittiler. Sonra sözlü tartışma ve hakaretler oldu. Kör* şılıklı ateş etme oldu. Babam da kullandı silah. Onların silahlarının ismini bilmiyorum. Hatırlamak da istemiyorum. Ama devletin verdiği silahtı onlarınki. Babamın kendi silahıydı. Babanı tekti, oılılır İki kişiydi. Karşıdan ateş edince babam yaralanmıştı. Bizim gözümüzün önünde oldu. Üvey annemin de iki çocuğu vardı. Biz tabii farkında değildik bir şeyin. Kanıyordu. Ama biz acının farkında değildik. 0 zaman bizim en büyük acımız ayağımızın taşa

takılmayıydı, Bir »I-lahla bir insanın yaralanmasının nasıl bir acı olduğuna ilk kes?, orda şahit olduk. Annem belindeki puşiyi çıkarıp babamın ayağına bttjjlö* dı. Ondan sonra ölüleri taşımak için kullanılan bir ağacın üzerine nl« dılar, tahtadan yapılan bir sedye gibiydi, Mardin'e götürdüler, Bû* bam bütün çocuklarına düşkündü, ama benim yerim bira/ daha ba|s kaydı. Hâlâ onun avantajını da görüyorum. Babam, yanıma gelsin» demiş. Ben ilk kez köyden çıkıp Mardin'e gelmiştim, Ama sevme» dim orayı. îlk kez bir hastane ortamını gördüm, Ve hemen köyüm® gitmek istediğimi söyledim. Sonra babam iyileşti, Bu tartışma birm daha büyüdü sonradan.

Babamla kavga etmelerinin nedeni toprak değildi, Sadece korucu olmalarına da bağlamak doğru değil. Güç savaşı diyelim, A km ha de* Sildiler. Sadece köylülerimizdi. Tekrar köye yerleştik, O diğer tâltf köyden çıkarılmıştı. Kavganın esas noktasını ben bilmiyorum. Sof* madım da. Sonuçta bana acı veren bir şey. Bazı şeylerin farkındık duğumuz için, güzelliklerin, sevginin, insanların birbiriyle güfcel di*

yalog kmduklm'mdu daha ımıtlu olduklarını görebiliyoruz. O yüzden kavga nedenini sormadım. Ama bir evini, bir çocuk olarak şunu sordum: İliç kimsenin bir çocuğu babasız, bırakmaya kesinlikle hakkı yok, Yirmi yaşma kadar bunu sordum.

Ateş etmeyin, bedenim daha fazla bozulmasın—

Hatamı iki yıl sonra arlık kentli ailesiyle, kendi akrabalarıyla birleşmeye haşladı. Haklı ki dışarıdaki insanlardan sadece zarar geliyor. O kış, bahar başı, l()K8 mart ayımla üvey annem çocuklarıyla beraber mezradaydı. 1in biiyiik ablam da yanındaydı. Ben de bir gün öncesinde dedemlerin mezrasına gitmiştim. Biz çocuklarla köye dönerken silit'n stîsleri geldi. Zaten dağlarda ses hemen yankılanıyor. Bizim taraftan ses geldiğini duyduğum zaman yanımdaki çocuklara söyledim. Ama babam olduğunu bilmiyordum. En büyük abim vuruldu ya da o bililerini vurdu, diye düşündüm. Çok yağmurlu bir gündü. Köye gittim. İçimde bir huzursuzluk vardı. Eve gittiğimde kimse yoktu. Kardeşim daha bir aylık bile değildi ve beşikte ağlıyordu. Benim yaşıtım halamın kızı vardı. Onu çağırdım. Evin öyle boş olması ürkütmüştü beni. Ona sordum evimizin niye boş olduğunu. Ufak kardeşlerim tle vardı. Hepsi ağlıyordu. Bir şey bilmediklerini

söylediler. Kaygıyla beklemeye başladık. Ama lam olarak ne olduğunu bilmiyordum. Sonra hep bil ilerinin bize geldiğini vc ağladıklarım gördüm. Neden ağladıklarını bilmiyorduk, ama bizde ağlıyorduk. Akşamüzeri cenaze geldi. Bizim eve getirmediler, çünkü babamı öldüren kişilerle bizim evimiz yan yanaydı. Biz keıuli evimizden çıkıp gitmek zorunda kalmıştık. Niye gittiğimizi bilmiyorum ama evimizde kalmadık. Dedemlerin evine gittik. Babamın cenazesi bir gün köyde kaldı.

Cenaze gelene kadar ben bir şey bilmiyordum. Kadınlar ağlıyor, herkes ağıt yakıyor, annem urdaydı ama sadece ağladıklarım görüyordum. Bir cenaze varili ilstü kapalıydı, ama kim olduğunu bilmiyordum. Abim yaralıydı. Bunlar geldiği zaman abim babamı çağırıyor, diyor askerler geldi silahım sakla. Babam da silahı saklıyor, bakıyorlar ki bunlar korucu. Silahına yeltenmeye çalışmış, ama yirmi silahlı adam gelmiş ve öldürme niyetli gelmiş. Bir iki kişi değil yani. Orda babama ateş ediyorlar. Babam şöyle demiş: Beni öldürdünüz, benim kalkmam mümkün değil, ama daha fazla ateş etmeyin, dalıa fazla bedenim bozulmasın. Babam kendini seven biriydi. O zaman beş yaşında, üvey annemin bir oğlu vardı. Zaten en büyük ağabeyimi vurmuşlardı. O küçük çocuğa bile ateş etmişlerdi. Büyüyünce yanımıza bırakmaz diye. Tam bir katliamdı. Ondan sonra gidip aralarından birini de vurulmuş gibi göstermişler. Bildiğim kadarıyla bir kişi hapishaneye girmiş, o da iki buçuk yıl yatıp çıkmış. Neden çıktığını bilmiyorum, ama sonuçta devletin adamıydı. Birbirlerine zarar vermek istemiyorlardı. Niye tutsunlar ki? Bir kişinin ölmesi, iki kadının eşini kaybetmesi, bazı çocukların babasını kaybetmesi çok da önemli değildi. Devlet sıktıysa haklıdır. Muhakkak karşıdaki bir şey yapmıştır... O gece köyde kalındı, aynı köydeydik dedemlerle. Oraya götürmüşlerdi. Biz yine çocuk olduğumuz için farkında değildik.

Akrabaların yanında—

Öbür gün Nusaybin’e gelindi traktörlerle. Dedemlerin televizyonu vardı, üzerine bir örtü atmışlardı. Benimle yaşıt amcam var. Diğerleri başka odadaydı. Biz onunla odaya girdik. Dedim, bu ne? Televizyon, dedi. Nasıl bir şey olduğunu merak ettim. Daha önce görmemiştim. Dedim, hadi açalım, merak ediyorum. Senin baban ölmiiş, sen televizyonu açalım diyorsun, dedi. Ölümün ne olduğunu bilmiyordum, ama artık babamın

olmayacağını da biliyordum. Mezarlığa götürmüşlerdi, biz de gitmiştik. Yani o insanın bir daha olmayacağını biliyordum. Çünkü mezarlığa konmuş, üzerine toprak konmuş. Artık cansız bir beden olduğunu biliyorsun.

Tekrar köye dönmek zorunda kaldık. Arazilerin satılması gerekiyordu. Sonuçta orada bizi bekleyen hayvanlarımız vardı. Zaten o mezradan hayvanlan kaldırıp babamın amcasının mezrasına geçilmişti. Abim yaralı olduğu için satmak zorundaydık bazı şeyleri. Mesela annemler hayatlarında başkalarından para almış **insanlar değildi.** Onlarda satıp satıp gönderiyorlardı doktor masrafları falan diye. Hiçbir şey kalmadı elde avuçta. Bir iki arazi kalmıştı, onlar **da satıldı ev** alınacak diye. Bu dönemde babamın amcasının oraya geçmiştik. Orada da çok eziyet çektirdiler bizimkilere. Çocuktuk ama **neler** olduğunu görüyorduk. Üvey annem Nusaybin'deydi. Abim **hastaneden** çıktıktan sonra da Nusaybin'de kaldı. Köye getirilmedi. **O** esnada, **evde** misafir gibiydik. Misafir muamelesi de yapılmıyordu. Sanki **her** şeye koşturmak zorunda olan bizimkilermiş gibi. Annemle ablalarım tarlaya, hayvana gidiyorlardı. Evde yapılması gereken ne varsa bizimkiler yapmak zorundaymış gibiydi. Ordan kalktık bu .sefer annemin babasının yerine geçtik. Yaylaya. Oraya geçmemizle yine aynı şey. Bu sefer dayımın eşinden aynı muameleleri görmeye başladık. Bunun üzerine artık kendi öz varamızı unuttuk. Annemler unutmuştu, aore-biliyordum... Çocuklarıyla oynuyorum, dayımın çocuklarıyla. Yastıklara basıyormuşuz. Haberimiz yok. Evcilik falan oynuyoruz. Yengem ayağımın altından yastığı çekti ve ben düştüm. Elim kırıldı. Ondan sonra oradan da kalktık. Bu sefer köye gittik tekrar. Orda da üzümlerin kaldırılması falan gerekiyordu. Her şeyimiz o tarla, bahçe ve hayvanlardı. Köye gittiğimizde de kendi evimize yerleşemedik. Bu kez babamın halasının evine yerleşmiştik. Orada da aynı muamele. Bunun üzerine annem her şeyi sattı. Bir ev alındı. O arazi, hayvanlar hepsi gitti, sadece ev kaldı. Başka hiçbir şey yok. Amcamlar sahip çıkmıyordu ama irademize hükmediyorlardı. Biz ilk geldiğimizde, ilk evimizde yatmaya başladığımızda, abim ölmüş, babam ölmüştü. Dört beş ay sonra o da öldü. Dedemlerde kalıyoruz, yengemler falan artık tahammül edemiyor varlığımıza. Bize aldıkları eve yerleştirmişlerdi. İlk yattığımız gece bir baktık, eve su girmiş. Ev harabe durumdaydı. Şu anda düzeltilmiş hali. Kalktık, baktık ki yataklar falan suyun içinde. Yağan yağmur duvarlardan içeri girmişti. Sahiplenme yoktu.

Kimsenin bir şey yaptığı yoktu. Zaten o zaman bile, daha yeni gitmişiz, acı taze, şehir hayatını bilmiyoruz... Ablamlar o zaman da çapaya, pamuk ve fındık işlerine gitti. Yine biz çaremize baktık. Kimsenin bir şey yaptığı yoktu. Kendi irademizle hareket etmemiz de yasaktı. Ama ben o zaman bile kimseyi dinlemiyordum.

Okul: Türkçeyi bilmediğim için kendime kızıyordum —

Nusaybin'e gelmemizle beraber, amcamın kızı vardı okula giden, ben de okumak istiyorum, dedim. Sekiz yaşlarında falandım. Zaten bütün bu olaylar bir yıl içinde oldu. Bir sene bile değil. Okula gitmek istiyorum, dedim. Okula göndermeyeceğiz, dediler. Amcamın *km* okula gidiyordu; ona, bana da bir defter bir kalem ver, ben de geli-cem, dedim. İlk gün öğretmen bir şey demedi. Ben de tahtaya yazılanları yazdım. Okula kimseye bir şey demeden kendim gittim. İkin-

ci gün yine gidim; öğretmen, dün misafirdin dc bugün niye geldin, diye sordu. Dedim, ben okumak istiyorum. Böyle olmaz, dedi. Babanın gelmesi gerekiyor, dedi, Yok babam, dedim ben de. Ahin gelsin, dedi, o da yok. dedim. Amcan gelsin, dedi. Evdekilere söyleyince amcamlar talan, nasıl okula gideceksin. dediler. Annem kıyametko* pardı zaten, Ama babam okumamızı çok istiyordu. Ablalarımı zorla okula göndermişti. Ağabeyimi göndermemişti, ama ablalarımı gön. dermişti. Kızların okumasını çok istiyordu. Ben gideceğim, dedim, öğretmen beni kaydetti, bana yardımcı oldu ve okul hayatımdaoşe-kilde başladı.

Biraz içine kapanıktım, ama o da etrafımdaki çocukların sahip olduklarına sahip olmadığımı bildiğim içindi. Bu yüzden sanki çokko-nuşma ve hareket etme hakkın yokmuş gibi görüyorsun kendini. İlkokula başladığım zaman ilk dertlim okuma yazmayı ve Türkçeyi öğrenmekti. Ama okula başladıktan sonra artık o eksikleri yavaş ya* vaş görüyorsun. Biri gelip kızının durumunu soruyor. Birinin babası para vermiş ya da ayakkabı almış, ya da güzel elbiselerle okula geliyor. Sen artık farklı bir sınıfa ait olduğunu hissediyorsun. Ben ark* daşlanmla oynamıyordum. Kimseyle arkadaşlık yapmıyordum. Sadece amcamın kızı vardı. Yani arkadaşlık yapmıyordum çünkü onların sahip olduklarına sahip olmadığımı görüyorum. Benim içinbir ayıp olduğu için değil, acı çekiyordum çünkü. O yüzden dördüncü sınıfa kadar kimseyle arkadaşlık etmedim. Ondan sonra biraz açılmaya

başladım. Hatta çok agresif bir çocuk haline geldim. Çok kavga eden, sınıfın sanki başkanı ben olacakmışım, benim sözüm geçmeliymiş gibi, O eziklikleri, o kalıntıları böyle çıkarmaya çalışıyordum. Zaten babamın olmaması, bazı şeylere sahip olmamam, ama etrafımdaki arkadaşlarımın sahip olması direkt bir kin birikimine neden oluyordu, ötke birikiyordu. O zammı da, dördüncü sınıfta hükmedebiliyorsun. Daha küçük kişilere falan. Büyüdüğüm zaman, on sekiz yaşına geldiğim zaman kazanacağım ilk parayla silah alıp ind* kam almak istiyordum. Başka bir düşüncem yoktu. Hayalim huyda **hep.** Bu duygu birinci smıfta yoktu dördüncü veya beşinci sınıftı oluşmaya başladı, tşte **Newroz** falan oluyordu. O yaşta da Newro**j gidiyorduk. Bazı şeylere tanık oluyorduk.

Okula başlarken hiç Türkçe bilmiyordum. Bizim öğretmenimi* zaten Kürttü. O anlamda bir baskı ve zorluk çıkarmıyordu bize. Be$

zaten çok suskundum, hiç konuşmuyordum., Tahtaya biie ilk dönemlerde çıkniiyordum ama daha sonra çok çabuk kavradım. Öğretmen de özel durumumuzu herhalde Öğrenmişti ve fazla üstelemiyordu. Ama sıkıntı yaşadım yani. Kendi kendime eziklik yaşıyordum. Arkadaşım kalkıp Türkçe cevap verdiği zaman o lafı ezberliyordum, ama bir yandan da bilmediğim için Türkçeyi, kendime kızıyordum.

Ben sadece bayrağa. İstiklal Marsı na falan karsıydım ve öfkeiiv-dim. Askeriyeye ait bir şey olduğunu biliyordum, İstiklal Marşı'nm, andın, bayrağın falan. Dilin farkında değildim, ama askere öfkeliydim. Birinci sınıf biraz problemsiz geçti. Ama ekonomik sıkıntılar da vardı. Büyük iiç ablam vardı, üvey annem ve annem vardı çalışan. Hepimiz aynı evde oturuyorduk. Tabii iki annenin kavga ve tartışmaları da çok oluyordu. Ufak sebeplerden... Biz o anda, kavga ettiklerinde. herkes kendi annesinin tarafına çekiliyordu, ama on dakika

3 * '

sonra aramızda bir şey kalmıyordu. Herkes kavgada safını belirlemek zorundaydı sanki. Büyük ablalarımız bir şey yapmıyordu, ama biz küçükler her birimiz kendi annemizin tarafına geçiyorduk. Abim Öldüğünde on iki, on üc yaslarında va vardı va yoktu. Çocuktu yani. Bizden büyük olduğu için abi diyorum, ama o da çocuktu. Abim okumuyordu, çobandı dağda. Bazı

şeylerin farkmdaydım. sorguluyor-dum. Yani beşinci sınıf bitinceye kadar az biraz, bu anlattıklarımın farkmdaydım. Babasızlığın ne demek olduğunun farkına varmıştım.

' ^ v- *5*

Askeriyeye ait şeylere olan tepkimi biliyordum. O yaşadığım eziklikleri büyük bir tepkiye, kine, nefrete dönüştüğünü görüyordum. Arkadaşlarım birbirlerine giderken, benim gittiğim bir yer vardı, orası da mezarlıktı. Ben çoğu zaman amcamın kızını alıyordum, ya da başka bir iki arkadaşımı, onlarla oynamaya gittiğim yer mezarlıktı. Babamın orda yattığını, oraya koyduklarını biliyordum ve onun için oraya gidiyordum.

Babamın beni sevdiğini biliyordum. Beni seven bir kişiye olan sevgimi göstermek, onu unutmadığımı, yanında olduğumu göstermek istiyordum. Okula giden tek çocuğu olduğunu göstermek istiyordum, çünkü o bizim okumamızı çok istiyordu. Bazen elimde kitabımla gidiyordum. Beni gördüğünü düşünüyordum.

Ailenin zaten okumak gibi bir derdi olmadığı için ortaokula gidemedim, Annem o bilinçte değildi. Annem daha sonraki yıllarda belki o bilince erişti, İlkokulu bitirdikten sonra, beşinci sınıfta Yatılı İlköğ-

retim Bölge Okulu sınavı varili. Dununu iyi olmayanlar oraya yerle* şiyordu. Belirli bir puanı vardı ve ben *o* sınava girecektim. Öğretmenler benim okumak islediğimi biliyordu ve beni yazdırmışlardı, ama nüfus cüzdanım yoktu. İlkokulda da sadece adımı soyadımı verip kaydolmuştum. Ben o sınava giremedim ve bu yii/den ekonomik özgürlüğüm de olmadı. Nasıl kaydolacağımı biliniyordum.

Adapazarı: Erkekte kadın arasındaki diyalog—

Okul bittiği gibi biz fındığa, Adapa/aı ı’ıia gittik. Buradan dayı başı dedikleri kişiler bizi götürüyordu toplu şekilde. Annem gelmiyordu. Ben, ablalarım falan gidiyorduk. Ablalarını evliydi. Amcamlar cv-lendinnişti. Evlenecekleri kişileri onlar belirlemişti. Ablamlar on dört yaşında falan evlendirildiler. Diğer üvey ablamlar on iiç yaşlarına geldiklerinde zorla evlendirildiler. Akrabaya, tanıdıklara verildiler. Başlık parası alındı. Para

annemlere de verilmedi. Nusaybin'de evlendiler. Şu anda burada yaşıyorlar. Biri İzmir'de. Hâlâ hayatları problemli ve sıkıntılı. Öz ablam eşinin eli değdiğinde hâlâ irkiliyor. Üç çocuğu var. Ama lıfılâ kendini o adama ait hissetmiyor.

İlk kez fındığa gittiğimizde Mardin dışına çıkmıştım. Altmış veya yetmiş kişiyi kamyonlara bindirip götürüyorlardı. Berbat bir şevdi* ama onun da farkında değilsin. Sanıyorsun ki hayat odur. Çünkii hayat başka bir şey yasatmamış. Şartlar sana başka bir şey yaşatmamış, hayatın o olduğunu sanıyorsun. Ama oraya gittiğimizde insanların daha güzel, daha rahat yaşadığını gördük. Orada erkekle kadın arasındaki diyalogu da ilk defa gördüm. Karıkoeanm arasındaki diyalogu ben ilk defa orda gördüm. Birbiriyle konuşup dokunabildikleri n i orada gördüm. Bilerini birbirlerinin omuzlarına **attıklarında** ben şaşkınlıkla karşılıyordum. Ben öyle bir şey görmemiştim. Kadın ve erkek lıer /.aman birbirinden uzaktı. Sofrada bile önce adamlar yemek yer, sonra onlar başka yere geçer, sonra kadın oturup yerdi. Hayattan çok kopuk bir şekilde yaşadığımız için bilmiyordum. 1995'e kadar bir kadınla bir erkeğin el ele gezdiğini görmemişlik.

Adapazarı'nda kırk gün kaldık, İşçilerin en küçüğü olduğum için beni seviyorlardı. Herkes seviyordu, bu ela hoşuma gidiyordu. O zaman çok konuşkan, herkesle hemen arkadaş olabilecek, herkesin lı*[1])" ranlığını kazanacak bir yapıdaydım. Orada dil Türkçeydi tabii. *&[l7]* orada Kürt değildik. Biz sadece Mardinliydik. Güneydoğu'dan gelen işçilerdik. Kürt olmamız mümkün değildi. Kiirt olduğumuzu söyle-sevdik ilk günden kovarlardı... Sabah saat yedide işbaşı yapıp akşam boş te paydos ediyorduk. Biz küçükler daha az yevmiye alıyorduk. BiUiin tş bittikten sonra hesaplar yapılıyor ve o evin çalışan sayısına göre paralan veriliyordu. Para üvey anneme veriliyordu, bize verilmiyordu, Yeme ve içmemiz onlardandı, ama çok berbattı. Sabah kahvaltıda peynir gibi bir şey veriyorlardı. Akşam yemeklerinde fasulye lalan yapıyorlardı. Bir kova su, içine yarım kilo fasulye koyup veriyorlardı. Ben bazen gidip ekmek çalıyordum. Benden büyük olanlar beni ekmek çalmaya gönderiyordu, onlar da bahçeden sebze falan çalıyordu ve yiyorduk. O insanların yaşamı, giyim kuşamı bana çok renkli geliyordu. Çok eğlenceli gelmişti.

Hayır, dedim. Evlenmek istemediğimi söyledim —

Ondan sonra döndük. Beni de vermişlerdi bîrine. Halamın oğluna vermişler, on iki, on iiç yaşındaydım. Bu karar daha önce verilmiş, ama ben bilmiyorum. Amca çocuklarım falan söylüyordu, ama ben bilmiyordum. Bana kızdıklarında o kişinin ismini söylüyorlardı, ama ben bunun çocukların yakıştırması olduğunu sanıyordum. Ben evlenme çağının falan farkında değildim. Zaten kendime kadın gözüyle bakmıyordum. Kendime erkek gözüyle bakıyordum. Erkekleri daha çok örnek alıyordum. Çünkü onlar sürekli söz sahibiydi. Ben de söz sahibi olmak istiyordum. Bunu duyduktan sonra, tepki de gösteremedim. Kim beni anlayacaktı ki? Ama artık biliyordum konuşulduğunu. Aile kendi arasında konuşmuş. Annem kabul etmiş. Amcamlar uygun görmüş. Hayır, dedim. İstemiyorum, dedim. Evlenmek istemediğimi söyledim. O adamdan artık nefret etmeye başladım. Yaşça da beş yaş büyüktü... İzmir'e yerleştiler. Kurtuldum, dedim. Diğerlerini küçük yaşta evlendirdikleri için biraz daha büyürsem anlayacağımı düşündüler. Fazla zorlamadılar. Ama zaten onlar olmuş gözüyle bakıyordu. Benim hayır demem çok önemli değildi. Halamlar bir gelin almaya müsait değildi. Maddi durumları iyi değildi. Hem dayımın hem halamın oğluydu.

Rahatsız etmiyordu. Ben ona abi gözüyle bakıyordum. Bize Kuran okumayı öğretiyordu. O da öyle bir şey istemiyordu aslında. O da

utanıyordu. Bana kesinlikte yansıtmadı, ama acısını sonra çok yaş*, dım. Ondan sonraki yıl Manisa'ya gittik, Üzüm toplamaya, pamuk toplamaya, BİJtt bir eve yerleştirdiler, ev saten ineklerin damıydı, Hemen yan tarafta inekler vardı. Tuvalet olarak kullandığımız yeri aya* lamanda banyo olarak da kullanıyorduk. Re/ü bir durumdu. Orda w. tık hayatı sorgulamaya başladım. On dört yaşındaydım artık. Ezildi* fimi görüyordum. Kendi insanlarımdan binlerinin beni ezdiğini gfc. rüyordum. Artık sorumluluk sahibi olmak lorundaydım. Benden küçük dört kardeşim vardı ve artık o bilinci almak «orundaydım. Şartlar bunu dayatıyordu. Onlann yorulduğunu gördüğümde daha çok çalışmak istiyordum. Çavuş mesela» sırasını buraya kadar getirmeyene *m* vermem, diyordu. Çocuklar nasıl su içmeyecek? Adama diyordum, tamam sen bizden iş istiyorsun, zaten bizi getirdiğinde iş yapanuıy* cak kişiler olduğumuzu görüyorsun. Bunlar çocuk sonuçta. Bunların bu işi yapmayacağım bilmek zorundasın. Ama o yine gaddarlık yapı* yordu

tabii. Bizden iş istiyordu sadece. Berbat bir yıl geçirdik an» çok şey öğrendim. O adamın yaptıktan, benim daha iyisini yapmanı gerektiği bilincine vardırdı. Benim artık yeni bir şeyler üretmem ge* rektiğini. bir erkek kadar güçlü olmam gerektiğini, öncülük etmem gerektiğinin farkına vardım. İki üç ay sonra işe gittiğim adam, isaftık bana emanet ediyordu. Artık güven vermeye başladım. Bireylerin mücadelesine giriştim. Bir şeylerle savaşmaya başlamıştım. Bu da sorumluluk getirdi. Kardeşlenme daha güzel şeyler vermem ga» rektiği yargısına vardım. Başka şansım da yoktu. Ben yapmasaydın*, olmayacaktı. Biraz da feda etmek zorunda kaldım kendimi. Üvey an* nemle ilişkim iyi olmak zorundaydı. Anlık duygulanyla hareket eden bir kadındı. Söylediği şeyler beni çok kınyordu, ama saygı duymak zorundaydım.

Verdiğim mücadele elbette ki bana ekstradan bir şey getirmiyor[1] du. Ama ben de tabii evin direği gibi olmuştum. Eve döndükten *m* ra, annem ve üvey annem kavga ettiklerinde, ben arayı buluyordum* Aynı evin içinde yemekleri bile aymyorlardı, Ben onlann sofmuş yemek götürüp onlarla yemek yiyordum. Onlann sevgisini, onlaö kazanma çabasına giriyordum. Bir arada tutmanın çabasına giriytf (hım. Biı Manisa'dan döndükten sonra buna biraz daha zaman ay* maya başladım. Bin doktora gidecekse ben götürüyordum. Aıtıkf mfetyomı ben yüklenmiştim. Gittiğim yerde, erkekler üzüm çeketfti kadınlar kesecek, diyorlardı. Diyordum, neden böyle bir ayrım koyuyorsunuz? Yapabilen çeksin yapamayan çekmesin. Beri de çeke-cem, dedim. Dediler, erkek işidir çekemezsin. Üzurn çekmezsem ben burada çalışmıyorum, dedim. İnatçıydım. Yorucu bir İsfi. Akşarrra kadar iki omzum yara olmuştu. Akşam olduğunda bu işi yapmayacağım, diyordum. Ama ertesi gün erkekler başıma kakmasın diye yeniden yapıyordum. Daha sonra alıştım ve sıradan bir iş olduğunu hissettim. Benim yaptığım işi kahvede bile anlatıyorlardı. Duyanlar tarlaya beni görmeye geliyordu.

Buraya kışın geliyorduk. Burada arkadaşım falan yoktu zaten. Yaşıtım olanlar İzmir’e yerleşmişti. Bir arkadaşım vardı, babası Hizbullah tarafından öldürülmüştü, onlar da buradan gitmişti. Başka da

» w # *p*

ilişki kuracağım kimse kalmamıştı. Yeni çıkan şarkıları dinleyip ezberliyorduk. Artık yeni saç modelleri yapıyorduk. Bunu sokakta görenler anneme şikâyet ediyordu. O anlamda da bir baskı yaşıyorduk.

Boyun eğdirmeye çalışıyorlardı —

Siyasi hareketlilik de bu arada devam ediyordu. Silah sesi 1993'ten 1996'ya kadar devam etti. Silahlarla daha öncesinden tanıştığımız için, hayatlarımızda sürekli olduğu için alışıktık. Hâlâ da çocuklarımız silahla oynuyor. Batı’da belki insanlar çocuklarına farklı bir oyuncak alıyor, ama bizim çocukların aldığı şey silah. Bayramlarda hâlâ burada çocuklara silah almıyor. Patlayıcı madde alıp patlatmak en büyük zevkleri. Çünkü daha çok hükmettiğini gördük silahı olanın. 93'te İzmir’e giden arkadaşımın evine el kondu Hizbullah tarafından. Yeni evlenmiş süsü verdikleri bililerini getirip yerleştirdiler.

Çarşıya gitmemiz yasak hale gelmişti. O zaman partinin hareketi biraz daha zayıflamıştı. Eskiden öyle değildi. Newroz kutlanıyordu, yürüyüş yapılıyor, taziye evleri yapılıyordu. Hizbullah'ın olduğu dönem bunlar daha az olmaya başladı. Gizli yapılmaya başladı. Bir sempati vardı ama. O zaman Nusaybin’de parti hareketi de çok yoğundu. Ama toplu halde değildi. Ancak gerillanın şehirde yaptığı eylemler vardı. Ben o zaman gerillaya sempati duyuyordum... Nevvroz' da Öcalan’ın bir resmi vardı, eve asmıştım. Bütün evlere baskınlar yapılıyordu. Kesinlikle gazete, kaset gibi bir şey banndıranıazdın. Ablamın Newroz’da çektiği bir fotoğraf vardı, çıkardılar ve bana yırttırmaya çalıştılar. Ama ben yırtmadım. Ev darmadağın bir hale getirilmişti. Ama resmi yırtmadım. Boyun eğdirmeye çalışıyorlardı, ama dayattıkları şeyi yapmadım ben.

O katliamlar yapıldığı zaman Nusaybin'deydik. BizNe\vrozagit. miştik. Olaylar falan çıktı, daha sonra çok sayıda gözaltı oldu. Eniştem Newroza da gitmemişti, ama polis onu dışarıda gördüğü için oıuu bile alıp götürdüler. Amaç dışarıda bulduklarını almaktı. Bu da **bir** saf belirlemeye zorluyordu. Burada da belirleyeceğin saf askeriye olmayacaktı elbet. Benim tutacağım saf kendi halkımdan olan, hareketim olan saftı. Asker zaten düşmanımdı. Beni ezen çavuş da Kürttü ama gerillanın gücü o adamın da yaptığını benimsemeyen bir giiçtü. Biz pamuk toplamaya başladığımızda, eğer fiyat azsa, parti eyleme girilecek diyordu. Bu da işçinin evine üç beş kuruş

götüreceği bir fiyat olmalıydı. Parti müdahale ediyordu. Karar verildiğinde kimse işe gitmiyordu. Tabii Manisa'daki patronlar, bunun parti organizasyonu olduğunu bilmiyordu. Bizim eylemlerimize saygı gösteriyordu. 0 gün bize hiçbir iş yaptırmıyordu.

Onlar benim kahramanımdı—

Gerillanın bir adalet terazisi olduğunun farkmdaydım. Bir sahiplenme vardı. Benim arkadaşımın babası, ben evlerine gittiğimde bana kızı gibi davranan sıcak bir insandı, o da gerillanın sempatizanıydı. Çok iyi bir insandı. Bu adam bunların arkadaşıysa bunlar güzel ve iyi şeyler yapan insanlardı. Onlar benim kahramanımdı. O adamın yaptığı şeylerin güzel olması, onlann kahramanım olmasını sağladı. Onu babamın yerine koymuyordum ama seviyordum. İşe çıktığında bize ne getireceğini merak ediyorduk. Kızma getirdiğinden **bana** da getiriyordu. Karışık bir şey, hâlâ da o karışıklığın içerisindeyim. **Bü**tün kaoslardan kendi kendini çıkarmak zorunda kalmışsın. **Çocuk**luk, ergenlik dönemini kendin atlatmışsın. Kimse sahiplenmemiş, sürekli bir şeylerin mücadelesini vermek zorundasın. Bu da beraberinde bir şeyler getiriyor. Manisa'ya gidiyorsun çok güzel okullar var, şehir çok güzel, ama kendi yerine geliyorsun kuru bir yer. Kendine ev bile yapamıyor millet. Çünkü yarın ne olacağını bilmiyor. Devletin sana yaptığının farkındasın artık yani. İsyanın neden **oldu**ğunun, dağa çıkan gerillanın neden çıktığının da farkındasın artık-

Çünkü aynı şeyi sen de düşünüyorsun. Bakıyorsun sen bir kadınsın, söz hakkın yok. Bakıyorsun insan yerine konmuyorsun. Gittiğin her yenle kendi dilin yasak. Gidiyorsun hükümet konağına, Türkçe bil-sen işlerin oluyor. Benim annem hİy Türkçe bilmiyor, konuşamazda bundan sonra. Annemin kimliği yoktu vc gittiğimizde kimlik vermek için annemin Türkçe konuşmasını istediler.

Nesvroz olacağı gün sabah erkenden evden çıkardım. Anneni istemiyordu, ama ben çıkıyordum. Çünkü bayrama gidiyor diye bir sürü insan içeri atıldı. Bugün her yerde Nevvroz ateşi yakılıyor, ama bu kadar bedel verildiği için yakılıyor. Ablamla gidiyorduk. Ablam bir kere tutuklandı. Vc artık bir daha düşerse ailenin sahip çıkmayacağını biliyordu. Bir gerilla şehit düşmüştü ve o da cenaze törenine katılmıştı. Orada alınmıştı. Ondan sonra da bir olaya karışmadı. Ondan dolayı erken evlendirdiler. Ama ben gidiyordum. Sabah erkenden Nevvroz ateşini gidip yakıyordum. Tekerlek yakıp üç beş insan bir araya geliyoruz, şarkı söylüyoruz, hemen polis geliyor. Biz büyük olanlar kaçmtyorduk, ama birçok insan korku ve baskılardan dolayı gelmiyordu. Adamlar bizi buldukları yerde dövüyorlardı da, ama yine de

gidiyorduk. Hiç gözaltına alınmadım, hiç denk gelmedi demek. Sürekli yasaklar vardı hayatımızda. Toplum tarafından, aiîe tarafından, devlet tarafından konulan yasaklarla büyüyorsun.

Ben örtüyü Hizbullah gittikten sonra attım—

Hizbullah ilk kendini hissettirdiğinde, dini kullandı. Bir nevi insanları dine teşvik etmeyi amaçlıyorlardı. Mesela camide, çocuklar gelsin Kuran okusun, diyorlardı. Gençleri çekiyorlardı. Hizbullah da sistemin bir parçasıydı. Başka bir şey değil. Bunu fark ediyorduk. Çünkü o dönemde parti hareketi, PKK burada çok yoğundu, herkesin inandığı bir güç haline gelmişti. Belki de bunun önüne geçmek İçin Hizbullah getirildi. Biraz da siyah beyaz köpeği savaştırma mantığı. Beiki yaşm büyük olmayabilir, ama bu coğrafyada yaşıyorsan birçok şeyi biliyorsun. Artık birçok psikolojiyi çözmek zorundasın. Biraz da bizi bizimle savaştırmak istediler. Kürtleri birbiriyle savaştırmak... Hizbullah gerçekten müslüman bir çerçevede vürüseydi. müslümanın milslümanı öldürmemesi lazımdı. Ama bunlar sokak ortasında insanları öldürebiUyordu. Ben üç kişiyi öldürdüklerini gördüm.

Dikiş nakış kursu vardı, halk eğitimin önündeydik, o zam* 4 uzun etek falan gidiyorduk, yazma takmak zorunda kalıyordu* y*. mi dört saat evde geçmiyor. Sosyal hayan da yaşamak zoraadaka ** yerde. Ama onlann görmek istediği imajla sokakta olmalım sen de artık yoksun demektir. Her şeyi açık açık yapıyorlardı. eğitimde Hizbullahçılar vardı. Haddi mizi bilmemiz gerektiği» fal arca söylediler. Gün ortasında adam öldürdüklerinde polis üç sonra geliyordu.

Halk eğitimden çıkarken, adamla yan yana yürüyoruz, bira»# nüp arkadaşımı çağırdım. Kıza yönelmemle yanımdaki adamın vt*e yıkılması bir oldu. Ben o kanın akışım gördüm Bir daha bir *dâa<j* ölümleri yaşıyorsun. Acın tazeleniyor. Babam öldürüldüğünde o ao-nın ne olduğunu bilmiyordum, ama o adamın ızd irabını anladığıa^ı babanın ızd irabını da anlıyorsun. Daha sonra bizi halk eğitim matizine topladılar. Biz içeri girdik, polis iki saat sonra gelmiş, oysa *karakola* yirmi dakika mesafedeydi. Bir kere de Hizbullah'a yataktt yapan bir kadın öldürilldü. O kadın için de polis dört saat sonra gd-di. Kadını kimin öldürdüğünü bilmiyorum. Örgüt öldürdü, dedıkr.iç çekişme,

dediler, ama ben aslım bilmiyorum. Kadın saatlerce *onk* kaldı. Tanıdığım bir ailenin kızıydı. Evli değildi.

Sonra Hizbullah'ı birden bitirdiler. Hükümet istedi... İki üç *)i* ölümlerin önüne geçmedi, bütün bunlar oldu, ama istendiğinde bir den oldu. İki üç seneye kadar da bittiğine inanmıyorduk. Saat beşle dışarı çıkmıyorduk. 2000 yılına kadar en geç dışarıda olduğumuz s* at sekiz falandı. Biz ancak şimdi istediğimiz saatte geziyoruz. Bes Örtüyü Hizbullah gittikten sonra anım. Bu kez aile taktırmaya çalıştı Her şey gün gibi açıktı. Bir şey gitti, başka bir şey gelecek, filan & yorduk ama artık bitmişti.

Kazadan kurtuluyorum, tacize uğruyorum—

Benim artık her şeyin farkında olduğum bir zamandı. Örgüte katlim* noktasında hiçbir şüphem yoktu, ama sorumluluklarım vardı. Kar deşlerimi iyi yaşatmam gerekiyordu. Üç ablam da evlenmişti, art* evin büyüğüydüm. Annelerime ortayı oynamak, kardeşlerimi okık göndermek zorundaydım. Manisa'da patron ve dayı başlarının tacizlerine de uğradık. Biz kamyonda fındığa giderken bile, en bekleme'

diğin insan bile en vakm verine dokunabiliyor Onun taciz olduğunu biliyordum. Erkeklerden hep u/ak dumyonhım. Erkeklerin teması her zaman rahatsız etmiştir beni. Hiçbir tepkim olmuyordu. Bîr gün fındığa gitmiştik. Yolda kaza oldu, en yok yara alan bendim. Hastaneye kaldırmışlardı. On beş kişilik bir gruptu. Üvey annem, iki erkek, bir kız kardeşim de vanlı. Hastanede iki gece kalmışım, sonra eve getirmişler. Ama dört beş gün yaşadıklarımı hatırlamıyorum. Benim yanımda bir bayan kalıyordu evde yemek yapan. Bir elin göğüslerimin üzerinde dolaştığım hissederek kendime geldim. Kalkıp ne yapıyorsun, diyemedim. Köylüm, komşum değil, dayı başı denen adamdı. Buradan üç yüz kişiyi alıp fındık işlerine götüren kişiydi. Hiçbir şey diyemedim. Dokunmaya devanı etli. Onun şokunu yaşıyordum. Ne yapmam gerektiğini bilmiyordum. Sağa sola uyaıııyor-muşum gibi döndüm, o zaman elini çekti. Kimseye söyleyemedim. Bir arkadaşıma bunu söylesem, bana ne şekil döneceğini biliyordum. O yüzden anlatamıyonium. Annene bile anlatamazsın. Arkadaşına anlatamazsın. Hayatta güven noktasında kimseye

güvenmiyorsun, Kendi başınasın yani. Yanında arkanda hiç kimse yok. Ben anneme söylesem o da susacaktı, benim susmamı söyleyecekti.

Sonunda anneyi de çıkanyorsun hayatından —

Beni verdikleri kişi İzmir'e taşınmıştı. Binlerinin gelip beni istemesi üzerine, aileden, gelip alıyorsanız alın, yoksa başkasına vereceğiz, diyenler oldu. Çocuk da beni gömıüş. büyümüşüm. Beni istedi. Benim hayır dememem çok önemli değildi. Halamı çağırdılar, gel iste, yüzük tak diye. En son başka bir halımı geldi. Çarşıda gezdik, yüzük alacağım, yardımcı olmamı istedi. Ona yüzük aldık, sonra eve geldiğimizde yüzüğü bana verdi ve bu senin, dedi. Ben o halamı da bitirdim ondan sonra. Ama kafanda bitirmen çok önemli olmuyor. Eve gittim ama anneme diyemiyorum, istemediğimi. O çocuklann okuması gerekiyordu, onlara bakmam gerekiyordu, bana muhtaçlardı. O kızlann başkalannın tacizine uğramaması lazım. Benim âdet olduğumu annem beş yıl sonra öğrendi. Herkese yemin ederek, benim kızım daha âdet olmadı, diyordu.

Sonra Manisa'ya gittik yine ve oradan İzmir'e geçtik. Orada çalışmak istedim. Ama yabancı yerde çalışmak istememe karşı çıktılar.

Halamların yanında çalışmamı istediler. Orda çocuk da yaklaşmaya çalışıyordu sürekli ama ben tersliyordum. Bir akrabamız orada siyasi tutukluydu. Onunla mektuplaşıyordum. Hayata bakış açımı, Kürdis-tan'a bakış açımı, Kürt halkının neler yaşadığının farkında olduğumu yazmıştım. O da, bu kadar büyüyüp kendimi geliştirdiğimi bilmediğini yazmıştı. Onun mektubunu annem getirmişti bir seferinde. Mektubu okuyup sehpaya koydum. Sonra yukarı çıktım. Sonra beni çağırdılar ve evlilik meselesini yine konuştular ve "şerefsizlerle" ilgileniyorsun da bunu niye istemiyorsun, dediler. Bunu benim samimi olduğum teyze çocuklarıma söylüyor. Tepki gösterdim. Adam kalkıp beni dövdü. Annemin kucağında beni dövdü ve kimse sesini çıkarmadı. Yoruluncaya kadar dövdü. Yorulduğunda bırakıp gitti. Ben o evden çıkıp gittim. Bu sefer anneyi de çıkarıyorsun hayatından. Gelen mektubu okumuş ve bir şey gizlediğimi sanmış. Ben çıkıp teyzemlere gittim. Sonra Nusaybin'e gittim.

Aradan bir yıl geçti. Kimse benle konuşmuyor. Annem ve ablalarım bile konuşmuyor. Daha sonra ben Manisa'ya işçi götürmeye başladım. Evi ben

geçindiriyordum. Ama annemle sadece iki ev arkadaşı olmuştuk. Halamın oğluyla evlenmezsem evden gitmem gerektiğini söylediler. Ben de, burası babamın evi, istiyorsan sen git, dedim. Bana o gücü de tabii ekonomik gücüm veriyordu. Ben artık liderdim yani. Annemin karşısında konuşamıyordum, ona acıyordum. Kocasını kaybetti, altı çocukla kaldı. O psikoloji ile kadını üzmeyelim, diyordum. Ona saygı duymam gerekiyordu. Kız kardeşlerim anneme karşı tek kelime diyemiyordu. Ağlayıp sızlıyordum ve herkese anlatıyordum durumumu.

Sonra bir kaza oldu ve herkes köye geldi. Bütün aile toplanıp bu duygusal olaylar araya girince, sürekli bana evet demem noktasında baskı yaptılar. Sonra dediler ki, bu çocuk senin yüzünden verem oldu ve bu çocuk ölürse senin yüzünden ölecek, bunu bil. Böyle bir baskı yaptılar. En son ağzımdan tamam kelimesi çıktı. Ağlamak istemiyordum, bunun sonunun gelmesini istedim. Sonra çocuğu hemen çağırdılar. Çocuk beni aradı, evet dediysen gelicem, dedi. Ben de evet dediğimi söyledim. Tabii bunun öncesi de var.

Bir gün eve geldim ve baktım ki herkes bizim evde. Herkes bir şeyler, hediyeler getirmiş. Ve benim nişanım olduğunu anladım. Kadınlar gelip bana, bir şey olmaz, bir şey olmaz, biz de başta böyle

yaptık ama şimdi mutluyuz, diyorlardı. Oysa başka çareleri olsa durmayacaklar iki dakika.

Bizim mahallede iki arkadaşım vardı, biri halasının oğluna, biri amcasının oğluna verilmişti zorla. Onlar da beni örnek aldıklarını söylemişti. Ben kurtulsam, sadece ben değil bir sürü insan kurtulacaktı aslında. Sonra yine Manisa'ya gittim, artık ailenin bana ihtiyacı kalmamıştı. Herkes büyümüştü. Ben de döndüğümde dağa gitmeye karar verdim. Döndükten sonra arkadaşlarla görüştüm. Bizi götürecek arkadaş kayboldu ortadan. Tam o zaman Öcalan tutuklanmıştı. O arkadaş ortadan kaybolduğunda elimde hiçbir ilişki de kalmadı. Ve ben artık, kesinlikle onunla evlenmeyeceğim, onun karısı olmayacağım, diyordum. Yine bir bayram günü halamlar ve nişanlım falan bize gelmişti. Ben yine evlenmeyeceğimi söylemiştim.

Yapacak bir şey kalmayınca, paşa paşa evlendim—

Bir hafta boyunca hiçbir şey yemedim. Nereye gitsem peşimden birini gönderiyorlardı. Tabii o ara anneme de tahammül edemiyordum. Bir gün kaynanam hastalandı ve hastaneye götürdüler. Benle ninem tek kaldık. Ben de, fırsat bu fırsat, dedim. Evde ne kadar ilaç varsa aldım ve babamın mezarına gittim. Bir kâğıt bir kalem aldım. İradem güçlü, bu ilaçlar yetmez, dedim. Bir jilet alıp gittim, ilaçlan içtim ama hiçbir şey olmadı. Sonra bileklerimi kestim. Orda oturdum ve ölmeyi bekledim. Kan akıyordu. Kendimden geçmişim mezarın başında. Ölmek benim için onurlu olacaktı. Çünkü öbür türlüsü daha beter bir ölüm olacaktı. Babam yaşasaydı öyle olmayacaktı tabii. Rahattım ve huzurluydum. Tek kaygım ölmemekti. Baktım biri arkadan, kızım kızım, diye sesleniyor. Burada ne yapıyorsun, görmüyor musun yağmur yağıyor, dedi. Sonra uyandım, meğer yağmur yağı-yormuş. Tamam, sen git ben geliyorum, dedim. Hayır, seni almadan gitmem, dedi. Kadın beni bırakmadı.

Komşumuz olan bir arkadaşım vardı. O benim halimi görmüş, gelip beni tuttu. Öyle birbirimize bakıp sarıldık ve ağladık. Sonra kendimize gelmeye başladık, yürüdük. Elimi tutmuştu. Düşer gibi oldum. Elimdeki kanı gördü ve beni hastaneye götürmeye çalıştı. Ama ben gitmek istemedim. Büyük bir ayıp olacaktı intihar etmem. Bir eve gittik, tanımadığımız bir eve. Yaraları sardık. Beni öyle görenler

aileme haber vermiş Dedemlere gittim, ailem oraya geldi. Sonrada yapacak bir şey kalmayınca, paşa paşa evlendim. Düğün falan yapılmadı. Ben de arlık bir şey demedim. I ler şeyi kendileri beğenip alıyorlardı. Teyp çalıp oynuyorlardı. Gidip teybi kapatıp gidin evinize, dedim. Odaya geçtim. O da yanıma geldi ve beni teselli etmeye çalıştı. Zaten senden dolayı bunları yaşıyorum, sen mi beni teselli edeceksin, dedim. Bu arada yatağın fi/erine de patiska koymuşlar. Sonra halam geldi yanıma ve dedi ki, yarın herkes gelecek ve biz onu göstereceğiz, sonra millet falancanm gelini kız çıkmadı, der. Sonra neyse gelinliğimi çıkardılar ve eşofman falan giydirdiler ve o geceyi de yaladık. Resmen tecavüze uğradım. Bir nevi öyle oldu. Ondan sonrada hiç olmadı zaten. Altı ay kaldım ve hiç birlikte olmadım. İlk gece ondan korkmaya banladım zaten.

Kendi yaşadıklarını bana da yaşattılar—

O zaman anneme de, bütün kadınlara da lanet ettim. Çünkü kadınların çoğu isteksiz evlilik yapıyorlardı ve hepsi aynı şeyi yaşamalanna rağmen bana da yalattılar. Ben hepsine lanet yağdırdım. Gündüz oldu, adamdan korkuyorum. Sanıyorum yine aynı şey olacak. Allahım sen varsan bu nasıl bir ızdıraptır, dedim. Zaten artık onuda inanmamaya başladım. Benim üç gün orucum vardı, onu tutmadan intihar bile etmedim. Eğersen varsan, adalelin varsa, o güneşi tepede tutman lazım... Ertesi gün hastayım, dedim, öbür gün erken uyudum ve öylece savuşturdum. Sonra ayağın bile ayağıma değmeyecek, dedim. Benden korkuyordu, beni çok da seviyordu. Bir tatlı lafım bile onun için dünyalardı. Onun için hiçbir zaman zorlamadı. Bir gece, elini tutabilir miyim, dedi, tuttu ama sanki demirle sıkıştırıyordu. Ve ben altı ay boyunca hiç uyumadım. Aynı yatakta uyumadık, çünkü ayağının ayağıma değme tehlikesi vardı. Artık birbirimizle hiç konuşmamaya başladık. Bu sefer, o ayrı günlerde ben ayrı günlerde banyo yapınca farkına varmaya başladılar. Sonra bana iyi davranmamaya **başladılar.** Herkesle iyi geçiniyordum, iyi anlaşıyordum. Bazen **acıyordum,**eve gelse önüne yemek koyup, ilgi gösterecem, diyordum, ama eve gelince yere yapışıyordum. Sonra annem Manisa’ya geldi. Ben annemle gideceğim, sen de, ben onu istemiyorum de, dedim. Kendi aramızda anlaştık. Kendi aralarında beni Nusaybin'e götürmemek için karar almışlar. Aşağı indik ve ona dedim, bak senden hiçbir şey istemedim, bana yol paramı ver gideyim, dedim. Gitmeyeceksin, dedi. Ben de, *sen* kim oluyorsun da bırakmıyorsun, dedim, deyince de dayak yedim. Ama öyle bir dayak yedim ki yıldızlan saydım. Sonra elinden kurtuldum ve kendimi sokağa atmak istedim, ancak kapı kilitliydi. Camlan kırdım. O gece de öyle geçti. Sabah evden hiç çıkmadım. Kaynım indi, ne yapmaya çalışıyorsunuz, diye sordu. O gün de öyle geçti. Kimse benim tarafıma yanaşmıyordu. Kızlar sonra bahaneler bulup yanıma gelmeye çalıştılar. Çünkü onlardan korkuyorlardı. Akşam misafir geldi ve beni yukan çağırdılar. Annemler gidecek diye. Sonra dayım geldi ve niye yukarıya gelmediğimi sordu. Ben de yukarıya gelmiyorum, dedim. Öbür gün annem hoşçakal demeye gelmiş, bende çantamı hazırlamışım. Sonra Manisa'ya gittik ve ben orada on beş gün boyunca çalıştım. Sonra Nusaybin'e döndük. Daha sonra bir iki kez almaya geldiler, ama onlar da çok kararlı değildi. Herkes toplanıp bir şeyler diyordu. Bir tek dedem bana hakaret edildiğini söylüyordu. Beni boşadıklannı söylüyordu. Zaten resmiyette bir şey yoktu. Zaten yirmi çocuğum da olsa ona eş olmayacağımı söylemiştim.

Bütün bu olanlarda suçladığım birileri mutlaka var. Feodal sistem zaten bunda suçlu. Din bunda çok kullanıldı. Düne kadar takip ettiğim kadarıyla camide verilen vaaz bile erkekler üzerinde etkili oluyor. Sistemin Güneydoğu’yu bu kadar yoksun bırakması her şeyden, koruculuk sistemini getirmesi ve bu savaşı sürdürmesi de bundan sorumlu. İnsanlann dağa çıkması kolay bir şey değil. İnsanlar onur için gidiyor. Bu benim için onurlu bir mücadeledir. Eğer Güneydoğu hâlâ birçok acıyı yaşıyorsa, biz bu kadar acıyı yaşıyorsak, bu sistemin bize reva gördüğünden dolayıdır.

Gelin görün buradaki halimizi—

Kendime dönüp baktığım zaman, ki bütün yaşantımı anlattım, tarlada çalışan bir insan eğer kendini sorgulamışsa, bir noktaya getirmişse, Batı'daki Türk kardeşlerimiz de bunu anlamalı. Dağdakiler neden gidiyor, bunu sorgulayabilirler. Buraya gelip görebilirler. Bize sürekli, mağarada yaşayan, yamyam, herkesi öldüren insanlar gözüyle bakıyorlar. Oysa yüzde 95 ölen de öldüren de Kürt. Çok nadir Türk var. Ben gidip komşumun çocuğunu öldürmem, sistem bunu dayattığı için oluyor. Benim de en az oradaki bir genç kadar babamla yaşama hakkım var. Benim de ilk heyecanı yaşama hakkım var. Bunu görebilirlerdi. Madem burası Türkiye'nin bir bölgesidir neden bu kadar geri bırakılıyor? Eğitim ve iş olanakları neden yaratılmıyor? Biz oraya çalışmaya gittiğimizde bile bizi insan yerine koymuyorlardı. Biz Klirdüz dediğimiz zaman onlar için teröristtik. İş bittiği gün bizonlar için hiçbir şeydik. Bunun farkındaydık ama başka çaremiz yoktu. Burada fabrikamız yoktu. O kadar fedakâr davranıyorduk ki. Ama bunu gören yoktu. Ben yaşadığım bütün eziklilere rağmen onlara düşman gözüyle bakmadım. Eğer bugün burayı da Türkiye Cumlıuriye-

İiyorlarsa, neden bu kadar acıyı yaşattılar t gözüyle bakıyorlar? Neden BDP'yi teröristlerin partisi olarak görüyorlar? O Kürt halkının partisi, bizim partimiz. bizim irademizdir. Bir özür beni rahatlatmaz. Bir özür lazım ama. Yasam koşullarımın en az Batı'daki kadar sağlanması lazım. Çünkü benim de en az onlar kadar yaşamaya hakkım var. 1988’de o katliamı ben yaşadım, medya görmedi. Bugün hâlâ o katliamlar yaşanıyor köylerimizde. Birilerinin çıkıp kürsüde birkaç söz sarf etmesi beni tatmin etmiyor. Ben dilimi rahatça yaşayacağım, dilimi konuşabileceğim, beni içine sindirebilecek bir devlet istiyorum. Varlığımı kabullenecek bir devlet.

Yurttaşlık haklarımı istiyorum. Biz zaten bîr şekilde geçtik, ama çocuklarımın, torunlarımın aynı şeyleri yaşamasını istemiyorum. Barışmaya biz zaten hazırız. Affetme noktası biraz zor. însanm yaşadıklarını unutması zor oluyor. Burada kafe işlettim ve gelenler hep askerdi. Biz onlar gibi davranmıyoruz.

ti'nin bir parçası olarak gö bize? Neden sadece teröri

Bir eğitim kurumunda büro işlerine bakıyorum, annem ve kız kardeşimle yaşıyorum.

Şu an allak bullak yaşıyorum. Hayat ne kadar anlamlıdır bilmiyorum. Bunların üzerine ne söylenir bilmiyorum. Okuyanlar için hikâye gibi gelecek, ama benim hayatım budur. Böyle olmasını istemezdim ama bir yandan kendimi kazanma noktasında, farklı birey olma noktasında, sistemin özünü fark etme noktasında biraz da iyi olmuş diyorsun. Bir yandan da tabii hayatı dolu dolu yaşama anlamında keşke olmasaydı diyorsun.

Her tarafımız karakol, kışla, tabur

Ben XSzek. 1980 Çukurca doğumluyum. Seki/, kardeşiz ama bizde kızlar sayılmadıkları için, yedi kardeşiz, diyorum genelde. Bilmiyorum nedenini ama... sayılmıyorlar. Evet bir kız, yedi erkek. Ben beşinci sıradayım, Piıyanişi aşiretine bağlıyız, ama Çukurcalı Pinyanişiler. Babam o dönemde belediye işçisiydi. 1993 senesinde babam. 1994 senesinde de annem vefat etti. Ekonomik durumumuz |>ek iyi değildi. Maddi durumumuz iyi olmadığı için okula geç başladım, sekiz yaşında... Sonra abim gerillaya katılınca bırakmak zorunda kaldım okulu. Ağabeyimden dolayı ev baskınlarını çok erken yaşta gördüm. Ağabeyimden önce de oluyordu ama sonrasında iyice arttı, çok zorluk yaşadık. Her gün dayak atıyorlardı bize. Özel timlerden ilk dayak yediğimde sekiz yaşında falandım.

Ama asla unutamayacağım olayı on Uç yaşımda yaşadım. Yine bir gün özel timler evleri bastılar, her tarafı dağıttıktan sonra biz çocukları toplayıp kışlanın duvarının dibine dizdiler. Duvarın Üstünde duran askerler ve timler sırayla üzerimize -cok affedersiniz ama- çiş ettiler.

Hiçbir şey yapamıyorduk çünkü hareket ettiğimiz an kafamıza indiriyorlardı, Hemen hemen Çukurca'da herkes bıı tiir olayları yaşamıştır. Bu olaylardan sonra, bir abim daha gururuna yediremedi ve gerillaya çıkış yaptı. Huzur yoktu Çukurca'da. Baskı vardı, işkencc vardı, hakaret vardı. Mesela akşam gerillayla asker çatışmaya giriyor, sabah Çukurca'da evlere baskın yapılıyor ve millet tutuklanıyordu. Hiç alakan olmasa bile Çukurca'da yaşıyor olman evinin basılması ve işkence görmen için yeterliydi. Bu yüzden o dönem Çukurca'dan bir sürü genç gerillaya katıldı. İnsan isyan ediyordu artık, zulümden herkes gitti. Adamlar evlerinde duramıyorlardı. Gezmen de yasak, evinde durman da yasak. Çukurca'nın her metresi neredeyse yasaktı. Askeri alan olmayan yerler de yasaktı. Bağına bahçene gitmeye kalksan gözünü kırpmadan vuracaklar seni "terörist" diye. Bu yüzden bir tepki oluştu o dönem ve gerillaya en büyük katılım Çukurca'dan oldu. Çünkü ben sanmıyorum ki hiçbir yer Çukurca gibi zulüm görmüş olsun. Her gece çatışma, her gece baskın, rasgele evlerin taranması...

üç abim de gitti—

Büyük abim dağa çıktığında ben on yaşlarındaydım. İyi hatırlıyorum, Bizim burda Haskir Dağı var, arkadaşlarıyla oraya odun toplamaya gideceklerini söylediler. Odun toplamak bahane yani. Abim evli ve bir kız çocuğu babasıydı giderken. Çocuğu olmasına rağmen dayanamadı, gitti. Gidişinden beş sene sonra da şehit haberi geldi. Büyük abimden sonra ortanca abim de gitti, o da 99'daki KDP-PKK çatışmasında şehit düştü. Üçüncü abim Ayhan da gitti vc o da şehit oldu. İlk giden abim Ömer, İkincisi Mustafa ve üçüncüsü de Ayhan, hepsi de şehit oldu. Ömer abimin mezarı Kandil'de. Mustafa abimin mezarı burada Çukurca'da, Ayhan abimin mezarının yerini ise bilmiyoruz, sadece şehit olduğunu biliyoruz. Sanırım cesetleri parça parça oldu ki bulunamadı. Çünkü uçaksavarlarla bombalamış Türk askerleri onları. Ayhan abim dağa gitmeden önce cezaevindeydi. Lisede okurken

tutuklandı. Yedi sene Muş Cezaevi'nde yattı, sonra serbest kalır kalmaz, burda üç gün bile kalmadan gerillaya çıkış yaptı. Cezaevindeyken işkenceden dolayı sağ gözünü kaybetmişti. Bir ayağı da sakattı, işkencede ayağını kırmışlar ve o halde dağa gitti. Zaten görseniz, her gün ev baskım, her gün hakaret ve zulüm, 92'den 97‘ye kudur bu durum hep böyle sürdü. Siz dağdakilere yardım ediyorsunuz, diyorlardı. Nasıl yapmayalım, bizim ailemiz de vardı İçlerinde vc onlar bizim hakarete uğramamamız için bu yola girmişlerdi. İkincisi dc bu mücadele için biz her şeye varız. Ölüme de, her şeye de. Bu saatten sonra kaybedecek neyimiz kalmış ki zaten?

Askerden yeni dönmüştüm, evlere yine baskın oldu. Salih diye bir yüzbaşı vaı dı. Evleri basıp bizim yaşımızdaki çocukların tutuklanması talimatını vermişti. Birde Adnan başçavuş diye biri vaıdı. Gece kapıyı çaldılar, biz de açmadık, çünkü iki gün önce götürdükleri bir tanıdığımızı öldürüp kaybetmişlerdi. O zamanlar Çukurca çok karışıktı, kanunlar Çukurca'ya kadar gelmemişti. Özel timlere, JİTEM'e, askere hesap soran yoktu. Devlet onlardı. Rasgele evleri basıp insanları götürüyorlardı, işkence yapıp ondan sonra da öldürüyorlardı. İşte kapıyı yumrukluyorlardı, biz açmayınca kapıyı kırdılar ve beni götürdüler. İlk önce soydular, soyarken bir odaya da su dolduruyorlardı. Suyun içine de tuz attılar. Ondan sonra ayaklarıma copla vurmaya başladılar, tam kırmızı olup kan akmaya başladığında da suda yürütüyorlardı. Çıkmak yok sudan, ölsen de çıkamazsın, ondan sonra... Ya abla... kusura bakma, utanıyorum abla... Affedersin abla, cop... cop soktular makatıma, Şeyime elektrik verdiler, affedersin abla. Çok şey yaptılar. Dört gün işkencede kaldım. Işıklı Karakolu'ndaydım. Bütün İşkencelerin acısı geçti ama son gün tam çıkacağım anda bir subay ve bir de uzman çavuş kafama tahtayla vurdular, o esnada her iki gözümü de kaybettim ve gözün acısı geçmiyor. Gecenin bir yarısı beni o halde serbest bıraktılar. Kimseye haber veremiyorum, karakola gidip sabahı bekleyeyim, diyorum; diyorlar, yok şimdi gideceksin. Arkamı dönüp gitsem biliyorum vuracaklar, sonra da, bir terörist öldürüldü, diyecekler. Ağzım, burnum her tarafım kan içinde zaten. Bana ısrarla, hadi git, sen de ahilerinin yanına git. Sen Küıt değil misin, neden dağa gitmiyorsun, diye baskı yapıyorlardı. Hiçbir şey göremiyorum, nereye gideyim, diyorum. İlla gideceksin, diyorlar. Bir tanesi bana, öbür tarafa geç ve yürü, dedi. Ben biliyorum caddenin öbür tarafında bir tane askeri tepe var ve her şeyi görüyor, gördüğü her şeyi de vuruyor.

Başka çarem yok, ne yapayım mecburen yürümeye başladım. Allaha şükür eve yetiştim öldürülmeden.

Bilmiyorum ne oldu ama beni görmedi herhalde mevzidekiler. Allah beni eve getirdi. Gözümün ağrısından zaten eve nasıl geldiği-

mi bile hatırlamıyordum. Kanamamıştt gözüm ama ağrıdan ölüyor, dum nerdeyae ve aydınlığı göremiyordum. Şimdi insan can derdine dürünce demek ki allah insana direnme gücü de veriyor. Sağ gözümü ameliyat ettirdim şimdi biraz görebiliyorum, şimdi sıra sol gözümde, ama doktorlar bunun için bir şey söyleyemiyorlar. Daha belli değil ne olacağı, allaha bağlı bir şey, Ben dört sefer bu şekil alınıp türlü iş-keneeler gördüm,

At keıilks Hakkâri, dedim. Teröristsin, dedi—

Artık dayanamıyordum ve karar vermiştim, ben de gidecektim. Gittim Kandil'e. O zaman BaJıoz Erdal vardı gerilla komutanı. Onunla görüştüm, dedim ben burda kalacağım, askerliğim de gelmiş ama askerlik yapmayacağım. Bahoz Erdal bana, geri dönmen gerekiyor, sizin aileden zaten üç kişi katılmış, senin dönmen gerekiyor, dedi. Ben o kadar ısrar ettim, ama beni geri gönderdi. Zaten birkaç gün kaldığım için döndüğümde bir sorun olmadı. Döndüm ve mecburen askere gittim, Askerde çok baskı gördüm* çünkü hem üç tane gerillamız vardı, hem de Çukurcalıydım. Otomatikman "teröristsin" yani. Bir gün atış talimi yapıyorduk. Ben hedefi on ikiden vurdum. Komutan geldi, sen nerelisin, dedi. Ben de Hakkâri, dedim. Teröristsin, dedi. Söyle kaç tane askeri şehit ettin, dedi. Dedim, asker vurmuş olsaydım zaten bugün burda olmazdım. Geldi, silahın arka kısmıyla bana vurmaya başladı. Ben de elimi silaha attım, baktım boş. Yoksa vuracaktım. İnsanın zoruna gidiyor bazı şeyler. Başka bir eğitim atışında yine nokta atışı yapılacaktı. Ben bu sefer vurmadım. Komutan niye noktayı vurmadın, diye dayak atmaya başladı. Dedim, ya bu kanun nasıldır, vursam da dövüyorsunuz vurmasam da... Normalde silah vermiyorlardı bana. Sadece atış alanında verdiler bana silahı. Başka hiçbir zaman vermediler. Evet santrım güvenmiyorlardı.

Rüyamda kendimi bir uçurumdan aşağı bırakıyorum-

Askere karşı hiçbir zaman Öfkem, nefretim olmadı. Sonuçta onlarda **mecburlar. Fakir fukaranın çocukları. Günlerini tamamlayıp dönmekten başka bir dertleri yok. Genelde zaten hep buralılar** askerler. **Ya Bitlis, ya Van, ya Muş. Zaten Kürt çocuklarını Doğu'ya** veriyorlar

daha çok. O yüzden askere lafım yok, ama özel harekât ve polisler *içm* aynı şeyi söyleyemem. O kadar nefret ediyorum ki özel harekât-çılardan, Çok çektirdiler bize. Onlann insan olduğuna inanmıyorum.

Benim Türklere -ya da şöyle söyleyeyim- Batı'dakilere karşı bir öfkem yok- ama tepkim var. Burada bize bu kadar zulüm yapılırken, Bati dakiler bize hep "terörist" dediler. Bu savaş Kürtler yüzünden devam etmiyor. Zenginlerin yüzünden, devletin içinde savaş isteyenler yüzünden devam ediyor. Savaşın üstünden zengin olan adamın ogiu gelip burda ölmüyor, fakirin çocuğu ölüyor. Ama Batı'dakiler bunların hesabını sormuyor. Bu yüzden tepkim oluyor bazen.

Bana yapılanları ne unuturum ne de affederim. Bana işkence yapan adamı nasıl affedebilirim ki? Hâlâ rüyalarımda işkence günlerimi, çal ışmalan görüyorum. Daha iki gün önce rüyamda, işkence görmemek için kendimi bir uçurumdan aşağı bıraktığımı gördüm. Unutamıyorum ki affedeyim.

Bir gön mutlaka barış gelecek—

Barış demek, artık Ölüm, savaş, silah, işkence olmayacak demektir. Bu kadar insan ölüyor, hepsi gencecik. Bu kadar kaybettik artık yeter, Bir halkın kendi dilini, kendi kimliğini, kendi kültürünü kullanmak istemesinin bedeli neden bu kadar ağır ödetildi ki? Çukurca'da halktan çok asker var. Her tarafımız karakol, kışla, tabur... Düşünün seçimlerde nerdeyse yarı yanyaydı oy kullananlar. 1455 oy halkın, 1011 oy devletin (asker, polis, özel harekât) çıktı. Bu halka yazıktır. Benim tek isteğim, herkesin barış için bir şeyler yapması. Evet, çok hakaret gördük, çok işkence gördük ama artık yeter. Bir gün mutlaka bu ülkeye barış gelecek buna inanıyorum. .

9o'lı yıllar benim için kâbus yıllarıydı

Ben B^zvan. [980 Çukurca doğumluyum. Beş kardeşiz. En büyükleri benim. Benden küçük dört kız kardeşim var. Babam mâliyede memurdu. Lise mezunuydu, Mersin'de okumuştu. Mersin de okumasının nedeni oradaki okulu kazanmış olmasıydı. Pinyanişi aşiretindeniz. Yoğun bir aşiretçilik kalmadj artık, sadece bilinirlik açısından sorulduğunda söyleriz. Babamın memur olmasından dolayı ekonomik olarak çok zor şanlarda yaşamadık. İlkokul ve ortaokulu Çukurca'da okudum. Babamın memur olmasına rağmen ilkokula başlarken Türkçe bilmiyordum, çünkü evde, sokakta her yerde Kürtçe konuşuyorduk. Kürt çocuklarının geneli Türkçeyi okulda öğrenir zaten. Öğretmenlerin çoğu buralı olduğu için pek şiddet görmedim. Yan Kürtçe yan Türkçe idare ediyorduk. İlk duyduğumda Türkçeyi, şaşırmıştım; merak da etmiştim açıkçası ve özenmiştim de. Bakıyorsun televizyonda Türkçe, öğretmenler Türkçe konuşuyor, sen de isler istemez özeniyorsun. Çünkü bakıyorsun Türkçe bilenler daha üstün tutuluyor. Öğretmen sana bir şey soruyor cevap veremiyorsun.

öğretmen bu dunıma sinirleniyor. Kendi kendine diyorsun ki. Kiin^ sorunlu bir dil ama Türkçe değil ve ben Türkçe imrenmek zorundayım. Türkçeye dördüncü sınıfta ancak hakini olabildim. Öğretmenler tanıdık olduğu için sıkılmadan ilkokulu bitirdim.

İnşallah bu gece askerler gelir, seni tutuklar—

Ben altı yaşındayken babam gerillaya gitmek zorunda kalmış. 0 dönemler PKK yeni yeni bilinmeye başlamıştı, ama Çukurca'da falan daha çok KDP'nin yapılanması vardı. Babam peşmergelerle çalışıyormuş. tabii bunları duyduğum kadarıyla söylüyorum. Yoksa babamı çok tanıma fırsatım olmadı. PKK ile de yeni yeni tanışmış.

Götürüldüğü geceyi çok iyi hatırlıyorum, hâlâ gözlerimin önünde çünkü. Komşumuza Diyarbakır'dan misafir gelmişti. Tam hatırla* mıyorum. ama onlann evi mi müsait değildi neydi, geceyarısı kapıyı çaldılar, misafirleri bizim eve getirdiler. Babam da kabul elti. Ben de babamdan tokat yemiştim o gece. Sanırım birine kiifiir etmiştim, babam da duymuştu, o yüzden bana kızıp tokat atmıştı. Ben de ağlayarak babama, inşallah bu gece askerler gelir, seni tutuklar, demiştim. Öncesinde şahit olduğum bir olay oldu mu hatırlamıyorum, ama askerlerin insanları **götürdüklerini** duvuvorduk sokaktan. Tanı misafir-

W V rt'

leri yutaklarına yerleştirdi babam, bir baktık kapı çalıyor. Çalma da çalma değil, sanki kıracaklar. Herkes fırladı. Zaten iki odamız vardı. Kapıyı açtık, askerler içeri girdi, arama yaptılar, evin altını iistünc getirdiler. Evin etrafı da sarılmıştı. Babamı ve misafirleri alıp götürdüler. Ben de camdan bakıyordum babamı götürüşlerine. Babamı kelepçelemişlerdi. Ben ağlamaya başladım, sanki benim yii/ünulen götürülmüş gibi. Beddua etmiştim ya suçluluk duygusu vardı. Hâlâ da içimde kalmıştır o duygu, ben yapmışım gibi...

Ondan sonra göremedim babamı, gidiş o gidiş. Birkaç gün karakolda tutmuşlar, işkence yapılmış. Annem gidip görmüştü. Annemin anlattıklarına göre çok fena işkence yapmışlar. Naylon yakıp üstünde eritmişler, göğsüne

ütü basmışlar. Burdaki karakoldan alıp Diyarbakır'a götürmüşler daha sonra. Çünkii suçlamaları kabul etmemiş. Ama Diyarbakır'da işkencelere dayanamamış, tamam, demiş, istediğiniz her yeri size göstericem. Babamdan istedikleri PKK’nin silahlarının yerlerini göstermesi, yapılanmasını falan anlatması. Öyle bir

$ey yoktu. ama babam kabul etmiş, çünkü kafasında planlamış nasıl kaçacağını. Çukurca'ya getiriyorlar tekrar babamı, yerleri göstersin diye, Babamla birlikte nerdeyse bin asker HaskirDağı'na çıkıyor. Bahttın orayı ve çevresini iyi bildiği için özellikle orayı söylüyor ki planını devreye koydun. Haskir'e *çıktıkları* an babam kendini *uçurum-* <Um ayağı bırakıyor. Yükseklik yüz elli metre falan var sanırım. Kaçmak İvin değil, ölümüne atlamış anlayacağınız. Ama allah işte, almayınca almıyor, Babam hafif yaralı şekilde kurtulmuş. Aşağıda Narlı Köyü var, oraya varıyor, tabii askerler arkasında. Ama sadece birkaç tısker. çünkü diğerleri inemiyor dağdan. Her taraf kayalık, dağlık, ucelc hareket etsen canından olacaksın. Yani orayı iyi bilmeyen insan kolıiy kolay geçemez. Babam hepsini oraya toplayarak stratejik davranıyor, /.aman kazanıyor. Bir köye sığınmış, ortalık biraz sakinleştikten sonra da Kuzey Irak'a geçmiş, ordan da dağa çıkmış zaten.

Babam ellerinden kaçtığı zaman devlet bizi perişan etti. Siz biliyorsunuz nerde olduğunu, haber edin gelsin, teslim olsun, demişler. Bizim haberimiz yok, ama kime anlatacaksın ki derdini? Devlet, annemleri koz olsun dîye gözaltına aldı. Annem, amcamlar, babaannem, dedem. Bir hafta boyunca işkence uygulamışlar bizimkilere. Annem gözaltındayken geçici felç geçirdi ve bir yıl falan felçli kaldı. Bir hafta boyunca beklediler babamı, belki gelir teslim olur diye. Babam gitmiş daha gelir mi? Amcamlar özellikle çok sıkıntısını çektiler. Amcama gözaltındayken öyle işkence yapmışlar ki amcam kendinden geçiyor ve uzun süre kendine gelemiyor. Onlarda amcamı öl~ dÜ sanıp çöpe atmışlar. Biz de çok yoğun sıkıntı yaşadık. Rahat dola-pmıyorduk, sürekli soruşturma, saatlerce bekletme falan...

Bıkayım babanı tanıyor musun -

Babam Kuzey Irak'a geçtikten sonra hemen çıkmıyor dağa. Peşmergenin içinde kalıyor bir süre, ondan sonra saflara katılıyor. Babam kaçmaaaydı eğer, kesinlikle öldürülecekti. Bunu herkes biliyor ve |öy lüyor. Onu hayatta sağ bırakmazlardı çünkü. Babam 90larda beni JÖrmek istediğini söylüyor ve haber gönderiyor. Sedat diye bir arabam var, o beni götürdü kampa. Zegun Kampı. Sedat amcam da sürgünde zaten ŞU an, Babamı hiç hatırlamıyordum, bir sürü adam vardı, kalabalıktı yani. Babama gittiğimi biliyordum ve kimseye söyleme-

mem gerektiğini de biliyordum, sadece bahamı hımrUunıyor(l$_{nın}$ Gerillanın içine gittiğimi ya da babamın geri İla okluğunu rakın yordum. Onun farkında bile değildim. Ama dikkatimi ilk çckeıı bir sürü silahlı adamın olması oldu. Şaşırdım, hani çocuğum ya, korktum açıkçası. Zaten askeri, askerleri yeterince silahlı görüyuru/.. Bu, raya da geldim yine silahlı... Amcam bana, bakayım babanı iamyo$_{r}$ musun, dedi. Otuza yakın adam ve hemen hemen hepsi de sakallı, Önce bakındım, sonra hiç tereddütsüz gittim babanım kucağına olurdum. Herkes şaşırdı, kimse beklemiyordu bunu... Sakallı, iizeriıidc gerilla kıyafeti (*şal ıı şapik)* ve altı yaşımdan beri de görmemişim. Babam da şaşırdı. Beni öpmeye başladı. Bir saat falan kaldık, sonra dönüş zamanı. Babam da bizimle bayağı yürüdü, hatta nerdeyse sınıra kadar geldi. Sonra döndü.

Babamdan sonra havatımız eskisi sibi olmadı. Devlet çok yogim

v w- ' » ^

baskılar uyguladı. Aileyi bezdirme noktasına getirmişi i. Amcalarını sürekli gözaltındaydı. Sürekli işkence, sürekli dayak... Amcalarını baktılar ki bu böyle gitmiyor, onlar da PKK saflarına katıldılar. İki amcam da öyle gitti. Bir amcam da Mahmur’a kaçmak zorunda kaldı, yoğun baskı ve işkencelerden dolayı.

En son gördüğü işkencede kafası resmen yarılmıştı, enseden alnına kadar. Gördüm ben o halini. Zaten onu ölü diye çöpe almışlardı. Ben artık burada duramam, dedi ve eşini, çocuklarını alıp bir gece Mahmur'a kaçtı. Dönemiyorlar daha doğrusu. Koşullar hâlâ aynı olduğu için dönemezler.

Yani aslında burda birçok insan isyan ederek kendini dağa vurdu. Ben bile on iki yaşımda gitmek istedim, kabul etmediler beni. Çünkü çocuk da olsan görüyorsun, gözünün öniinde oluyor her şey. Çok bilinçli bir gidiş değildi benimki. Çocuklum ve içim kin doluydu. Tamamen şu mantık: gideyim bir asker öldüreyim, beni babasız bıraktılar, ben de onları Öldürecem mantığı yani. Çocuk aklı işte. O dönem Çukıırca'daki yoğun baskılardan kaynaklı çok ciddi katılımlar oldu partiye. Babam ve amcalarım orda diye kabul etmediler beni. Yani zaten sizin evden çok bedel var, senin dönüp ailene bakman gerekiyor diye reddettiler beni. Bu davranışları beıuie müthiş bir sempati yarattı, çünkü onlar hakkında söylenen şey $uv* du: Evde erkek bırakmıyorlar, herkesi zorla alıp götürüyorlar. Söylenenlerin tam tersi çıktığında doğal olarak hayranlık duyuyorsun.

Ben döndükten kısa bir süre sonra babamın vefat haberi geldi.

1993 yılında. Çatışmada değil, söylenenlere göre PKK'ye sızdırılmış ajanlardan biri tarafından öldürülmüş. İsmini de söylediler, ama şu an hatırlayamıyorum. Olay şöyle gelişiyor: Babam ve onunla birlikte devletin elinden kaçan üç arkadaşı banyo yaparken öldürülüyorlar, silahsızken yani. Sanırım devlet gururuna yediremedi babanım onları dağda sıkıştırıp ellerinden kaçmasını, bir de babanım partiye katkısı fazlaydı. Babanım bir tabur askeri sıkıştırıp kaçması devlet için bir lekeydi sonuçta. İki amcanı hâlâ gerilla ve yaşıyorlar. Babamın mezarını ziyaret etme şansım olmadı, çiinkii tam olarak nerde mezarı bilmiyorum. Irak taraflarında bir yerde sanırım. Şimdi şöyîe bir durum var: ben pek varlığını hissetmediğim için ve ölümlere tanık olduğum için babanım vefat haberini de normal karşıladım, ya ölmemişse, ya bir gün çıkar gelirse diye hiç düşünmedim, hayal de kurmadım. Babamın vefat haberinden önce dayımın kızı evde öldürüldü, komşumuzun çocuğu öldürüldü, evler her gece rasgele tarandı... Bu yüzden her şeye hazırlıklısın artık. Babam gittiğinde kız kardeşim iki yaşındaydı, o hiç görmedi mesela babamı. Ben en azından gördüm ve hatırlıyorum.

Rasgele evlere havan topu atılırdı —

90Tı yıllar benim için kâbus yıllarıydı. Çukurca'da saat 17:00 dedin mi herkes içerde olmak zorundaydı. Yaz veya kış hiç önemli değil, o saatte evde değilsen ya gözaltındasın ya da ölüsün. Her an çatışma olma ihtimali çok yüksekti ve zaten hemen hemen her gün de oluyordu. İnanın çatışma

olmadığı gün kötü oluyorduk, başka bir şey mi oldu diye merak ediyorduk. Çünkü alışmışız her gün silah, havan, roket sesine. Zaten çatışmanın saati belliydi, saat 21:00 dedin mi başlardı ve sabaha doğru kesilirdi. Çatışma da değildi aslında, tek taraflı, rasgele halkı tarama diyelim. Kesinlikle tek taraflı olurdu genelde ve evler hedef alınırdı. Rasgele evlere havan topu atılırdı. Bu yüzden dayımın kızını kaybettik, evlerin rasgele tarandığı bir gece... Çok insan bu şekil öldürüldü, çatışma var diyerek halk hedef alındı. Genelde kalenin ordan ateş açılıyordu. Dayımın kızından hemen sonra, bizim komşunun oğlu Osman vardı, benim çok yakın arkadaşımdı, o da öyle evinin önünde oynarken tarandı. On üç yaşındaydı... Sınıf arkadaşımdı aynı zamanda. Bütün bu olayların içinde yaşayınca insan

biraz katılaşıyor, ağlayamıyorsun, rutinleşiyor senin için. Ölümler, çatışmalar, bombalar... Alışıyorsun, babanın Ölüm haberini bile normal karşılıyorsun artık. İlk defa kan olarak Osman'ın kanını gördüm. Daha önce hiç kan görmemiştim. Babası Osman'a sarılmış bizim eve getirmişti. Her tarafı kandı Osman'ın. Babası bağırıyor, feryat ediyordu ve Osman cansız bir şekilde babasının kollarındaydı. Hiç unutamıyorum o ânı. Kendi kendine, çocuk halinle, bunlar Osman'ı bile öldürdüyse kesin beni de öldürecekler, biraz büyüyeyim kendimi kurtarayım, başka kurtuluşum yok, diyorsun. O mantık herkeste oluşmaya başladı o dönem.. Öç almak istiyorsun, çünkü her gün haksız yere arkadaşların, tanıdıkların öldürülüyor. Dayımın kızı ve Osman'ın öldürülmesinden sonra, benden üç dört yaş büyük yüz elliye yakın genç gitti dağa. Yapacak başka bir şey ellerinde yoktu ki.

Van: ilk kez çatışma yok, rahat uyuyorum —

İşte böyle çatışmalarla, baskınlarla derken ortaokulu bitirdim. Ben okumayı çok da istemiyordum, ama amcamlar lise için beni Van'a gönderdiler. Aslında okumak istemememin nedeni ailemden uzak kalmamaktı, sonuçta onlar bana emanetti artık ve ben onları yalnız bırakmamalıydım. Zaten ortaokuldayken üniversite bilinci falan da aşılanmamıştı. Zar zor Türkçeyi öğrenmiştik. Biz okulu sadece ilk-orta-liseden ibaret sanıyorduk. Öğretmenler sağolsunlar hiç bahsetmemişlerdi. Çok tuhaftı yani, matematik dersine beden eğitimi öğretmeni, fen bilgisine bilmem kim giriyordu. Gelen öğretmenlerde asker öğretmenlerdi, yani ne kadar verimli olabileceklerini

tahmin edebilirsiniz. Van'a gittim liseye. Lise birdeyken amcam annemle evlenmiş, benim haberim yoktu. Sanırım sahip çıkmak için. Bana sorsalardı istemezdim, sonuçta babamın emaneti gibiydi, ama şunu söylemeliyim, babam bile olsa amcam kadar iyi davranamazdı bize sanırım. Babama duyduklan saygıyı, sevgiyi bize yansıttılar. Babamın eksikliğini hiçbir zaman hissettirmediler. Anneme de bir tepkim doğmadı hiçbir zaman, çünkü çok çekti kadın. Evlendiği amcam da o yıl sürgün oldu Gümüşhane'ye. Postanede çalışıyordu. Emin değili»[11] ama örgüte yardım ediyormuş diye sürgün yedi. Önce Gümüşhane'ye ordan Giresun'a, oradan da Bulancak'a. Diğer amcam da Milli Eği-tim'de çalışıyordu, o da Aksaray'a sürgün edildi. Yani rahat yoktu kim*

seye. Annemle kardeşlerim, amcamla Gümüşhane'ye gitti. Amca diyoruz biz ona$_t$ baba demiyoruz, ondan hiç kardeşim yok benim. Baba gibi amca işte...

Ben Van'da okumak için kaldım. Çukurca'dan ilk defa çıkmışım, ortam çok değişik. Akşam yatıyorsun çatışma yok, insan ister istemez tuhaf oluyor. En önemlisi rahat uyuyorsun. Mesela Çukurca'day-ken çatışma çıkınca, annem kurşun geçmesin diye üzerimize o kadar çok eşya atıyordu ki, anne asker bizi öldürmese de sen bizi öldüreceksin bu gidişle, diyordum. Annem fedakârdır. Çoğu kez kendini siper etmiştir bize bir şey olmasın diye. İşte Van beni bu nedenle çok şaşırttı. Gece on bir, on ikilere kadar dışarda gezebiliyorsun, kimse müdahale etmiyor ve bu bana inanılmaz ilginç geliyordu. Tabii ben uzun bi süre Çukurca'daki alışkanlıktan olsa gerek saat on yedi dedin mi eve kapandım. Halamlarda kalıyordum zaten. İlk sene beş zayıf götürdüm. Eve gidemiyorum, korkuyorum. Aslında korku değiJ de, utanma diyelim. Ama normaldi şimdi hiç görmediğim dersler. Doğru düzgün ne ders görmüşsün ne öğretmen, temel sıfır yani. Çok zorlandım lisede. Lise ikide biraz toparlanmaya başladım. Lise üçte üniversiteden bahsedilmeye başladı. Kendi kendime diyorum, yahu okul sadece liseye kadar değil miydi? Üniversite olayı bana ters geliyordu. Çünkü ben bir an önce liseyi bitirip gitme derdindeydim. Bakın büyüdüm, okulu da bitirdim, beni artık kabul edin, diyecem diye liseyi okuyorum. Dağa gitmeyi koymuşum kafama yani. Lise bitince ailem fark etti bendeki gitme isteğini. Beni Giresun'a götürdüler.

Medya bütün Kürtteri "terörist" gösteriyor—

Giresun'dan nasıl nefret ediyorum anlatamam. Hep zıt görüşlü insanlar, Kürtler yok denecek kadar az. Duramıyorum Giresun'da anlayacağınız. Ama annemler bırakmıyorlar döneyim. Dershaneye yazdırdılar beni. Dershanede çok sıktılar beni. Çünkü Diyarbakırlı değil, Vanlı değil, direkt Çukurcalısın, düşün yani. Hakkâri, Çukurca... Çukurca dedin mi halk da "terörist" onlann gözünde. Şimdi onlar buranın yapısmı farklı biliyorlar. Çünkü medya burada sürekli çatışma-lann olduğuna, insanların öldürüldüğüne, herkesin terörist olduğuna yönelik haberler yapıyor. Devletin yaptıkları bile PKK'ye mal ediliyor. Çoban öldürülmüş, ertesi gün haberlerde bir terörist ölü ele ge-**girildi** deniyor. Askeriye evJeri rasgeie tarıyor, ertesi gün haberlerde teröristler köy bastı, şu kadar insanı öldürdü, deniyor. Madem teröristler ilçeyi ya da köyü basıyorlar neden devlet kurumianndan birine bile zarar vermiyorlar? Medya bütün Kürtleri terörist olarak gösteriyor. Mesela dershanede bir gün biri Kürtlere küfür etti, ben de tepki verdim, bir baktım bütün dershane üzerime yürüdü. Beni müdürün odasına kilitlediler, düşünün linç edilmemem için. Tek Kiirt' iiın dershanede ve Çukurcalıyım üstüne. Oranın solcuları vardı tabii, ama iş Kiirt meselesi olunca hepsi direkt MHP kişiliğine bürünüyordu. Yani milliyetçi solcuydular. Müdür, ne oldu, diye sordu. Ben de, Kiirtlere küfrettiler, dedim. Ne küfrü ettiler... Küfür değil o, dedi. Ben de kalktım Türklere aynı kiifrü ettim. Baktım sinirlendi, sen ne yapıyorsun, niye küfrediyorsun, dedi. Bak müdür bey, sen de kızıyorsun. Sen nasıl Türklere küfredilince sinirleniyorsan ben de aynı şekilde Kürtlere, dedim.

Zamanla arkadaş çevrem oldu ve hepsi de Türktü. Birbirimizi tanımaya, anlamaya başlayınca sorunlar tek tek kalkıyordu ortadan, Ama şunu da söyleyeyim, bir ülkücüyle asla oturup konuşmadım. Şimdi bir düşmanlık durumu var, ben onları düşmanım gibi görüyordum, sonuçta bunlar benim ailemi parçalamışlar. Bakın Türkler için demiyorum, ülkücüler ve faşistler için söylüyorum. Çukurca'da görev yapan özel harekâtçıların, askerlerin hepsi ülkücüydü sonuçta vc bu yüzden benim için düşmandılar. Normal halka her şeyi anlatabilirsin ve bir yerde seni dinlerler de, ama ülkücüye hiçbir şey anlatamazsın. Kafatasçıydılar, ırkçıydılar, çok belli ezberleri vardı. Şimdi o ezberleri bozmak için çok uğraşmak lazım. Çünkü onlar belli bir hedefe yönelmişler; Türkün Türkten başka dostu yok mantıkları had

safhada. Bir de şu var. Diyelim kİ oturup konuştuk, en fazla bir iki saat konuşuruz, ortam yok sonuçta. Adam benimle iki saat geçiriyor, diğer katan zamanını ülkü ocağında... O ocakların içinde büyüyorlar ve belli tabuları oluyor. Yıkmak da çok zor bu yüzden. Gelip görseler aslında birçok şey değişebilir. Dershanede bir tane reis vardı. Beni kıstırıp dövdürmek için uğraşıyordu. Edindiğim arkadaş çevresi buna yol vermedi. Bir olay vardı. Gerilla bir helikopter **düşürmüştü,** MEDTV'de göstermişlerdi. Herkes izlemişti zaten. Sabah gittim dershaneye, herkes küfür etmeye başladı bana. Ben hiç sesimi çıkarmadım, korktum açıkçası. Tesadüf o yıl sınava girip Van'ı kazandım.

90'U YU.LAK HİÎNİM İÇİN KÂIIUS YILLARIYDI |

Okula gittiğim ilk gün haktim Giresun'da beni linç cıırıcyc kalkışanların, küfredenlerin çoğu Van'ı kazanmış. Benim lam yanıma... Van'da ciddi bir çevreni ile varılı, ama bi/, onların bize davrandığı bi davranmadık, yakışmazdı. Onlar da bunu gördüler ve çok değilerek döndüler zaten.

Polisin, askerin halka burada nasıl, Batı'da nasıl davrandığını görüyorsun. Polis, Giresun'da hayatta bir adamı ya da bir çocuğu durup dururken dövenıez. Dövse halk onu linç eder ki şahit de oldum. Mesela bir ara polis dövdüler Giresun'da, ben .şok oldum. Hiç görmedim ya polisin dövüldüğünü. Lahmacuncuya, şişko, demiş. Lahmacuncu nerdeyse linç edecekti onu, halk da öyle. Pataklayıp hastaneye gönderdiler, O kadar şaşırdım ki dayanamayıp gidip sordum lahmacun-euya. Dedim, ahi sen delirdin mi? Nasıl polis döversin? Şimdi karakol buraya yığılır... Hiçbir şey olmadı inanın. Burada olsa öyle bir olay, değil döven kişiyi, sülalesini alıp götürürler, lürHi cezalar verirler. Polis, asker burada allalı olmuş resmen. Halkın halkla sorunu yok. Sadece halkı yanlış bilinçlendirme var. Yani diyeceğim şu ki; oradan bakmakla burada yaşamak arasında çok fark var.

Tırnak hep biz oluyoruz, kesilip atılıyoruz—

Van, Giresun'dan sonra benim için rahat ettiğim yer oldu. Yine yüzlerine, konuşmalarına aşina olduğum insanlarlaydım. Mücadelemi sürdürebiiiy ordum. Babama ve mücadelesine layık olayım mantığı vardı bende. Canım vermişse mücadelesi için, onu da, mücadelesini de sahiplenmek benim borcumdur. Bırakıp gitti diye asla bir tepkim oluşmadı ona karşı, aksine

hayranlık vardı. Keşke babanı burda olsaydı da sarılsaydım demedim hiç. Basit bir olay için canını vermedi, bir halk için mücadele etti ve Öldü. Onların sayesinde biz bugünlere geldik. En azından rahatlıkla artık Kürtçe konuşabiliyoruz. Televizyon açtırdık. Her ne kadar devlet yapılanması da olsa bu bir kaza-nımdır ve onların verdiği mücadele sonucunda kazanılmış bir haktır. Binlerine göre terörist olabilir, ama benim için gurur duyulacak bir babadır.

Üniversiteyi bitirdikten sonra tekrar Çukurca'ya geldim. Batı'ya gitmek gibi bir isteğim hiç olmadı. Boştayım şu an. İki üç sene üst Üste vekil öğretmenliğe başvurdum. Ailemden dolayı olsa gerek, al-iniyorlar, Arkadaşlarımla kurduğumuz bir nıiizik grubumuz var. Civar il vc ilçelerde düğün ya da herhangi bir etkinlik olduğundu gidiyoruz., o şekilde bir şeyler kazanmaya çalışıyoruz. İki kardeşim üniversitede okuyor, az da olsa onlara yardımcı olmak istiyorum. Sonuçta onlar bana emanetler ve emanete iyi bakmak gerekir.

Sonuçta çok çok ağır bedeller verildi. Kiirtlcr çok aşağılandı ve yok sayıldı, İnsan durup dururken bir maraz çıkarmaz. Babamı o koşullara ilen nedenleri iyi okumak gerekiyor. Ya da ne bileyim dayımın kı/ının öldürülmesinden sonra gruplar halinde çıkışların nedenlerini iyi sorgulamak gerekiyor. İnsanların birbirini yaftalamasından daha kolay hiçbir şey yok. Onlar terörist, deyip sorunun üzeri örtiile-me/, ki! Tamam terörist, ama neden terörist, sorgulamak lazım.Türk-1er, Kürtler için et ve tırnak gibiyiz, diyor ama nedense hep tırnak biz oluyoruz, ve kesilip atılıyoruz. Şimdi şöyle: Benim Türk halkıyla hiçbir sorunum yok. Onlara karşı ne bir öfkem ne de nefretim var. Ama devleti, zihniyetini, uygulayıcılarım affetmeyeceğim. Türk gençlerinden talep ve beklentim de şöyle, bence el ele verip uygun temelde ve zeminde buluşmalı, halklarımız için yararlı olabilecek çalışmaların içinde yer almalı ve yararlı çalışmalar yürütmeliyiz. Türkiye'de yaşayan bütün halkların eşitliği için mücadele etmeliyiz. Derler ya, mücadelelerde gençler motor güçtür, yani gençler isterlerse başarırlar diye. Katılıyorum ben de... Sonuçta kemikleşmiş ezberler bizi bu sürece getirdi. Her iki taraftım da çok kayıp verildi, ama artık biz gençlerin buluşması, eşit olduğumuz duygusunun aşılanması lazım; bu temelde mücadele vermek en ıiygun mücadele biçimidir.

t

Başbakan olabiliyorum, her şey olabiliyorum ama Kürt olamıyorum

Adım Wanbetan. 1977 Erciş doğumluyum. Ailenin bcşinci çocuğuyum. Babam iki evliydi. Ben ilk annedenim. Dört kız, sekiz erkek. Toplam on iki kardeştik. Aslında on üç kardeştik. İkisini kaybettiğimiz için unuttum. İnsan kayıpları çok yaşayınca hangisini ne zaman kaybettiğini unutuyorsun. Aslında unutmak istiyorsun. Artık onları yaşamak istemiyorsun. Onlar geride kaldı. Bir kitap ve sayfaları kapatıyorsun artık. Geriye bakmayarak kardeşlerini kapatıyorsun. Kapatmasan affedemiyorsun. Her bir parçan kendinle beraber gidiyor. Kardeşlerim doğumlarda değil daha sonraki dönemlerde öldü. Babamın ekonomik imkânları vardı. O dönem feodal değerler buna izin veriyordu. Annem hayatını kaybetmemişti. Annem ve babam amca çocukları. Üstelik babam aşk evliliği yapmıştı kendince. Birkaç yıl geçtikten sonra ikinci evliliği yapıyor. Amcamın önerisiyle yapılmış bir evlilik olmuş. Defalarca kez babam pişmanlık duysa da annem, bir eve bakire gelen geri gitmez, diye

ısrarla sahip çıkmış. İlk başta kabul etmedi ama gelince, bakire olduğu için onu kirletme hakkını vermemiş babama. O yiizden bu evlilik devam etmiş. Ben yedi yaşına kadar beraber yaşadığımızı şöyle böyle hatırlıyorum.

Bir tomar kâğıt ve bir koli kalem bırakmış çeyizine—

Sonradan evlerimiz ayrıldı. Diğer anneden üç kardeşim vardı. Biz babamın ikinci eşini kabullenmiştik. Hâlâ abla deriz. Evin büyük, genç kızı gibi kabul etmiştik onu. Annem medrese eğitimi görmüştü. Şu atı bildiğimiz Kuran kursu falan değildi. Dedem babama başlık parası olarak her gün anneme bir gazete getirme koşulunu koymuş ve bir tomar kâğıt ve bir koli kömürden yapılmış kalem bırakmış çeyizine.

Dedem o dönem köyiin ileri gelenlerindendi. Büyük dedem genelde devletle ortak çalışan milis olduğu için pek kendisini bu konuda geliştirmemiş, ama küçük kardeşi, yani annemin babası o dönem halk hareketiyle hareket etmiş. Hatta idam kararlan falan çıkmış. Büyük dedemin milis olması onu kurtarmış. Yani devletle ortak çalışması diğer dedelerimi ve çevrede bulunan diğer köy halkını ölümden kurtarmış isyanlar döneminde. O bölgede bulunan birçok kişinin şu an yaşaması, soylarının devam etmesi bir nebze de buradan kaynaklı. Her aile büyük dedeme bir kızını verirmiş, akraba olursak bu isyan döneminde öldürülmekten kurtuluruz diye. Büyük dedemin dokuz eşi var. Çünkü her aile, her aşiretten bir kız verilmiş akrabamızdır diye. Birçok aşiret bu durumdan dolayı zarar görmemiş.

Bize Surî diyorlar. Aslında Celaliyiz ama. Ailemiz çok büyük olduğu için, dedelerimizin de maddi imkânları biraz fazla olduğu için aile olarak anılmış. Yani dedemin ismiyle anıldık. Aşiret olarak anılmadık. Şu anda 9.000 kişilik aynı soyismini taşıyan bir aileyiz. Hâlâ bir aradayız. Ama bizim aşiret dokumuz yok. Herkes bireysel. Bunlar hem merkezde hem köylerde oturuyorlarmış. Sadece bir köyleri yokmuş. Birçok köyleri varmış. Dedem devletle ortak çalıştığı için kendisine şehrin bir bölümü, yani şehrin ortasından Zilan Dağlan’na kadar dedeme verilmiş. Diğer ortasından Van Gölü'ne kadar da bütün bölüm diğer amca çocuğuna verilmiş. Yani ikiye bölünmüş. Sonradan buraları sattılar. Halk yer sahibi oldu. Ayırdılar, verdiler, kulla'

tınmadılar, çocuklun yctişliremcdiler. Doğal olarak arazi yavaş yavaş halka tcık edildi. Şu an sadece bir köydeler. Kırk yaş civarında olunlar okudukları için başka yerlerde yaşıyorlar. Çok az bir kesim, birkaç evimi/, var köyde. Onlar orada yaşıyorlar.

Dahiim belediyede tneuıurdu, babasının yapısmdaydı. Bir sürü arazi l'alnn var diye eğitimin çok da Önemli olmadığını düşünüyordu. Çünkü ara/ İlerden, oradan buradan para geliyordu. Ama annem için durum farklıydı. Annem eğitime önem veriyordu. Diğer hanım da çok önemsemediği için çocukları liseyi zar zor bitirdiler. Ama annem çok önemsediği için her gün babamla bu konuda tartışırlardı.

"Denizi gezmek" anlamında düşünmüş memur babam —

İlkokula Erciş'te başladım. Ortaokul, lise, sonra Yüzüncü Yıl'da okudum. İlkokulum şehir merkezindeydi. Babam memur olduğu için hep Türkçe konuşulurdu. Ben Kürtçe bi Imiyordum. Çünkü biz köyle bağlantılı değildik. Annem çok iyi Türkçe bilir. Arapça, Farsça, Kürtçe bilir. Okuryazardı. Bu dillerin okuryazarıdır da. Sürekli evde Türkçe konuşulduğu için biz Kürtçe bilmiyorduk. Hatla aynanın karşısına çıkıp *ez Kırmanç ninim*, ben Kırmanç değilim, derdim. Tabii ilerki dönemlerde babaannemin hastalanıp bize yerleşmesinden sonra Kiirt-çeyi artık tam çözdük. Ben Kürt değildim. Çünkü babama göre biz Konya'dan gelmiştik. Bir de Erciş'te hemen hemen herkes Şafii'dir. Hanefi yoktur. Sadece iki aile, dedemin amcasının oğlu ve bizler Hanefi'yiz. Büyük ihtimalle Hanefilik aslında şehir merkezlerinde yaşayan insanların mezhebiymiş. Dağlık bölgelerdekiler Şafii imiş. Bunu da babam Türklüğe bağladı. Biz Kürt değiliz derdi. 12 Eylül süreçlerinin de etkileri vardı. Çocukluğumdan hatırlıyorum evde büyük kavgalar olurdu bu yüzden. Hatta Deniz Gezmişler döneminde annem ablama hamileymiş. Her gece kalkar radyoyu dinlermiş. Gündüz iş yoğunluğundan, misafir yoğunluğundan ilgilenemezmiş. Gece kalkar dinlermiş. Sonra birgiin annem sabaha doğru ağlamaya başlamış. Hüngür hüngür ağlamış. Babam da zannetmiş ki doğum sancıları var. Sen niye ağlıyorsun demiş, sancın mı var? Yok, demiş annem. Evin yıkılsın, demiş. Üç tane genci idam ettiler şimdi. Radyo öyle söylüyor. Deniz Gezmişleri idam ettiler. Ona ağlıyorum. Babam da demiş ki, ya millet bir yıldır denizin altında bir şey arıyor, geziyor, sana ne?

Sen niye ağlıyorsun? "Denizi gezmek" anlamında düşünmüş memur babam. Devletçi bir yapısı vardı. Yani oportünistti. Kim kazanırsa o yöndeydi. Ama bu annemde yoktu. Yıllar sonra da açığa çıktı. Bundan kaynaklı annem babamdan ayrıldı. Altmış yaşında.

Annemin derslerine o dönem Şam Hukuk Fakültesı'nde okuyanlar, İslam Hukuk Fakültesı'nde okuyanlar, onlar gelirlermiş. Dedem de köyün imamlarına vermezmiş çocuklarını. Onları hep büyük ev olduğu için evinde misafir edermiş. Hep dedemlerde yatıp kalkarlarmış. Dedem çocuklarını her akşam onların sohbetine katarmış. Bu medrese eğitimi derken kendi çaplarında bir medrese. Tabii o zaman halk devletle iç içe değil. Daha devlet kelimesini tanımıyorlar. Sadece Zilan İsyanı'ndan tanıyorlar. Bu yüzden ben çok iyi hatırlıyorum, köyümüzde Mele Nedra Amca vardı. Mele Nedra Amca ölene kadar hiç şehre inmedi. Çünkü Zilan İsyanı'ndan kurtulmuş Kürt çocuklardan biriydi. Dedem onu sahiplenmiş, bir kızını vermiş. Köyde ona yer vermiş, onu kendi oğlu yapmış. Yani halk devleti çok tanımadığı için o ara kendi aralarında kurdukları medrese gibi bir şey vardı. İşte Hukuk Fakültesi'ni bitirenlerden eğitim almışlardı. Öyle yetişmişti.

Aynı halk olduğumuzu çok sonradan anladık—

İlkokul sürecinde ben Türkçeyi bildiğim için çok rahattım. Ben Türk-tüm. Ve bu büyük bir ayrıcalıktı. Hem ekonomik olarak rahatsın hem Türksün. Bir Kürt hareketi vardı. Belki büyüklerimiz biliyorlardır, ama Zilan İsyanı'nın yarattığı etki yüzünden konuşulmadı, hiç söylenilmedi. Biz de çok halkla beraber değildik, ayrıydık. Bir Kürt hareketi vardı. O zaman duymuştum. İlkokul üç ya da dördüncü sınıftaydım. Artık dördüncü sınıfta kendi kimliğimin farkına varmıştım. Erciş çok Önceden Türkleştirilmişti. Bunun çalışmaları çok önceden yapıldığı için şehir merkezlerinde çoğunlukla çocuklar Türkçe biliyorlardı. Seksen kişilik bir sınıftaydım. En az yirmi kişi Türkçe bilmiyordu. Okulda tek sınıftık; birler bir sınıf, ikiler bir sınıf. Bu bölgede okul az nüfus çoktu. Okul yetersiz kalıyordu. Birinci sınıfa seksen iki kişiyle başladığımızı hatırlıyorum. Beşinci sınıfı altmış kişiyle bitirdik. Ve o zaman az bir sayıydı altmış. Biz övünürdük. Altmış kişiyle bitirdik, altmış kişilik sınıfız. Sanki on beş, yirmi kişilik sınıfmış gibi. Türkçe bilmeyen öğrencilerle ilişki kuramıyorduk. Çünkü onlar

Kürttüler, Onlarda bizimle ilişki kurmak istemezlerdi.Anlaşamıyorduk. Onlar ötekiydi. Bizim için öteki olduklarını da biliyorlardı. Yani biz aynı lıalk olduğumuzu çok sonradan anladık.

Amcamın oğlu bize anlatmıyordu. Biz şehirde olduğumuz, okuma oranı da bizim evde yüksek olduğu için genelde arkadaşlarım bizim evde ağırlarlardı. Arkadaşları bizim evde oturur, sohbet eder, saz çalarlardı. O dönemler kız arkadaşlarıyla gelip oturmak çok büyük işti. Kız arkadaşlarıyla köyde kalamayacakları için gelip bizde kalırlardı. Burada annemin etkisi vardı. Annem sayesinde gelirlerdi. F3e-raber okurlardı. Annem hâlâ gazetesini okur. Yarısını da yer bitirir. O kenar boşluklarını çiğner. Çünkü fark etmez. Okudukça o kenarı soyar soyar gelir. Onlar kendi aralarında sohbet ederlerdi. Buralar soğuk şehirlerdir. Soba olan yerde herkes uyur. Tabii bizim ev biraz daha farklıydı. Sobanın kurulduğu yer her tarafı, bütün odaları ısıtıyor* du, ama salonda oturulurdu. Biz de salonda uyurduk. Onlar bizi uyu-turlardı, kızarlardı ama biz yine de yorganın altından birkaç kardeş böyle kıs kıs gülerek onları dinlerdik. Sazlarını dinlerdik, sohbetlerini dinlerdik. İlk başta Kürt kelimesini duyduğum zaman yadırgamış-tırn. Hatta ben bir keresinde Kürt müyüz, Türk müyüz, diye sordum. Artık karar verin. Biz bıktık artık. Annem, biz Kürdüz, demişti; babam, olur mu biz Türküz demişti. O zaman bir kavga kopmuştu. Tabii bjz çocuklar anne duygusallığı ile ondan yana olmuştuk. Bir de babam iki evli. Diğer evi de ayrı. Evleri artık ayırmış. Biz Kürdüz, demiştik. Niye kavga ediyorsunuz. Öyle hatırlıyorum.

Ben öteki olmayı yıllar sonra yaşadım. Bunu yaşadıktan sonra onlara, okuldaki Kürtlere bakışımız gözümün önüne geldi. Empati kuramıyordum onlarla. Belki çocukluktan kaynaklı ama ortaokulda artık empati kurmaya başlamıştım. Artık Kürttük. Bu kesinleşmişti. Bir yerlere gittiğimiz zaman askerlerin evlerden birilerinİ çıkarıp dö-vedöve götürdüklerini görüyorduk, ama anlam veremiyorduk. Kürt olduğumuzu fark ettiğimde dördüncü sınıftaydım. Ve o dönem artık o yaşananların o insanlar Kürt oldukları için yaşandığını kavramıştım. Belki 12 Eylül süreciydi. Tam hatırlamıyorum kaç yaşımda olduğumu. İlk askerin şiddet olayını dört veya beş yaşında görmüş olabilirim. Tam hatırlamıyorum, ama Çaldıran tarafına üvey annemin babasının evine gidiyorduk. Orada evlerden askeri araçların yaşlı dedeleri çıkarıp copla döve döve arabanın içine attıklarını görmüştüm. Çok tuhaf

olmuştum. Annem gözlerimi kapatmıştı. Babam görmemem için ortaya almıştı. Ama ben görmek için ısrar etmiştim. nu yaşamıştım ve ne olduğunu anlamamışt ım. Dördüncü sınıfta an ladım. Bu benim kimliğimdendi. Tabii yıllar sonra tüm Türkiye'nin yaşamış olduğu bir kâbus olduğunu anladım, duydum, öğrendim. Ama ben bunu o zaman, dördüncü sınıfta, kimliğime yapılmış bir davranış olarak düşünmüştüm. Beşinci sınıfta artık kendi kimliğimden olan insanlarla ilişki kurmaya başlamıştım. Onlarla oturup kalkıyordum. Aynı sıradaydık. Kürtçe konuşuyorlardı. Artık tek tiik altlıyordum. Tam çözemiyordum ama anlıyordum. İşte ben de onlara gülerek eşlik etmeye çalışıyordum. Orta birde artık kentli kimliğimle gitmiştim. Babaannem vardı. Artık Kürtçeyi çözmüştüm. Çiİıikii çevreden Kürtçe konuşanlarla bir aradaydım. Kürtçeyi çözmek bizim için zor değildi artık. Bazı kelimeleri bilmiyorduk, zaman içinde çözüyorduk. Kulak aşinaydı, beyin hazırdı. Temeli vardı ama dile dökülmüyordu. Ortaokulu Erciş'te okudum. Kendi kimliğimdeki insanlarla Kürtçe konuşarak. Bu sefer artık asi dönemlerimi/ başlamıştı. Ben bir Kürdüm, en başarılı olacağım. O dönem aileni de artık faal olarak katılmıştı.

Köye turistler geliyor—

1988-89 dönemlerindeyiz. Biz o yaz köye anneannemlere **gitmiştik.** Artık onları tanıyoruz. Çünkü köye turistler gelmişti. Çocuklar, **tu**ristler geldi, diyor. Üç dört turist gelmişti. Ama karşı aşiretin **evleri*** ne gelmişlerdi. Bize yok. Bize gelemezler. Çünkü kendilerini **elitten** sayan, Türk sayanlardık. Halk biliyordu. Dedemlerin milis olmasından kaynaklı, halk da kabul etmiyor bizi. Ben buna bir tlirlii anlam veremedim. Hem yaşamlarını kurtarmak için kızlarım veriyorlar. Ondan sonra da kabul etmiyorlar, bizi kendilerinden saymıyorlar. 0 kadar acının üstüne kimse sayamaz artık. Turistler gelmişler ama **tu**ristleri bir türlü anlayamadık. Van'a, oraya buraya gidince turist **çok** gördük ama bu turistler köyde niye bizim evde saklansınlar, niye **çık**masınlar anlamıyorduk. Ben de çocuklara kızıyorum. Turist olsa buraları gezerlerdi. Bir kilisemiz vardı. Niye gelip kiliseyi **gezmiyorlar,** diyordum. Bunlar da turistler evden çıkmazlar, diyorlar Tabii **bizim** karşı aşiretin çocuklarıyla konuşma lüksümüz yoktu. Ancak **kentli** ailemiz içerisinde konuşurduk. Onları da dışarıda olursak görüyorduk. Turistlerle tanışma fırsatımız olmadı ama. Sonra öğrendik ki bunlar turist değilmiş, teröristmiş. Daha o dönem partiyi kimse tanımıyor. Hiç kimse

bilmiyor. İlkler. Halk terörist nedir bilmiyor ki! Böyle bir kelime yok ki bu halkta. O yüzden turist kelimesi vardı. Kışın öğrendik ki bunlar isyancılar. Kürt isyancılar. Ben de düşünüyorum: Barzani'nin adamları mı geldi? Sonradan Barzani'nin adamlan olmadığını, bunların Apocu olduğunu öğrendik. Evde annem çok rahat konuşuyordu. Ama babamla bu tür sorunları yaşıyorlardı. Babam geldiği zaman zaten annem çok önemsemezdi. Sürekli ev işiyle ilgilenirdi. Çocuk ve misafir haddin üstündeydi. Onlarla ilgileniyordu. Annem bizi severken sohbet ederdi. Dizine başımızı koyardık. Saç-lanmızı okşardı, sohbet ederdi bizimle. Başımızı dizine koymak için de fırsat. Alabildiğimiz tüm sevgi o fırsatlardaydı işte.

İki ara bir deredeydik—

0 dönem Apoculan merak ediyordum diyemem. Çünkü dayım bir Apocu olup gitmişti. Dayımı yaşamıştım. 1991’de Zilan'da ağabeyim şehit düştü. Gerillaya katılmıştı. Bu bölgenin ilk şehidini vermiştik. Ben ilkokul beşte iken gitmişti. Ama nereye gittiğini bilmiyordum. Gizli tutuldu. Anne biliyor, baba biliyor. Ama baba hiç kabullenmedi. Sürekli bir kavga vardı. Çocuklarımı sen böyle yaptın. Okumak nereden çıktı. Açlar mıydı ki niye böyle yapıyorsun? Okumayı sen icat ettin, adet ettin, falan filan. Annem bu tartışmaları görmemizi istemiyordu. Okuyacaklar okuyacaklar, diyordu sadece. Seni hiç ilgilendirmez. Senden bir şey istiyorlar mı, diyordu. Sahiden de babamdan bir şey istemiyorduk. Bir forma, elinde bir çanta varsa defter, kalem gidiyorduk. Kitap da çok zorunlu değildi. Tabii babam da dönemin ekonomik olarak ileri gelenlerinden olduğu için ayağımdaki çarığa da izin vermezdi. Yani düzgün gönderirdi. Ama dershane taleplerimiz hiçbir zaman kabul görmedi. Buna gücü çok çok yeterdi, ama hiçbir zaman kabul görmedi. Annem sobayı yakardı. Biz gece çalışırdık. O dönem Apoculan merak edecek yaşta değildik. Sonra ağabeyim gitti. Ağabeyim gittikten altı ay sonra Apocu olduğunu öğrendim. Ağabeyimin yine İzmir'e dershane için gittiğini biliyordum. Ama değilmiş. Bunu kendi aralarında konuşurlarken duydum.

O da bir Apocu olmuştu. Bir ağabeyim Apocu. bi?. Apocuyu;. ,\nvı neyiz bilmiyoruz. İsmimiz Apocu olmuştu. İlk gidon olduğu isin herkes bunu duyduğu için. Hem korku vardı, hem dışlanmışlık hem de toplum üzerinde

geçmişten gelen bir ağırlığı olan bir aile ol. duğun için seni dışlayamıyorlardı. Hem kabulleniş vardı hem ^lı-niş. Biz ortada kalmışlık. Tiirkler içimizde bir Apocu çocuk oldujto için bizi kabul etmiyorlardı. Kürtler de bir Apocu çocuğumu/ v.u evet ama milisiz diye. Kabul görmüyorduk. Şimdi iki aradaydık. Konuşurlarken bize küfrettiklerini duvuvordum. Kendini Türk savanlar * *y * *

da bize küfrediyorlardı. İki ara bir deredeydik. Çok zor bir durumdu bizim için. Şu an belki onu aştık, ama o donem çok ağır geçiyordu bı* zim için. Halk bizi anlayacak durumda değildi. Okumuyorlardı, **an-**latamıyordun. Onlarda bizimle empati kuranıyorUmlu Bîi\ ük ptvb-lem oluşuyordu.

Ama bu dehşet yakışıklı bir şey ya!—

Lise bire geçtiğimde kayıt yaptıracağım. İlk o dönem bir Apıvu ile tanıştım. Ağabeyimle tanıştım. Tabii ağabeyimi tanıyamadım. Giden ağabeyim ile şu anki ağabeyim çok farklı. Dört yıl sonra **çok farklı.** Korkunç kasları olan, çok yakışıklı, kaşı gözü simsiyah, güzel (enli biri. Yani ben afallamıştım. Eğer ağabeyim olmasaydın sana aşık olurdum, demiştim.

Biz köydeydik. Anneme uzaktan bir komşu geldi, fısfıs bir şeylor dedi. Annem hemen, *mmoxa* deriz biz, yumurta, un ve az tuzla yapılır, bir tencere kavurdu. Hemen gitti süt getirdi. Sütlaç yaptı, Sütlaç ve *mırtoxa* bizde sadece ağabeyim için yapılırdı. Annem her giiu ;$* lardı. Her gün telefon gelirdi. Biz senin oğlunu burada böyle yaptık burada böyle becerdik, senin oğluna şöyle yaptık... Annem dehşeic kapılıyordu. Telefonda anlatılan şeyler hep gözünün Önüne gelini' Oğlunuz samanlıkta sadece saman yiyor, durumu budur falan. 0 /limanlar annem mahvoldu, bitti... Gece çjündiiz sizlice aelıvordu».

*»- W V t

Şimdi annemdeki bu heyecan çok farklıydı. Uçuyordu. Yıllar son* ra sütlaç, *mırtoxa* yapmıştı. Annemler gitti. Bayağı bir yol aldılar. Oıj* lan takip ettim. Üç dört kilometrelik bir yol alındı. Bir eve gidiM'-Ben de gittim. Şiritin üzerinde en az yirmi çift çorap gördüm. Hcpvî siyah. Tamam, dedim, bunlardır. Ama annemle ne alakası v:ır. M1** ağabeyim. Ev sahibi mırın kırın etti. Ben fırsatını bulup hemen içeri girdim. Ben ağabeyimi değil

Apocular nasıl, onu merak ediyordum. Tabii o zaman gençlik dönemim, jçeriye girdim beş kişi oturmuş. Beni görünce birinin gözü parladı. Diğerleri çok anlamsız baktı. Ama bu dehlet yakışıklı bir şey ya! Korkunç kasları var bu insanların. Elleri, ayakları pamuk. Hepsi öyle. Ama bu bana farklı baktı. Işıl ışıldı. Bana doğru yürüdü, elinde bir silah vardı. Silahı görünce korktum. Sendeledim, geri düştüm. Çünkü silahla hiç tanışmamışım. Babamın silahları vardı, ama eve getirmesi yasaktı. Silahı görünce geri teptim, düştüm. Duvara çarptım. Silahtan kaynaklı öyle olduğunu anladı. Silahını çıkarıp bana sarıldı. Ben anladım ki bu ağabeyimdir. Sadece kaşından anladım. O göz, kaş, o bölgede sadece bizim ailede olurdu.

Ne yapıyorsun, dedi. Liseye geçtin mi, dedi. Geçtim, dedim. Derslerimi sordu. Hepsi A, dedim. Matematik için daha önce beni dövmüştü. Ne olursa olsun matematiğin B'den aşağı olmamalı demişti. 10 üzerinden 10 almıştım. 11 alacaksın demişti. 11 yok ki dediğimde, bundan sonra hayatında alacağın notlar 11 olmalı, demişti... Oturduk. Ben sadece seyretmekle meşgulüm. Hâlâ silahlar beni korkutuyor. Büzüldükçe büzülüyorum. Annem yemeklerini getirdi. Birer kaşık aldılar, geri çekildiler. Niye yemiyorsunuz, sen bu sütlaç için bizi dövüyordun, dedim. Dedi ki, yiyemeyiz. Vücudumuz yağlanır. Önce diğerleri gelsin, dedi. Diğerleri kim? Evin çocukları. Çocuklara yedirilsin. Önce çocuklar yedi. Ondan sonra oturup yediler. Ama çok az yediler. Önce çocukların yemesine bu kadar dikkat etmeleri çok ilgimi çekmişti. Tuvalete bile silahıyla gitmişti. Bırakamam, ihanettir, demişti. Annem oğlum git, dedi. Buraya gelmişsen eceline gelmişsin. Ben bunu hissediyorum, sen eceline geldin. Yok anne, dedi, on üç senedir bir şey olmayanlar var. Niye ben? Gelecek misin, diye sordum. Söz haftaya senin için tekrar geleceğim, dedi. Seni nasıl göreceğim, dedim. Ben seni görürüm, dedi.

OsmanlI'dan bu yana kırılıyor bu güzeller—

Hafta oldu. Karşıdan araba geliyor. Gitmeyeceğim diyorum. Büyük ağabeyim gelecek okul eşyalarımızı almaya götürecekti. Bana söz verdi bugün gelecek. Bir yere gitmiyorum. Annem koca bir kazan

sütlaç yapmış. Çantalarına koyup götürsünler diye hepsini paketlemiş. Annem artık görmeyeceğini biliyor. Gelirime diye hazırlamış, Minibüs

geçmiş. Anneme demişler ki dün Zilan'da bir çatışma olmuş. Bir kişi ölmüş, bir kişi yaralıymış. Araba geldi. Ben ağlıyımım, Annem diyor ki, tamam bugün gitmeyeceksin. Söylerim ağabeyine seni yann götürsün. Neyse uysallaştım. Ağabeyim indi, bir ateş lopu indi. Hüngür hüngür. Anneme bir sarıldı. Dedi ki. Cilıan düştll aıııe. Deyince annem bocaladı. Feryat etti. Babaannem de yukarıda anı* camların evinde. O da babama bir şey oldu zannetmiş. Kalktılar, gil* tiler. Tüm komşularımız perdelerini çekmişlerdi. Beıiıın çok dikkatimi çekti. Ama büyük bir taziye oldu. Cenazesinde zorluk olmadı. Haham için zorluk olmayacaktı. Babama, gel bir teşhis et, demişler. Hu benim oğlum değil, demiş babam. Benim oğlum böyle kaslı Ialan de* ğil. Babam biraz daha dikkat etmiş. Saçlarında aklar var. Bizim ailede saçlarımızda ak vardır. Kirpiklerine ve kaşlarına biraz daha dikkat etmiş. Evet, demiş, bu benim oğlum. Açmış sadece ıııeıne ucu yokmuş. Kurşun meme ucundan kalbine girmiş. Doktor bıçağı çevirip sıkmış, kurşun çıkmış. Tugay komutanı, biz kendi askerlerimize gözümüz gibi bakıyoruz. Bunları nasıl beslemişler, nasıl bakmışlar. Hu eller, bu ayaklar pamuk gibi demiş. Babam alıp getirmiş. Ama avutmadılar. O zaman bizim ailede büyük tepki oldu. Göreceğiz. Tahin. Hatta mezarlıkta büyük bir olay çıkabilirdi. Ama babam izin vermedi. Ondan sonra duygusal bağlılık kendi kendine gelişti. Lise döneminde artık kendimizi vermiştik. Ama matematikten hep A aldım.

Lise döneminde ilk gözaltımt yaşadım. Babam bizim o yönümüzü görmüyordu. Hatta bir ara evlenseler de kurtıılsam, demiş. Hinle ağabeyim gidince baş edilemeyeceğimizi biliyordu. Babamda hiçbir değişiklik olmadı, aynıydı. Babam hâlâ devletçiydi. Özal geldiği zaman Özalcı, Demirel geldiğinde Demirelci'ydi. Ama devletçiydi. İÜ/ o zaman devlet kavramını sorgulamıyorduk, sadece duygusal yaklaşıyorduk. Niye bir genç gitsin? İlkti. Ondan sonrakiler gelmeye haşladı. Ve bu sefer sorgulamaya başladık. Bir dönem sonra anladık ki. bu bir sistem problemiydi. Sistem güzelleri toplayıp oraya gönderiyordu bir şekilde. Ve onlar da mücadele ediyordu. Tek tek kırıldılar. Hatta OsmanlI'dan bu yana kırılıyor bu güzeller...

Beyaz Renault geldi, beni aldı götürdü—

Lise dönemimde ilk gözaltı sürecimi yaşadım. 1992’de. O zaman DEP vardı. Aslında hafızam çok iyiydi. Ama unutma alışkanlığı yarattık

kendimizde, arkadaşlarımızın üzülmemesi için. Gözaltına alınıyorduk, çok zor durumlarda kalıyorduk. O sırada ağzımızdan herhangi birisim çıkmasın diye unutma. O yüzden hâlâ unutmanın etkisi var. Bir sokağa gidince ikinci kez gidemiyorum, unutuyorum. O sıkıntı oluştu artık. Bu gönüllülüktü aslında. Kendi kendimize geliştirdik. İsimleri falan karıştırıyorum... İşte o zaman, kuruluş muydu ne bîr etkinlik vardı. Ben de gitmiştim. Hiç bayan yoktu. Niye bir bayan olmasın, dedim. İçeri alınmıştım. En acı şey babam tarafından hiç sa-hiplenilmememdi. Ben sahipsiz girip sahipsiz çıkmıştım. Babamın etkisi yüzünden tutuklanmıyordum. Benimle alınanlar tutuklanmıştı. Ben tutuklanmıyordum. Çünkü babamın kızıydım. O ayrıcalığı yaşıyordum. Sağolsun o ayrıcalığı vardı.

İlk gözaltına alındığımda kemiklerime kadar titriyordum. İliklerim bile titriyordu. İlk kez polisle karşılaşmıştım. Ben babam ne diyecek diye düşünüyordum. Dehşet, korkunç bir şeydi bu. Beynim patlıyordu ve ne yapacağımı bilmiyordum. Ne için alındığımı bilmiyordum. Sadece oradaydım. Herhangi bir görev almamıştım, herhangi bir şey yapmamıştım. Benim için bir meraktı. Bir bayan niye olmasın demiştim. Ben de gidip oturmuştum. Ertesi gün okuldan çıkışta alındım. Beyaz Renault geldi. Beni aldı, götürdü. Gerisini hatırlamıyorum.

Gözlerim bağlıydı. Bodrum gibi bir yere atıldık. Tuvalet kokusu geliyordu. İdrar kokusu vardı. Kafamızı ısıtan bir şey vardı. Sonradan elektrik lambası olduğunu öğrendik. Ve tokatın nereden geleceğini bilmiyordum. Dediklerini hiç duymuyordum. Bir yerden tokat gelsin de ne olacağını bileyim. Sonunu kestireyim. Bu belirsizlik çıldırtıyordu. Hem sol yanağım alevleniyordu hem sağ yanağım. Bir taraftan gelsin artık. Sordukları soruları hatırlamıyordum, duymuyordum. Sadece ne sorsalar bilmiyorum diyordum. Çok genciz. Ne için alındığımızı bilmiyoruz. Ama şu ruh vardı: Direnmen gerekiyor. İliklerim kaynıyordu. İlk tokat gelmişti. Sonra rahatlamıştım. Biliyordum artık bu insanlar benim karşımda duruyorlardı. Şokunu atlattım artık. Kim seni götürdü, diye sordu. Hiç kimse, dedim, kendini tim. Merak ettim o kadar. Akşama doğru bırakıldım. Babam eve gel* di. Nasıl iyi geçti mi, dedi. Annem ağlıyor. Ben de odaya gittim. An. nemi bu duruma sokmak beni üzmüştü. Annemi haksız, babamı haklı duruma düşürmüştüm. Bir hafta kadar okula gitme yasağım vardı, Hatta okumayacaksın denmişti. Bir hafta kadar babamın baskısı yüzünden çıkamamıştım.

Onur koluna davet—

Haftam dolduktan sonra yine okula gittim. Sonra onur kolu başkanlığı diye bir kâğıt geldi. Beni niye onore ediyorlar, dedim. Meğer sınıftaki ajanlıkmış bu. Onurlu işmiş! Haftalık ya da aylık toplantıları oluyormuş. Kim hangi düşüncede, ne yapar? Bunu okula bildiriyorlar. Düşünün ki çocuğu ajanlaştırıyor ve buna onur kolu diyorlar. Ben temizlik kolundaydım. Aynca onur koluna da davetliydim. Gidip müdür yardımcıma dedim ki, bu ne demek? Bilmem, haberim yok, dedi. Bilinçli mi yapıyorsunuz, dedim. Ben bugün kendi insanımı satamam, dedim. Belki sizin tayininiz çıkıp gideceksiniz, ama ben hep burada olacağım. Ben bugün satarsam yarın onlar beni satar. Hiçbir zaman bunu yapmayacağım. Sakın, bana bir daha gelmesin. Bu kelimem bile babama gitmiş. Babama, ne çocuk yetiştirmişsin, demiş. Bana şöyle şöyle, dedi. Tebrik ederim, ne kadar harika çocuklar yetiştirmişsiniz... Babam da tabii canım öyledir benim çocuklarım, falan demiş. Ben öyle yetiştirdim... İlk isyanımı o zaman okul müdürüne yapmıştım. Sonra arkası geldi. Üniversite sınavlarında başarısız olmam devletle aramı daha da kopardı. Bu haksızlık. Beni liseden mezun ediyorsa, bana üniversiteye gidebilme hakkını veriyorsa bu sınavı önüme koymamalı. Bu sefer sistemle çatışma dönemim gerçek anlamda ve büinçli düzeyde başladı. O zaman liselilerde örgütlenme yoktu. Yıllar sonra bizden sonraki dönemlerde liseli öğrenciler derneği kuruldu. O dönem mahkemeye gitme hakkım var, şu var, bu var, bilmiyoruz. Bir şey yapamazdım da. Arkamda bir gözüm yoktu. Annemin dayanağı yok. Ne veriyorsa bedeniyle veriyor. Haksızlık, bu sınava girmem. Ben zaten hep A alan biriydim. Hep belge getiren biriydim. Niye bana bu sınav? Bana inanmıyorlar mı» güvenmiyorlar mı? Verdikleri diplomaya güvenmiyorlar mı? İyi Pu' an alıyordum ama istediğim bölüme giremiyordum. İstediğim bölüme girememek bende bu isyanı doğurdu.

Deniz Gezmlş'in takipçileriydik—

Dördüncü yılımda edimle tanıştım. Erkek arkadaşım olmuştu artık. HADEP'lc artık aktif çalışıyordum. Fiili üye değildim. Tabii o dönem İstanbul'a gidiyorum, oraya buraya gidiyorum. MKM ile tanıştım, diğer kurtımlarla tanıştım. Artık seri kitap okuyorduk. Her türlü kitabı okuyorduk. Tek yönlü kitaba annem hiç izin vermedi. Siyasi kitaplar

okumamı hiç istemedi. Hiçbir zaman da izin vermedi. Klasiklerden falan başlatmıştı. Doğa üzerine okumamızı istemişti. O zaman siyasi kitaplarla tanışmıştık. Deniz Gezmişleri artık iyi anlamda tanıyorduk. Hayatını okumuştuk. Şunu kavramıştım. Biz Deniz Gezmiş'in takipçileriydik. Bu Apocular Deniz Gezmiş'in takipçileriydi. Türkler niye bunu görmüyorlar? Nerde fark var? Kimlik farkı mı var? Ben kimliğimden dolayı yargılandığımı biliyorum. Çok ağır geliyordu, o yüzden de Türkçe konuşmadım artık.

Silahı kabul etmiyordum—

Parti içerisinde görev aldım, üstlendim. Kadın kollarını kurdum. Fiili üye değildim. Fiili üye olamıyordum. Babamdan çekiniyordum. Artık o sıralar gözaltılar çok sık. Kendimi öyle şartiandımuştım ki gözaltına alındığımda yediğim dayaklar canımı hiç acıtmıyordu. Yirmi günde bir gözaltına almıyordum. Yasal bir partide bulunuyordum. Vergisini ödeyen bir partide bulunuyordum. Elime silah almadım. Parktaki bankların birine zarar vermiyordum. Çizilmesine bile müsaade etmiyordum. Diyordum ki, bu halkın. Kamu malına o kadar dikkatliyim, bu bizim vergilerimizle yapılmış. Ne kadar iyi korursak vergilerimiz daha iyi yerlerde kullanılır. Ama vergilerimiz ne yazık ki savaşta kullanılıyordu. Ben bu kadar dikkat ederken vatan haini oluyordum. Her şeye rağmen bu huyumdan vazgeçmedim. Kesinlikle ben yanlışa girmeyeceğim. Yanlışı onlar yapıyor. Ben bu ülkenin halkının vergi verdiği, o vergilerle alman hiçbir şeye ihanet etmeyeceğim. O sözü kendime hep verirdim. Hiçbir zaman coca cola içmedim, McDonald's'a gitmedim. Benim ülkeme ait değildi. Ben

kendi ülkemin ürününü tüketirim. Şu anda otuz iki yaşındayım. Yirmi yıldır ben kendi üJkemin malı dışında başka mal kullanmamaya dikkat ediyorum. Türk malı olmayan hiçbir şey almıyorum. Bu ülke benim. Birkaç tane kan emiciye teslim edecek değilim. Tek kişi dahi olsam teslim etmem. Çünkü gelecek bendim. Ve ben bana ait olan bir ülkede yaşamak istiyordum. Artık ağabeyimin ya da Apoculann duygusallığı kalkmıştı bende. Silahı kabul etmiyordum, ama şunu dagördüm: Devlet silahla halkının üzerine gelmişti. Bu Zilan'da olmuştu. 12 Eylül'de olmuştu. Diğer dönemleri hatırlamıyorum, ama Zilan'm canlı tanığıydım. 12 Eylül'ü hayal meyal hatırlıyorum.

Partide kadınlar üzerine bir çalışmamız vardı. Şunu hatırlıyorum. Örgütün zenginler üzerinde bir baskısı vardı. Bunu duyuyorduk. Babam üzerinde de olmuştu. Topraklarını köylülere verecekti. Korkudan tapularını verdi. Biz bunu destekliyorduk. Sen artık güvende değilsin. Biliyorsun. Güvende olmadığım yerde ben o toprağı ne yapacaktım? O toprağın bana bir getirisi yoktu ki. Onlar işliyorlardı. Bana da hiç görmediğim bir yerden gelir geliyordu. Bu da doğru değildi. Biz onun farkındaydık artık. Verilmesini biz de onayladık ki babam bize hiç sormadı. Sonradan verdiğini duyduk. Korkmuş vermişti. Durumu iyi olanlarda, zenginlerde bir sallanma oldu. Zaten Erciş te aşiretçilik çok yaygın değildi. Devlet halk arasına Hizbullah'ı sokmuştu. Aşiretçilik toparlanmaya başladı o zaman. Hizbullah ile ilgili Erciş'te faili meçhul olmamıştı. Van'dan geliyordu. En çok haber Batman'dan geliyordu. Güneydoğu'dan geliyordu. Ben hâlâ Güney* doğu'ya gittiğim zaman her bir yerden kalkıp bizi bulun diye bağın* yorlar gibi hissediyorum. O yüzden Güneydoğuya gitmeyi sevmiyorum. Ciddi anlamda psikolojik olarak etkiliyor beni.

Biz de kadınlar üzerinde çalışıyorduk. Üç arkadaşla başladık. **Bi*** rinin eşi örgütteydi. Düşmüştü, ama biz ona düştüğünü söylememiş tik. Yıllar sonra kendisi öğrendi. İki oğlu vardı. Gözü **gibi bakıyordu.** Bir gün babalan gelip görecek onlara nasıl baktığımı diyordu. **Üç ki**şi başladık. Bir yıl sonra yetmiş bayanın aktif olarak çalıştığını gördük. Sonra sonra arttı. Sonra eşimle evlilik sürecinde tıkandık, evlenmek zorunda kaldık.

Tatvan'da ilk kez bir bayan eve çıkıyor—

1996-97 dönemiydi. Tatvan'daydım. Yüzüncü Yırdaydım. Birikimli, hazır biri olarak gitmiştim. Harita bölümündeydim. Bir birey olmuştum. Oraya öyle, hazır gitmiştim. İlk gittiğimde yurt müdürü, bizde bir Tuncelili Suzan vardı, onu mezun edene kadar canımız çıktı, umarım sen öyle olmazsın, sen Ercişlisin, öyle olmazsın, dedi. Ben de, ummadık taş baş yarar, dedim. Kaydımı falan yaptırdım. Bir hafta kaldım. Yıırt benlik değildi. Bir de rahat yaşayamıyorsun. Bir banyoyu yirmi, otuz kişi paylaşıyor... Yurtta hemen kendi çevremi oluşturmuştum. Bu da dikkat çekmişti.

Yurt görevlileri, yıllardır ilk kez Tatvan'da bir bayan eve çıkıyor, demişti. Ev arkadaşı almama polis izin vermiyordu. İzin vermeyeceğiz, diye açık açık söylüyorlardı. Vermeyin, ben de tek başıma kalırım, dedim. Ona göre

bir ev bulurum kalırım. Gerçekten bana göre bir ev buldum. Taştan yapılmış, çok sağlam bir ev. Evin yarısı mezarlığın içindeydi. Tarihi bir mezarlık vardı. İdealdi benim için, orada kaldım. Kimse benimle kalmadı. Sonra Hakkârili bayan bir arkadaş vardı. O da yurtta yapamadı. O da geldi. Güzel bir ortam oluşturduk.

Pek çok şey bizim için yasaktı. Ben iki erkek arkadaşımla aynı masaya oturamazdım. Niçin? Kimliğim için. Sorun Kürt olmamdı. Sen beni Kürt olarak kabul etmek zorundasın. Ben başbakan olabiliyordum, her şey olabiliyordum ama Kürt olamıyordum. Annem babam Kürttü. Benim elimde olan bir şey değil. İnkâr edemem ki. Benim doğamdı.

Bedenimiz kutsaldır—

Bir gün otururken polis bana selam verdi. Kötü oldum. Ben buyum dediğim için adam nerdeyse beni öldürecek, niye selam versin, dedim. Akşam yemek yedik. Gelirken kapıda bir araç gördüm. Arkadaşlar, bu bizim polislerin aracı olmasın, dedim. Olsun, dediler, ne olacak? Arkadaşlar belli olmaz bunların işi, dedim. İyi de biz bir eylem yapmamışız, bir şey yapmamıştz, ne olmuş ki, sadece üç beş kişi yemek yedik, dediler. Konu biz olunca üç kişi bir araya gelmek bile mesele. Bir baktım hemen indiler. Dön dön dön, diye bağırdılar.

Biz şaşırdık. Elimizi, kolumuzu bağladılar, arabaya attılar. Ben ilk kez dışarıda gözaltına alındım, babamın güvencesi yok, kimse yok arlık ve Tatvan'ı çok iyi biliyorum. Diyarbakır, Batman gibi bir bölge o dönem. Faili meçhuller çok olmuş. Hâlâ sürgün olup da kendi ilçelerine girme yasağı olanlar vardı. Orası Erciş'ten farklıydı. Künçe konuşmak bile gözaltına alınma sebebiydi orada. Gözlerim bağlıydı. Ncrde olduğumu bilmiyorum. Habire dövüyorlardı. Hiç sormuyorlardı. Sadece dövüyorlardı. Epeyce bir dövüldük. Sonra bana PJAK mı ne bir şey sordular. Ben de, ne o, benim haberim yok, dedim. Demez olaydım. Öldürdü beni. Ama samimi olarak söyleyeyim inadım acı duymama engel oluyordu. Acı duymuyordum. Bağırdığımı hiç duymayacak, dedim. Eğer bu benim devletimse, beni koruması gerekirken bana bunu yapıyorsa, benim sesimi hiç duymayacak.

Sonra bizi nezarethane gibi bir yere aldılar. Ben arkadaşlarımın isimlerini sayıyorum. Ses verin, diyorum. Bir baktım yanıma **biri** oturdu. Erkekler de

biraz korkak oluyorlar. Arkadaşlardan **biri olabi**lir mi, diye dokundum. Bizim arkadaşlar ince yapılı, bu değil. Ben ona dokununca o da bana dokundu. Sen benim arkadaşım desilsin. dedim. Sus, sessiz ol, bi şey olmaz, dedi. Ama elleri rahat **durmuyor.** Elleri vücudumda geziyor. Dedim ki, sen benim arkadaşım falan değilsin. İtince üzerime geldi. Beni yere serdi. Ben o adamı nasıl alt ettim bilmiyorum. Adam üzerime uzanınca birdenbire fırlayıp adamı yere attım. Adrenalinim mi yükseldi ne oldu ise yapabildim; **gözle**rim açıldığında adamın benden üç kat büyük olduğunu gördüm. Sadece boğazını tuttuğumu hatırlıyorum. Ondan sonra gözümü açtım. Ellerimiz o zaman kelepçeli değildi. İçeri girdiğimiz zaman kelepçelerimizi açıyorlardı. Gözümü açtığımda bizim okulda öğrenci **olan** biri. Okulda orta yaştaki insanlar da öğrenci olabiliyor. Meğer polismiş. Adam arkadaşımmış gibi bana sarkıntılık yapıyor. Elleri oramda buramda geziyor. Sen misin bunu yapan, artık **ben nezarette** olduğumu unuttum. Ben de ona saldırıyorum habire. Tabii gelip beni üzerinden kaldırmaya çalışıyorlar ama güçleri yetmiyor. Ben o gücü nereden buldum bilmiyorum. İlk kez bir erkek tarafından **taciz** edilmiştim. Çok dokunmuştu. Burada yetiştiğimiz için bizim **bedenimiz** çok kutsaldır. Bunu yaşamamamız gerekiyordu. Çıktığım insanla **böyle** bir şey yaşamamışım. Polis söylendi, alışmış **PKK'lilerle... bize ge**lince problem oluyor, falan, dedi.

Ertesi glin olaylar büyüdü. Döven dövene. Sırayla götürülüp dövülüyoruz. Arkadaşlar ses verin, iyiyiz, korkmayın, falan diyorum. Ben orada psikolojiyi atmışım üzerimden. Erkek arkadaşların korktuklarını hissediyordum. Arkadaşlara korkmayın, diyorum. Ertesi gün ağabeyim gelmiş. Avukat tutmuş. Orospunun ağabeyi avukatlarıyla geldi, diyorlar. Kim, diyor öbürü. Ya işte o orospu var ya, diyor. "Orospu" dedikleri benim. Burada olmadığını söyle, diyor. Ağabeyime, burada yok, demişler. Ağabeyim jandarmaya gidiyor. O da yok diyor. Endişeye kapılıyor. Çünkü daha önce Tatvan'da birileri kaybettirilmiş. Benim de kaybedilme ihtimalim var. Sonra komşunun bakkalındaki çocuk diyor ki, falanca plakalı araç götürdü. Bu da geliyor diyor ki, falanca plakalı araç sizindir ve karşıda duruyor. O burada, o bana verilmeden gitmem. Bir süre sonra geldiler, beni aldılar. Birkaç avukat tutmuşlar. Beni çıkardılar. Beynim bulanık. Ağabeyimi görür gibi oldum ama hatırlayamıyordum. Hastaneye götürdüler. Ama perişanım. Doktora diyorum ki, bak buralarım çok kötü, boynum falan şişmiş. Boynuma cop yiyordum. Her cop geldiğinde beynim

dağılıyordu. O da, rapor veremem, verirsem benim de durumum kötü olur, dedi. Siz de beni anlayın, falan. Beni dövdüklerine dair rapor vermediler.

Karın altındaki sarı bot—

Zaman geçti. Okuldayız. Ben inancımı yitirmiştim artık. Devlete inancım ve güvenim yoktu. Beni korumuyordu, korumayacaktı. Sonra bir akşam kapım çaldı. Kapıları açmıyordum. Ev arkadaşım, kim olabilir, diye sordu. Mahalle erkekleri böyle yapmaz, dedim. Bıçağı eline aldı. Baktım ki iriyarı, maskeli birileri. Kapı demir olduğu için ne yapsalar olmuyor. Ev sahibim çıkıp bakıyor. Görünce korkuyor, içeri giriyor. Sahiplenemiyor. Özel tim. Kapıyı kırarız, dediler. Kırın, dedik. Biz kapıyı, açmayız. Cidden de camı kırdılar. Kapıyı açtılaryani. Bizi alıp götürdüler. Kız arkadaşımı yolda bırakmışlar. Tekmeleyip arabadan atmışlar. Kendime geldiğim zaman buz tutuyordum. Ayağıma bir ip bağlanmış, göle atılıyorum, çekiliyorum. Karın üstünde dolandırıyorlar. Tekrar göle atıp çıkarıp karda dolaştırıyorlar. Kar diz boyu. Ben tamamen uyuşmuşum. Bir artım var ki kendimi ortama adapte edebiliyorum. Canım acımıyor, diyordum. Kendi kendimi kitliyor-

dum artık. Çünkü başka şansım yok. Vücudum krize girebilir. Her şey olabilir. Zaten kalp atışlarımı kontrol edemiyordum. Bir anda lıı/ıı çarpıyor, bir anda yavaşlıyor. Bir tuhaftı. Gerisini hatırlamıyorum.

Ev sahibinin banyosunda gözlerimi açtım. Soyunuktum. Yengeyle amca ellerimi ayaklarımı vücudumu karla ovuyorlardı. Beni getirip kapının önüne atmışlar. Yukardan kar düşmüş. Ama ben hatırla-rmyonım. Sadece o akşamı hatırlıyorum. Ondan sonrasını hatırlamıyorum. Herhalde korktular. Ölebileceğinii mi düşündüler... Ev sahibim sabah diyor ki. \Vanbetan gelmedi. Acaba Erciş'e mi gitti? Bakıyor orada san bot eörtinüvor karın altında. Ayakkabısını dışarıda bı-rakıuş, diyor. Elini ayakkabıya atıyor. Bakıyor ki ayakkabı değil, Ağırdır. Çekiyor, bakıyor bacağım. Eşine bağırıyor. Geliyor. Bunlar sabah namazına kalkmış, namazı kılmış, dışarı çıkmış. Kapının önündeki karı temizlemek için. Demek ki bunlar beni sabaha doğru gelirmişler. Yenge diyor ki sende nefes bile yoktu. Elini tuttuk. Çok a/, bir şey attı. Atınca biz yaşıyor, dedik, karla ovduk. Bir süre aileme hiçbir şey söylemedim.

Senin her şeyin bu beden içerisinde. Yaşamın bu bedende—

O süreci hep yaşadık, ama en ağırı nişan yapacağımız gündü. Ben artık evlenmek zorundayım. Çünkü artık tutuklanacağımı biliyordum. Ama hiçbir şey yapmamıştık samimi olarak söylüyorum. **Eşimle ev**lenme kararı aldık. Bana şehirde yaşama şansı vermediler. Üniversiteyi bitirirken tehdit edildim, jandarmaya götürüldüm. Bana şunu söylediler: İstanbul'da deprem oldu. 30.000 kişi öldü, devletin umuru olmadı. Senin ölümün mü umurunda olacak? Git ve seni **bir daha** burada görmeyelim. Matematik öğretmenim matematikten **bırak**mıştı. Ben de gidip dedim ki, ben bir saat içinde panodaki o **yirmi** beş sayısını elli olarak görmezsem yarın bu okulu bombalarım. **Yapabilir** misin, dedi. Yapabilirim. Eğer ben hiçbir şey yapmadığını hakle ölümle tehdit ediliyorsam, artık bu okulu bombalarım. Ben de onu **yapa**cak güçteyim artık. Gücüm tükendi artık, dedim. Vatandaş olmaktan tükendim anık. Evime gittim. Ev arkadaşım geldi, dedi ki, .sen ye** mişlc geçmişsin. Ben elli demiştim o yetmişle geçirmiş.

Gitmeden önce benden ilçeden çıktığıma dair imza aldılar. Ercı^ gittiğim gün gözaltına alındım. Adama, ben bu ülkenin vatanda^

maktan utanıyorum, dedim. Keşke Gana'nın vatandaşı olsaydım. En azından bana sahip çıkacak bir devletim olurdu, dedim. (İlkesizliğin ne demek olduğunu ben şimdi anladım. Eğer imza verip çıkıyorsam ve gelir gelmez alınıyorsam, imza vermemi istiyorsanız, ben gerçekten kendi ülkemin olmayışına şimdi ağlarım, dedim. TUrkiyeli kelimesi bana bir anlam ifade etmiyor artık. Ben Türkiyeli olmaktan vazgeçtim, dedim. Karakol komutanına söylüyorum. Ben Türkiyeli olmak istemiyorum. Varsa bir yolu çıkarın. Var, dedi. Yukarıya git. Siz bize başka yaşama şansı tanımıyorsunuz ki? Ya gideceksin ya burada biteceksiniz. Başka şansınız yok. Biliyorum, dedi. Biz size yaşayın, demiyoruz ki. Ya git ya içeri gir. Ben artık ne yapacağımı bilmiyorum. Bu doğru değildi.

Eşim de o zaman durumun kritik olduğunun farkındaydı. Evlenelim, dedik. Başımıza gelmedik iş kalmadı. Eşimi tehdit etmeler. Yüzük takmamıştık. Yüzük takacağımız gün gözaltı oldu. Jandarma tarafından alındım. Jandarmada üzerimden bir mektup çıktı. Mektuptan hiç haberim yok. Eşim bana mektup yazmış: İşte örgütü övüyor, Abdullah Öcalan'ı övüyor, bizim örgüte katılmamız gerektiğini söylüyor vesaire. Benim eşim böyle biri değil. Mümkün değil. O kadar durgun, o kadar sakin bir insan ki, alakası

yok. Aykırı. Beni de zaten ona bağlayan buydu. Benim aşırı hareketliliğim, onun da durgunluğuydu. Onda dinleniyordum. Beni çeken buydu. Mümkün değil benim eşim böyle bir şey yazmazdı. Ben kâğıdı görebilir miyim, dedim. Al işte, dedi. Aldım baktım gerçekten de yazılı ama bu benim sevdiğim insana ait bir yazı değildi. Bana da ait değildi. Hemen orada fırladım, bu bana ait değil diye. Sesim üst komutana gitmiş. Geldi. Ne oldu, dedi. Bu bana ait değil, dedim. Çantama konmuş. Saçmalama falan, dedi. İlk kez babam beni orada sahiplenmişti. Geldi, dedim ki bak ben falanca ile evliliği düşünüyorum. O akşam geleceklerdi beni istemeye. İçeri alındım. Bu İnsana böyle böyle iftiralar atılıyor. Lütfen ona sahip çık, dedim. Beni bırak, ona sahip çık. Onun haberi yok, dedim. Babam gitti artık. Ondan sonra ne zaman çıktım bilmiyorum. O kadar çok dayak yiyorduk ki hiçbir şey hatırlayamıyorduk.

Gelip yüzük takacakları zaman kuaföre gittik. Kıyafetimi giydim.

O gün yine beni aldılar. Üzerimde tuvalet var. Beni o halimle alıp götürdüler. Ve orada yaşamadığım kalmadı. İşte en kötüsü oradaydı.

Onlar illegal olmakla suçluyorlardı, ama ben hiç illegal olmamıştım. Onlara söyledim. Ben size karşı tamamen açık ve netim. Ben bu ülkenin vatandaşı olmaktan vazgeçtim. Vazgeçirttiniz. Ama her şeye rağmen yine bu ülkede yaşayabilirim diye sevdiğim insanla evlenecektim. Bu ülkeye çocuk verecektim. Bırakmadınız» dedim. Bana şans tanımadınız, dedim. Bu orospuyu soy, dedi. Gücün yeterse sen gel, dedim. Ben kendimi açmam sana. Orospu nasıl alışmış PKK'lilere, dedi. Kendisini... iyi biliyor, falan dedi. Sonra biri geldi. Sadece beyaz spor ayakkabılarını hatırlıyorum. İster istemez korku var üzerimde. Bedenin orada ve senin her şeyin bu beden içerisinde. Yaşamın bu bedende. Yerin yok, öniin yok, arkan yok, gerisi yok, ötesi yok. Korku var. Elini attı pantolonuma. İndirdi. Ben de sen yapmazsan şerefsiz oğlıı şerefsizsin, dedim. Ben yapmazsam sen orospusun, dedi. Hadi göreyim seni, dedim. Bir süre sessizlik oldu, çek pantolonunu, dedi. Çekmiyorum, dedim. Nasıl indirdiysen öyle çekeceksin, dedim. Çek diyorum, dedi. Çekmiyorum, dedim. Sen nasıl indirdiysen öyle de çekme cesaretini göstereceksin, dedim. Sonra biri geldi çekli, ama düğmemi iliklemedi. Sonra bir yere götürüldüm. Uzatıldım. Başımı dayadım. Pantolon sentetik, tuvalet tarzında bi şey işte. Yakıyor beni artık.

Poşet gibi bir şeyin üzerine uzanmışım, ama anlamıyorum ne olduğunu. Koku da kötü ama ortamın kokusu beni ilgilendirmiyor artık. Gözümü açtım elimi attım. Baktım demirden bir somya. Üzerinde bir sünger. Üzerinde bir battaniye ama battaniye acayip. Parmak kalınlığında kan pıhtılaşmıştı. Ben onun üzerinde uzanıyordum. Bana çok acı vermişti. Yanıma bayan getirilmişti. Çok korkuyordu. Herkese saldırıyordu falan. Hiçbir şey anlatmadı. Sonra beni götürdüler. Oyun oynayalım, dediler. Daha önce bizi doktora götürdükleri için bakire raporumuz var. Bakire olduğumuz için önden bir şey yapamıyorlar. Habire arkadan. Şişe vardı, bilmem ne vardı. Şişeyi içinde patlatalım mı, yok getir kıralım falan. Bilmem hangi ülkede öyle yapıyorlarmış. Kırıyoriarmış. Şişe oyunu oynayalım vesaire ama samimi olarak söylüyorum. Arkam parçalandı desem yeridir. Göğüs ucum koptu. Çıktıktan sonra tek dikiş attırdık. Göğsümün bu tarafından siit gelmiyor. Bende sadece iki gözenek var. O da kenarlarda kaldı. Üzerimde sigara yaktılar. Hâlâ izi var. Ben bir erkeğin bu kadar çirkinleşebileceğini orada gördüm. Daha hiçbir erkekle tanışmadan erkeklerin ne kadar çirkin olabileceğini orada gördüm... Bunlar devletin milliyetçileri, devlete sahip çıkanlar, koruyanlardı. Arkamızdan habire kan akıyordu.

i

1

Hazal'dan sonrası yoktu artık bizim için—

Yanımdaki kız âdet olmuştu korkudan. Pantolondan parça verip ped olarak kullan, dedim. İlla ped istiyorum, dedi. Madem beni buraya getirdiniz bana sahip çıkacaksınız, dedi . Önce nasıl olsun diye dalga geçtiler. Biraz sonra getirdiler. Ben kıza bunun normal olduğunu, korkudan olacağını söyledim. Karşıdan bir çığlık kopuyor ki dehşet. Küçük bir kız. Çığlığı korkunç. Anlamıyoruz. Dokuz veya on yaşlarındaydı. Bize göre çok çocuktu. Göğüsleri daha gelişmemişti. Ha-zal nasıl zevk alıyor musun, falan diyorlar. Ama kız ölüyor. Bir adam sürekli bağırıyor. Gözlerimiz kapalı. Anlamıyoruz. Arkamdan kan akıyor. Göğüs uçlarım ağrıyor, dayanacak güçte değilim. Vücudum alev alev yanıyor. Artık dayak yemek istemiyordum. Arkamın acısı beni zorluyor. Yanımdaki beni dürttü. Gözlerini aç, dedi. Açamam, dedim. Dayanacak gücüm yok, dedim. Kürtçe,

aç gözlerini, dedi. Kararlı sesi beni korkuttu. Göğüsleri daha belirgin olmayan bir kız çocuğu, saçları dağılmış. Kızın bacaklarının arasından kan akıyor. Ne oldu anlamadık. Tokat atıyorum yok. Kızın gözleri fal taşı gibi açılmış. Kız defalarca tecavüze uğramış. Kızdan habire kan boşalıyordu. Ne yapsam kendine gelmiyor. Sanki gözleri yırtılıyor. Kürtçe konuşuyorum yok, Türkçe konuşuyorum yok. Hiç tepki yok. Kaskatı olmuş. Ped koyalım bi şey yapalım diyorum ama taş gibi kaskatı. Ped tutacak gibi değil. Ben ses etmiyorum ama yanımdaki bastı kü-fürü. Artık ağzma geleni sayıyor. Biri gelip diyor ki, dokuz kişi onu... Biraz daha konuşursanız yirmi kişi gelip sizi... Biri diyor ki babası daha konuşmadı mı? Babasını konuşturmak için küçücük kıza gözünün önünde tecavüz etmişler.

Böyle bir ülke var mıydı, bilmiyorduk. Biz dünyanın neresindey-dik? Bana olsa ben bunu kavrıyorum. Ama kavramıyordu Hazal bunu. Biz neyiz, dünyanın neresindeyiz? Bu ülkenin insanları bizi niye görmüyor? Burada bu kadar kan akarken, bu kadar insan ölürken, bu küçücük çocuk bunları yaşarken bu ülkenin insanları niye duymuyor bizi?.. Bu çamur bir gün onlara da sıçrayacak. Bunu hissetmek çok kötü, ama bunu yapanlar aynısını yaşasınlar diye dua ettim. Bu kızı bu hale getirdiler. Affetmiyorum... Bir süre sonra affediyorsun, çünkü bu ülke senin, sahip çıkmak istiyorsun, affetmek istiyorsun. İstemiyorsun da istiyorsun da. Hazal'dan sonrası yoktu artık bizim için. Ülke kavramım yitirdi. Yani hukuk, anayasa, her şey bitti. Çiinkü yoktu. Sadece benim gözümde Hazal vardı. Ben kendi bağırsağımın yırtılmasını hissetmedim. O acım bitti. Yani ben aslında o an için Ha-/al’a teşekkür ediyorum. O acıyı unutmuştum. Bağırsağımın yırtıldığını unuttum. Yanımdaki de unutmuştu. Yanımdaki henüz bir hafta-

t

C*   •*

lık evliydi. Belki orada yaşadıklarından dolayı eşi boşayacaktı.

PKK'yî onlar yarattı—

Ben bu ülkenin diğer tarafında yaşayan insanların bizi duymamasına, hâlâ kahrolsun bilmem ne demesine kızıyorum. PKK'yi onlar yarattı. Türkiye halkı yarattı. Kendi ülkesindeki insanlara sahip çıkmadı. Ülkenizi koruma

şansınız vardı, ülkenizdeki insanlara sahip çıkma şansınız da vardı. Eğer tam tersi olsaydı, Kürtlere ait bir ülke olsaydı, başka bir halk yaşasaydı bunları, biz bunu yaşatsaydık, kesinlikle ateş olur onlann yakalarına yapışırdım. Haberleri yokmuş. Nasıl yok? Buraya gelip bu işi yapanlar kendi çocukları. Gerillanın başını kesip, fotoğraf çektirip bunu albümde herkese gösteriyor kahramanlık diye. Bunu benim ablam bizzat yaşadı. Fotoğrafı övünerek göstermiş. Ablama gösteriyor. Ablam görür görmez orada kopuyor. Ayağını kestiği başın üstüne koymuş, fotoğraf çektirmiş. O anne demiyor mu, ya çocuğum sen nasıl kestin adamın başını, bu insanın suçu ne, kime tecavüz etti, kime ne yaptı? Hiçbir şey. Sadece sisteme isyan etmiş. Sisteme ben de isyan ettim. Ben gidemedim, gidecek yolu bilmiyordum. Biri bana el uzatsa, geliyor musun dese elini iple tutardım. Bu yaşadıklarımdan kurtulmak için nasıl yapışırdım eline. Götür nereye götürürsen götür diyecektim, ben de gidecektim belki. O imkânım yoktu.

On bir gün içerde kalmışım. Ben günleri unutmuştum. Getirildim, Van merkezde sokağın ortasına atıldım. Hastaneye götürdüler. Doktor muayene ediyor. Ne suçunuz var, diyor? Ne bileyim ne suçum var. Bir suçum olsa şu an burada olmazdım. Orospu, **hırsız** olsaydım burada olmazdım. Suçsuz olduğum için buradayım. Bu ülkeyi sevdiğim için buradayım, ama sevecek gücüm kalmadı artık. Dedim, boşver. Sana ne ne işim var burada. Adam sustu. Diğer kızltf kendilerini göstermekten çekiniyor. Hepsi korkudan âdet olmuşlar. İlk ben gittim. Ne olmuş size, dedi. Sokak ortasına atıldık. Erciş'e nasıl gideyim? Para yok nasıl gideyim? Telefon yok. Bırakıldığımızı haber almışlar. Erciş'ten gelmişler. Bizi aldılar. Biri elime, biri koluma, biri yüzüme bakıyor. Ben hâlâ beni yaktıklarının farkında değilim. Ne olmuş buraya. Evet, sigara İçiyorlardı. Kokusu geliyordu. Sigara içtiğim için keşke bir tane olsa içsem, diyordum. Veriyorlar. Kabul etmiyorum. Orama burama bakıyorum, gerçekten bir şeyler olmuş. Sigara yanığı. Eve gittim. Babam balkonda oturmuş. Sanki suçlu benmişim gibi. Dehşet bir şey. Ülkesini yargılamıyor. Banyoya girdim. Arkamdan dayım girdi. Benim sendelediğimi görmüş. Beni görünce bir çığlık attı, ağladı. Ben daha ne olduğunun farkında değilim, Hazal'dan sonra. Bir su döküldü yandım. Ilık su döktüler üzerime. O zaman yandım. Çığlık attım. Bir baktım her tarafım mosmor olmuş. Ben on yıllık evliyim. On bir yıldır bağırsağımda problem var. İki çocuk doğdu. Doğumlar bana zor gelmedi. Bağırsak acısı çok farklı. Hâlâ yara oluyor. Bir ameliyat geçirdim. Yırtığı diktiler ama hâlâ

iyileşmedim. Mesela dün çocuğumuzu emzirirken birden sancısı tuttu. Öldürdü beni. Acıdan çocuğu yere vurasım geldi, ama o çocuğun suçu yok. Bende bunu bırakan suçlu. Ama kim bilemem. Hâlâ yok Kürtler başbakan olabiliyor falan diyenler varsa, gelsinler bizim bağırsaklarımızı ya da Hazal'ı görsünler.

Bir insanın ülkesi yoksa hiçbir şeyi yok—

Ağabeyim, sakın Hazal'ı anlatma, dedi. Bu senin yok oluşun demektir. Bir tek sempozyumda kalktım, dedim ki böyle birini tanıyan var mı? Tatvan köylerinden getirilmiş. Belki tanıyan olur, dedim. Tanıyan yoktu. Niye, dediler. Böyle böyle şeyler yaşanmış, dedim. Bire bir yaşadım demiyorum. Yaşanmış diyorum. Sonra birkaç avukat peşime takıldı. Tanıyor musun falan; yok dedim, duydum. Tanıyorsan dava açalım, dediler. Hayır, dedim. Güvenmedim, hâlâ güvenmiyorum. Ben ülkeye iki çocuk verdim. Bu ülkeye vermek istemedim. Birinci çocuğu sevdiğim insanla kendi bedenimde yapmak için, ikinci çocuğumu yine eşimle olan ilişkimin güzelliği için yaptım. Bu ülke için yapmadım. Bu ülke benim hiçbir şeyimi hak etmiyor. Benim için bitti. Şu bir gerçek: Bir insanın ülkesi yoksa hiçbir şeyi yok.

Defalarca sürgün yaşadık. Beş yılda altı sürgün yaşıyorduk. Ta ki Karadeniz'de bir köyün yaylasına gönderilene kadar. Eşim öğretmendi. Ama onlar unutmuşlardı. B iz her yerde hayatı seviyorduk. Tüm bu çabamız da hayatı sevdiğimiz içindi. Güzel şeyler bırakma hevesiydi. Biz orda da çok mutluyduk. Çok güzel bir kızım oldu. Çok da güzel yetiştirdim. Orada şunu gördüm. Türkiyeli olmak farklı bir şey. Çünkü orda aynı şekilde gerillalar gelip gidiyordu. Jandarma bunu biliyordu, fakat gık bile demiyordu. Ama benim bölgemde gerilla köyün uzak bir sınırından geçsin bütün köylüyü toplarlardı. Bizim köyde oldu. Bütün köyü topladılar. Hepsini elden geçirdiler. Yaşlılar iki gün sonra bırakıldı, gençler on gün tutuldu. Çıktıkları zaman hallerini gördük. Ama orada bizzat kendileri telefon açıyorlardı. Hocam duyum aldık, üç tane PKK'li terörist sizin oradan geçecekmiş. Gelip kapınızı çalarlarsa ekmeklerini sularım verin. Yedirin içirin, ama evinizde barındırmayın. Sonra bizi arayın. Ordu'nun bir yeriydi. Gittiklerini bize haber verin, diyorlardı. Güya yol güzergâhlarını takip edecekler. Biz afalladık. Muhtarı aradık. Birileri böyle şaka yapıyor,

dedik. Yok, dedi, az önce beni de aradılar, haber verdiler. Ve o gece gelmişler. Ama bize gelmediler. Ertesi gün çatışma olmuş ve üçü düşürülmüştü. Köylü, keşke bırakmasaydık, yazık ne de güzel gençlerdi, demişti. Biri Tuncelili, biri Diyarbakırlı, biri Vanlı'ydı. Oradaki insanlar bunları tanıyorlardı. Bire bir oturup konuşmuşlukları varmış.

Erzurum’a gittik, Van içinde en az on köy gezdik. Ordu'ya gittik. Gümüşhane'ye gittik. Bunlara sebep eşim değildi. Eşim sırf benimle evlendiği için. Ben de kadın olduğumun farkında olduğum için. Kadındım, kimliğime sahip çıkmalıydım, geleceğime sahip çıkmalıydım, ülkeme sahip çıkmalıydım. Ama yanlış ülkeye sahip çıkmıştım, anladım. Hiç sahip çıkmayacaktım, diğerleri gibi yiyip içip eğlenip dökecektim.

Barıştan anlamıyorum ~

Ordu'yu yaşamasaydım her şeyi affedebilirdim, **ama dürüst olayını** affetmiyorum. Çünkü orada farklıydı. Bir insanın ülkesi **olması ge**rektiğine inandım. Barış derken kiminle barış, ne **ile** barış? **Kaybolan** hayatları mı diriltecekler? Ya da **kaybedilen** babaları, umutlan, **ne** bileyim neyi geri getirecekler? Hiçbir şeyi. Bu banş dediklerini **sadece** sermayenin kazanımı diye görüyorum. Halkların kazanımı değil bu. Sermaye burada daha rahat iş yapacak. Enerji kaynaklarını genişletecekler. Halklar için bir getirisi olmayacak. Ben Türkiye halkının da özgürleşmesini isterdim. Ama bir türlü gözleri açılmadı, görmediler. Barıştan anlamıyorum. İstiyorum mu istemiyorum mu bilmiyorum... Sermaye kazammıdır. Halkların değil. Ben kendi devletimi istiyorum. Çünkü her koşulda şenindir. Yani bir sahibin var. İnsanın sahibinin olması çok farklı bir şey olur. Bu millet de çok sahipsiz. Tala-bani'ye, PKK'lileri teslim eder misin, demişler. Değil bir PKK'liyi, bir Kürt keçisini bile vermem, demiş. İyi mi kötü mü olduğunu bilmiyorum, ama en kötü ihtimalde bile koruyacak bir şey var. Bireysin. Kendini ait hissettiğin bir yer var. Ben itiraf edeyim. Çocuklarımın kendilerini ait hissedecekleri bir topraklarının olmasını isterdim.

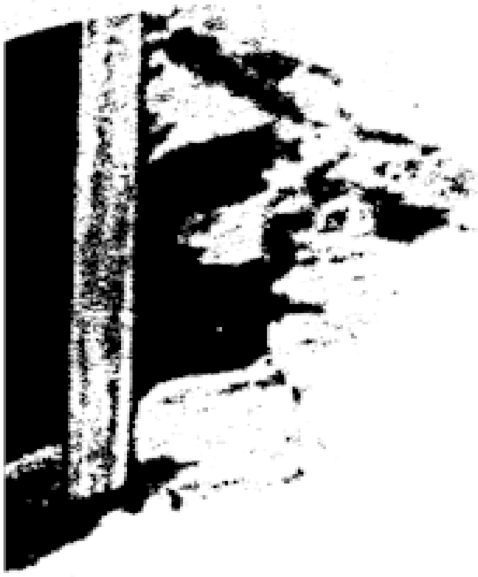
Sanki top tüfekle evlerini başlarına yıkan bizdik—

Bir sendika toplantımız vardı. Yanıma bir bayan olurdu. Van'dan gelmişsiniz, dedi. Evet, dedim. Sizin Türkçeyi kullanmanız çok düzgün. Siz Vanlı değilsiniz, dedi. Yok, ben Kürdüm, dedim. Emin misiniz, dedi. Kesinlikle eminim, dedim. Siz Türk müsünüz, dedim. Evet, dedi. Emin misiniz, dedim. Ne demek, dedi. İşte dedim, bu demek. Kürtler anadillerinde eğitim istiyorlar, falan dedi. En doğal hakkımız, dedim. Siz, dedim, nasıl Türkçeyi kullanıyorsanız... İyi de okuduktan sonra ne yapacaksınız, dedi. Siz ne yapıyorsunuz, dedim. Ama üniversite, meslek hayatı falan. Dedim, sen Türkçe konuştuğun zaman benim halkıma da hitap edebiliyorsun. Ben de bayağı senin halkına hitap edebilirim. İngilizce eğitimde sorun çıkmıyor, hatta övünüyorsun da, niye Kürtçe ile olmasın? Benim Kürtlere güvenim bitti, çünkü anadil de istediklerine göre bu ülkeyi bölecekler... Bu bir sendika yöneticisi. Üyesi değil. Biz kimliğimizi bilmezken, biz itiniz köpeği-nizken, hiçbir canlı değilken, ot bile değilken, bacım, kardeşim, canım cicimdi de, şimdi bizim bir kimliğimiz var, dilimiz

var diye dayatırken mi, güveniniz bitti? Öncesinde nerdeydiniz? Bizim hiç halimizi, bir hiç olmamızı seviyordunuz da, varlıklı halimizi mi sevmiyorsunuz?.. Hemen yanımdan kalkıp gitti. Ne yaparsan yap onlar bizimle empati kuramazlar. Onlann varolan bir anayasaları var. Onların bir ülkeleri var. Onlar da beğenmeseler, bir şey saymasalar da kendilerine ait bir şeyleri var. Bizim gibi kötü muamele görmediler, bizim gibi sokak ortasında tecavüz edilmediler. Her ne kadar Demi* rel Kürtlere kötü davrandık da Türkleri çok mu sevdik, dese de. Bcıı hiçbir şey söylemek istemiyorum. Çünkü vaktiyle çok bağırdık; l)u* yun sesimizi. Sanki lop tüfekle evlerini başlarına yıkan bizdik. Sanki kendi boklarını onlara yediren bizdik. Terörist onlar değil bi/ olduk. Benim onlara söyleyeceğim hiçbir şey yok. Sadece kendi ülke-lerinc sahip çıkabiliyorlarsa çıksınlar. Başkası yok. Onlar için ile başka ülke yok. Varken devletleri sahip çıksınlar. Bizim gibi olınıı-Kiıılar.

Bir baktım Lice'yi hep taradılar

Ben Şeyhan, 1976 doğumluyum.

Yedi kardeşiz. Dört kız, iiç erkek. Aslında sekiz kardeştik, biri öldü. Lice'nin D. Köyü'ndeniz, herhangi bir aşirete bağlı değiliz. İlkokulu iki sene okuyabildim. Babam çiftçiydi. İlkokula başladığımda Türkçe bilmiyordum, dil bilmediğim için okulda herhangi kötü bir muamele görmedim. Askeri ilk defa dokuz-on yaşlarındayken gördüm. Köyde insanları topluyorlardı. Sebebini bilmiyorum, çocuktum. Bizi evden alıyorlardı apar topar, köyün meydanında toplayıp hakaret ediyorlardı. Babamı, amcamı falan dövüyorlardı. Çocuklara şiddet uygulamıyorlardı, ama büyüklerimizi gözümüzün önünde dövüyorlardı. Sebebi belki vardı belki yoktu, ama sürekli böyle şeyler yapıyordu askerler. Öfke hissediyordum çünkü hiçbir şey yapamıyordum.

Ağlıyordum, bağırıyordum sadece... Sürekli baskınlar oluyordu evlere ve şiddet artıyordu. Gerillayı duymuştum ama hiç görmemiştim Köyümüz ben on bir yaşında falanken yakıldı. Biz bağdaydık, ailece gitmiştik. Köylere baskınlar oluyordu, yakılacakları

söyleniyordu. O dönemlerde askerler milleti dövüyordu. Bu baskım lar haftada bir kere oluyordu, hemen hemen ve üç dört yıl sürdü.

Bunları yaşarken on bir yaşındaydım—

Hatırlıyorum bir gün annem evde yoktu, ablam evli olduğundan onun yanındaydı. Babam ve küçük kardeşlerim vardı. Bekâr olarak en büyükleri bendim, ablam evliydi... Bir yerlerde çatışma çıktığında herkes köyden kaçıyordu. Ben de kardeşlerimi alıp iki parça eşyayı torbaya katıp sırtıma taktım, milletle gidiyordum. Yolda ağlıyordum, hem annem yok, hem babam. Oradan bir köye geçtik, yemek falan yedik. Ordan da iki üç saat sonra Lice'ye götürdüler arabayla. Annem geldi. Babam köyde kaklı, babama çok üzülmüştüm o an, çünkü biz korktuk ona bir şey olacak diye. Bu tür şeyleri çok gördük.

Köy yakılmadan önce bazı eşyalarımızı götürdük Lice'ye. Kullanmadığımız bazı fazla eşyalarımızı köyden çıkardık, çünkü gelip eşyaları kırıyor, zarar veriyorlardı. Köyde geçici olarak kullandığımız şeyler kalmıştı, bağa gidip pekmez falan yapıyorduk. Pekmezimiz fazla olduğu için Lice’deki eve götürecektik. Ben ve kardeşim, benim bir ufağım. Kardeşimle babam

pekmezi eşeğe yükledi, Lice' ye gidiyorduk, silah sesleri geliyordu, toplar atılıyordu. Babam bizi hemen hemen yolun yarısına kadar getirdi, ben ve kardeşim, Lice'ye varmak üzereydik gitgide silah sesleri çoğalıyordu. Biz de korkuyorduk tabii, ikimiz de ağlıyorduk, bizim ev başka bir mahalledeydi. Başka bir mahallede de dedemler oturuyordu. Dedemlerin mahalleye varmadan bir baktım Lice'yi hep taradılar. Silahlarla her tarafı taradılar. O anda ben ve kardeşim birbirimizi tutarak ağlıyorduk ve nereye gideceğimizi bilmiyorduk, eve gitsek kimse yok zaten. Pekmezi yüklediğimiz eşek direkt dedemlerin evine yöneldi. O **yönelince** biz de önüne durduk eve doğru gitsin diye. Ama eşek dedemlere yönelince biz de arkasından mecburen gittik, ama her tarafta **bağırma**lar, çığlıklar, silahlar, yani o duyguyu anlatamam...

Dedemlerin kapısına vardık. Dedem ve yengem vardı, **yanlarına** oturduk. Silahlar atıldığı için evin içinde oturamıyoruz, **dışarı çıka**mıyoruz. Yani kimsenin kimseden haberi yok. Bir iki saat **o** şekilde geçti. O anda bir tane bomba dedemlerin bahçesine düştü, **oraya** düşünce dedem hemen bizi dışarıya çıkarttı. Karşıda komşusunun bir

evi vardı, bctoıı, bir odanın içinde belki yüze yakın insan vardı. Hepimi/, o evin odasına sığındık, ama çatışına hâla devam ediyor. Ne içindir, nedir bilmiyoruz. Sadecc tek laraftan gelen silah sesleri, panzerler sokak aralarında dönüyordu ve her yeri tarıyorlardı. Üç dört saat boyunca biz o odanın içindeydik, aç susuz ve herkes ağlıyor çığlık çığlığa, benim yengem de hamileydi ve ağlıyordu. O ağlıyordu ama ben anlamıyordum neden ağladığını. O silah seslerinin içinde doğum sancısı tuttu, Yüz kişi bir odanın içindeyiz ve nefes almamız bile zor, işte o anda saat herhalde beş ya da altı gibiydi. Bizim köyün yakınlarındaki köyden biri seslendi dedemlere, kapmm önünden geçerek, ben köye gidiyorum yeter, ölsem de gideceğim, dedi. Öyle dediğinde ben de, annem, kardeşlerim, babam yok, hepsi tarladaydılar onlann yanma gitmek istedim, ölsck de çıkacağız bu evin içinden, onlann yanına gideceğiz, dedim. Kardeşimi ve eşeği aldık, dışarı çıktık ama yağmur nasıl yağıyorsa o şekilde silahlar atılıyordu. Lice'nin bir iki kilometre çıkışında bizi taradılar, ben vc kardeşim resmen eşeğin semerinin altına girdik. Yanımızda da diğer köyden bir adam vardı, o bile bağırdı, imdat, imdat, diye elini kolunu kaldırdı. Biz yürüyoruz o şekilde ve ağlıyoruz, ama nasıl ağlıyoruz. İlerledik biraz, bir tepeye çıktık. O anda

helikopterler Lice'nin üstünde dönüyordu ve bizi tepede gördüklerinde yine kurşun yağmuruna tuttular resmen. Bunları yaşarken on bir yaşındaydım ve neyin ne olduğunu bilmiyordum, ne için olduğunu bilmiyordum. Ne içindir, sebep nedir anlamıyordum zaten, sonuçta çocuktum, ne bileceğim? Sayısını bilmiyorum, ama o olayda ölenler oldu, evler yakıldı. Kurşunlamalardan sonra evleri teker teker yaktılar. Biz oradan çıkıp gittik, ama orada kalanlardan çoğu sabaha ölmüştü. Evler yakılmıştı ve hatta bizim pekmezi götüreceğimiz ev bile yanmıştı. Allahtan biz o eve gitmedik, eşek dedemlerin evine yöneldi. O eve gitseydik, o anda bizde ölebilirdik.

Daha sonra çıktık. Bir baktım babam bizi karşılamaya geldi, ben de babamı görünce üzerine atlayıp ağlamaya başladım. Köye geldiğimizde zaten bütün köylüler yanımıza geldi, neler olduğunu silah seslerinin neden geldiğini sordular, ama biz çocuk olduğumuzdan dolayı anlatamıyorduk. Sadece silahlar patlıyor, insanlar ölüyor, evler yakılıyor, diyebildik. Ama ne için, sebep ne onu bilmiyorduk...

HluMlNuUUuröiı.

Blitün evleri yaktılar—

1**%**

1994 ya da 1995,.. lanı olarak iıalıtlamıyonınu o yıllarda IniUin köy. lcri yaktılar. Bizim köyde çatışma çıkmıştı herhalde ve ben ilk onaman gerillayı gürdüm ve benim için ilıult* ettikleri şey kurtuluşlu. Onlar bizi kurtaracaktı, Inıııuı anlıyordum. Bizimle ilgileniyor, konuşuyorlardı. Bizi kırmadan, üzmeden konuşuyorlardı, i ' rl e ^ ^ değillerdi ve bu yilzden biz de onlara çok yöneldik, ^ani hır şekilde devlet bizi taraf yapıyordu. Bu olayların öncesinde bi? devletin ne olduğunu biliyorduk, ama devletten zarar gürünce biz ile gerillaya yöneliyorduk. Köye gerillalar gidip geldiğinden dolayı devletin baskısı daha da artmaya başladı.

Köyün yakılması ise. çatışına çıkıp iki gerillanın ölmesinden. Ba* bam da o zaman sağdı, bizim evin yukarısı dağdı, evin arkası tingdı. Gerillaları görmüyorduk ama askerleri görüyorduk. Askerler ko\e girdi, silah sesleri geldi. Annem babam, ne oldu, diyordu birbirine. Çatışma çıktı, diyorlardı. Çatışmanın ne olduğunu da bilmiyordum. Babam hepimizi içeriye aldı,

kapıları kapattı. Bir iki saat silah sesleri sürdü, sonra askerler geldi kapımızı çaldılar. Kapıyı açtık, babamı alıp götürdüler. Babamı gözümün önilnde dövdüler. Bunu yapanlar özel harekâttı, maskeli büyük adamlardı ve onlardan da çok korkuyorduk, jandarma da vardı, ama onlardan daha çok korkuyorduk. Ba* bam kapıyı açtı. Adanı, babama, çık çık çık, dedi, elindeki copla babamı dövdü. Hiçbir şey söylemeden babamı aldılar, Bizter ağlocr-duk, babamı götürünce acaba ona bir şey mi yapacaklar, oıu öldüreceklerini diye. Evimizin önünde avlu vardı, avluya çıkıık, baktım babam ile bir iki anıca daha vardı. Onların yanında da iki tane aı **vanlı.** Sonra onlan yukarıya götürdüler, evin yukarısında bir tepe vanlı, oraya götürdüler. Bizim kapının Önünden yol geçiyordu, caminin oraya getirdiler.

Babamlar gelince ölü iki gerillayı, aşağıya getirdiler, bedenleri paramparça olmuştu ikisinin de. Onları gördükten sonra lıemeu hemen bir hafta konuşamadım. Hatta onları ilk gördüğümde arkadan saçlarını gördüm kadın sandım, sonra babam anlattı bize. Babam on* ları götürdü, helikoptere bindirmişler, bize anlattı, kafatası parçalanmış beyni hep düşmüştü, beynini topladık, diyordu. Babamlar beli* koptere bindirdiklerinden anlatıyordu; biz, kadın, diyorduk arna babam erkek olduklarını söyledi. O kadar kötü bir şekilde Jcafataslan parçalanmıştı ki saçları arka tarafa doğru uzun, kadın *smhk.* Dolaydan sonra zaten köyü yaktılar. Hepimizi dışarı çıkarttılar, kapının önüne ve evimizi yaktılar. Gözlerimizin önünde, biz *ckiz çocuk, anne ve baba gözlerimizin önünde evimizi yaktılar, İçinde hayvan vardı, eşyalar vardı, sadece insanları dışarıya çıkarttılar ve bütün evleri yaktılar, insanların hepsi çığlık çığlığa. Evimiz yandı gitti, sonra*ın-dabize, gidin, nereye gidiyorsanız gidin, dediler.

Eşeğimiz geri geldi ama onlar gelmedi—

Biz de oradan apar topar Diyarbakır’ın i İçesi Lice'ye geldik, orada bir ev tuttuk ve baştan yaşamaya başladık. Her şeyimiz bitmişti, hiçbir şeyimiz yoktu, onun bunun yardımıyla kendimizi biraz toparladık. Köye gidemiyorduk, köy hayatımız bitmişti, ama bağımız vardı. Bağa gidip geliyorduk, o da yani korkuyla gidip geliyorduk. Sabah gidiyorduk akşam geri dönüyorduk. Abim Adana’da oturuyordu, ben oraya gittim. Annem babam Lice'de kalıyorlardı. Olaydan sonra ben Adana'ya geçtim, ailem Lice'deydi, ben misafirliğe gitmiştim. Benim bir ufağım, erkek kardeşim, o

da Adana'daydı benimle beraber. Abim olaylardan önce Adana'ya gitmişti, o bu olayları görmeden önce çıkmıştı. Çalışmaya gitmişti Adana'ya ve evini de götürmüştü, evliydi. Küçük kardeşimle beraber onlarda kalıyorduk. Bir gün annem telefon açtı, gelin, dedi. Ben gitmek istemedim, daha doğrusu o korku ve psikolojiyi atamamıştım daha. Hayır, dedim, ben gelmiyorum. Küçük kardeşim, ben babayı özledim, gitmek istiyorum, dedi. Ben de, tamam sen git, ben bir iki hafta sonra geleceğim, dedim. Ben on bir yaşındaydım kardeşim on yaşında, aramızda bir yaş vardı. O gece kardeşim yola çıktı, ben Adana'da kaldım.

O gecenin sabahında kardeşim eve varıyor. Ben olmadığım için anlattıklarına göre anlatıyorum. O gece Lice'de yine bir çatışma çıkıyor, bir adam ile kızı öldürülüyor o gece. Ama yine kimsenin kimseden haberi yok. Kimdi, ne idi, kimse korkudan evinden çıkamıyor. O sabah babam bağa gidiyor, bizim geçimimiz genelde o bağla oluyor. Küçük kardeşim de özlediğinden babamla köye gitmek istiyor, bağa. Gidiyorlar beraber, öğleden sonra gelmiyorlar. Eşek eve geliyor yalnız ve yüklü olarak, ama ne babam ne kardeşim, ikisi de yok ortada. Annem eşeği görünce korkuyor, eşek neden geldi, onlar neden gelmedi diye. Annem gidip dedeme ve bir amcam var ona söylüyor. Bir iki saat duruyorlar bakıyorlar yok, bağa doğru gidiyorlar, bir kayanın altında babam ve kardeşim ölü bulunuyor. İkisi de üst üste. Ertesi sabah duyar duymaz abimle beraber hepimiz döndük. Babamı kaybettiğimde on bir yaşındaydım. Zaten bu olayların hepsi bir iki yıl içinde oldu. Babamın öldüğüne inanmadım, ta ki görene kadar, hele de küçük kardeşimi... Yanımdaydı ve gitti. İnanmıyordum öyle bir şey olduğuna, ta ki gelip görene kadar.

On iki yaşında çalışmak zorunda kaldım —

Babamı kaybettikten sonra iki üç gün orada kaldık, sonrasında bizi aldılar, Adana'ya gittik. Babam öldü ve faili meçhul deniyor, ama sadece devlet aklımıza geliyor, başka bir şey gelmiyor. Gözümüzle görmediğimiz için bilmiyoruz, ama aklımıza devlet geliyor. Bu sonuçta faili meçhul, kimseyi yargılamamak lazım, ama onlar bizi köyümüzden çıkarmasaydılar aklımıza ilk devlet gelmezdi. Ben on iki yaşında kardeşlerime bakmış bir insanım, Adana'da. On iki yaşında çalışmak zorunda kaldım. Adana'da on yıl falan kaldık ve on yıl boyunca çalışmak zorunda kaldım. Bir kardeşim de on bir

yaşma gelmişti ve o da çalışıyordu, ikimiz beraber evi geçindiriyorduk. Diğer kardeşlerim de küçüktüler zaten, ellerinden geldiğince simit falan sattılar, hepimiz el ele verip çalıştık. En küçük kardeşimiz iki buçuk* üç yaşında ve babamı hiç görmedi, tanımıyor. Babasızlık çok zor, bunu ancak yaşayan bilir. Arada biri babasına sarılıp öptüğünde ben çok istiyorum bunu yapmayı, tam sevilecek zamanımda babamı kaybettim. Babamı çok seviyordum, hâlâ babamı, bizleri sevmesi, alıp kucağına gezmesiyle hatırlıyorum.

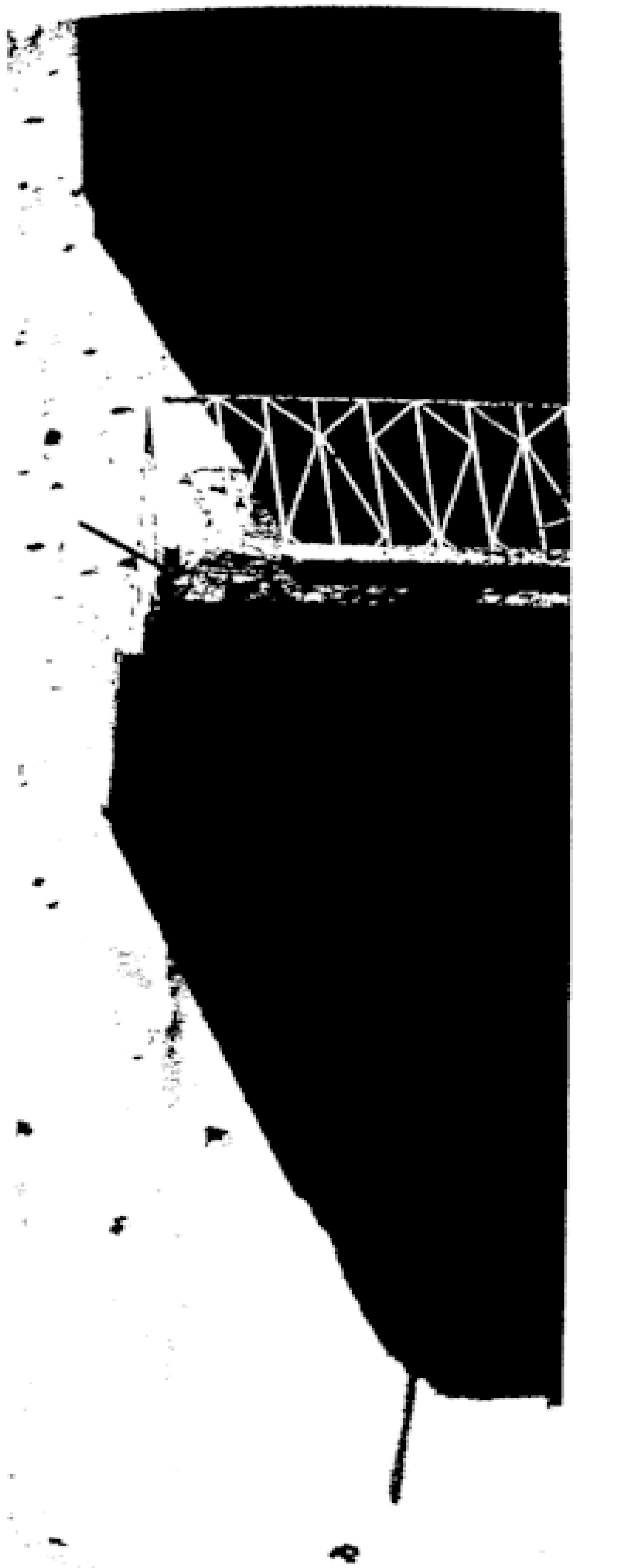
Adana büyük bir şehirdi ve ilk gittiğimizde kolay kolay **ahşama*** dik, hiçbir şeyi bilmiyorduk ve çok zor geçti ama sonrasında **alıştık,** çalıştık çevremiz oldu. Çalıştığımız yerlerin çoğunda da başımızdan geçen olayları anlatmıyorduk, Kürttük çünkü. Korkuyorduk bizi i$[e] almayacaklar diye.

Asla affetmem. Ama bir barış olmasını istiyorum—

Amcamlar falan Diyarbakır'a dönünce biz de döndük ve aklımızda Diyarbakır'a döneceğimiz hiç yoktu. Hepimiz gittik ama kimse sahip çıkmadı, hiç kimse. Ne amcadır, ne kimse, hiçbiri sahip çıkmadı. Ben Diyarbakır'da evlendim. Şimdi bir barış süreci var ve bana, affedebilecek misin, dediklerinde affetmeye çalışırım, ama babam aklıma geldiğinde asla affetmem. Ama bir barış olmasını istiyorum yine de. Çünkü biz yaşadık, başkalarının yaşamasını istemiyorum. Şimdi iki tane çocuğum var ve unutulmaması için bu tarihi anlatacağım onlara, ne çektiğimizi bilmeleri lazım.

Barıştan tek beklentim ise ben yaşadım, başkalarının yaşamasını istemiyorum.

Bize desin İşte buradalar kemikleri buradadır

Ben Memiran, 1980 Şemdinli, O, Köyü doğumluyum. On bir kardeşiz, en büyük benim, beş kız altı erkek. Babam tüccardı, koyun tüccarı, yani hayvancılık yapıyorduk. On dört yaşıma kadar köydeydik, ekonomik durumumuz çok iyiydi, biz çok zengindik, H£rki aşiretindeniz, bizim sülale çok kalabalıktı ve babam aşiretin en büyüğüydü. Babam çok bilinen bir adamdı. Köyde okul olmadığı için okuyamadım, ailem okumamı istiyordu ama olmadı işle... Ben ilk asker ve özel timi gördüğümde on yaşında falandım. O zamanlar askerlerle hiç sorunumuz yoktu. Köyümüzde zaten karakol vardı, daha sonra boşaltıldı. Ben askerlerin neden köyde olduğunun farkında değildim, İlk baskın ben on dört yaşındayken sabah dokuzda oldu. Daha Önce sürekli çatışma oluyordu köyün etrafında, ama evlere baskın yapılmıyordu. Baskının olduğu akşam köye top atışı yapılmıştı, Babam bize sığınak yapmıştı köydeki evimizde. Zaten buralarda her evde sığınak vardır. Çünkü rasgele her yer taranabiliyor. Annem de yeni doğum yapmıştı. Babam hepimizi sığınağa götürmüştü, bomba falan atılırsa bize bir şey olmasın diye.

Babam ve amcalarım hâlâ kayıp—

O baskında birini köy meydanında, birini de yaylada öldürdü askerler. Allı kişiyi köyden, altı kişiyi de Şemdinli merkezden alıp götürdüler. Yani on iki büyüğümüz, babam, amcalarım, akrabalarını askerler tarafından götürüldüler vc on beş yıldır onlardan haberimiz yok. Sağlar mı ölüler mi bilmiyoruz. Cenazelerinin taburun bahçesinde gömülü olduğunu söyleyen bir sürü kişi var ama bilmiyoruz... Sanırım faili meçhul oldular. Babamlar, biz PKK'li değiliz, dediler ama onlar, hayır siz PKK'lisiniz, dediler ve götürdüler. Babamların götürülmesinden sonra köyümüzü terk etmek, zorunda kaldık. Günlerce yürüyerek Mahmur Kampı'na gittik. Köyde durumumuz çok iyiydi ama mülteci olup kampa gidince çok yoksulluk çektik. Hiçbir şeyimiz yoktu, ben dokuz gün boyunca ayakkabısız yürüdüm gece gündüz. Sadece kısa bir eteğim vardı ve başka hiçbir şeyim yoktu. Üç yii boyunca kampta çadırda kaldık.

Kampa gittikten altı ay sonra annem, Ankara'ya dilekçe vermek için Türkiye'ye geçti. Dilekçesinde, siz bunları alıp götürdünüz, geri verin, demiş. Anneme, sağdırlar, gelecekler, demişler. Anneni yedi ay boyunca her

yere başvurmuş, çalmadık kapı bırakmamış ama haber çıkmamış. Mecburen kampa geri döndü. Üç yıl boyunca lıer akşam ağlıyorduk annemle. Babam yoktu, açlık, yoksulluk vardı sadece kampta. Bizimle kampa gelen amcamın karısı, teyzemgil de bizim gibiydiler. Kamptayken dedem öldü. Amcamın oğlu öldü, amcamın iki kızı öldü. Bizim aileden o kampta dört kişi öldü. Hiçbirinin sağlık sorunu yoktu ama kampta hastalıktan öldüler. O zamanlar yemek olarak sadecc mercimek veriyorlardı, başka da hiçbir şey yoktu. Kampa gelenler genelde bizim gibi Türkiye’den gelmişlerdi. Üç yıldan sonra Birleşmiş Milletler’c dönmek istediğimizi söyledik. Devletimizdir, memleketimizdir döneceğiz, dedik. Şemdinli'ye geldik tekrar. Şemdinli'ye geldiğimiz zaman, gelin bize söz verin, deyin ki bu adamları PKK götürmüş, PKK öldürmüş, biz size ev yapacağız, ne istiyorsanız yapacağız, dediler. Biz de dedik ki, biz bunu demeyeceğiz, siz götürdünüz, şahidimiz ve delilimiz var. Avrupa Birliğine de dava açtırdık. Ama hâlâ haberimiz yok. Hepimizin durumu çok kötü...

Köyün boşaltılmasının sebebini hâlâ bitmiyorum—

Bu yaşanan olaylardan dolayı devletten sadece şunu bekliyoruz: A. Yarbay ve F. Astsubayı çıkarsın karşımıza, desinler ki, işte ölülerinizin kemiği buradadır. Tam on beş yıldır ağlıyoruz. Biz hâla karalar bağlayıp giyiyoruz. Düğünlerimiz diğer düğünler gibi değil, hep kara giyiniyoruz. Hepsi düğünlere ağlayarak gidiyor, çünkü hepsi babasız kalmış. On dört kişi ve hepsi genç. Mesela annem genç, teyzem genç, yengem genç, hepsi bizim aileden. Hepsi babamın ailesinden. Sadece ben babamı hatırlayabiliyorum, diğer kardeşlerimin hepsi küçüktü. Hepsi babasız büyüdü... Babam beni çok seviyordu, o kadar çok seviyordu ki... Babamı çok özlüyorum, bugün bile o kadar çok ağladım ki, çok zor bir durum, babasızlık çok zor. Hele bu zamanda daha da zor. Babamı her şeyiyle hatırlıyorum. Babam hiç kimse gibi değildi, çok iyi bir adamdı. Çok mertti, çok görmüş bilmiş bir insandı, kimse onun gibi değildi. Bu küçük, bu büyük demezdi, herkesi çok severdi babam. Köye misafir geldiğinde bizim eve gelirdi, düğün olsa gelin bizim eve getirilirdi. Dokuz erkek, bir kız kardeşi vardı, çok kalabalık bir aileydiler, köy boşaltılana kadar kendi halinde mutlu yaşayan insanlardık. Ama şimdi herkes gitti, ne mutluluk var, ne sevgi, ne saygı. Bizim komşuların çocukları, baba, dediklerinde biz ne yapacağımızı bilmiyoruz.

Şimdi bu evde kirada oturuyoruz, geçimimiz yine yok, hiçbir şey yok, hepimiz fakiriz, hepimiz kirada oturuyoruz, nerden nereye geldik. Babam buraya gelirdi arabayla eşya getirirdi bizlere. Dükkânımız vardı köyde, iki tane ahır vardı, üç yüz, dört yüz hayvanımız vardı, kaç tane katırımız vardı, ama hepsi gitti. Bu yaşananları, köyün boşaltılmasının sebebini hâlâ bilmiyorum. Siz PKK'lisiniz, siz onlara destek veriyorsunuz, siz onlara ekmek veriyorsunuz, onlar sizin köye geliyorlar, sadece bunu diyorlardı. Ama biz bu dediklerinin hiçbirini yaşamadık. Ben bu söylediklerinin hiçbirini görmedim, hatırlamıyorum, bilmiyorum.

İlk Türkçeyi duyduğumda sevdim—

Ben köyde hiç Türkçe bilmiyordum, on dört yaşıma kadar hiç Tür^ çe bilmiyordum, askerler gelirdi köye, bizim diikkaıia veya eve komutanları geliyordu, mesela astsubay, asteğmen babamın arkadaşıy. dı ve onlardan öğrendiğim, nasılsın, iyi misin, bu kadar. Buraya geldiğimde biraz öğrendim ama şimdi bile pek bilmiyorum, ama hiç okul okumadım. İlk Türkçeyi duyduğumda sevdim, böyle bir ilil olduğunu bilmiyordum sonuçta, sadece Kürtçe vardı, herkes Kiirtçc konuşurdu. Sadece babam, amcam ve iki kardeşim, onlar biliyorlardı, biz kızlar genelde bilmiyorduk, bizim orada okul yoktu. Kadınların hiçbiri bilmiyordu ve bilmediğimizden dolayı kötü muamelede gördük. Diyorlardı, siz Türkçe bilmiyorsunuz, o yüzden siz vatandaşımız değilsiniz, siz PKK'lisiniz. Küfür ederlerdi bize, kadınları döverlerdi, tecavüz ve taciz dışında bütün kötü muameleleri kadınlara yaparlardı. Ama erkekleri gözlerimizin önünde soyup dövdüler. Benim amcamı o kadar dövdüler ki ağzında hiç diş kalmadı. Şimdi köyde oturuyor o amcam. Teyzem gitti bisküvi getirdi, su ile ıslatıp verdi. Ne göz ne ağız, hiçbir şey kalmamıştı, o kadar işkence yapmışlardı.

On beş yıldır biz bu acıyı çekiyoruz—

Devlete karşı herhangi bir tepkim yok, ama şahısa karşı çok tepkim var. Babamı öldürenler sonuçta bu devletin adamları ve devlet de bize destek versin o adamları çıkarsın ortaya. Biz burada hükümet konağına gidip sorduk. Böyle birileri yok, bu adamları örgüt götürmüş dağa, dediler ve bu şekilde yazmışlar. Ama böyle bir şey yok, delilimiz var çünkü. Ben gözlerimle gördüm. Babam burada tabura git»*

A. Yarbay vardı o zamanlar, E. Yarbay vardı, onlar babama, gıı köye, sizin köyde çatışma var, dediler. Babam geldi yaylada yakaladılar onu ve sonrasında babamı hiç görmedim. Oıı beş yıldır bi/. İni acıyı çekiyoruz ve hâlâ gelecek, bir yerden çıkacak diye bekliyoruz, Gözlerimle görmedim öldürüldüğünü ve bu yüzden inanmıyorum. de diyoruz ki devlet de bize destek versin, A. Yarbayı, F. Astsubay[1] getirsin buraya, bize desin işte buradalar, kemikleri buradadır. An* nem de bu yüzden hasta, kaç defa doktora götürdük ve hep sıkını» y[il]*

«İnden hastalanıyor. Bizim ev muhtar evi okluğundan dolay ı hiç bas-km yapılmadı. Ama köydeki evlere de yapıldığını duymadım hiç» sa decc bir gün gelip köyü boşalttırdılar.

Batı’daki insanlar bize terörist diyor, ama bizim babalarımız Öldürüldü, çocuklar ortada kaldı, dağa gidiyorlarsa eğer bir sebebi var, icrtfrdenmesin bunun adına. Ben otuz yaşındayım, evlenmedim çünkü evin büyüğü bendim. Annem tek bakamazdı aileye.,.

Şu anda barış sürecinden söz ediliyor, ama bu yaşadıklarımdan dolayı, katilleri asla affetmeyeceğim* Barış olmasını istiyorum. Hem askerlerin hem de dağdakilerin ölmesi günahtır. Biz de bu kanın durmasını istiyoruz, hepsi gençtir.

Şemdinli merkeze geldikten sonra askerlerin herhangi bir baskısıyla karşılaşmadık, ama burada sürekli olaylar oluyor, çatışmalar çıkıyor. İki sene önce burada bir bomba patladı, o zaman da bir adam öldürüldü, sonrasında ben duymadım ve görmedim hiç. Eğer barış olursa, kimliğimizi, dilimizi koruyalım, bu insanları öldürmesinler, bu kanı durdursunlar, kimse ağlamasın. Biz ağladık, biz gördük, biz biliyoruz babasızlığın ne kadar zor olduğunu, kimse bunu görmesin. Biz sadece bunu istiyoruz. Bizim çektiklerimizi kimsenin çekmesini istemiyoruz, artık yeter. Ben Kürdüm ve Kürtçe konuşmak istiyorum, kimliğimi istiyorum. Biz de istiyoruz barışı, kan dursun, kimse Ölmesin.

Kızım dört yaşında, bütün askeri araçların ismini biliyor

Ben Gever, 1979 Yüksekova doğumluyum. İki kız, altı erkek kardeşiz. Babam çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşıyordu. Ekonomik durumumuz çok

iyiydi, hatta başka ailelere de desteği oluyordu babamın. Biz Şidan aşiretindeniz. Artık aşiretçiliği normal yaşantımızda kullanmıyoruz. Eskiden öyle değildi. Eskiden bir şey söylerken aşiretinle konuşurdun. Aşiretini arkana alır, konuşurdun. İnsanlar okudukça, dünyayı tanımaya başladıkça aşiret artık anlamını yitirdi. Çünkü aşiretin dışında da farklı bir hayat var, onu görebiliyorsun. Aşirete bağlı kalmak, aşiretin radikallerinden olmak insan hayatını köreltir. Ama artık günümüzde, hatta 90'lardan sonra aşiretçilik tahminen bertaraf etmiştir kendini. Yani toplumdan söküp anlamamıştır, ama bireyler kendinden söküp atmıştır aşiretçiliği. Biz bir kan davası olayından dolayı Van'ı terk edip geldik Yüksekova'ya. Dokuz yaşında okula başladım; daha erken başlamama sebebim ise sürekli göç halinde olmamız. Yüksekova'da doğdum. 1980 darbesi oldu.

Babanı 80 darbesinde kaçak durumuna düşmüş. Bir süre İran'da kalmışız. İki. üç yıl. Ben küçüktüm tabii. Babamın kaçak duruma düşmesinin nedeni de şu: Bu sol fraksiyonlardan birinde yer alıyormuş babam. O dönem işte Kavacılık varmış. DDK'cılık varmış. Değişik fraksiyonlar varmış. Darbe olunca babam vıırtdışına kaçmak zorunda kalıyor. Sonra da bizi yanına almış. Yani ben dört ya da beş yaşındayken dönüşümüzü az çok hatırlıyorum. İran'dan kaçak döndük dağlardan, taşlardan.

Gerizekâlı muamelesi görüyorduk—

Ben okula başladığımda hiç Türkçe bilmiyordum. Zaten şimdi de Türkçeye hâkim değilim. Ailede kimse o dönem Türkçe bilmiyordu ki ben bileyim. Birinci sınıfa gittiğimde biraz da kiloluydum. Birkaç Öğrenci var Yüksekova'da Türkçe bilen. O dönem öyleydi. Öğretmen soru sorunca bir tek o iki üç kişi cevap verirdi. Siz niye konuşamıyorsunuz diye soruyordu öğretmen. Yani gerizekâlı muamelesi görüyorduk. Halbuki ben anlamadığını bir dilde eğitim görüyordum. Orada bir eziklik hissediyor insan. Rencide oluyorsun. Sanki Türkçe bilmemek çok ayıp bir şey. O zaman öyle dayatılıyordu bize. Türkçeyi bilmeyen cahildir, insan olamaz gibi cümlelerle karşılaşıyorduk. Yani biraz aşağılayıcı tavırlar vardı Türkçe bilmediğimiz için. Kendi Öğretmenimizden değil de diğer öğretmenlerden şiddet görüyorduk Kürtçe konuştuğumuz için... Mesela bir öğretmen vardı. İyi hatırlıyorum. Çünkü çok zulmederdi öğrencilere. Okul bahçesinde Kürtçe konuşan birisi olunca yapıştırıyordu tokadı. Üstelik herkesin içinde dövüyordu. Öğreneceksiniz, diyordu, bu Türkçeyi Öğreneceksiniz... Öğretmenin o tavnnı anlamıyorduk. O dönem dinimize çok bağlıydık, müslümanız, derdik. Bu dili biz bir yerden öğrenmedik. Allah vermiş. O zaman sorunu bizimle değil bu öğretmenin, allahia olması gerekiyor... Ben de çok dayak yedim ondan. Türkçe bilmediğim için. Mecburen iki üç yılda Türkçeyi çat pat öğrenmeye başladım.

Çarşıda birkaç aile vardı, Yüksekova'da. Şimdiki görüşümle söylüyorum, o dönemin asimile olmuş kişileri. Çünkü bildikleri birkaç kelime Türkçe ile toplumda, devlette itibarları olurdu. O dönemde fark ettim. Kim iyi Türkçe kullanırsa devletin ona itibarı daha fazlaydı. Mesela Türkçeyi bilenlere o dönemde efendi diyorlardı. Mesela

Şükrü Efendi; bu tür lakaplar takarlardı. Evet, o beyefendi oluyordu. Çocuklar kavga ediyor diyelim. Birinin ailesi Türkçeyi biliyor, diğeri bilmiyor. ama dayak yiyen çocuk haklı olan taraf. Eşyası çalınmış. Çalan çocuğun da Türkçeyi iyi biliyor ailesi. Mağdur olan çocuğun ailesi Türkçe bilmediği için bir şey yapamadı. Derdini anlatamadı, ama diğer aile anlatıyor. İşte, şu benim çocuğum. Tam tersini anlatıyor mesela. Oğlumun eşyasını çalmış, diyor. Halbuki çalan onun oğlu. Mağdur olanı gözaltına aldılar götürdüler, Türkçe bilmediğinden... Bir askerin yanında veya polisin yanından geçtiğimizde bizle konuştukları zaman biz utanırdık, konuşmazdık Türkçe bilmediğimiz için. Hissiyat işte, dedim ya benim için okulda başladı bu. Dördüncü sınıfta falan biraz Türkçeye hâkim olmaya başladım. Okuduğumu anlıyordum, telaffuzda zorlanıyordum, yazılı ödevleri çok güzel yapardım, ama sözlüde takılırdım.

Benim Kürtçemde hayatın her şeyi var-

Onun sebebi de görmüş olduğun şiddet belki, hani konuşabilecek miyim, konuşamayacak mıyım? Yani konuşursam gülecekler mi, dalga geçecekler mi? Normalde kimse bilmezdi de. Tek tuk vardı. Her sınıfta bir iki kişi vardı. Ya ailesi memur, işte Batı'da memurluk yapmış. Onlar bilirdi. Başka kimse bilmezdi. Bir de günlük yaşamımızda hep Kürtçe konuşurduk. Aile Kürtçe, komşular Kürtçe, yani her yer Kürtçe. Televizyonlar da doğru dürüst yoktu. Bir kanal vardı o dönemlerde, o da gece bilmem belli bir saatte yayın yapardı. Ben şu anda otuz yaşıma giriyorum. Benim hayatta unutmadığım işte okul konusunda o öğretmendi. Kaç yıl oldu? Aradan on beş, yirmi yıl geçmiş hâlâ siması gözümün önünde... Bir gün karşılaşırsak tam düşünmedim, ama yani hakikaten bir kin var. Benim kinim de öyle fiziksel değil, dövme anlamında değil, mahcup etmek isterdim bir yerde.

Kürtçe birkaç laf ederdim. Gerçi o beni tanımazdı, ben tanıtırdım kendimi. Senin yüzünden bak Türkçeyi de öğrenemedim, derdim. Aslında benim dilimde problem yok. Benim Kürtçemde hayatın her Şeyi var. Kürtçe espri yapabiliyorum, Kürtçe gülebiliyorum, Kürtçe konuşabiliyorum, Kürtçe ağlayabiliyorum, Kürtçe haykırabil iyo-nrnı. Benim dilimin eksikliği yok. Niye birileri inatla Türkçeyi Öğretiyor? Benim dilimin ne problemi var ki? Kürtçe yaptığım bir espri-yc ya da bir arkadaşın yaptığı espriye saatlerce

gülüyoruz bazen. Ama aynı espriyi Türkçeye çevirip söylersen yüzünde hiçbir mimik, reaksiyon olmaz...

Sıra dayağı: Hiçbir sebep yok, olay yok—

Escndere'nin bir köyündeydik. Yüksekova'ya bağlı. İran'dan gelirken biz orada kaldık birkaç yıl. O zaman 1986 ya da 87. Tam hatırlamıyorum tarihi. Kafamıza o kadar darbe yedik ki tarihleri karıştın-yoruz. Bir grup asker geldi köye. Askerin yaşı kaç olur. Yirmi olur, bilemedin yirmi beşe kadar olur. Bütün köydeki erkekleri bir alana topladılar. Babam da içinde. Babam da sol fraksiyon içinde yer aldığı için Türkçeyi biraz konuşuyor. Aile içinde konuşmazdı, ama biliyordu. Zaten köyde Türkçeyi kullanan bir babam vardı, ekonomik durumu iyi olan da bir babam vardı. Her ne kadar çok göç etmişsek, gitmişsek, gelmişsek de babam, ticaretini yapmıştı... Hepsini köy meydanına topladılar. Hatırlıyorum işte Ali amca vardı, Musa anıca vardı, bir sürü yaşlı insan vardı. Bir tane asker, ben görüyordum pencereden, yaşım da ufak. Zaten o yıl geldik Yüksekova'ya. Almış eline bir sopa. Hepsini sıra dayağından geçiriyor. Yani ortada bir şey yok. Niye dövüyorlar? Hiçbir sebep yok, bir olay yok. Tabii ben öyle düşünüyorum. Bir kaçak mı varmış ne. Sonuçta bütün köylüyü sıra dayağından geçirdiler. İki, üç tane yaşlı vardı. Tokatla vurdular onlara... E, ben daha sonra anladım. Tokat atma çok aşağılayıcı bir şey. Yumruk farklı anlam ifade eder, tokat farklı anlam ifade eder, tükürük farklı anlam ifade eder, bizim toplum içerisinde bu tür şeyler... Çocuk yaşta asker, dedesi yaşındakileri tokatlıyor düşünün. Sonra babam devreye girdi. Türkçe konuşunca babama karşı biraz daha yumuşadılar. Hani babamı dövmediler mesela... Babama biraz daha nazik davrandılar Türkçe konuştuğu için...

O zaman Türkçe avantaj olarak karşına çıkıyordu. Bildiğin zaman. Neyse, köylüleri alıp götürecekler. Hepsini karakola götürecekler. Karakol da yirmi kilometre uzaklıkta. Araç da yok. Hepsini yaya götürecekler. O zaman çatışmalar çok fazla **alevlenınemişti.** Her evden iki bidon getirin, diyorlar. Boş bidon. Gidip dereden su doldurmuşlar her birine. Demişler ki, taşıyın karakola kadar. Karakolun su ihtiyacı yok. Yani eziyet olsun diye. Babama **vermediler.**

Babam Türkçe konuştuğu için. Babam yolda biraz konuşunca, niye böyle yapıyorsunuz diye, bi bidon ona da vermişler. Sonuçta ona da ceza

vermişler. Karakola kadar. Soru sormak yasak çünkü... Ben mesela ona şahit oldum. Askerleri de o zaman tanıdım. Asker benim için korkulacak bir şey. Askerden ürküyordum, mesela normalde asker gördüğümde kaçardım. Mesela kızım daha dört yaşında panzerin ismini, bütün askeri araçların isimlerini biliyor. Bilmemesi gerekir. Askerlerin bazıları bilmez mesela isimlerini o kullandıkları mühimmatların. Kızım biliyor hepsini. Silah sesinden ürkebiliyor. *Şerre*, yani savaş mı var, diyebiliyor. Ben de bu şeylerden geçtim. Ben şunu iddia ediyorum. Hiçbirimiz psikolojik olarak tamam değiliz. Biz, bölgede yaşayanlar...

Köprü altında birisinin sallandığını görüyorlar—

Dördüncü sınıfa gidiyordum. Bir gece kapımızı kırdılar, çalmadılar. Geceyansı. Bizim iki odalı bir evimiz vardı. Girdiler, babamı apar topar aldılar pijamalarla. Elbiselerini bile giymedi. Dışarıda biraz dövdüler. Ama annem bizi bırakmadı dışarı çıkalım. Babamın sesini duymadım, bağırmıyordu. Ama askerlerin sesi vardı. Babamı tekrar içeri getirdiler.

Babamın biraz parası vardı. Hayvan alım satımı yapıyor ya. O parayı da, babamı da alıp götürdüler. Babamı döverlerken babam demiş ki, ben size para vereyim, beni bırakın. E, tamam, parayı getir bırakırız seni, demişler. Parayı da aldılar, babamı da aldılar. Parayı da vermediler. Çünkü babamı götürseler, hiçbir suçu yoksa bile yirmi ay kesin kalır. Mahkeme süreci yok, şu yok, bu yok. Tamamıyla adaletsizlik. Yani avukat bile yoktu. Tek tük avukat vardı. Alsalar seni belki iki ay, üç ay sonra mahkemeye çıkarırlar. O zaman mahkemeler de askerin elindeydi, yani güvenlik güçlerinin elindeydi, mahkeme eğer asker isterse uzatırdı. Hiçbir suçun olmasa, yanlışlıkla bile yakalanmış olsan yirmi aydan az kalmazdın içerde... Babamı götürdüler. Yok işte, sen silah getirmişsin. Silah yakalanmış yolda... Babamın yok haberi. İşte, silah almışsın. Şehir gerillalarına götüreceksin. Diyarbakır'a götürecekmişsin... Öyle bir iddia varmış. Babam hayvan alım satımı yapar. Sürekli işi de büyük araçlarla. Silah da bir tane büyük araçta yakalanmış ya, bu araç da senin için gelmişti. O şekilde babamı yakalamışlar. Babam kabul etmemiş. O zaman artık JİTEM'di. Ye-niköprü'de sorguluyorlar. Ondan sonra o dönemi babam anlattı bize. Buranın eski milletvekillerinden biri babamın sorgusuna girmiş.

Hakkâri milletvekili. O bile beni sorguya çekti, diyor. Sen bu silahları kime götürüyorsun? YenikÖprü'de akşamüzeri ayağıma bir ip bağladılar, bir don var üzerimde, başka da bir şey yok, diye anlattı babam. Öyle sonbahar falan, diyor. Beni böyle aşağıya sarkıttılar. İşte birisi yukarıdan bağırıyor. İşte senin miydi? Kime gönderdin falan. Sorular soruyorlar. Ben he desem, kurtulmak için he desem direkt yirmi otuz yıl yerdim. Yani müebbet yerdim. Ha ölmüşüm ha müebbet yemişim, fark etmez, diyor; Babam kabul etmemiş. Akşamüzeri bağlamışlar, öbür gün akşamüzerine kadar... Birçok kişi görmüş tabii. Mesela Hakkâri'den gelenler, Van'dan gelenler köprü altında birisinin sallandığını görüyorlar. Mesela birisi de bak, teröre yardım edenin hali bu olur, diyor. Sürekli böyle anlatırlarmış, gelip geçenlere. İnsanlara gözdağı, yani görenlere, bu nedir diyenlere. Bu nedir diyebilmek için koca bir yürek gerekiyordu o zaman. Yani boşu boşuna: o da bir sürü dayak yerdi. Ama işte soranlara da, teröre destek çıkanın hali budur, falan demişler. Babama onu yapan, hatta bana işkence yapanı görsem, elime geçse, şu anda belki döverim, bir şekilde bir intikam duygusu var bende, ama yani bilmiyorum. Görürsem belki aklıma gelir, ne yapacağım...

Allah var, Kürtler arasında ayrımcılık yapmıyorlardı—

1991-92 yılları. Kaç yaşında olurum. On bir, on iki yani... İlk o zaman gerillaları gördüm. Şehir merkezinde. Ben tam olarak kim olduklarını bilmiyordum, ama toplumda konuşuluyordu, herkesin di-lindeydi. Öğretmen anlatmıştı gerçi. İşte komünisttir, şoyledir, böy-ledir. Ama halkın içerisinde öğretmenin tam aksi anlatılıyordu. Mesela yaptıkları olayları anlatıyorlardı. Kahramanlıklarını anlatırlardı. İşte bir gerilla tek başına şunu yapmış. Ondan sonra yayıldı bu.

Biz çocuklara da cazip geliyordu tabii... Şimdi askerin tutumunu görüyoruz çocuk olarak, öğretmenleri görüyoruz okulda. Ondan sonra merkezde bu aşağılayıcı bakışlar ya da tavırlar... Gerillayı görünce onlar bizim için kahraman oldu zaten. Demek ki gerillalar bizi bunlara karşı koruyacak, diye düşünüyoruz çocuk halimizle. Karşı koyacak. O mantık gelişti zaman içerisinde. Çünkü sen sonuçta her taraftan baskı görüyorsun. Sokak çatışmaları olurdu, tki gün sürerdi. Çatışmalar dururdu. Ondan sonra öğleye doğru askerler paldır küldür evlere dalarlardı. Mesela bizim eve baskın yapılıyordu. İlk baskın 1993'te falandı... On tiç yaşında falanım. Girdiler

içeriye, her tarafı dağıttılar. Halıları kaldırdılar. Çatışmadan sonra mutlaka herkesin evi basılırdı. Kurşunları görüyoruz. Zaten havada uçuşuyor kurşunlar... Şimdi bir tabura giden kurşunlar var, bir de taburdan gelen kurşunlar var. Tabura giden kurşunlar tepeden gidiyor. Yani evlerin içinden gitmiyor. O zaman tabura karşı tepeler var. Tepeden tabura, taburdan evlere ateş açılırdı. Neyse işte eve bir daldılar. Babamı tartakladılar. Bizi tartakladılar. Gözümün önünde annemi dövdüler ve asla unutamıyorum o ânı. Mesela benim dağa giden kardeşim o zaman askerin bacağını tuttu. Küçüktü de gerçi. Küfür etti Kürtçe. Onu da fırlatıp duvara çarptılar zaten. Benden iki yaş küçüktü. Neyse ondan sonra bizim yandaki komşuyu bizden daha berbat ettiler. Yani hemen hemen herkese. Ayrım yok. Allah var, Kürtler arasında hayatta ayrım yapmıyorlardı.

Yani şimdi nasıl anlatayım? O kadar şey yaşandı ki... Hangisini anlatayım? Devlet dairesine gidiyorsun sana karşı muamelesi hayvanca. En basiti nüfus müdürlüğü... O zaman girişlerde normalde memurlar yabancılardan oluşurdu. Yabancı memur polisten daha berbattı. Bölge insanı olmayan memur daha kötü davranıyordu. Yani böyle kaprisli. Mesela isim götürüyorsun. Çocuğun olmuş. îsim yazdıracaksın. İşte atıyorum Kürtçe bir isim diyorum. Olmaz, diyor. Ayşe. Mesela benim kız kardeşimin ismi. Babam Benazir koymak istemiş. Benazir olmaz Hatice olsun, demişler. Benazir Butto'dan geliyor diye yasak. Çarşı merkezindesin. Geliyor senin işyerine oturuyor. O dönem her tarafı mermiyle sanlı özel timler vardı. Ağır silahlı çarşıda geziyorlardı. Senden sigara alıyor, marketten, para ödemiyor. Zaten kimse de korkudan isteyemez. Giderdi, kahvede otururdu, içerdi, para vermezdi. Giderdi, lokantada yerdi, para ödemezdi. Giderdi elektronikçiden elektronik bir eşya alırdı, para ödemezdi. Ses çıkaramıyordun. Annemi dövdüklerinde onlara karşı inanılmaz bir kinim oluştu ve hâlâ da devam ediyor...

Gerillalar evlere pek girmezlerdi milletin canı yanmasın diye... Ama mahalleden geçerlerdi. Geçtiklerinde böyle yürüyüşlerine bakıyorsun. Bir haz alıyorsun. Mesela çatışma çıkacak. İşte geçiyorlardı. Biz balkondayız. Kürtçe, içeri girin, kapılarınızı kapatın, diyorlardı. E, ben bunu gördüm defalarca, bir taraf sana zarar gelmesin diye elinden geleni yapıyor, bir taraf da seni yok etmek için evini gözünü kırpmadan tarayabiliyor. Yani bizi koruduklarını hissediyordum. Mesela onlar da silahlı, asker de silahlı. Onlar

seviyor, bazen kafanı okşayabiliyor. Nasılsın diyor, şunu diyor, bunu diyor. Yani bir de senin dilinde konuşuyor ya. Tamam budur işte, diyorsun. Acaba ben de bir gün böyle olabilir miyim? İşte bunlar nasıl böyle oldu? Böyle bir şey düşünebiliyorsun. Ortaokula devam edemedim. Babam yakalandı, ben ilkokulu bitirdiğimde. Nüfus da fazla. Okutacak kişi de yoktu. Ben de okuyamadım. Babam bir alınışında yirmi ay kaldı. Bıraktılar. İkincisinde on beş ay kaldı. Sürekli değişik süreçlerde. Toplaşan dört buçuk yıl kaldı içerde.

Kardeşimin gidişi ders verir nitelikte—

Kardeşim Şeyhmus, 1981 doğumlu. 94 ilkbaharında dağa gitti. Onun gidişi zaten ders verir nitelikte bence...

Babam yine hayvan götürmüştü. Annem, oğlum çalışm siz, kendinize çalışın. Şimdi paranız var. Yarın öbür gün babanız yakalanır, parasız kalırsınız, alışın çalışmaya, derdi. Babam izin vermezdi. Kardeşim de ilkokulu yeni bitirmişti. Mevsim yazdı. Yani okul daha başlamamış. Artık ortaokula gidecek mi, gitmeyecek mi, o belli değil. Ama ben gitmiyorum. Neyse, biz bazen kek satıyorduk, bazen başka şeyler satıyorduk. Babam geldiğinde satmazdık. Babam izin vermiyordu çünkü. Para var, ihtiyaç yok, diyordu. Ne satıyorsunuz? Zaten mahallede de bizden zengin yoktu. Durumumuz çok iyiydi. Ama annemin zoru vardı işte. İlle de çalışacaksınız. Paranızı kendiniz harcayın, bana da para vermeyin, ama çalışm, diyordu. Demek ki anlıyordu o aslında. Yani kimin ne zaman öleceği, kimin ne zaman gideceği, öyle belli değildi. Her an babam öldürülebilir, her an işte ne bileyim farklı bir yere göç edebiliriz. Yani bu iş tam olmayabilir. Bir sürü şey. Annemin kafası o şekilde çalışıyordu. Çalışm, diyordu. Biz de çalışıyorduk.

Kardeşim de yeşil gözlü, kumral, ama sarıya daha yakın bir teni vardı. Güzel bir çocuktu. Toplumda da çok seviliyordu, bir de çok

ağırbaşlıydı. O da bir lokantada çalışıyordu. Bir cumartesi günü kardeşim işten çıkıyor. Tabii pazar günleri lokantalar kapalı. İşte cumartesi temizlik yapıyorlar. Normalde yedide lokantayı kapatmaları ge-rekiyorken sekizde

kapatmışlar. O dönem zaten I9:00'dan sonra sokağa çıkma yasağı vardı. Sokakta da kimse yok. Kardeşim de çıkmış eve doğru gelecek. Biz de evde merak ediyoruz. Bu çocuk nerede kaldı? Hani cumartesi tamam, yani işi biraz uzuyor, ama tehlikelidir bu saate kalması.

Pencereden seyreden birisi anlatıyor bize, Siirtli. İsmi Sait'ti yanılmıyorsam. O anlattı. Kardeşim tam eve doğru gelirken evimize yakın bir yerde sürekli panzer duruyordu. İşte kardeşim panzeri de geçmiş. Panzerden biri seslenip, hey, niye selam vermeden geçiyorsun, demiş. Kardeşim de, ben dün selam verdim, demiş. Niye selam veriyorsun diye kızdınız bana. Bugün vermiyorum, siz şimdi niye vermedin diye kızıyorsunuz. Tabii bunlan olayı duyup gören Sait anlattı. Panzer tam evlerinin önünde durduğu için her şeyi duyup görmüş. Kardeşim de sinire geldiği zaman durmaz, cevabını verir. Yani ne kadar korksa bile cevabını verir. Mesela ben öyle değilim. O öyleydi. Birkaç asker panzerden inip kardeşimi dövüyorlar. Yüzünü, gözünü kan içinde bırakıp, oğlum, biz Ermeni miyiz bize selam vermiyorsunuz, demişler. Kardeşim ısrarla tekrar ediyor. Ben dün verdim, bana kızdınız. Bugün de vermedim diye kızdınız. Ben ne yapayım? Bu defa, kafa tutuyorsun, falan demişler. Kardeşimi bir güzel dövmüşler. O mahalle yolu düzdü. Fazla viraj yok. Gözden kaybolana kadar sürünerek gideceksin, demişler. Panzerlerin üzerinde ışıklar oluyor. Bu ışık senin kafanda olduğu müddetçe sürüneceksin. Kardeşim de sürünmüş. Yani bir kilometreden fazladır o düz alan. Ama işte panzerin ışığı bir kilometre etkili değil. Kardeşim sürünmüş, sürünmüş, sürünmüş. Taa ışıktan çıkana kadar.

Anneme göstermedik o halini. Babam da görmedi. İçeri girdi. Her tarafı kan içinde. Şeyhmus ne oldu, diye sordum. Top oynadık, düştüm, dedi. Baktım bu düşme olayı değil. Hani yere sürtersin elbiseler parçalanır ya. Kan elbise hep bir olmuş. Böyle yüzü müzü hep mahvolmuş. Biz dedik, bu düşme değil. Yok, ben düştüm, diyor. Git banyoya yüzünü yıka, dedim. Yok, ben yüzümü yıkamam, sabah yıkarım, dedi. Biz dışarı gittik, baktık etrafta bir şey yok. Bu saatte kimse dışarıda kalmaz. Top oynamaları da imkânsız. Anlatmadı bir şey.

C’byle kan içinde. İki sefer odaya girdim, sordum, anlatmadı. Çok soğukkanlı, ağlamıyor, gözyaşı yok. Böyle ciddi bir şekilde duruyordu. Tamam, tamam siz gidin, gider yüzümü yıkarım, dedi. Neyse, dedik, sabah

öğreniriz. İşte herkes yatağına girdi. Biz zaten salonda yatıyorduk. Ama o odada yatıyordu. Benim ağabeyim bazen Van'a gidiyordu. O gider yengemin yanında yatardı. Korkmasın diye. Çocuk vardı. Neyse sabah oldu. İşte biz kalktık Şeyhmus yok. Yatağında yok. Allah allalı, o gün de pazar. Lokanta da yok. Lokanta kapalı. Zaten babam da o akşam gelmişti. Biz lokantada çalıştığını söylememiştik babama. Normalde izin vermiyor, ama yani şey demiş lokanta sahibi, ara sıra uğruyor, ara sıra benim yanıma gelsin. Hem kendine öğrensin lalan. O şekil gitmişti. Neyse arıyoruz, bulamıyoruz. Bu çocuk nereye gitti? Mahallede soruyoruz. Bizim mahallede birkaç yaşlı amca var. Erken kalkar. Sorduk, Şeyhmus'u gördünüz mü diye. Bir tane yaşlı amca, neydi öyle yüzü müzü kan içindeydi, dedi. O, sabahın beşinde falan kalkmış, gitmiş. Kanını temizlemeden çıkmış, gitmiş. Anlatıyorlar işte daha sonra. Valla işte böyle, buradan geçtiydi, kan içinde. Öyle o kanla gitmiş gerillaya katılmış. Kanını da silmemiş ta oraya kadar. O gün gitti.

Daha ilkokulu yeni bitiren bir çocuk gerilla olmak zorunda bırakıldı. Yani o baskı, o dayak... Ben gördüm yüzünü. Böyle derisi soyulmuştu yüzünün. Süründürmüşler ya böyle çok da dayak atmışlar. Ondan sonra gitti işte. Haber geldi bize, oğlunuz burada. Görmek isterseniz daha sonra gelip görebilirsiniz. Durumu iyidir, falan diye not gönderdiler. Daha sonra biz iki üç defa gittik. O zaman da gittiğimiz yerlerde değildi. Başka yerdeydi ulaşamadık. Göremedik. Üzüldüm tabii gitmesine ama başka da çaresi kalmamıştı demek ki...

Zaten hepimizin içinde vardı. Mutlaka gitmemiz gerektiğine dair. Öyle bir atmosfer vardı zaten. O atmosferi yaratan ortam vardı. Her gün baskın, her gün şiddet, babalarımız gözlerimizin önünde dövülüyor, götürülüyor. Evler her gün basılıyor.

Devlet bilerek, isteyerek bizi itti bu tarafa—

O dönemde duygular nasılsa bu dönem de duygular aynı. Sonuçta kardeşim orada. Kardeşim olmadığı zaman da sempati duyuyordum. Yaşadığını söylediler, bilmiyorum. Hiç haber alamadık... 1994'ün sonbaharıydı benim ilk eyleme katılmam. Kardeşimden sonra... Bir etkinlik vardı, ama tam hatırlamıyorum neydi... Ama kitleyi taradılar onu hatırlıyorum. Bir sürü insan yaralandı. Bir sürü insan öldü. Öyle rasgele ateş ediyorlar. İnsanların

ellerinde sopa yok, silah yok, bir şey yok. Ama tarıyorlar. Hatta çok iyi hatırlıyorum hem sağır hem dilsiz bir genç vardı. Şimdi herkes kaçıyor. Herkes bir yere saklanıyor, bu da caminin tuvaletinin oraya saklanıyor, ama kulağı duymuyor. Silah seslerini duymuyor. Yanında kimse kalmamış. O da koşan moşan kimseyi görmeyince, bitti zannediyor herhalde, dışarı çıkıyor. Taradılar onu. Evet, tarandığı ânı gördüm.

Ben köprünün diğer başındaydım. Baktım yere yığıldı. Taradılar böyle. Üstüne gitti özel tim, işte ayağıyla başını kaldırdı. Çocuk artık kendinden geçmiş. İşte dedim ya, her tarafına mermi bağlamış, özel harekât mı diyorlar ne diyorlar. Ayağıyla çocuğu böyle bir sağa sola kaydırıyor, bakıyor. Ondan sonra bırakıp gitti. Biz gittik. Ben tabii küçüktüm de. Baktırmıyor. Bağırsakları bile dışarıda. E, ben zaten kan gördüm, kötü oldum. Ondan sonra birkaç arkadaş daha geldi. Hemen dışarı çıkan organlarını poşete koydular. Onu aldılar, götürdüler. Götürdüler, çarşıya yakın bir yere bıraktılar. Belediye başkamna telefon açtılar. İşte böyle bir yaralı var. Belediye başkanı o dönem Necdet değildi. Bilmiyorum. Velhasıl onu aldılar, götürdüler hastaneye. Şimdi yaşıyor. Bazen anlatıyor. Böyle el hareketiyle. Birkaç arkadaş vardı o zaman, birkaç kişi öldü, birkaç kişi yaralandı, birkaç kişi cezaevinde sakat oldu, birkaç kişi delirmiş şu anda. Yani akli dengesini yitirdi bu işkencelerde. İşte ilk nefretim orada başladı. Ama hiçbir zaman elimizde ne sopa vardı, ne silah vardı. Bir şeyi protesto ederdik. Şu baskılar yanlış, derdik. Şu gözaltılar haksız, derdik. Sokakta oynamam gerekirken, okumam gerekirken itildik o şeyin içine. Yani devlet aslında bilerek, isteyerek bizi itti bu tarafa.

İlk gözaltı: Gelmişken kalsın—

Benim ilk gözaltım şöyle: Gözaltılar oluyordu. Birkaç defa oldu. Toplu gözaltı. Mesela üç yüz, dört yüz kişiyle beraber yakalıyorlar seni, getiriyorlar, meydan dayağı çekiyorlar, bırakıyorlar. Çünkü yer yok cezaevinde. Seni nereye koyacaklar? O zaman cezaevleri o kadar büyük değildi. 1999'da yakalandım. Yedi ay cezaevinde kaldım.

Bir grup genç yakalıyorlar. Yirmi yaşındaydım. İşte kimi tanıyorsunuz? Bak, nereye gidiyorsunuz, demiyor. Kimi tanıyorsunuz? Arkadaşlarınızı söyleyin. Bir tanesi de benim arkadaşım. Diyor ki, Gever'i tanıyorum. Aldılar beni. İşte, bu mu size yardım etti? O, bizim arkadaşımız, diyor. Yani

benim arkadaşım. Onun bir işle alakası yok. Olsun, diyor. Getirmişken bırakmayalım. Ben ordayım. Yanımda diyor. Anlatayım mı bilmiyorum?.. O işkenceler çok kötü... ya hatırlıyorum insana garip bir şey oluyor... Nasıl anlatayım size?.. Bir Filistin askısı vardı. Bir elektrik vardı. Çırılçıplak...

İlk yakaladılar zaten bu çarşının aşağısında. Orada yakaladılar. Hemen arabaya bindirdiler. Arabaya bindirdiklerinde kafama dirsekle vuruyor. Ya ne oluyor, ne oluyor? İşte 1999. Neyse aldılar, götürdüler emniyete. Baktım kalorifercisinden tut çaycısına kadar, hepsi de yabancı. Bekçiye kadar. Bekçi de normalde polis değil, bekçi. Hepsi dövüyor. Polis dövüyor, bekçi dövüyor, kaloriferci dövüyor... Ya ben dedim ki, niye dövüyorsunuz? Karışma ulan, diyor. Daha yüzleştirmemişler beni, öyle götürmüşler ilk etapta. Sadece arkadaşım ismimi söyledi diye... Neyse orada yüzüme bir bant vurdular. Bağladılar beni. Arabaya bindirdiler, kafamı da eğdiler. Yarım saat boyunca yol gittik. Yani fazla da uzağa gitmemişiz. Sonradan gördüm. Yüz, iki yüz metre gitmişiz. Ama dolaştırmışlar. Sizi çok uzak yere götürüyoruz demeye getiriyorlar... Askerin sesini duydum. Tamam, komutanım, emredersiniz komutanım. Ses geliyor. Sus, falan diyor. Ben duydum ama. Ondan sonra aldılar beni içeriye. Merdivenlerden bir binanın girişine girdik galiba. Aşağı doğru götürdüler. Sanki bodrum katma. Hemen, işte girer girmez saldırdılar bana. Durun bunun şeyi daha belli değil, falan diyene kadar bir sürü dayak yedim. Şu kafamda iz var. Üç tane nokta var. O dönem nöbetten dönen bir askerin tekmesi. O dönem ayakkabılar da askeri ayakkabılar, hani buzda karda sağlam olsun diye, dipleri krampon ayakkabıları gibi. Neyse kafam şişti. Nöbete gidiyor asker. Beni öyle oraya koymuşlar. Koridora. Her gelen vuruyor. Nöbete giden asker, nöbetten dönen asker, geçen subay, gelen astsubay. Her gelen dövüyor. Ben tek değilmişim meğer. Bir sürü insan var orada da... Kimse konuşamıyor ki! Bir iki saat sonra aldılar beni, bir odaya götürdüler. Gever, falancayı tanıyor musun? He, tanıyorum. Diğer arkadaşıma soruyorlar, Gever mi size yardım etti? Yok, diyor. Öyle bir şey yok, diyor. Sadece siz kimi tanıyorsunuz, arkadaşlarınız kimdir dediniz, ben de onu söylüyorum. Yoksa normalde onun benle bir alakası yok. Bir ilişkimiz yok. Alman çocuk bana Gever, ben sadece arkadaşların kimdir... yani belki haber verirler diye düşündüm, o yüzden ismini verdim, dedi. Zaten onlar da haksız yere yakalanmış, ama yapıştırmışlar bir dosya. Neyse, diyor, gelmişken kalsın. Eyvallah. Gelmişken kalsın. Bağırıp çağırıyor birileri. Çığlık sesleri var.

İnsanın psikolojisi allak bullak oluyor. Yani ne yapıyorlar bu insana? Kesiyorlar mı, doğruyorlar mı? İki tane de bayan vardı. Bir çığlık atıyorlar. İnsan ürküyor, korkuyor böyle ne cehennemdir falan. Ondan sonra bir bakıyorsun, son ses müzik. Mehter Marşı çalıyor güm güm. Mehter Marşı bitiyor, İstiklal Marşı, Onuncu Yıl Marşı. Ama insanı sağır edecek şekilde. Yani bu arada bizde çok korkuyoruz. Birden fazla kişiyiz. Çok kişiyiz de. Çok derken yirmi beş, yirmi altı kişi falanız. Neyse oradan aldılar. İşte tek tek alıyorlar.

Kollarım nerede?—

Sıra baktım bana geldi. Tuttu beni kolumdan götürdü. Soydular beni. Çırılçıplak soydular. Ben korkuyorum. Ne yapıyorsunuz, ben ne yaptım? Her konuştuğunda bir yumruk yiyorsun. Tekme yiyorsun. Ne kadar az konuşsan o kadar az kaba dayak yersin. Çünkü konuşmuyorsun ya, adam senin farkında değil. Neyse soydular beni. Baktım su sesi geliyor. İşte battaniye ıslattılar. Beni yere yatırdılar. Üstüme su döktüler. Ondan sonra elektriği bağladılar, parmak ucuna bağlıyorlar. Bir de şeye... cinsel organının ucuna bağlıyorlar. İster istemez bağırıyorsun. Yani böyle o anki duygu nasıl anlatayım? Bir bakıyorsun durduruyorlar. Seni tekrar çekiyorlar battaniyenin üzerine, biraz su döküyorlar. Tekrar elektrik veriyorlar. Mesela benim beş tane parmağımın her seferinde bir tanesine bağladılar. Çünkü yanıyor etrafı. Bir de cinsel organına bağlıyorlar. Kablonun bir ucunu ayak parmaklarına bir ucunu da organa bağlıyorlar. Oradan elektrik veriyorlar. Zaten her şey yanıyor. Ondan sonra bir beş on dakika istirahat ediyorsun. Öyle bırakıyorlar seni oraya. O arada da artık işkenceciler yoruluyor.

I '

işkence edenler yoruluyor. Tabii öldürmezler de. 1999 yılındayız sonuçta, eskisi gibi değil. Seni öldüremezler, öldürseler bile başlarına bela olur. Çünkü çok kişinin gözü önünde almışlar seni. Hani karanlık, kuytu bir köşede almış olsalar, kimse duymamış olsa, sorun olmaz ölün onlar için. Ama çarşı merkezinden aldılar. Bir sürü insanın gözü önünde. Ondan sonra helikoptere bindirin, diyor. İşkenceden yorulmuştu ya bir beş on dakika onlar istirahat etti aslında, ben değil. Neyse işte helikoptere falan bindirelim demiş. Ben dedim, hakikaten bunlar beni helikoptere bindirip helikopterden atmasınlar. Korkuyorsun. Neyse baktım. Hâlâ çıplağım zaten. Sekiz gün

boyunca hiç elbise görmedim. Her gün işkence. Baktım böyle kollarımı açtılar. Battaniyeye sardılar kollarımı. Başka bir şey de olabilir, yani büyük bir şeye sardılar kollarimı. Ondan sonra bu kalaslar var. Beşe on mudur, ona on mudur... kalaslar var ya. Omzuma bıraktılar. Kollarımı bağladılar ona. Ondan sonra bir baktım. Havaya kaldırdılar beni. Havada yine aynı, elektrik veriyorlar. Ayak parmaklarına ve organına tel uçlarını bağlıyorlar. Sen geriliyorsun, geriliyorsun... Birden elektriği kesiyor. Sen böyle dönüyorsun. Dakikalarca havada kalıyorsun. Biraz da kilom ağırdı. Kollarım kaldırmıyordu. Neyse tekrar tekrar... Filistin askısı. Defalarca, ondan sonra indiriyorlar seni, işkenceciler istirahat ediyor. Tabii sen gitmişsin. Bayılmışsın ya da su atmışlar yüzüne, seni uyandırmışlar.

Bu seanslar bitiyor. Sonra seni bir odaya alıyorlar. Yedi sekiz kişi, şimdi psikolojik baskı, ya bir ayağım kafana bırakır, omzuna bırakır, dizine bırakır, sırtına bırakır. Soru sorarlar. Görmedim, bilmiyorum, tanıyorum, etmiyorum... Ne kadar desen tekme atıyorlar, dövü-'yorlar. Bir şey bilmiyorsun. Belki bilsem söylerim. Yani bir şey yapmış olsam söylerim. Hani kurtulmak için o kadar ağır işkenceden. Çünkü çok ağırdı. Şu an anlatıyorum belki hafif gelebilir, ama şeyi anlatayım mesela. Filistin askısından indiğim zaman ben bağırıyorum. Kollarım nerede diye. Kollarını hissetmiyorsun. Kollarım nerede, kollarım nerede, diye bağırıyorum. Ne yaptınız koluma, diye bağırıyorum. Adam kolumu alıyor başıma vuruyor. İşte bu senin kolun, diyor. Hiçbir şey olmamış. Yani o kadar ve dakikalarca hissetmiyorum. Bende kol yok sanıyorum. Ayakta duramıyorum. Öyle bir ağn var, bir acı var. Neyse beni odadan çıkarttılar, götürdüler. Bir odaya götürdüler. Çok pis kokuyordu. Tuvalet bile Öyle kokmaz. Dizlerime kadar suya gömüldüm. Girişte. Ondan sonra yürüdükçe sudan biraz daha çıkıyorsun. En son su ayakkabını aşar şekilde. O kadar bir yüksekliğe geliyor. İşte sırtını ver duvara, diyorlar. Birden su atıyorlar.

Tbzvikli su. Şimdi sudur dersin sonuçta. Ne olmuş yani? Su insana ne yapar, ama öyle değil. Kamın sanki sırlına yapışıyor. **Nefesin** gidiyor, Ondan sonra mesela seni odanın ortasına getiriyorlar. Bir atıyorlar sen düşün* o tazyikin şiddetiyle gidip duvara yapışabiliyorsun, O kadar şiddetli. Ondan sonra yüzüne atıyorlar. Kafan duvara yapışık. Her tarafın

mahvoluyor. Elektrikten ayakların hep şişmiş ya, bir iğne vuruyorlar o şişen yere. Şişi indiriyorlar. Ondan sonra tuzun içinde yürütüyorlar. Bağırıyorsun, çağırıyorsun. Öyle biracı hissediyorsun. Yani normalde kaba dayak olsa, kaba dayak yersin, belli bir şeyden sonra vücudun uyuşuyor. Dayak hissetmezsin artık. Ama işkence öyle değil. Sen istesen de istemesen de çok acı çekiyorsun. Ne kadar bağırmayayım desen, o acının şiddeti o kadar yüksek ki hissediyorsun. Neyse alıyorlar. Ondan sonra işte sekiz gün boyunca günde dört beş defa elektrik, kaba dayak, askı, tazyikli su bunlardan geçtim. Bir de tuz. Tuzun üzerinde yürüyorsun.

Atıyorlar seni bir hücreye. Ondan sonra müziği açıyor. Onuncu Yıl Marşı. Zaten askerde Onuncu Yıl Marşı söylemek mecbur Her asker söyleyecek. Ben zaten ezberlemiştim. Ben ekstra bir eğitim görmedim marş için, zaten kafamın her yerine çakılmıştı harfler. İstiklal Marşı çalıyor. İşte bütün kıtaları. Ondan sonra Mehter Marşı. Zaten benim kafamı en fazla zonklatan Mehter Marşı ve İstiklal Marşı. Onuncu Yıl Marşı yine iyiydi biraz, ama Mehter Marşı ve İstiklal Marşı rahatsız ederdi. Işık var böyle, çok şey bir ışık var.

Devlet söyledi diye çocuğuma süt içirmeyeceğim—

Uyuyamıyorsun. Hiç uyuyamıyorsun. Sekiz gün boyunca bazen artık öyle oluyor beden kendi kendini bırakıyor zaten. Uyuyorsun, Şimdi sürekli çaldıklarında sen yine uyursun. Tam uyuyacağın zaman çalıştırıyorlar. Hemen kalkıyorsun. Neyse öyle devam etti. İşte sekiz gün boyunca bizim diğer arkadaşlara da yaptılar. Şimdi sen içeridesin. Başkalarının çığlıkları geliyor. O çığlıklar senin gördüğün işkenceden çok daha ağır. Onun psikolojik baskısı. Sen belki kendi çığlığını duymuyorsun, ama başkası bağırdığı zaman... Sonuçta o seanstan ben de geçtim. Ben o kadar korkmuyordum işkencedeyken o sesten korktuğum kadar. Yani o ses çok ürkütücüydü. Hem arkadaşımın sesi. Mesela ben sesi bazen çözebiliyordum. îşte bu Ne-

jat'ın, bu Serkan'ın sesi. İşte bu bilmem kimin, bu Ayten'in, bu Güler' in sesi... Kadın arkadaşlar da vardı, çoğu öğrenci. Bir duyuru yapmak için mi ne toplanmışlar, yani daha duyum yapmadan alınıyorlar...

Ondan sonra birisi geliyor. Böyle melek ruhunda bir tanesi. Aslında biz artık çözdük olayı. Bu askeriyede melek olamaz. Ne kadar iyi de davransa muhakkak onun altında bir şey vardır. Biz bir kere bunu çözdük. Bir tanesi geliyor, etrafına bakıyor. Sanki ben size gizli bir şey söyleyeceğim de bizimkiler duymasın. Bunlar sizi öldürecek, ne biliyorsanız konuşun. Böyle duygusal şeyler yapıyor. Sizin için, diyor ben sizi düşünüyorum. Yazık, gençsiniz. Bunların hepsi hayvan, diyor. Arkadaşlarına küfrediyor. Orospu çocukları, bilmem ne. Bak sizi öldürecekler Biz biliyoruz artık, bu da oyunun bir parçası. Samimi gelmiyordu. Çünkü bakıyorsun, onu söyleyen adamlar... O sesi ister istemez tanıyorsun. Dayak yerken, seni götürürken... Belki de onu söyleyen işkence yapan kişidir Çünkü işkence yapanı görmüyorsun. Gözlerin kapalı. İnanmıyorsun, hiç kimseye inanmıyorsun. Hâlâ da inanmıyorum... Devlet sigara yasağı çıkarmış ya yok, diyorum, altında bir şey vardır. Kesin. Yani çok yararlı topluma halbuki, ama devlet çıkarmış ya. Çünkü bende o izlenimi bırakmış. Devlet çıkarmış ya vardır altında bir şey. Halbuki yoktur Bence olmaması lazım yani. Sigaradır, sağlığa zararlıdır. Yasak koymuşlar. Ama benim psikolojimi öyle bir hale getirmişler. Yani benim gibi bir sürü insan var. Çocuklarınıza süt içirin. Süt içirmezseniz çocuklarınız hastalanır, desin. Devlet söyledi diye neredeyse çocuğuma süt içirmeyeceğim. Devlet beni o hale sokmuş.

Etrafımız cennet. Biz şehirde tıkılı kalmışız—

Bu bölgede tarihi yer var O kadar gezilecek, görülecek böyle tatil niyetine çıkılacak yer var. E, ben otuz bir yaşındayım. Yüksekova'da doğdum. Hâlâ o yerleri görmemişim. Babalarımız anlatıyor işte. Sat köyleri var, işte bilmem ne yaylaları var. Eskiden turist geliyormuş. Resimler var. Turistlerin çektiği resimler Dünyanın her tarafından insanlar gelirmiş oraları görmek için. Kaplıcalar var, yaylalar var, dağlar var. Ondan sonra buzullar var Yani ta dünyanın öbür tarafından burayı görmek için turistler gelirmiş. E şimdi ben şehir merkezinde tıkılı kalmışım. Hangi çıkışa gidersem bir askeri kontrol noktası var. Diyelim bir gezi alanına gittim. Ben döndükten sonra orada bir olay olsa hemen beni alırlar. Çünkü seni not alıyorlar. Seni kaydediyorlar. İsmini alıyorlar. Gelip hemen beni bulurlar. Sen gitmiştin en son oraya. Onun da hesabını vermek zorundasın. Yani senden istiyorlar. Zorunda değilsin, ama zorluyorlar seni. O yüzden doğru dürüst gezemiyorsun. Etrafımız cennet. Biz şehirde tıkılı kalmışız. Çok genç yaşta

olgunlaştık. Hayatı, iyi insanı, kötü insanı çok genç yaşta öğrendik. Mesela normalde bir insan yirmi yaşma kadar bile insanları ayırt edemez. Bu iyi insandı, bu kötü insandı. Biz on üç, on dört yaşımızda artık kötü nedir, kötü insan nedir, çözdük. Bizim akranlarımız başka bölgelerde yaşayan... Televizyonlarda bakıyorduk. Çocuk eğlence parklarında, şurada, burada. Hava kararır kararmaz, annelerimiz babalarımız çoban gibi, alırlardı bizi içeriye. Bir odaya tıkarlardı. Sabah olana kadar. Sürekli hem ailenin gözetimindesin hem devletin gözetimindesin. Benim yaşımdaki bir sürü insanda problem var. Bende de var. Bazen çok yerinde olmayan hareketler yapabiliyorum.

Hani ortam daha demokratik görünüyor ya, ki aslında değil, ama görünüyor. Bir şey olduğu zaman, hani biz çok çektik ya, aşırı işkence, dayak... En büyük tepkiyi biz vermeye çalışıyoruz. Çünkü o günün acısı, o acıyı biz çok yaşadık. Mesela bir arkadaşımız gözaltına alınır. Şimdi bile bir genç gözaltına alınır. Biz hemen ayaklanırız, artık tepkilerimiz bu şekil olmuş... Sekiz günlük işkenceden sonra tutuklandım ve yedi ay ceza yattım. Buradaki cezaevinde yer olmadığı için Muş Cezaevi'ne gönderildim. Cezaevinde yattığım süre zarfında çok kitap okudum ve kendimi iyice geliştirdim. Cezaevi sürecinden sonra ben artık aktif olarak legal siyasette yer almak istedim. Cezaevinden çıkar çıkmaz beni askere götürdüler. Eve bile uğramama izin vermediler. Acemi birliğini Balıkesir'de, usta birliğini de Ardahan'da yaptım. Bir de askerde terörist muamelesi görüyorsunuz. Ya zaten askersin. Giymişsin asker kıyafetini... Orada sana terörist muamelesiı Silah vermiyorlar. Eğitime göndermiyorlar. Nöbete göndermiyorlar. İşte korkulacak öcü gibi bir adam gösteriyorlar. Koca taburda sırıtıyorsun. Yani can güvenliğin yok, korkuyorsun. Kimliğinden. Yüksekovalı olmam. Cezaevinde kalmış olmam. O dönem ayrımcılıklar. İşte terörist derlerdi. ;
. \ o a . ■ • . .

İstiklal Marşı eşliğinde İşkence gördüm—

Aslında hoşuma da gidiyordu terörist demeleri. Ben o mertebeye yükseldim mi diyordum kendi kendime. Biz de isterdik şu anda belki Antalya'da bir sahilde tatil zamanıdır. Belki Alanya'da, belki Di-dim'de... Duymuşuz isimlerini ama daha gitmemişiz. Bizim burada da tatil yerleri var işte. Askeri tampon bölge, giremiyorsun. Güvenlik bölgesi. Sınırlı yaşıyoruz.

Mesela bir şekilde sen geceyansmakadar burada eğlenemiyorsun. Ha bir yasak yok, ama hani olur ya bir yerde patlama olur. O an polisin eline kim geçerse ölür. Hani senin yapıp yapmaman önemli değil. Kürtsün ya.

Bize bazen gelip brifingler veriyordu komutanlar. îşte bu vatan, bu millet kutsaldır, anadır, yârdır. Valla ben vatanı tanıyacağım kadar tanımışım. Tam otuz bir yıl oldu ben vatanı çok iyi tanıyorum. Şefkatini de, kardeşliğini de, birleştiriciliğini de biliyorum. Bölge insanı devletin o sahtelik akan şefkatli kollarını çok iyi gördü ve biliyor. Kimse merak etmesin.

Şunu söyleyeyim ben. Bazen İstiklal Marşı olur. Fazla bir şey yapmayız. Dikkat etmeyiz. Türk bayrağı olur. Ya saygısızlık etmeyiz, ama fazla bir ilgi de göstermeyiz. Hiç kimse sormuyor bize, yani niye bu ilgisizliğiniz? Bu İstiklal Marşı, işte bu Mehter Marşı, bu ulusal bilmem ne marşlarımız. Niye soğuksunuz? Niye sevmiyorsunuz ya da niye ilgi göstermiyorsunuz, diye kimse sormuyor. Sorsalarbize hak verirler. Çünkü İstiklal Marşı eşliğinde işkence gördüm. Mehter Marşı eşliğinde işkence gördüm. İşkence gördüğüm duvarın yukarısında Türk bayrağı asılıydı. Türk bayrağı altında haksız tutuklandım. Bu marşlar, Türk ulusunun simgeleri önünde benim hayatım kaydı.

Batı'daki gençlerin, insanlarımızın duyarsızlıklarını yadırgamıyorum. Çünkü bizleri, bu bölgeyi, bu coğrafyayı onlara yanlış anlatan, yanlış aktaran faktörler var. Yadırgamıyorum. O yüzden onlara bir antipatim de yok. Ama bir büyüğün bir sözü vardır. Görmediğiniz, gezmediğiniz yerler sizin değildir. Eğer siz buraları gelip görmezseniz, bizi tanımazsanız, o zaman burayı Türkiye topraklarından saymayın. Gelin görün. Halimizi gelip bizden öğrenin.

KIZIM BÜTÜN ASKERİ ARAÇLARIN İSMİNİ BİLİYOR

Sen niye yüzünü yıkamadan gittin?—

Basın gelmiş bizim mahallede bizim evin az ilerisinde boş bir arazi var. Diyor ki, ben sıfır noktasındayım. Buranın birkaç metre ilerisinde PKK kampları var, diyor. Biz zaten bir karar aldık. Artık dışarıdan gelen basını almayacağız. Çünkü hakikaten bizi kötü tanıtıyorlar. Yani şunu da söyleyeyim. Hiç kimse gidip sormadı mı? Bir gerillaya rastlayıp da sorsa,

sen bu dağa niye gittin? Bence herkesin merak ettiği bütün soruların cevabı gerillanın cevabmdadır. Niye gittin? Benim kardeşim... gidin kardeşime sorun bakayım, sen niye gittin dağa? Sen niye kanını temizlemeden gittin? Sen niye yüzünü yıkamadan gittin? Sen daha on iki, on üç yaşındaydm. Benim on üç yaşındaki kardeşim büyüdü. Birkaç saat içerisinde büyüdü, yirmi, yirmi beş yaşına geldi. Kendi kendine karar verme yeteneğine sahip oldu. Çıktı gitti. Sen benim on üç yaşındaki kardeşimi hangi hakla o kadar kısa sürede yirmi beş yaşma getiriyorsun? O çocuğun yaşaması gereken on, on beş yılı vardı.

Bazen düşünüyorum, ne olacak? Çocuklarımız ne olacak? Gidip sigorta yapamıyorum mesela, imkânım olduğu zaman da sigorta yapamıyorum. Çünkü belli olmuyor ne zaman ne olacağı. Devlete güvenmiyorum. İşyeri açıyorum, işyerime kendi adıma ruhsat çıkaramıyorum. Hani defalarca gözaltına alınmışız ya. Mesela bize para cezası gelmiş. Bizim bir arkadaşımıza 15 milyar gelmiş. Basın açıklamasında bulunduğu için. 2005'te. Bana gelmiş 6,5 milyar. Üç ayrı basın açıklaması üç ayrı dava açılmış. Her davada işte birisi iki milyar, iki milyar, bir milyar sekiz yüz bin, bir de 700-800 milyon mahkeme giderleri. Basın açıklamasında bulunmuşsun diye adam sana ceza kesmiş. E, şimdi para ödemesen icra yoluyla alacak. Ne alacak? Yanında ne varsa onu alacak. Şu anda durum bu... Bir ara! operasyonlar kesildi. Çatışmalar durdu. Çok rahatladık o ara. Gidip gezebiliyorduk en azından. Fazla uzağa değil, ama yani rahatça geç saatlere kadar.

Benim çocuklarım niye tanıyor bunları?—

Askerden döndükten sonra evlendim. Şu an kafe işletiyorum, ama ben aynı zamanda tamirciyim. Makine tamir ederim. Bir gün bir di-

kiş makinesinin tamiri için sipariş aidim ve tamirat için gittim. Gittiğim evin kızına âşık oldum ve kısa sürede de evlendim zaten. Dört çocuğum var; biri altı yaşında, biri dört yaşında, biri iki yaşında ve biri daha bebek. Geçen gün çarşıda geziyoruz. Dört yaşındaki kızım, askeri konvoy geçtiği esnada, baba baba panzer, baba baba cip. Yani anlatıyor böyle askeri araçları. O günden beri diyorum hadi biz yaşadık. Bu çocuklarımız niye yaşıyor bunu? Benim çocuklarım niye tanıyor bunlan? Yani askerdir, komutandır, paşadır, polistir. Bunlann öğrenme yaşı on-on beş olması

gerekiyor. Yani ben orada biraz ürk-tüm. Duygu yoğunluğuna girdim. Hani biz çok yaşadık, çok dayak yedik, çok işkencelerden geçtik. Çok içli dışlıydık. Bunlan biz gördük de bunlar daha bebek. Yani bunların bunu görmesi... Acaba bunlar da benim gibi mi yaşayacak, diye sordum kendi kendime. Gözaltına alınacak, işkence görecek... Sen istesen de istemesen de çocuk-' larmı bazı gerçeklerden uzak tutamazsın. Kesinlikle her şeyi anlatacağım çocuklanmıza, neler çektiğimizi. Şu anda çatışmasızlık süreci var. îşte barış süreci var deniliyor ya. Yani inanın bende şu kadar umut yok. Kesinlikle. ,

Şu anda bir umut olsa barışı en fazla isteyen benim. Çünkü benim yaşadığım şeyleri çocuklarım yaşamasın. Başka insanlar yaşamasın. Banş için eğer barış gelecekse, yani her şeyimi feda ederim banş için. Öyle bir barış olmalı ki... Zaten Türkiye coğrafyasında bir banş olacaksa aynlmadan da olabilir. Yani biz Türkiye coğrafyasını bir Anadolu'dan ayn düşünmüyoruz. Ama biz dilimizi yaşatmak istiyoruz, özgürce konuşmak istiyoruz. Hiç olmazsa coğrafi bazda doktor bizim dilimizde olsun. Savcı bizim dilimizde olsun. Hâkim bizim dilimizde olsun. Artı bizim dilimizi geliştirmemiz için devlet imkânlar sunabilir. Kültürümüzü yaşatmak istiyoruz. Mesela Yüksekova'nın ismi Gever'dir. Kalkmışlar Yüksekova koymuşlar. Buna benzer. Bunlar da bizim kültür değerlerimiz. Tarihi yerlerimiz var. Bunlann yaşatılması için hem devlet desteği hem kamusal bir güvenceye alınması gerekiyor. Yıllarca yapılan tahribatlann telafi edilmesi gerekiyor. Zaten dünyada artık sınırlar ortadan kalkıyor. Ben sınır istemiyorum. Ama en azından Kürtler kendini yönetebilmelidir. Artık özerklik mi olur, otonom mu olur? Böyle bir statü.

Başkasının canı yanmasın demek çok mu zor?—

Aslında tam da şunu demek istiyorum. Yani bu kadar eziyet çeken bu halkın talepleri yerine getirilirse her türlü barışa hazırım. Artık koşullu demeyeyim. Hak diyeyim. Geçen bir gerilla öldürülmüştü. Annesi cenazenin başında, yeter artık banş olsun, diyordu. E askerin cenazesi kalkıyor. Askerin annesi bağınyor. İşte oğlumun intikamı. Biri diyor, ben giderim oğlumun intikamını almm. Hakikaten anlam veremiyorum, senin canın gitmiş hâlâ neyden korkup vatan sağolsun diyorsun. Benim canım yandı, başkasının canı yanmasın demek çok mu zor? Ben insansam onunki

yanmasın. Benim anlam veremediğim tek şey odur. Bak bu kadar çatışmalı sürece, bu kadar kaba şeye, bu kadar eziyet, işkenceye rağmen hâlâ da biz, ne asker ne gerilla ölsün, diyoruz. :

Unutturmuyor devlet

O yılları, sürekli

hatırlatıyor

Ben Liyan, 1980 Şımak doğumluyum. **Burada doğdum, burada büyüdüm. Sekiz kardeşiz. Ben beşinci sıradayım... Ekonomik durumumuz gayet iyiydi. Hiçbir zaman ekonomik sıkıntı yaşamadık. Babam TKİ'de memurdu. Şımak Kömür İşletmesi. Emekli şu an... Ağabeylerim müteahhitlik yapıyorlardı. Maddi sıkıntı yaşamadık. İlkokula başlarken Türkçe bilmiyordum, zaten aile içerisinde normalde Türkçe konuşulmaz, biliyorsunuz burada. Kürtçe ile başlıyoruz. Biz genelde Türkçeyi okulda öğreniyoruz. Bizim evimiz emniyete yakındı. Orada da polis lojmanları falan vardı. Türkçe konuşan arkadaşlarımız vardı. İyi hatırlıyorum, öğretmenimiz, size eğitim vermeye geldik, Türkçe öğretmeye gelmedik, der sinirlenirdi. Türkçe bilmeyişimizden kaynaklı gayet de eğitim sıkıntısı yaşadık.**

Biz Türkçeyi öğrenene kadar öğretmen Türkçe bilenlerle ders işlemeye başlamış oluyordu yani.

Ben bunları hiç unutmam. Ben Türkçeyi okulda öğrendim. Benim kardeşim okulda öğrendi.

Komşum okulda öğrendi. Türkçe bilen arkadaşlarımız, mesela dışarı çıktığımızda çoğu kez bizimle arkadaşlık yapmıyorlardı. Türkçeyi bilmek üstünlük demekti. Bu dışlanmadan ötürü Türkçeye karşı bir tepki oluştu bende, ısrarla konuşmuyordum ve sürekli uyarılıyordum. Evet, ne kadar dil bilsen o kadar iyi, ama zoraki olmadığı müddetçe... Mesela İngilizce bana hep sempatik gelmiştir, çünkü zoraki değil, şiddetle dayatılmıyor.

Okulda çok sıkılgan bir çocuk olmama rağmen evde çok şımarıktım. Genelde Şımak'ta, babandan ağabeyinden çekinirsin, ama babamla bizim ilişkimiz çok rahattı. Babam sürekli kızlarına yoğunla-şırdı. Bize hep çok güvendi ve arkamızda durdu, okumamızı çok istedi, ama işte Şımak'ın özel durumundan dolayı eğitim alamadık ve iyi bir yere gelemedik. İlkokula dönük unutamayacağım tek şey şudur: Bursalı bir kadın öğretmenimiz vardı, orta yaşlıydı ve sürekli topuklu ayakkabısını çıkarıp topuk ucuyla bizi döverdi ve aşağılardı. Bir gün sınıfta sırayla sordu herkese, kim ne olmak istiyor diye. Kimisi doktor, kimisi avukat, kimisi öğretmen olmak istediğini

söyledi. Ben ve birkaç arkadaşım hiç sesimizi çıkarmadık. Öğretmen döndü sınıfa, onlar terörist olacak, dedi. Bu kelimesi o kadar zoruma gitmişti ki hâlâ arada hatırlıyorum ve unutmayacağım.

Benim için devlet özel timdi—

Polis ve askerle tanışmam ilkokula denk geldi. Birazcık da oturduğumuz mahalleden kaynaklı. Çevik kuvvet, jandarma, polis binaları falan hep merkezde olduğu için. Mesela başka yerlerde şehir dışındadır, ücra yerlerdedir. Burada şehir içindeydi ve bizim evimiz ile çevik kuvvetin binası karşılıklıydı. Sadece evlerin arasında bir yol vardı. O kadar yakındık. Ben ve amcalarımın kızlan okula giderken sürekli bize laf atıyorlardı, çocuk olmamıza rağmen... Sırf onlarla karşılaşmamak için evin dış merdivenlerine bile annem perde takmıştı. Ben defalarca laf yediğimi hatırlıyorum yani. İnsanın gururunu incitecek laflardı. Biz sırf onlarla karşılaşmamak için yolumuzu değiştiriyorduk, tepki veremiyorduk, çünkü onlar bizim gözümüzde devletti. Benim için devlet özel timdi. Bende mesela hiçbir zaman polise karşı antipati oluşmadı. Çünkü polisten küçük yaşta, bana sıkıntı verecek bir şey görmedim. Ama ilk özel harekâtla tanıştığımı hatırlıyorum.

Silahlarıyla,- iriyarı yapılarıyla, bıyıklânyla korkunç bir görüntüdeydiler. ;..
■■■■ uX-; ■ < -

Ağabeylerim, babam bizi özgür bıraktılar-; /

Ailemde Kürt hareketine yakınlık vardı tabii. Babam fiili olarak yer, almıyordu, ama sempatisi'vardı. Sürekli bir şeyler okurdu ve bize anlatırdı, ama hatırlıyorum da hep seçenekli anlatırdı. Mesela bir şeyi anlattığında karşı bir örnek de, veriyordu ve seçimi bize bırakıyordu, tercih sizin diyördü. Aşla dayatmıyordu. Şırnak'ta günlerce elektrikler olmazdı, böyle akşamlarda babam bize eski destanlan anlatırdı. Aşka değinirdi, siyasete değinirdi, insan ilişkilerine değinirdi. Ama kafamda babamdan kalan ve aklımdan hiç çıkmayan şey ihanet, ve güven üzerine olan düşünceleridir. Onu bize çok aşılamaya çalışırdı. Hiçbir zaman yönlendirmezdi seçimler konusunda. Ama anlatırdı yani. Bu işin doğrusu, bu yanlışı ama karar sizindir. İkisini de anlatırdı. Kararı sana bırakırdı. En çök da ihanete değinirdi. Mesela burada çok yaşanmıştır, bir dönem gerillalar şehre

iniyorlardı ve evlere gidiyorlardı. Gidilen evlerde baskınlar olurdu ihbar üzerine. Devletle işbirliği yapıp kendi çocuğuna ihanet edenler olmuştur. Bunlann üzerine örnekler verirdi ve halkımıza karşı onurlu ve dürüst olmamız gerektiğini anlatırdı. Kapalı bir aile içinde yaşamadığım için güzel şeyler yaşadım. Ağabeylerim olsun, babam oİsun bizi özgür bıraktılar. Sadece ben biraz fazla asi olduğum için dikkat etmem gerektiği konusunda bazen uyarıyorlardı o kadar. ■ . ,

Newroz'dü, bayramdı, halay çekecektik—

On iki, on üç yaşlanndaydım. Yaşım küçük olmasma rağmen şöyle bir huyum vardı. Daha çok büyük yaştakilerle arkadaşlık kurmaya çalışıyordum. Mesela normal sınıf arkadaşlarımla arkadaşlık yapmayıp daha çok lise düzeyindekilerle arkadaşlık yapıyordum. Ortaokuldaydım. Amcamın kızı Bişeng'in arkadaş grubu vardı. Onlarla geziyordum. İlk şunu hatırlıyorum; Okuldayken kararlar alındı. New-roz olacak. İşte gideceğiz vesaire. Ben de büyük bir hevesle kıyafetimi hazırladım. O zaman da, annem Diyarbakır'daydı. Biz iki üç kardeş babamla kalmıştık. Aiınem doğum için gitmişti Diyarbakır'a. Babam anladı benim Newroz'a gideceğimi. Ben de hazırlığımı yaptım arkadaşlarla. Babama yalvardım gideyim diye... Babam olaylı geçeceğini söylemişti. Gitmemi istemiyordu. Ben yine de itiraz edip gittim. Tam yokuşu çıkıp meydana vardım ki çatışma başladı. Tektim. Babam da silah seslerini duyunca kardeşimi alıyor, peşimden geliyor. İnsanlar kaçıyorlar. Üstten, yandan, her taraftan kurşunları görüyorsun artık. İnsanları resmen silahla taradılar. Hiçbir şekilde havaya falan değil, insanlara. Sonra kafamı bir kaldırdım, iki katlı toprak bir ev. Kadın evin balkonundaydı. Hiçbir şekilde olayın içerisinde değil. Bunu gözümle gördüm. Bir yerinden mermi aldı ve kadının yere düştüğünü gördüm. Çocukları falan böyle etrafında ağlamaya, bağırmaya başladılar. Zaten akrabamız oluyor o kadın da. Dedemlere kendimizi zor attık. Olay yerine yakındı evleri. Daha olaylar sürüyordu. Sonra herkes sığmaklarına girmeye başladı. Günlerce sığınaklardan çıkamadık zaten. Sonra yavaş yavaş ölü sayısının çoğaldığım duyduk. Televizyondan değil, insanlardan duyuyorduk, çünkü günlerce elektrik verilmedi. Cesaret edip cama falan çıksak kendi gözümüzle de göreceğiz zaten. Havan topları falan atılıyor. En son büyük bir havan topunun sesi geldi. Halamların evine havan düşmüştü. Tam da kış ayı, mart zaten. Halam bir güzel sobayı yakmış.

Çocuklarıyla etrafına oturmuşlar sobanın. Havan değince kiminin kolu kopmuş, kiminin bacağı, kiminin bilmem neresi falan. Halam da tüm soğukkanlılığını kullanarak şey yapmış. Çocuğunun kopan bacağını almış eline, almış arabayı... Halen çatışma sürüyor yani. Aralıksız bir şekilde sürüyor. Araba sürmeyi bilmemesine rağmen gitmiş oturmuş, bir elinde kopan bacak, arkaya da oğlunu yatırmış, arabayı sürüyor. Ve hastaneye götürecek. Hani daha sıcakken dikilebilir psikolojisi var ya. Halama iğrenç küfürler etmişler. Orospu ne yapacaksın, terörist oğlunu mu kurtaracaksın, bilmem neyine koyduğum falan...

Halamın oğlu yirmi beş yaşlarındaydı. Halam, en acil olan çocuğunu almış götürmüş hastaneye, diğerleri ağır olmadıkları için önceliği bu oğluna vermiş. Mantık şu yani, hangisini kurtarırsam kârdır.

O zamanlarda da burada Doktor Kemal vardı devlet hastanesinde. Gerillaya katıldı o da yaşananları gördükten sonra zaten. Doktor Kemal'in çabalarıyla kurtarıyorlar halamın oğlunu, bacağı kurtarıldı ama şu an platin var bacağında. Zaten o da yurtdışına çıkış yapmak zorunda kaldı. Halamların evine havan atıldığında beş altı çocuk, ha-

lam ve eşi vardı evde. Eşi de yaralanmıştı zaten. Asla unutamıyorum o günü, meydanda insanların kanının su gibi akması, **insanların** kaçışması ve arkalarından sıkılan mermiler... Halbuki Newroz'du, bayramdı, halay çekecektik, eğlenecektik diye gitmiştim ben bayrama... Asla silahların sıkılacağını, bombaların patlayacağını düşünmemiştim. Gördüğüm ilk Ölümdü o balkondaki kadının ölümü, hâlâ gözlerimin önünde yere düşüşü... Silah sesini ilk duyduğum anda titremeye başladım, çünkü ilk defa bu kadar canlı bir şekilde çatışmanın tam içindeydim. Hâlâ da silah sesini duyduğumda otururum yere ve tir tir titrerim.

Devlete ait tek bir kuruluşa bir mermi dahi değmemişti—

Aslında o bir çatışma değildi. Çatışma iki taraflı olan bir şey. Direkt bir saldırı söz konusuydu ve tek taraflıydı. Ben hiç unutmam mesela. Çift taraflı, dediler. Karşıdan da karşılık veriliyor, falan dediler. Hatta sadece dağdan silah seslerinin geldiğini, işte gerillaların merkeze geldiklerini falan söylediler, ama kesinlikle tek taraflı oldu. Şöyle bir örnek bile zaten yeterlidir devletin yaptığına; o kadar insan öldürüldü, Şımak nerdeyse yerle

bir edildi ama devlete ait tek bir kurum ya da kuruluşa bir mermi dahi değmemişti. Tümenden başladı ilk ateş. Ne askeriye, ne karakol, ne hastane, ne de okullara tek bir şey isabet etti, ama evlerin istisnasız hepsinde kurşun, havan vesaire izi vardı. Bu nasıl çatışma ki devlete ait hiçbir yer hedef alınmıyor, sormak lazım? Yani ben çok iyi hatırlıyorum. Odada oturuyordum. Babamlar salondaydı, ama çatışma halen sürüyor. Babam beni çağırdı. Gelse-ne, dedi. Gittim. Efendim baba, dedim. Yani en fazla iki adım yürüdüm. Kapıya gelene kadar oturduğum yerin tam hizasma mermi girdi odama doğru. Yani ben o an oradan kalkmış olmasam kesinlikle mermi kafamdan girer alnımdan çıkardı ve o mermi askeriyenin yönünden geldi. Tam o hizadan geldi. Halen de evimizde o delik duruyor. Saysan en az bir kırk delik falan vardır. Mesela komşumuzun mutfağına havan değdi. Geldiler adamlar havan yetmiyormuş gibi evde arama, yapıyorlar. Silahını doğrultup, seni kenara çekip pis hakaretler ederek evini darmadağın edip çıkıyorlardı zâten. Silahı vuruyorlar kafana. Polis ya da asker değil, özel timler...

Hep aynı şeyleri yaşadığımız için günleri karıştırıyor olabilirim—

Mesela bu 18 Ağustos olayları oldu. Geldiler evi dağıttılar. Bir güzel taradılar. Ondan sonra camdan baktım. Bizim arabanın deposunun kapağını açtılar. Adam deponun içini taradı. Sırf hani deponun içini tarayacağım da patlayacak, ev de yanıp gidecek mantığıyla taradılar. Evin etrafı sarılıydı ve annem yeni doğum yapmıştı. Bebek ağlamaya başladı, annem hemen bebeğin ağzını kapattı ki ses gitmesin dışarı, korkudan ölüyorduk nerdeyse. Aslında 18 Ağustos'un gündüzünde hiçbir olağandışı durum yoktu. 15 Ağustos çok sakin atlatılmıştı. 15 Ağustos'ta bir şey olmadığına göre daha da bir şey olmaz, diye düşünüyordu herkes. Zaten akşam dörtten sonra kimse dışarı çıkmaya cesaret edemezdi, dışarı çıkma yasağı vardı. Ne olursa olsun, cenazen bile olsa sabahı beklemek zorundaydım 18 Ağustos gecesi birdenbire silahlar patlamaya başladı. Biz nasıl olsa sabaha biter dedik, ama üç gün üç gece sürdü. Aslında tam olarak günleri hatırlamıyorum. Mesela Newroz olayını ne zaman yaşadığın, 18 Ağustos'u... Sürekli yoğun bir şekilde aynı şeyleri yaşadığımız için günleri de karıştırıyor olabilirim. Sadece şunu çok iyi hatırlıyorum, ben ortaokul sondaydım. Bu iki ağır tarama olayı olduğunda. Zaten Newroz olaylarından sonra evler basıldı, duyuru yapıldı. Evler boşaltılsın, kapılar açık bırakılsın, sahada toplanılsın,

dediler. Saha dediğimiz yer de özel harekâtın olduğu yer. Bizim evin tam karşısı. Ben de gittim kapıyı açtım, hani yaşlılar, hastalar ayakta bekleyemez, en azından eve gelirler diye. Meğersem emir gelmiş, herkesi toplayacaksınız ve tarayacaksınız. Bu sonradan kanıtlandı zaten. Düşünsenize, toplanan herkesi tarayacaksınız, kimse kalmayacak emri.

Amcamın kızlarıyla sahaya gitmek için toplandık. Özel timler bize çevirdi silahlarını, bize doğrulttular. Amcamın kızı da, ne oluyor ya, dedi. Özel tim silahı amcamın kızının ağzına dayayıp küfretmeye başladı. Düşün yani, kız daha on beş yaşında... Meğerse o zaman işte kaymakam mı, vali mi her neyse o geçecekmiş. Sonradan alman bir emirle taranma olayı iptal edilmiş... Herkes kapısını açık bıraksın şehri terk etsin, dediler. Biz de o zaman evdeydik. Babam.da, ben gideyim, bir araba bulup gelip sizi alayım, dedi. O zaman tabii ki iletişim sorunu var. Kimse kimseye ulaşamıyor. Elektrik yok. Ne olursa

olsun ulaşamazsın. Bizim burada bir tane Diyarbakırlı eczacı vardı. Geldi anneme, yenge ben boş arabayla Diyarbakır'a gidiyorum. Sizi de götüreyim isterseniz; dedi. Biz de, tamam, dedik. Annem tek başına kadın olarak, bir sürü de küçük çocuğu var. Babam da gitmiş Cizre'ye, araba bulacak, getirecek. Bizim araba yakılmış, paramparça olmuş çünkü. Sonra işte biz de,bindik gittik. Babama nasıl söyleyeceğiz, birbirimize ulaşmamız mümkün değil; Adam gelip bizi göremeyecek. Mektup yazdık, bıraktık, hani görecek umuduyla... Yolda sen arabadasın ve kendinden nefret ediyorsun. Yaşlı kadınlar yürüyorlar yolda. Artık böyle şehir boşaltılmış. Kan gölüne dönmüş. Herkes işte çocuğunu kucağına alabilen; yaşlısını sırtına alabilen, hamile kadın hani doğum yapacağı esnada yollarda... Artık herkes yürüyor. Ulaşabileceği yere doğru ytirüyor insanlar. Biz Diyarbakır'a gittik..Şımak' ta yengemle dedem kaldı. Bişeng'in annesi, bir de dedem kaldı. Zaten Bişeng'in de ölümünün üzerinden az bir zaman geçmişti. ,

Saçlarını boynuna dolaması imkânsızdı— , ,

Şımak Lisesi son sınıf öğrencisiydi. Bişeng, aktif değildi, ama bilinçli biriydi. Okulun içinde polis arabaları sürekli tur atardı ve öğrencilere laf atarlardı. Bişeng, her zaman karşılık verirdi. Kürtçe şarkı söyleyip Kürtçe konuşurdu. Sesi çok güzeldi. Kürtçe şarkı söylediği zaman hep uyarı alırdı okul idaresinden. Polis tarafından sürekli psikolojik şiddete maruz

kalıyordu. Bişeng, çok dik kafalıydı ve ne olursa olsun, arkadaşlarına zarar gelmesin diye hep kendini öne atardı. Bişeng'i hedef yapan en önemli şey, Kürtçe konuşup Kürtçe şarkı söylemesiydi. , . . , .

Bişeng'in olayı şöyle oldu: Newroz'a gitmek için hazırlandı. Çok iyi hatırlıyorum bunu. Giyindi. Hatta *leşkeri* (gerilla kıyafeti) giydi. Tam çıkacağı anda olaylar başladı.; Olaylar başlayınca da gidemedi zaten. Newroz olaylannda birçok insan gözaltına alındı. Bişeng de bunların içindeydi. Bir de okulda da göze batan bir tipti zaten. Sanırım on beş gün falan gözaltında'kaldı. O dönemler Bişeng'in ablası da arandığı için Şımak'ta değildi. Babam sanınm Diyarbakır'a gitmişti. Erkek olarak bir tek dedem vardı. Emniyetten dedemi arayıp, gelin kızınızı alm, diyorlar. Dedem de aceleyle gidiyor ki Bişeng'i alıp gelsin. Emniyette Bişeng'in öldüğünü öğreniyor. Akşamüstü geri dönüyor. Yengem yani Bişeng'in annesi de kapıda bekliyor. Bakıyor dedem yalnız gelmiş. Soruyor işte, Bişeng nerde? Dedem de diyor ki, hastanede, yarın gidip alacağız onu. Ertesi gün sabah erkenden gidiyorlar hastaneye, tabii hastanenin avlusu, etrafı askerlerden, özel harekâtçılardan, polislerden geçilmiyor. Dedemleri morga doğru götürüyorlar ve yengem orada öğreniyor Bişeng'in öldüğünü, dedem ona söyleyememiş öncesinde... Bişeng'in intihar ettiğini söylemişler dedeme. Sözde saçını boynuna dolayıp intihar etmiş. Böyle bir şey mümkün değil, çünkü Newroz'dan bir hafta önce ben kendim makasla Bişeng'in saçlarını kestim. O zamanlar kuaför falan pek yoktu, onun da saçları bayağı uzundu. Kestirmek istiyordu. Beraber olduğumuz bir gün, ver ben keseyim, dedim ve kestim saçlarım. Nerdeyse ensesine kadar kesmiştim. O saçları boynuna dolaması imkânsızdı çünkü dolanabilecek uzunlukta değildi artık. Baktılar buna kimse inanmıyor, bu sefer de, yanında bulunan polis abdest almaya giderken silahını Bişeng'in orda unutmuş, Bişeng de almış kendini vurmuş, falan dediler...

Buna da kimse inanmıyor, çünkü Bişeng'in kafasına arkadan sıkılmış, yüzü gözü paramparça haldeydi. Annesi hâlâ söylüyor, ben o kişinin kızım olup olmadığından emin olamadım, çünkü tanınmayacak haldeydi. Kaynanam, Bişeng'i yıkayanlardan biridir. Anlatır arada, Bişeng'i yıkarken derisinin altından iri tuz tanelerini tek tek çıkarmış. Vücudunda sigara söndürülmüş, ayaklarının altı sanki jiletle kesilmiş gibiydi diyor hâlâ... İşkencede ayaklarından asmışlar, yüzünü de duvara çarpa çarpa parçalamışlar

herhalde. Çünkü Bişeng ile alman bir başka tanıdığımız da şahit olmuş zaten Bişeng'e yapılan birçok işkenceye. Yani annesi bile tanımakta zorluk çekmişse siz düşünün neler yapılmış olabileceğini. Dedem ile yengem cenazeyi almak istiyorlar morgdan, ama askerler izin vermiyorlar, biz gömeceğiz, diyorlar. Yengem yalvanyor, kızımı sağ vermediniz, bari ölüsünü verin. Onu da vermiyorsanız, bari verin biz yıkayıp kefenleyelim, sonra siz gömün, diyor. Hemen hastanenin arka tarafında da halamın evi var. Bişeng'in cenazesini oraya götürüyorlar panzerler eşliğinde, orada yıkadıktan sonra yine asker ve panzerler eşliğinde götürüp gör müyorlar. Normal bir cenaze töreni değil de devletin istediği şekilde gömmüşler işte Bişeng'i. Sanki yangından mal kaçırmışlar..; Ne babam ne de B işeng'in babası cenazeye gelebildiler.

Yeni bir acıya dayanamayız—

Bişeng'in olayından sonra ciddi ciddi gerillaya katılmayı düşündüm; sanırım hal ve hareketlerimle de bunu aileme yansıttım. Babam bir gün çekti benimle konuştu. Bişeng'den sonra yeni bir acıya dayanamayız, dedi. Ben de onlara tekrar bir acı yaşatmamak için vazgeçtim gitmekten, ki hâlâ içimde kalan bir şeydir. Yani aslında gitmem için bir sürü nedenim vardı. Devletin zulmü her gün başımızda, daha çocuk yaşta diyebileceğimiz bir kuzenimin işkencede öldürülmesi, her gün basılan evler, bir gecede boşaltılan Şımak, aralıksız silah sesleri, gözünün önünde öldürülen insanlar... Ve tüm bunlann arasında seni savunduklannı bildiğin gerillalar... Dunnak için bir nedenin yoktu aslında. Yaşam koşullan, eğitim her şey sıfırdı inanın. Sözde okula gidiyorduk, ama mesela günde altı ders varsa beşi boş geçiyordu zaten. Ben o dönemlerde okul okuduğumu hiç hatırlamıyorum. Yani derse girdiğimi, öğretmenle bire bir olduğumu hatırlamıyorum. Öğretmen yoktu doğru dürüst. Gelen iki ay içinde terk ediyordu. Bizim öğretmenlerimiz okulun bahçesinde, koridorlannda gezen polisler ve özel harekâtçılardı. ;

istihbaratçının kızı— .   .

Bizim sınıfta emniyet müdür yardımcısının kızı, valinin kızı, istihbarat müdürünün kızı falan vardı. Valinin kızı dünya tatlısıydı. Emniyet müdür yardımcısının kızı ile istihbaratçının kızı çok sinsiydiler. Okulda ne oluyorsa hemen, babalarına isim vererek yetiştiriyorlardı. Ama mesela biz

marşları kâğıda yazıp dağıttığımızda valinin kızı gelip, lütfen dikkatli ol, yapıyorsan da gizli yap, ben babamdan dolayı çok şey biliyorum, ne olur dikkat edin kendinize, deyip uyarmıştı beni. Zaten Şımak'ta birçok olayın olmasını engelleyen vali de o valiydi. O gittikten sonra Şımak bu hale getirildi. Ve kızı da gerçekten iyi biriydi. Evde konuşulduğundan dolayı işkenceye de, faili meçhullere de yabancı değildi. Yapılan haksızlıklann da farkındaydı ve bunu söylüyordu da. O yüzden çok kaygılanıyordu bizim için. Bizi evlerine davet ediyordu ve gerçekten de olağanüstü ilgileniyorlardı bizimle: Hayatta ailelerimizle ilgili sorular sormazlardı. Ama mesela istihbaratçının kızı bir gün bizi evine davet etti ve biz birkaç arkadaş da gittik. Zaten kapı komşumuzdular. Ben mesela ilk defa onlarda yemeğin Önce kuru sonra sulu yendiğini görmüştüm. Annesi önce pilav vermişti onu yemiştik, sonra da kuru fasulyeyi getirmişti. Ben çok şaşırmıştım bu duruma, çünkü bizde ne varsa her şey bir anda sofraya gelirdi. Yemek yerken ailesi bizim ailelerimizle ilgili bir sürü soru sordu. İşte babam nerdeymiş, ne tür kişiler eve gelirmiş, bilmem ne... Bu durumdan çok rahatsız olmuştum. Sadece iyi görünmeye çalıştıklarını, ama öyle olmadıklarım fazla zaman geçmeden anladık. Rânâ ve Derin ile arkadaşlığımıza mesafe koyduk, ama asla kavga sataşma olmadı aramızda. Sadece polis çocukları olmaları ister istemez bir mesafe doğurmuş oluyordu. Bir de şöyle bir durum var. Çocuk yaştayken kime ne kadar mesafe koyabilir, ne kadar önlemini alabilirsin ki? Rânâ'nın beden derslerinde ve 19 Mayıs çalışmalarında giydiği siyah ve pembe renklerden oluşan bir kadife eşofmanı vardı. Sürekli giydiği için unutmam ya da yanılmam imkânsız. Bişeng.öldürüldüğü gün üzerindeki kıyafetler ona ait değildi. Çünkü Bişeng alındığında *leşken* vardı üzerinde. Cesedi teslim edildiğinde ise siyah ve peınbe renklerden oluşan kadife eşofman takımı üzerine giydirilmişti. Bişeng'in böyle birtakımı yoktu. Kesinlikle o eşofmanlar Rânâ'nındı... Aslında anlatmak, konuşmak istediğim o kadar çok şey var ki. Sadece ayrıntısına inemiyorum ya da çoğu şeyi unutmak istediğim için hatırlamak istemiyorum. İnsan, yaşadıkça unutuyor galiba... Unutmasa da bir kenarda saklı dursun, görünmesin istiyor.

Topkek'İn şifresi —

Süreçten hiç umutlu değilim şahsım adına. Evet, çatışmalar eskiye oranla çok çok azaldı ama gözaltılar, tutuklamalar günden güne artıyor. Bu ülkede ve özellikle bölgede her an her şey olabüiyor ne yazık ki. Hukuk adına resmen bir katliam yaşanıyor. Avukatların davalara girmesine bence gerek yok artık. Nasılsa kararlar önceden bililerince verilmiş oluyor. Haberleşme özgürlüğün, seyahat özgürlüğün, konuşma özgürlüğün... her şey, ama her şey devlet kontrollü artık. Arkadaşım, telefonda bir arkadaşına topkek al gel, dediği için altı aydır tutuklu ve mahkemeye ne zaman çıkacağını da bilmiyoruz. Topke-kin şifresini sormuşlar gözaltındayken. Güler misin ağlar mısın? Artık normal bir sohbette bile, annemle, kardeşimle, eşimle yapacağım bir sohbette bile iyice düşünerek konuşur hale geldim. Arkadaşım "topkek” dedi altı aydır içerde, ben "valiz" desem herhalde müebbet yerim. Sürekli tedirgin gezmek korkunç bir şey. Gece kapımın çalması benim için Ölüm oluyor, titreme krizine giriyorum. Şu an en ufak bir silah sesi bile beni direkt 90'lara götürüyor. Unutturmuyor devlet o yıllan. Sürekli bir şekilde hatırlatıyor; ’> [1]

Şırnaklısın, suçlusun— /

En çok medyaya aldananlara kızıyorum. Mesela televizyonda bazen izliyoruz. İşte Şımak'ta çatışma var, bilmem PKK merkeze inmiş, işte bilmem sıfır noktası... Bu şekilde anlatılıyor medyada. Ama baktığında öyle bir şey yok. Biz öyle bir şey yaşamıyoruz ve bu medyanın anlatışıyla Batı'da yaşayıp medyaya inanarak Şımak'ı tanıyanlara öfkeleniyorum. Geçen sene Ankara'ya gitmiştim. Bir yerde otururken bir teyze geldi yanıma oturdu. Onunla muhabbet ettik biraz. Nerelisin diye sordu; Şımakhyım, dedim. Kadın bir anda bambaşka biri oldu. Neden siz böyle yapıyorsunuz, neden insanlan öldürüyorsunuz, demeye başladı. Ben inanılmaz öfkelendim o hesap soran tavnna. Önce bağırdım, sonra sakinleşip anlatmalıyım dedim ve anlattım. Yapılanlan, edilenleri anlattım. Buyurun gelin Şımak’a, dedim. Söylenenler ile göreceklериniz arasında nasıl farklar var, gelin görün, dedim.
i

Benim öfkelendiğim şey şu: Ben hiçbir zaman Yozgat için onlar faşist, Karadeniz için onlar şu, Ege için bu demiyorum, ama o taraftakiler bana çok rahat "terörist" diyebiliyor. Medyadan sunulan şey kutsal ayetmiş gibi sorgulanmadan kabul ediliyor. Mesela A Takımı diye bir program vardı Savaş Ay'ın. Adam geliyordu Şımak'a, gidip en ücra, en insansız yerleri çekip, burası Şımak, diyordu. Şımak'ta da insanların yaşadığını, sosyal hayatın olabileceğini, okuyan insanla-nn olacağını anlatmayıp gidip ücra köşeleri çekip Şımak'ı bu şekilde anlatması... Ya da gidiyordu mesela bir köyden bir kadınla görüşüyordu. Kadm belli ki çok yoksul. Kadını terör mağduru diye yansıtıyordu. Kadının konuşmalarını duyan yok, ama, teyzemiz bunlan bunlan lanetliyor, diyordu. Geçen yaz Bodrum'da arkadaşlanmla bir pansiyon tuttuk. O pansiyonda herkesin kimlik bilgileri girildikten

sonra kimlikleri geri verildi, ama bizim Şımaklı olduğumuzu öğrendikleri andan itibaren üç gün boyunca kimliklerimiz pansiyon sahibi kadının kasasında bekletildi. Şımaklısın diye kimliğine dahi el konulabiliyor, bunu görüyorsun. Sana farklı muamele başkasına fark-h... Tabii ki insanın zoruna gider böyle bir durum. Lanet okudum, bir daha oraya gitmek bile istemiyorum, bırakın kalmayı... Mesela bu sene Karadeniz'e falan gidelim, dedik, ama Şımaklı olduğumuzu na-sil söyleyeceğiz kaygısı, korkusu yaşıyoruz yani. Bilinçli de olsa bilinçsiz de olsa aslında fiili bir tecrit var Şımaklı'ya yönelik. Kendi kendini kısıtlamak zorundasın Şımaklı olduğun için. Karadeniz'e gidip o doğa harikası yerleri görmek istiyorum, ama gidemiyorum kaygıdan, var mı bunun ötesi? Ya aslında Karadeniz'e kadar bile gitmeye gerek yok, Elazığ'da bile söyleyemiyoruz ki Şımaklı olduğumuzu. Orada okuyan arkadaşlarımdan duyduğum için biliyorum neler olduğunu. Benim halamın kızı Antep'te okuyor ve bir öğretim üyesiyle tartışmışlar. Kürtçe konuşmuş diye. Siz gidip terörist olun diye mi üniversite açtık, demiş öğretim görevlisi. Kürtçe konuşmakla terörist bağlantısı kurmak... Ne söyleyebilirim ki daha? Buralarda üniversite açmak, iş imkânı sağlamak lütuf, buranın böyle şeylere hakkı yok çünkü.

Ben liseden sonra okuyamadım, çünkü gerçekten mümkün olmadı. Ders adına bir şey görmedik. Hangi bilgiyle sınava girecektim ki? Pratik Kız Sanat Okulu'nda çocuk gelişimi okudum. Altı yıldır usta öğretici olarak çalışıyorum. Beş yıl önce evlendim. Eşimle aslında ilkokul arkadaşıydık,

birlikte okuduk yani. On yıla yakın bir süre de sevgili kaldık, ondan sonra da evlendik işte. Kayınpederim ile babam da çocukluk arkadaşları. Eşimle biz daha çok evli gibi değil de aynı evi paylaşan iki kişi gibiyiz. Şımak'ta rahat yaşayan tek çiift bi-ziz diyebilirim. O da, ben de bağımsız yaşıyoruz. Evliliğin korkunç, yüzünden ziyade sevimli yüzünü yaşıyoruz biz. Çocuk düşünmüyoruz. Çünkü çocuk, hani o da seviyor ben de seviyorum, ama çocuğun olduğu zaman büyük bir sorumluluk oluyor. Hayatında'seni bağlayan şeyler oluyor. O yüzden erteledikçe erteliyoruz, yani bu koşullarda çocuk yetiştirmek gerçekten çok zor. v •

Barış olmasını istiyorum, ama barışmak kadar da zor bir şey yok-

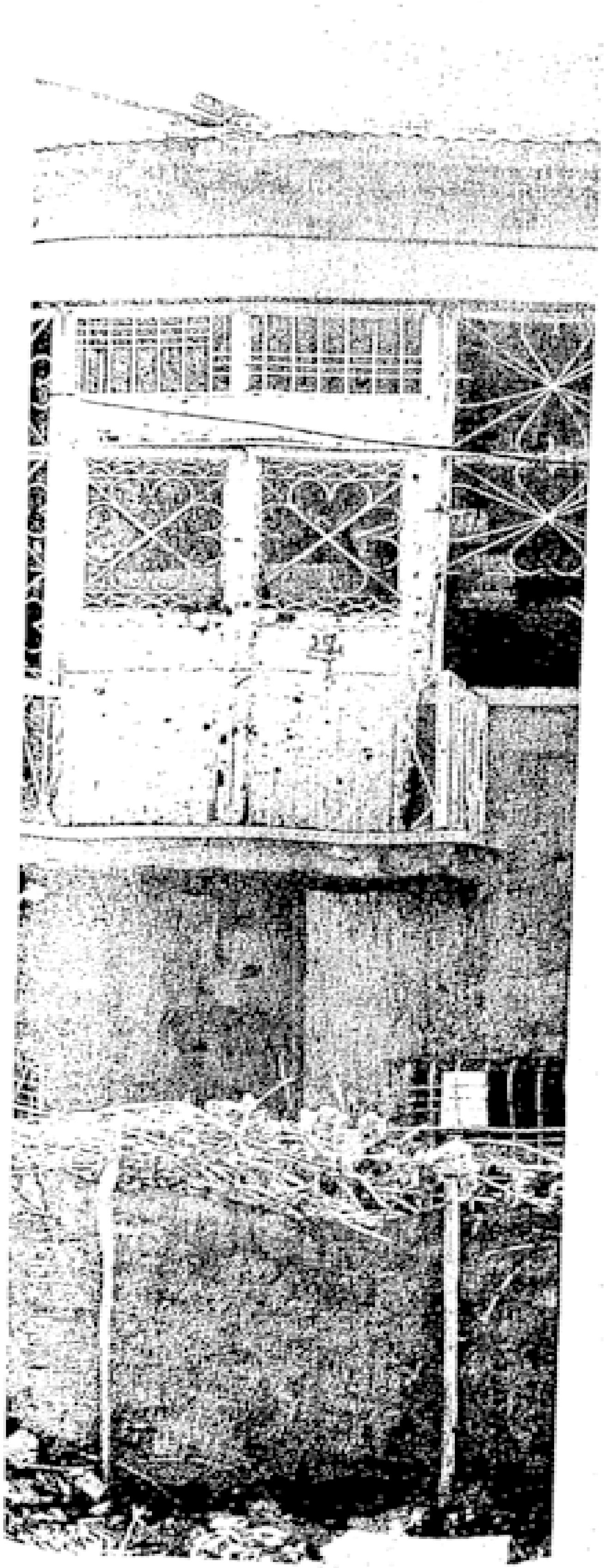
Yapım gereği kindar bir insan değilim. Karşılıklı olarak ben de aynı acıyı yaşıyorum. Mesela geçen ay alt komşumun kocası mayına basarak öldü. Uzman çavuştu. Onun yaşadığı acıyı ifanın içimde yaşadım. O gece evlerine gidemedim. Kadını görmek istemiyordum gerçekten. Çünkü onun nasıl bir acı çektiğini çok iyi biliyordum. Ve gittim diğer komşuma. Onun da eşi uzman çavuş. Komşumla kapıda konuşuyorduk ayaküstü. Kocası da içeriden dinliyordu. Siz televizyonlara çıkıp vatan sağolsun dedikçe dul da kalırsınız, kardeşiniz de ölür, siz de ölürsünüz, dedim. Adam duydu ve e, ne yapalım, dedi. Yani ister istemez onlann çektiği acıyı ben de yaşıyorum. Çünkü ben ölümü de öldürülmeyi de çok yakınımda görmüşüm. Ama ne yazık ki onlar senin acını kendi acısı gibi yaşamıyor. Banş değil de hani siz kendi halinize, biz kendi halimize diye bir şeyi daha olumlu buluyorum. Çünkü hani bunca acıdan sonra, bunca yaşanmışlıktan sonra aynı çatı altında hiçbir şey olmamış gibi yaşayabilmek kadar zor bir şey yok. Sen daha dün silahı alıp karşılıklı çatıştm. Bugün gelip de aynı devletçilik, aynı çatı altında yaşamak... Hani banş olmasını istiyorum ama barışmak kadar da zor bir şey yok.

Bağımsız bir kadın demeğinin yönetim kurulunda çalışıyorum. Buraya şiddete, haksızlığa maruz kalmış her türlü kadın gelebiliyor. Kimliğinden önce kadın olması bizim için önemli. Şiddet kadınlar üzerinde uygulandığında Kürde, Türke bakmıyor. Savaşların, kayıpların en ağır bedelini kadınlar ödüyor. Bu yüzden burada ırk aynmı gözetmeksizin hizmet vermeye çalışıyoruz. İnsanları seviyorum. Her şeye rağmen hayatı

da seviyorum. İnşallah karşılıklı yaşanan bunca acı biter. Karşılıklı diyorum, çünkü acı tek taraflı olunca dinmiyor.

Barış başkadır, affetmek başka

Ben Gijal, 1977 yılında Cizre'nin

B. Köyü'nün küçük bir mezrasında zengin ve iki evli bir babanın yedinci çocuğu olarak dünyaya geldim. Benim ailem Koçer olduğu için kışın köye yerleşir yazın da yaylalara çıkardı. Yüzlerce küçükbaş hayvanımız ve büyükbaş davarımız vardı. Yaylalarımız, meralarımız ve çayırlarımız vardı. Çok büyük bir aşiretimiz vardı. Bizim aşiretimize mensup tüm köylüler ve bölgemizdeki tüm aşiretler sadece ve sadece anadillerini konuşuyorlardı. Zaten başka bir dili bilmek mümkün bile değildi. Her aşiretten birkaç kişi, yani ağa, *şex* (şıh) ve ileri gelenler dışında Türkçe bilen yoktu. Bilenler de çat pat bir Türkçeyle konuşabiliyorlardı. Yaylaya giderken ben çok küçüktüm ancak gördüklerimi hatırlayabilecek durumdaydım. Bahar mevsiminin ilk ayından itibaren yayla hazırlıklarına başlanırdı. Kadınlar *teşi* dediğimiz aletle keçi kılından çadır yapmak için *ris* (ip) sararlardı. Yapılan o ipten *kon* (kıl çadır) Örerlerdi. Ondan sonra bu çadırları yaylalarda barınak olarak kullanırlardı. O zamanlar yaylaya yaya olarak gidilirdi. Tüm eşyalar hay vanlara yüklenerek yüzlerce

kilometre, günlerce konak konak (oba oba) gidilirdi. Küçük çocuklar kısrak ve atların üzerinde yüklü olan *ter* denilen eşya taşıma ve saklama aracına her bir çocuk bir tarafına koyularak taşınırdı. Evin tüm ihtiyacı ayrı ayrı *ter*'lere koyularak at ve kısraklarla taşınırdı. Her gün yaklaşık yirmi-otuz kilometre yol tepilirdi. Sabahlan tüm eşyalar yüklenirdi ve vanlan yerde bir ev kurulurdu, bir dahaki sabahın tan vaktiyle yine yükleme işine devam edilirdi. İşte Koçerlik hayatı böyle devam etti. Ta ki 1983 yılında babam iki köy arasında yaşanan bir kavgayı ayırmaya çalışırken silahla, vurulup öldürülünceye kadar. Aynı kavgada abim de ayağından yaralandı. Altı yaşındayken yetim kaldım. Babamın ölümünden sonra da yaylaya gidişimiz devam etti. •

Köy boşaltılıyor!—

1986'dan itibaren PKK'nin o zamanki ismi olan Apocular duyulmaya başladı. Herkes bunları merak ediyordu. O dönemlerde hemen hemen herkeste silah vardı. Bazen tanımadığımız silahlı kişileri dağ eteklerinde görüyorduk, ancak Apocu olup olmadıklannı bilmiyorduk. Daha sonraki yıllarda Apocu olduklannı öğrendim. Yavaş yavaş Apocular da varlıklannı hissettirince devlet de önceki yıllardan daha çok köylere uğramaya başladı.

Askerlerin köylere daha çok uğraması demek, daha çok baskı ve sorgulama demekti. Bir taraftan yaylalar üzerindeki baskı da artmaya başladı. Ve bu durum dozunu yavaş yavaş artırdı, ta ki köyü boşaltın tehditlerine kadar. Bu arada yaylalara da gidiş gelişler devam ediyordu. 1989'un yaz mevsiminde yaylada kurmuş olduğumuz çadır köyde *(zome)* yaşıyorduk.

O zamanlar PKK yaylalara sık sık uğrardı. Hogir kod adlı bir PKK' li vardı başlannda, yani komutanlan. Hogir'in talimatıyla o dönemde gençler zorla dağa kaldınlırdı. Kurban bayramına bir iki gün kala, büyük erkek çocuğu olan herkesten bir oğlunu bayram arifesine kadar kendisine teslim etmelerini istedi. Halk her ne kadar buna isyan ettiyse de nafile; sonucu değiştirecek hiçbir güç yoktu. Ve bayramdan bir gün önce yanlış hatırlamıyorsam tam on iki genç Hogir tarafından zorla dağa kaçırıldı. Hogir'in adını duymak bile korkudan titremeye yeter de artardı. Her evde ayrı bir *şîn* (taziye) vardı. Yanlış hatırlamıyorsam kaçınlanlar daha sonra kaçtılar. Sonbahar oluncaya dek aileler bağrı yanık bir şekilde bekleyekaldılar. Tüm yalvarmalara rağmen bir sonuç çıkmadı. Daha sonra ortaya çıktı ki Hogir isimli PKK'ii devlet tarafından örgüte gönderilmiş. Yani derin devletin, JİTEM’in adamıymış. Bu kişi 1990 yılında PKK tarafından mahkûm edilince Irak'm kuzeyine kaçmıştı. Duyduğuma göre PKK tarafından infaz edilmiş. 1989'da artık devlet resmen yaylaya çıkışları yasakladı. 1989’un kasım ayında köy boşaltıldı.

İlkokul son sınıfta Andımız'ın ne anlama geldiğini anlayabildim—

1986'da, yani dokuz yaşındayken ilkokula başladım. İlkokula başlarken bir tek kelime bile Türkçe bilmiyordum. Dokuz yaşma kadar öğrenmiş olduğum her şeyin bir çırpıda yasaklanması ve bana bilmedi-

«»

ğim bir dilin dayatılması beni sersemletmişti adeta. Öğretmenler konuşurken ben ve diğer öğrenciler korkudan sadece yaslanıp oturuyorduk, oysa bir şey anladığımız yoktu. Kürtçe konuşanlar azarlanır-dı, hatta Kürtçe konuşanları tespit etmek için kimileri ajan olarak görevlendirilirdi. Ve bu kişiler öz arkadaşlarını öğretmenlere ispiyon ediyorlardı. Örneğin, bir gün okul önünde sıraya dururken bir sınıf arkadaşım şakadan, öğretmene hitaben, beni kastederek, öğretmenim bu Kürtçe konuştu, dedi. Öğretmen

bana öyle bir tokat attı ki ben yerle bir olup yığıldım. Sersemleştim. Sanki ben çok büyük bir suç işlemiştim. Çok üzülüp kırılmıştım. Niye dayak yediğimi bilmiyordum. Sonra beni şikâyet eden arkadaşı dövmeye çalıştım. Biraz kaçıştı, sonra şaka yaptığını söyledi. Okulda her sabah birkaç öğrenci merdivenlere çıkıp Türkçe Andımızı okuyordu. Ama ben ne söylendiğini bilmiyordum. İlkokul son sınıfa geldiğimde Andımız'ın ne anlama geldiğini anlayabildim. Beş yılda ancak Türkçeyi anlayabilecek duruma gelebildim. Artık Andımız okunurken ya okumuyorduk ya da başka bir şeyler mırıldanıyorduk. Bu nedenlerden dolayı azar ve dayak yediğimiz oluyordu.

Ben yetimdim, en ufak bir hareket bile beni üzmeye ve hatta ağlatmaya yetiyordu. Artık babam sağkenki zenginliğimiz yoktu. Ben bir taraftan yarım gün okula giderken diğer taraftan günün öbür yansında da çekirdek, lahmacun, tatlı, sakız, sigara satıyordum, ayakkabı boyuyordum. Yani okul harçlığımı ben kazanırdım. Hatta anneme de para verirdim. Daha sonra ağabeyimin yanında çırakolarak fırında çalışmaya başladım. Biz büyüdükçe evimiz bize dar gelmeye başladı. Yaz tatilinde aile bütçesine yardımda bulunmak için ailemle beraber Batı illerine domates, üzüm, vesaire toplamaya, pamuk, mısır, asma çapalamayai, yani mevsimlik işçi olarak çalışmaya giderdik. Daha ben ilkokulu bitirmeden Cizre merkezde olaylar, yürüyüşler başlamıştı. Ben de gerginliğin ve güvensizliğin yarattığı huzursuzluğu iliklerime kadar hissetmiştim. Köylerdeki baskı ve hak çiğnemeler ilçe merkezinde de başlamıştı. Bazı köylerden korucular şehrin uç noktalarına çadır kurup yerleştiler. Önceden koruculuğun ne için olduğunu bilmeyen yüzlerce kişi koruculuk silahını aldılar. Yani bir gün bile bize rahat yoktu. Her gün boşaltılan köylerden gelen vatandaşlar nedeniyle şehir de koca bir köy halini almaya başlamıştı. 1991 yılında ilkokuldan mezun oldum. Gerçi yaşıma bakılırsa çok geç, ama elde olmayan nedenlerden ötürü okula geç başlamıştım ve geç bitirmiştim.

1992 Nevvrozu: Bir dönüm noktası —

1992'ye girdiğimizde halkta şöyle bir umut vardı. Yani bu bahar, bu mevsim hele hele bu Newroz'da kesin bir özgürlük gelecek umudu, umuttan ziyade böyle bir inanç vardı. Hatta şöyle hatırlıyorum. Dünya basınından yüzlerce gazeteci gelmişti. Oteller falan yetmiyordu. Evlerde kalıyorlardı ve o zaman gerek bizim, o dönemki konumumuzla, yani çocuk oluşumuzla, genç

oluşumuzla, gerekse genç, ihtiyar, yaşlı, erkek, kadın, herkesin şöyle bir inancı vardı: Kesin 92 baharında bir özgürleşme olacak. Herkes buna inanarak Newroza hazırlanmıştı. Bağımsız Kürdistan şiarı kesin bir ilkeydi. Hatta şöyle deniliyordu. O zaman böyle süreç canlandığı için dedeler, nineler ve akıllı dediğimiz insanlar derlerdi ki, işte bizim öteden beri atalarımız, bilmem hanginin atası demiş ki, Cizre'nin halkı, askeriyesine başkaldırdığı zaman, Nusaybin'inki başkaldırdığı zaman, İdil'inki başkaldırdığı zaman Kürtler bağımsız olabilecekler. Böyle bir inanış vardı. Ve başkaldırı olduğu zaman da sanki bu inanış gerçekleşiyormuş gibi bir duygu gelişti. Gerçekten de ölümdür, işkencedir, tutuklanmadır, işte evinin harabeye çevrilmesidir... hiç kimsenin umurunda değildi. Yani herkes ben özgür olacaksam, çocuklarım özgür olacaksa, neyim varsa canımdır, malimdir, ne ise gitsin görüşündeydi. Öyle bir izlenim vardı. Öyle bir duygu vardı. Ve herkes ona göre hazırlanıyordu ki haftalar öncesinden Newroz'un görkemli kutlanması için yerel elbiseler hazırlanmıştı. Hatta yerel elbiselerin yenisini yaptırmak için terzilerde sıralar oluşmuştu. *Şal u şapik* dediğimiz hıftan, fistan, yörenin elbiseleri... Bu anlamda böyle bir canlılık herkesi sarmış, herkes heyecanla Newrozu bekliyordu. Diğer yanda Cizre'deki ileri gelenler, partiler, DEP (o zaman sanırım DEP vardı) ve PKK'liler sürekli bir

hareket içindeydiler. Cizre'nin on mahallesi vardı. On mahalleye as*t* , •
**

ker ya da polis giremiyordu. Panzerle de, yaya da giremiyordu. Özellikle Cudi Mahallesi tamamen kurtarılmış bölgeydi. Her mahallede, her sokakta, her bölgede halk kendi inisiyatifini oluşturmuş, sırayla nöbetleşiyordu sabaha kadar. Sabahlan da belli noktalarda insanlar nöbete dağılır ve tanımadıklan insanlan soruştururlardı. Yani tanınmayan insanlara öncelikle şüpheyle bakılırdı. Acaba bunun işi burada nedir? Kimileri sorgulanırdı. Senin burada neyin var, senin ne işin var, kimin yanma gelmişsin, gibi bir sorgulamaya tabi tutulurdu. Onun için halkta da birbirine bir güven söz konusuydu. Yani efendim, yok falanca adam şikâyet edecek, falanca bilmem devlet taraftandır, filanca bilmem işbirlikçidir. Böyle bir intiba yoktu. Yani bir güven vardı. Özgüven vardı, yani Kürtçe konuşan herkese güven vardı. O yüzden inanç büyük, umutlar büyüktü ve hedefe

vanlacağına inanılıyordu. Bir taraftan da gerillaya katılımlar su gibi. Herkes gidiyor.

Hatta ilkokul çağında çocuklann bile gitmeye teşebbüs ettikleri olmuştu. Bu teşebbüsler aileleri de ürkütüyordu. Zaman zaman on dört, on beş, on altı, yani yirmiye varmayan gençler isteği dışında ev-lendirilmiştir ki sorumluluk yüklenip dağa gitmesin. Hatta ben kendim de bu yüzden evlendirildiğimi düşünüyorum. Kendi sınıf arka-daşlanmdan bir ve okuldan başka bir kişinin, yani tanıdığım iki kişinin ilkokuldayken gittiğini biliyorum. Neyse bu inançlar, bu duygular Cizre'ye hâkimken Newroz bayramı da yavaş yavaş yaklaşıyordu. Önceki sene de Newroz kutlanmıştı, ama cüzi katılımlarla.

Bu anlamda 1992 Newrozu bir dönüm noktasıydı herkes için. Bütün Kürtleri ayaklandıran bir Newroz oldu Cizre Nevvrozu. Newroza günler kala tepelerde, mahallelerde, meydanlarda tekerlekler, lastikler yakılmaya başladı. Her lastik yakılan yerde davul zuma çalıyor, halaylar çekiliyordu. O zamanın en popüler İran'ı (şarkısı) "Li M8r-dîne li Bagoke" sık sık söyleniyordu. Kürtçe yasak olmasına rağmen,

hatta bir Kürtçe kasetinin yıllarca ceza almasına neden olabilecek durumlar olmasına rağmen Kürtçe videolar mahallelerde kuruldu. PKK ile TSK'nın çatışmalarını ve bunu canlandırma sahnelerinin olduğu görseller gösteriliyordu. Kürtçeyi ilk defa televizyonda ya da videoda gören halk da gerçekten cesaretleniyordu. Silahını yerden kaldırabi-len herkes silahlanmıştı. Zaman zaman sırf şenlik olsun diye gece biri silahını ateşler ve o esnada binlerce silah ateşlenirdi. Gökyüzünde böyle bir yıldız dansı gibi yüzlerce mermi birbirinin içine girerdi. Velhasıl o anlamda halkın kimseden korkusu yoktu. Halk inandığı gibi ilerliyordu. Cudi Mahallesi'nde "Kaniya Qesara" dediğimiz, şimdiki sağlık ocağı daha önce kasaphane olarak kullanılan bir alan var. Hatta onun şöyle bir kutsallığı da var. *Mem û Zîn* destanının kahramanlarından Mem, Zîn'e gelirken ilk önce o kaynakta, yani Kani'de "Beko" ile karşılaşıyor. İşte o kutsal saydığımız yerde halk toplandı. Gerçekten de, yani bir anlamda *Mem û Zîn* destanında anlatılan New-roz'un tekerrürü gibi. Yine aynı pınar başında halk toplanıp Newroz şenliklerine, Newroz kutlamalarına katılacak. Bu sefer Mem değil, gerçekten de Mem'in şahsında anlatılmak istenen asıl Mem, yani özgürlük

gelecekti. O akşam neredeyse geceyarılarına kadar eğlenildi. Gerçi müdahale de olmadı gece ama polisiyle, askeriyle Cizre'nin dört bir tarafı yüzlerce tankla çevriliydi. Cizre Kalesi Bedirhan Bey zamanında kuşatıldığı gibi çepeçevre kuşatılmıştı. Sanki bir ülke işgal edilecekmiş gibi. Tanklar ve panzerlerin yönü tamamen Cizre'ye yönelikti, ama kimse katliam olacağını tahmin etmiyordu. Bizim bir komşumuz vardı, biraz da korkaktı. Baktı tanklara ve bir tanesini işaret ederek, bak bu tam benim evimi hedef almış, dedi ve o gece evinde kalamadı korkudan. Ama dediğim gibi, o kadar ateş yakmalara, halay çekmelere müdahale etmediklerine göre bir şey olmaz diye düşünüyorduk doğrusu.

Ulan, hepinizi bitirmek geliyor içimden—

21 Mart 1992 sabahı... Bizim evimizin arkasında bulunan Kasapha-ne'nin bulunduğu nokta Newroz alanıydı ve insanlar erkenden toplanmaya başlamıştı. Halk, Cudi Mahallesi, Nur Mahallesi ve Eskişehir dediğimiz noktalarda toplanıp önce asri mezarlıkta yatan özgürlük hareketi şehitlerinin mezarlarım ziyaret edecek, ondan sonra da

Newroz alanına doğru yürüyüşe geçecekti. Benim de içinde bulunduğum Cudi Mahallesi kitlesi yavaş yavaş ilerledi. Nusaybin Cadde-si'ne doğru. Nusaybin Caddesi'ne varmadan yine boş bir alan var. 0 alana geldik. Ve tekrar halaya durduk. Kitle de epey toplanmaya başladı. Yani yeterli kitle sağlandığına inandığın zaman kitleyi yönlendiren bir iki kişi vardı. O kişiler dediler ki, şimdi mezarlığa doğru yürüyüşe geçiyoruz, işte bir sürü talimat, hatırlamadığım bazı direktifler verdiler ve kadınlı, çoluklu çocuklu, erkekli bir şekilde yürüyüşe geçildi. Ama işte az önce de anlattığım gibi gerçekten özgürlük gelecek inancıyla, özgürlüğe yürüyoruz inancıyla bir yürüyüş oldu. Nusaybin Caddesi'ne ulaştığımız noktada bekletildik. Yani caddeye indik ve önümüzde panzerler durdu. Kitleyi bekletti. Kitle bekletilince de oturma eylemi yapıldı. O esnada diğer gruplardan haber almaya çalışılıyordu. İletişim şimdiki gibi rahat değildi. Mahalle arasından arkadaşlar gönderiliyordu. Öbür tarafta neler oluyor, neler bitiyor... Bizim içinde bulunduğumuz kitlenin yönlendiricilerinden biri, arkadaşlar, Nur Mahallesi kitlesi gelene kadar biz de gitmeyelim, dedi. Sonra duyduk ki Nur Mahallesi kitlesine müdahale olmuş. Nur Mahallesi kitlesi gelmeyecek.

Gelemeyecek daha doğrusu. Ve ciddi şekilde silahlı bir saldın sözkonusu olmuş.

Bizim kitle bunu duyunca yavaş yavaş hareketlenme, öfkelenme oldu doğal olarak. İnatla mezarlığa yürüme karan aldık. Polis dağılmamız için uyarıda bulunuyor, ama biz inatla gideceğimizi belirttik. Oturma eylemimiz de devam ediyordu o esnada. Otururken, karşı tarafta markasını hatırlamadığım ama beyaz bir taksinin içinde bililerinin beklediğini gördüm ve yanma bizi durduran askeriyeden bazı yetkilileri çağırdı. Takım elbiseli sivil biri araçtan aşağı indi. Daha sonra o kişinin kaymakam olduğunu öğrendik. Askeri yetkiliye bazı talimatlar verdikten sonra askeri yetkililer yine panzerlerin yanına döndüler. Panzerin üstüne bir asker konuşlandı ve panzerin yönünü tam kitlenin üzerine verdi. Silahını bize doğrultmuş bir vaziyette, ulan, hepinizi bitirmek geliyor içimden, dedi. Öyle deyince de bizim içimizden genç bir arkadaş, sonradan adının Lokman olduğunu öğrendiğim, ne yapacaksın, kimi öldüreceksin, dedi. Panzerin üzerinde konuşan asker aldı silahın namlusunu yana çevirdi. O silahı yana çevirirken başka bir asker Lokman arkadaşı hemen orada vurdu ve kan pıhtıları etrafa fışkırdı. Sırtı vuran askere dönük olduğu için sırtından vuruldu,' oluk oluk kan akıyordu sırtından. Hiç unutmuyorum o ânı. Ve o andan sonra da zaten halk taranmaya başladı. Kaç kişinin düştüğünü tam olarak hatırlamıyorum, ama çok kişinin düştüğünü, hatta orada çok kişinin de öldüğünü biliyorum. Halen tam olarak bilmiyorum, ama Cizre'de kırk beş civarında ölü olduğu söylendi ki daha fazladır bence. Resmi makamların söylediği rakam kırk beş. İnsanlar taranınca bu sefer kaçışmalar başladı. Kaçacağımız bütün noktalar panzerler tarafından tutulmuştu. Kaçabileceğimiz bir tek nokta vardı o da bir su birikintisi. Hatta su birikintisi demeyeyim de bir çamur deryası. Yani insanların nerdeyse boyunun tamamını yutabilecek bir çamur deryası vardı ve oraya yönlendirildik. Çünkü diğer taraflardan ateş ediliyordu. Ama her taraftan ateş ediliyordu, mümkün değil kaçamıyorduk. Yağmur gibi mermi yağıyordu. Mecburen insanlar o çamur batağından kaçmak zorundaydı. Can havliyle kaçışan insanlar batağa resmen saplanıp içine düşüyordu. Düşmeyenler de düşenlerin üzerine basıp geçiyordu canlarını kurtarmak için. Bunu fark eden bir genç, *şal u şapik* dediğimiz yerel elbise giymiş bir genç, o noktada durdu. Belinden bir tabanca çıkardı ve kendi kitlesine döndü. Buradan geçeni öldürürüm, birbirinizi öldüreceğinize gidin başka yerde ölün, dedi. Bu çıkışı yapınca kitle dönmek

zorunda kaldı. Bu sefer çamura saplananlar çıkarılmaya başladı; kaç kişi nerdeyse ölmek üzereydi ki bunların içinde ablam da vardı. Yaşlılar, çocuklar...

Yani o genç aslmda büyük bir şeyi önledi. Çünkü ölüm korkusu insanı sarınca ölmemek için kardeşini bile gözden çıkarabilirsin. Bu insana mahsus bir durum yani. Bir kısmımız ölüleri, yaralıları mahalleye taşımaya başladık... Hatta benim sığınmış olduğum eve Lokman arkadaşı yaralı halde getirdiler. Daha yaşıyordu. Su istediğini hatırlıyorum. Ağır yaralıydı ve o zaman bir yaralıyı hastaneye götürmek resmen intihar demek olduğu için eve getirilmişti. Ve bir müddet sonra da şehadete erdi zaten. Kurtarılamadı... Daha sonra Hüseyin Ertene’nin Öldürüldüğü haberi geldi. Hüseyin Ertene, halk arasında *"huseyne serhesın"* diye bilinir ve sevilirdi. Mahallelerde çok aktif çalışan, yurtsever biri olarak hedefteydi sürekli. Söylendiğine göre Hüseyin önce yakalanıyor, kolu ve ayaklan kınlıyor, ondan sonra da beynine şarjör boşaltılıyor ve sokağın ortasına o şekil bırakılıyor. Yani birçok şahidi var bu durumun. Cizre'nin o zamanki en bü-

yük binasının tepesine keskin nişancılar yerleştirilmiş ve özellikle bilinen şahıslar hedef alınıyordu, v v •

İşte o esnada öyle bir can pazari vardı ki kim kimi kurtarafcak, kim ne yapacak bilinmiyordu inanın. Çünkü resmen bir insan kıyımı vardı. Ve kim olursa olsun, yâşı ne olursa olsun, cinsi ne olursa olsun sokakta görülen herkes bu sefer öldünilmeye başladı: Sokakta görülen halk mahallelere çekildi. Yarahliar halkta, kendi imkânlarıyla tedavi edilmeye çalışılıyordu. Çoğü insan aslında tedavi edilemediği için, imkânlar bulunmadığı için kan kaybından öldü. Bu bir anlamda halk arasında şöyle bir soğuk duş etkisi yarattı. Sonuçta meşru bir kutlamaydı ve bir devlet kendi Öz vatandaşına bu kadar vahşice bir saldırıyı layık görmezdi. İnsanlar hem şaşkın hem de. çok öfkeliydi. Bu öfke ve intikam duygüsuyla da sokak çatışmaları başladı., Yüzlerce insan yaralandı. .Kırk beş ölü, yüzlerce yaralı:.. O dönemde sadece halk değil; aynı zamanda gazeteciler, insan haklan savunucuları, herkes hedef alınmıştı. Dönemin *Sabah* gazetesi muhabiri İzzet Ke-zer de hedef alınıp öldürülenlerden biridir o Newroz'da.

Herkes her an öldürülebilirdi, her an kaçırılabilirdi—

On beş gün boyunca sokağa çıkma yasağı ilan edildi Cizre'de olaylardan sonra. Kadınları, özellikle çocukları müthiş bir korku sarmıştı. Bugün bunu vatandaşına yapan devlet yânn neler yapmaz ki kaygısı vardı aslmda. Dükkânlar kapalı, insanlar perişan haldeydi. Ara sıra panzerler sokaklara girip o esnada canlı ne varsa tarayıp geçiyorlardı. Bizim Sabahat diye bir komşumuz vardı. Damda çamaşırlarını asarken o sırada bir mermi kadına isabet etti ve kadın yaralandı. Sokağı bırakın evinizin damına dahi çıkarılıyordunuz. Ekmek ve su sıkıntısını ciddi anlamda herkes çekti. Yani genelde ekmekler evlerdeki tandırlarda pişiriliyordu, ama Cizre'de aileler kalabalık olduğu için kimsenin evinde on beş güne yetecek kadar un bulunmazdı. On beş günden sonra hayat yavaş yavaş normale, dönmeye başladı, ama bu sefer insanlar tek tek evleri basılarak kaçırılmaya başladı. Kaçırılma diyorum, çünkü gözaltı yâ da tutuklama değil, kaçırıp kaybettirme ya da öldürme amaçlı:.. Sabaha karşı maskeli, silahlı, sivil giyimli adamlar gelip ev basıp adam kaçırıyorlardı. Cizre'de yurtseverliği ve hizmetleriyle bilinen,Mele Resul (İmam Resul) vardı. O kaçınlıp öldürüldü. Mele Resul'den sonra Haşan Bay kara kaçırıldı ve öldürüldü, ama sonrasında yanlışlıkla öldürüldüğü söylendi. Çünkü öldürülen Haşan Baykara ile aranan Haşan Baykara aynı kişiler değildi. Öldürülen Haşan Baykara bakkaldı ve kendi halinde biriydi. Diğer Haşan Baykara dönemin şehir milisiydi ve aranıyordu. İsim ve soyisim benzerliği, aynı mahallede oturuyor olmalarından kaynaklı yanlışlıkla kaçırılıp öldürüldü. Özellikle Kiçan aşireti devletin ve çetelerin hedefi halindeydi. Kiçan aşiretinden onlarca insan öldürüldü. Hiçbir şeyle alakası olmayan ama sadece o aşiretten olduğu için öldürülen birçok insan var. Zaten 1992’den sonra direkt yargısız infazlar başladı. En son 2008-09 tarihinde kayıp yakını olup başvuranların sayısı Cizre'de 270'ti sanırım. Kayıp ve faili meçhul... Geneli 1992-93'te olan faili meçhuller ve kaçırmalar. Artık bütün analar, bütün bacılar, bütün çocuklar benim eşim, benim çocuğum, benim ağabeyim, annem kaçırılacak korkusundaydı. Ve gerçekten de bu korku ciddi boyuta ulaştı. Çatışmalar sırasında psikolojisi bozulanlar ve hâlâ psikolojisi bozuk olup da devam edenler var. Hâlâ kâbus görenler var. Mesela benim eşim hâlâ kâbus görüyor. Sürekli bililerinin kendisini öldürmeye kalkıştığını söylüyor.

Sonuçta benim de evim tarandı ve içinde kullanılabilecek tek bir bardak bile kalmadı. Yani yüzlerce ailenin evi yandı. Gece çatışmalarda yandı. Benim

kendi komşum, allah rahmet eylesin, vefat etti. Aramızda bir ev vardı. Çatışmada evi yandı. Saatlerce itfaiye beklendi ancak evi tamamen yanınca geldiler. Aslında yandı demeyelim, yakıldı. Benim bir yeğenim var. O zamanlar iki üç yaşlarındaydı. Hâlâ gördüğümde o anlan hatırlayıp kendisine gülerim. Çünkü çatışma olduğu zaman siper yatardı. Anasının, babasının yanında bile yere kapanırdı. Yüzünü yere bitiştirirdi ve yatardı çatışma olduğu zaman. Yani çocuklarda ciddi bir psikolojik sorun olmuştu. Bir depresyon olmuştu. Yani diyebilirim ki o süreçlerde çocuk olup da bugün akli dengesi yerinde olmayanlar çoktur. Örneğin ben birini söyleyeyim. Benim yakınımdır. Salime. Şu anda cezaevinde. O günden beri psikolojisi yerinde değil. Herkese küfür savururdu. Yani bazen anne-babasına bile küfür ederdi. En sonunda cezaevine düştü. Bugün aldığım bir habere göre aklını kaybetmiş. Yani bunu da ben 1992-93'lere bağlıyorum. Ki böyle bir psikolojiyle büyüdüler. Travma geçirdiler. Onlarca defa evin içinde ölümle yüz yüze geldiler. Örneğin ben

evimde otururken tak diye duvarı delip diğer duvara mermi girdiğini görmüşüm. O esnada tabii ki insan korkuyor. Artık duvarlara güvenmiyorduk. Bütün yataklarımızı karşıdan gelebilecek mermilerin bulunduğu cephedeki duvarlara siper ederdik. Dolapları siper ederdik. Yani artık beyaz eşya, mülk, mal, eşya önemli değildi. Bu sefer de korunalım, bir dahaki sefere allah büyüktür, derdik. Artık halkta şöyle bir psikoloji oluşmuştu. Bir gelenek haline gelmişti. İlk mermi tak dediği an herkes sığınaklara koşardı. Herkes evinin altına sığmak yapmıştı. Biz, paramız olmadığı halde o zamanın parasıyla yüz lira borçla sığınak yaptırdık. Ağabeyim yaptırdı. Paramız yoktu, iş de para da yoktu. O savaşta kim çalışırdı, kim buraya gelip alışveriş yapardı ki? Zaten bir fabrika bile yoktu. Sadece halkın içinden birisi bakkal dükkânı işletir, biri fırın işletir, biri konfeksiyon işletir. Kendi aralarında döndürdükleri küçük bir sermaye vardı. Cizre'nin geliri buydu. Köylerin nerdeyse yansından fazlası artık şehre, yani Cizre' ye göç etmek zorunda kalmıştı. Köyleri yakılanlar, koruculuğu kabul etmeyenler, herkes merkeze göç etmişti ve geçinebilecekleri tek bir alan bile yoktu. Köyünde bağ, bahçe, hayvan sahibi olan insanlar şehirde kuru ekmeğe muhtaç hale geldi. Buğday üretimi yok, tanm yok, hayvancılık yok, meyve sebze yok. Burada bir liraya alabileceğimiz domatesin kilosunu beş liradan almaya başladık. Çünkü Antalya'dan, Mersin'den geliyordu. Burada köy mü kaldı ki ekip üretelim?

Bu yüzden herkes fakirdi inanın. Cizre koca bir köy olmuştu. Bir de şu durum vardı. Artık inanın her şeyi kanıksamıştık. Ölümler bizi hiç sarsmıyordu. Yani ölümler o kadar sıradanlaşmıştı ki insanlar sıralarını bekliyorlardı. Böyle bir ruh bozukluğu oluştu. Özellikle de kadın ye çocuklarda. ; .

Şeytanok Mahallesi—

I J . / '

1992-93 yıllan arasında bu zulüm politikası ciddi anlamda halkı dağa teşvik etti. İnsanlar her halükârda öldürüleceklerini gördüler. Katılımlar zaten vardı, ama özellikle 1992'de tavan yaptı. Devletle birlikte Hizbullah da halk üzerinde ciddi tehdit oluşturdu. Nur Mahallesi dediğimiz mıntıkada örgütlenip halkın üzerinde baskı kurmaya, cinayet işlemeye başladılar ve tüm bunlar devlet destekli yapıldı. Daha önce evli olanları boşatıp yeni nikah kıymaya zorlamalanndan

tutun, boşanmayanlan zina işliyor diye hedef yapmalar, PKK'yi destekleyenlerin katledilmesinin allah katında helal olduğu fetvasını çıkarmalar ve daha aklıma gelmeyen bir sürü şey. Onlara resmen devletin eliyle örgütlenmeleri için bir mıntıka verildi ve orada büyümeleri sağlandı. Biz onlann mahallesine Şeytanok Mahallesi diyorduk. Kendilerine de allahın şeytanları diyorduk. Halkta onlara karşı ciddi bir tepki vardı, Cizre'de ciddi anlamda bir taban bulamadılar. Cizre halkı dindardır ama binlerinin zoruyla değil kendi kararıyla dinini yaşar. Halk her şeyin farkındaydı ve bu anlamda PKK'ye karşı sempati daha çok zemin buldu. Hatta o dönem doğan çocuklann isimlerine bakıldığında da mücadelenin insanların üzerindeki etkisi belli olur (ı*Çekdar*, *Şeman, Şoreş*, *Çiyager*, *Berivan*, *Zilan).* Özellikle Leyla Zana'dan etkilenerek kız çocuklanna Leyla ismi çok fazla verilmiştir.

Bölgede birçok erkek çocuk da zorla evlendirilmiştir—

1993'te daha on yedi yaşıma basmamışken evlendirildim. Kesinlikle kendi isteğimle olmadı, hatta zorla evlendirildim. Zaten daha yeni yeni erkekliğimin farkına varmıştım. Ergenlik çağmdaydım. Dağa gitme gibi eğilimlerim olduğu için ailem beni evlendirerek durdurmaya karar verdi ve

evlendirildim. Normalde bu tarz şeyleri kadınlardan duymaya alışmış insanlar, ama bölgede birçok erkek çocuk da zorla evlendirilmiştir çocuk yaşta. 1993 yılı 92'ye göre nispeten sakin geçti. Gene adam kaçırmalar, faili meçhul cinayetler vardı ama daha sakindi. 1994'te tekrar hareketlilik oldu ve 92'den beter bir süreç yaşandı. K. A. ve korucu çetesi resmen halka terör estirdi. Halkın mallarına el koyuyor, karşı çıkanı anne babasının, eşinin, çocuklan-nın gözünün önünde öldürüyorlardı. PKK'liler bu durumun önüne geçmek için bir geceyarısı K. A.'nın evine silahlı baskın düzenledi ve yanlış hatırlamıyorsam babası ve bir kardeşi öldürülmüştü. Birkaç tane de yaralı vardı. Ondan sonra artık her şey iyice çığnndan çıktı ve Cizre'yi yok etme projesi yürürlüğe girdi zaten. K. A.'nm kendisinin de içinde bulunduğu bir grup, bir kişiyi milislik yapıyor iddiasıyla yakalayıp, bodruma götürmüş ve ellerini ayaklarını bağlayıp bodruma bomba atmışlardı. Uzaktan yakından isminiz bir kere geçmişse PKK yanlısı diye ölmüş, bitmiş demeksiniz.

Dünyanın her bir yanında, kaçan Cizreliler var-

Evimi boşaltmak zorunda kaldım, çünkü boşaltmamız yönünde tehdit edilmiştik. Komşumuzun samanlığında on beş gün kaldıktan sonra Cizre'de artık yaşanmayacağını anlayıp çıkmak zorunda kaldık. Daha önce buradan Antalya'ya göçmüş, yerleşmiş ablamlann yanına gitmeye karar verdik. Kuruşumuz olmadığı halde bir kaimyon kiraladık. Ve gittik Antalya'da ablamlann bize kiralamış olduğu bir eve yerleştik. Yani eşya falan da alamadık, sadece yatak yorgan alabildik. Zaten evde ne varsa götürülmüştü korucular tarafından. Bir ara baktım pencereler, kapılar sökülüyordu. Yani artık Cizre tamamıyla koruculara teslim edilmişti. Devlet buna göz yummuştu. Halk hiç kimseyi hiç kimseye şikâyet edemiyordu. Resmen Cizre tarihten silinecekti. Ve elli bin civannda olan nüfus on-on beş binlere düştü. Mağaza sahipleri mağazalannı mahalle dükkânı fıyatma sattı. Cizre gitmiştir, bitmiştir inancmdaydılar.

Herkes her şeyini yok pahasına, yani hiç pahasına satıp Cizre'den gidiyordu. Evini satamayanlar, satmayanlar, satmak istemeyenlerin evine korucular tarafından el konuldu. Ve daha önce işte hep beraber çadırlarda yaşayan korucular boş evleri bulunca işte babası, dedesi bilmem ağabeyi, amcasıyla beraber yaşayan herkes rahat rahat kendilerine ait olmayan bir eve yerleştiler. îşte elektriğini yatırmadılar. Fatura ev sahibine geliyor. Suyunu

yatırmadılar, fatura ev sahibine geliyor. Vergisini yatırmaddar, fatura ev sahibine geliyor. Ve zamanla kimisi evini satsa bile altından kalkamayacaklan faturalarla karşı karşıya kaldı. Üzerinden yirmi seneye yakın zaman geçmiş olmasına rağmen hâlâ işgal altında evler var. İnsan anlatamıyor, anlatılacak gibi değil. İnsan geliyor, karşıda bir yerde oturup kendi evinden eşyasının götürüldüğünü görüyor. Biz daha göçmeden Önce bizim bazı komşularımız bizim yanımıza sığınmışlardı. Onlann evi de bizim evin karşısında görünüyordu. Eşyaları götürülürken seyrediyorlardı, ağlıyorlardı. Hatta kapı pencereleri sökülürken görüyorlardı.*. Öyle dağıldık ki dünyanın her bir yanına, sadece Türkiye değil şu anda dünyanın her bir yanında kaçan Cizrelüer var ve bir daha dönmemek üzere giden insanlanmız var. Yani o günü yaşadıktan sonra artık devletin aciz kaldığı bir dönemde bir korucunun, bir Hizbullahçımn hü-

küm sürdüğü bir yerde yaşamanın anlamsızlaştığım, böyle bir devlette yaşamanın mümkün olmadığını gören ve bir daha dönmeyen insanlarımız oldu. Hâlâ göremediğim yüzlerce arkadaşım var. İşte bu psikolojiyle Cizre yakıldı, yıkıldı. Defalarca toplarla, roketatarlarla şehir merkezine rasgele ateş edilmiştir. Çatışma süsü verilerek, benim akrabamın evine top mermisi atıldı. Yedi kişi öldü. Onlarca eve top mermisi atıldı. Geceleri tank taburundan, tepeden, korucu, Hiz-bullahçı, JİTEM'ci ve daha birçok silahlı birimler şehir üzerine, şehrin boşaltılmasına yönelik ateş ediyorlardı. Çatışma süsü verilerek şehrin üzerine bombalar, toplar yağdırılıyordu. Cizreliler gerçekten hayattan çok çektiler. Gittikleri yerlerde terörist diye yaftalandılar, çünkü Cizre eşittir terördü insanlar için.

Yok kardeşim, size iş miş yok—

Ben ve ailem bunu Antalya'ya göçtüğümüzde çok canlı yaşadık. Orada da rahat görmedik. Bulunduğumuz mahallede herkes bize terörist gözüyle bakıyordu. Çocuklarımız dışarıya çıkamıyordu. Geçiş noktamız olan sokak bile sokak sakinleri tarafından duvarlarla örülmeye çalışıldı. Onların geçtiği yollardan, sokaklardan geçmeyelim ve oradan taşınalım diye. Evimize gelen akrabamızdan dolayı komşularımız bizi şikâyet edip giren çıkanın sayısı belli değil, bunlar terörist barındırıyor, dedikleri için birkaç kere evimiz basıldı. Düşünün evinize misafir dahi alamıyorsunuz. Medya-basm sağolsun Cizre'yi terör yuvası, Cizreliyi de terörist yapmakta hiç sakınca

görmemişti ve insanların belleğine de güzel oturtmuştu. Biz Cizre'den devlet terörü yüzünden kaçarken, kaçtığımızı sanırken başka bir nefretle karşılaştık. Hatta bu sefer ırkçılıkla karşılaştık. Dışlandık, çocuklarımız okullarda dışlandılar. Bunların olabileceğini hiç düşünmemiştik. Hani en azından Cizre'de devlet PKK'yi bahane ediyordu, ama Batı'da ne bahane edilebilir ki diye düşünmüştük. Çünkü biz Kürtler hiçbir zaman Batı'dakilere Türk oldukları için nefret duymadık ve onları devletin yaptıklarıyla suçlamadık. Devletin yaptıklarından ancak devlet sorumlu tutulabilirdi. Türklerin ne suçu var ki? İş bulmakta çok ciddi sıkıntı çektik mesela. Soruyoruz iş sahibine, elemana ihtiyacın var mı diye, var, diyor. Nerelisin, diye soruyor, Cizre ya da Şımak deyince, yok kardeşim size iş miş yok, diyor adamlar.

Kimisi bu soruyu sormayı unutuyor iş yeriyor, daha sonra aramızda Kürtçe konuştuğumuzu duyunca kapının önüne koyuyor. Yani inanın bazen yemek için ot bile bulamadık. Aç yattığımız çok olmuştur. Özellikle ben her akşam gider bir odada ağlardım düştüğümüz, yaşadığımız durum için. Dolayısıyla benim annem de travma geçirdi, psikolojisi bozuldu. Sinir krizleri geçirmeye başladı. Elli yaşının tamamını bir yerde geçirmesi ve elli yaşından sonra oradan göçe zorlanması, tanımadığı bir kültür, tanımadığı bir dil... Yani gidip pazardan çocuklar için bir şey alamıyordu. Bir pazarlık edemiyordu. Sinir hastası oldu... Daha çok gündelik işlerde çalıştık ahilerimle. Hamallık olsun, hal işi olsun o şekilde yaşamaya çalıştık üç buçuk-dört yıl boyunca. 1996 yazında artık gerçekten dayanamadım ve Cizre'ye dönmeye karar verdim. Ailem de bu kararımı destekledi;

Kokusunu çektim içime Cizre'nin—

Geldim Cizre'ye, ama inanın nefes alamıyordum heyecandan. O kadar çok özlemiştim ki. Ama o eski Cizre'nin yerinde yeller esiyor. Kimseyi tanımıyorum, evimizin olduğu mahallede herkes yabancı, herkes korucu. Daha önce Newroz için halay çektiğimiz, düğünler yaptığımız, eğlendiğimiz meydanda artık o korucular toplanmış. Artık onların üssü olmuş. Cizre'nin belediye başkanı korucubaşı K. A. olmuş ve MHP'den olmuş, düşünün yani Cizre'nin halini. İnanamadı-ğım, inanmak istemediğim bir Cizre ile karşılaştım. On gün falan kalıp döndüm tekrar Antalya’ya. Hasret giderip kokusunu çektim içime Cizre'nin. Aileme dönmemiz için

koşulların uygun olmadığını söyledim ve bir yıl daha beklemeye karar verdik. 1997'de ailece döndük Cizre'ye. Bizim ev boştu. Kendi evimize yerleştik. Ama etrafta, komşularımızın evinde korucular vardı. Sağımızda, solumuzda, yüz metre ilerde, geride... her tarafta korucular vardı. 1999 yılma kadar öyle ya da böyle geçinip gittik. Sonrasında da zaten iyimser bir hava oluşmaya, silahlar susmaya başladı. Cizre eski Cizre olamasa da 2004 seçimleri zamanı yaşanılabilir bir Cizre olmaya başladı. 2004'e kadar çok çekti, çok zulüm ve kayıp gördü.

Kendinizi bizim yerimize koyun—

Benim yüzyıllardır beraber yaşadığımız Türk halkından beklentim... Lütfen artık gerçekleri görsünler. İnsanlara terörist derken, neden o yolu seçtiklerini de bir öğrensinler, ona göre isim versinler. Benim bir Kürt olarak Türk ile sorunum yok ve asla kahrolsun Türkler, demem, diyemem. Onlar da kahrederken, o kahrettikleri kişilerin kız kardeşimiz, abimiz, çocuğumuz olabileceğini düşünsünler. En iyi Kürt ölü Kürttür, diyen zihniyete söylemiyorum tabii bunlan. O zihniyete sahip kişilerden ne talebim ne de beklentim olabilir zaten.

Bir toplumu, bir talebi hiç araştırmadan, hiç soruşturmadan sadece duyulan laflarla, yalan basın haberleriyle yaftalamak yanlıştır, saçmadır. Hele hele kolejlerde okumuş, üniversitelerde okumuş, dünyaya daha rahat bakabilmiş, her türlü imkâna sahip bir kişinin, hiç araştırmadan yargılaması ve yaftalaması çok âcizce ve yanlıştır. Kesinlikle yanlıştır. Ve bilinçli bir yargıdır. Organize bir yargıdır. Her ne kadar inanmasa da söz konusu olan bir konuya sonunda bir bakmak ister insan. Örneğin benim çocuğum kapıyı açıp kendisini rahatsız eden bir şeylerin olduğunu haykırsa, ne kadar kapmm önünde kurt var dese, ne kadar yalan olduğunu bilsem bile en azından bakayım da bu çocuk sabahtan beri kurt var diye kapıyı açıp duruyor gerçekten kurt var mıdır diye merak etmez miyim? En azından bu çocuğun sözüne bir kulak vereyim yani. Yalan olsa bile o çocuğun mızmızını dinlemekten kurtulayım demek gerekiyor. O yüzden bizim yaşıtlan-mızın bizim zor durumda kaldığımız o dönemleri, hatta anlatırken gözyaşlarımızı tutamadığımız o dönemleri rahatlıkla terörizme havale etmeleri bizim görüşümüze göre sistematik bir tavırdır. Bilinçsiz değildir. Ve ırkçılıktır. Sırf Kürt olduğumuz içindir. Çünkü o arkadaşlarımız, o

yaşıtlanmız Yunanistan'daki Türklere karşı sessiz kalmadılar. Yani Yunanlıların Türklere uyguladığı politikalara sessiz kalmadılar. Kuzey Irak'taki Türkmenler için sessiz kalmadılar. Habire Kuzey Irak'taTürk devleti kurmak istiyorlar. Yunanistan'da Türkiye'nin bütün haklarının sağlanmasına vesile oldular. Peki Yunanistan' dakini görüyor da, Irak'takini görüyor da, Bulgaristan'dakini görüyor da kendi burnunun dibindeki, kanının fışkırtısını duyduğu insanın sesini niye duymuyor?

Ben onlara şunu demek isterim. Kendinizi bizim yerimize koyun. Şöyle bir düşünün. Acaba bugün bir Kürde yapılan sana yapılmış olsaydı sen ne düşünürdün? Yani Kürtlerbunu sana yapmış olsaydı sen Kürtlere ne derdin? Senin anan senin konuştuğun dili bilmeyecek. Cezaevinde olacaksın. Sen ananla konuşamayacaksın. Çünkü anan senin devletinin dilini bilmiyor. O yüzden bizim yaşıtlarımızın, özellikle Türkiye'nin demokratikleşme döneminin, aydınlanma dönemi dediğimiz bir dönemin gençlerinin bizim halimizden haberdar olmamaları imkânsızdır* düşünülemez. O yüzden bence bizi anlıyorlar ama anlamak istemiyorlar. Şimdi diyelim burası Türkiye cumhuriyeti değil de İran cumhuriyeti. Ve Acemler, İranlılar Türkçeyi yasakladı. Herkes Farsça konuşacak dediği zaman bir Türkün tepkisi ne olacak ve bir Türk anne televizyonun başına geçtiği zaman hiçbir şey anlamayacak. Bu ana nasıl düşünebilir? Yani kendini bir Kürt ananın yerine koysun. Ve bir Kürt genci öldürüldüğü zaman, oh canıma değsin, denildiği zaman acaba hiç düşündüler mi o gencin de bir anası var? Cenazesi dağ başında bırakılıyor. Cenazesi bilinmeyen mezarlara atılıyor, cenazesi kuyulara atılıyor. Hiç kendini bunun yerine koydu mu, koydular mı? Hiç dediler mi ki acaba ne kadar suçludur? Yani Serdar Tanış suçlu muydu, Ebubekir Deniz suçlu muydu? Acaba suçun hesabı asit kuyularında mı sorulur? Hani Türk mahkemeleri? Hani Türk adaleti? Yani biraz empati kurmak gerekiyor. Yani Kürtler mücadelelerinde haksız olsalar bile, ki haklıdırlar, bir anadil istemek, düşünce özgürlüğü istemek, dini özgürlük istemek, insani hak talep etmek asla suç olamaz. Ama suç olduğunu varsaysak bile bunun yargı yeri mahkemelerdir, ama Kürtler Newrozlarda katledildi haklarını talep ettikleri için. Evlerden kaçırılıp kuyulara atıldı, haklarını talep ettikleri için. Terörist ilan edildiler, haklarını talep ettikleri için. Hayvan muamelesine tabi tutuldular. Sırf Kürt kimliğini, Kürt kültürünü savundukları için. İşadamları, siyasetçileri öldürüldü sırf Kürdüm dedikleri için.

Bunlar affedilecek suçlar değildir—

Yani affedersiniz, biri ablasıyla beraber onlarca insanın arasında çırılçıplak soyulsa ve herkese zorla baktınlsa ve bu Türk olsa, affeder mi? Yani mümkün değil. Ben affetsem allah beni affetmez. Çünkü

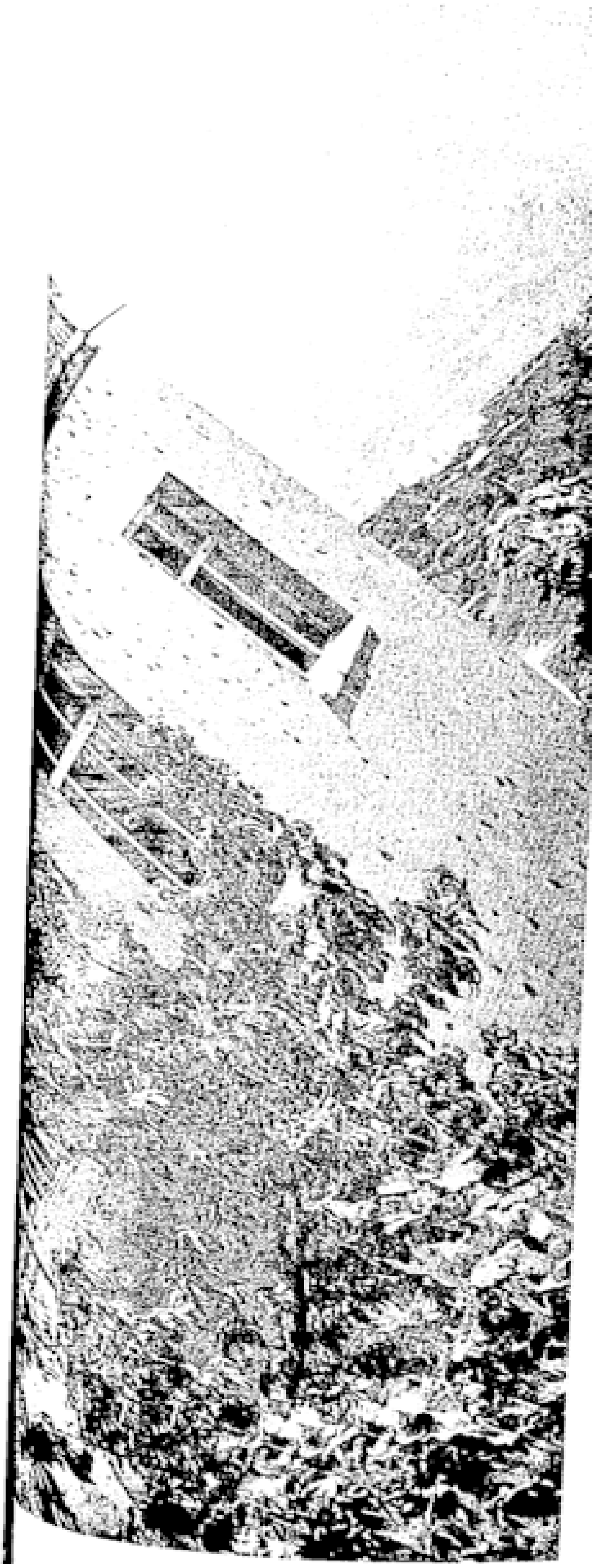
bunlar affedilecek suçlar değildir. Ben bunlan anlatırken şu andaür-periyorum. Yani tüylerim diken diken oluyor.

Şimdi banş başkadır, affetmek başkadır. Yani mutlaka dünyanın neresinde olursa olsun yüzyıl sürmüş savaşların bile sonu banşladır. Bu anlamda tabii bunlann bir daha tekrarlanmaması dileğiyle, bunların bir daha ne Kürtlerin ne de başka bir toplumun başına gelmemesi dileğiyle bir banşın olması şarttır. Ama barış yapılırken de, banştan sonraki süreçlerde de bu suçlan araştıracak, bu suçlan işleyenlerin, işletenlerin yargı önünde, bağımsız yargı önüne çıkanlmasını sağlayacak unsurların olması gerekiyor. Ve Kürtleri bu azaptan kurtaracak bir yargının olması gerekiyor. Yani ben her ne kadar üzerinden on yıl geçmişse de, affedeyim desem bile bu sadece iki dudağm arasından çıkan bir söz olur. Onun dışında yapılanlar asla affedilemez. Yani insanı panzer altına sürükleyip sırf ibreti âlem olsun diye Cizre sokaklarında dolaştıracaksın (Mesut Dündar, 1992). Ondan sonra onun annesi beni affetsin diyeceksin. Panzerin altında beynini dağıtacaksın. Benim amcamın oğlu on altı yaşında herkesin gözü önünde panzerin altında bırakıldı ve beyni dağıtıldı. Ne yapanlar ne de yaptıranlar hakkında en ufak bir soruşturma dahi açılmadı. Yahya Menekşe, daha gencecikti. Bunun annesi kim olursa olsun. Türk olsa, Kürt olsa, Arap olsa, kim olsa yani kendi oğlunu bu şekilde ezeni affedebilir mi? Ezdireni affedebilir mi? Ve hâlâ bunu yapanlar belki günde on defa bizim evimizin önünden elini kolunu sallayıp geçiyor. Bir soruşturma açmaya bile tenezzül edilmemiştir. Yani bu aslında sadece polis, askerdir. Türk yargısı affedilemez. Türk hükümeti de affedilemez. Türkiye'de bugüne kadar hükümet olmuş, suç sahibi olmuş hiç kimse affedilemez ve herkes payına düşen suçun cezasını çekmeli. Yargı bunlan yargılayarak bağımsız ve tarafsız olduğunu ispat etmek zorundadır. Ama onun dışında banş anlamında banşılabilir. Banşa ihtiyaç var. Banşın olmasını istiyoruz. Barış olmasa bir bu kadar daha ölüm, kan, gözyaşı, işkence, zorla göç, kötü muamele, yoksulluk, yolsuzluk olur

ve en önemlisi de beraber yaşama şansımız ortadan kaybolur diye düşünüyorum. .

Sevdiğin, değer verdiğin insanlar tek tek kayboluyor

Ben Manis, 1975, Hakkâri Çukurca doğumluyum. Sekiz kardeşiz. Beşi erkek, üçü kız. Ben üçüncü sıradayım. Babam hayatta, ama annemi üç sene önce kaybettim. Babam sağlık ocağında memur, annem ev hanımıydı. Pinyanişi aşiretindeniz. Aşiretimizin feodal bir yapısı var, fakat ilginçtir hem bir açıklığı, hem de bir yerde kapalılık özelliği var. Birbirini tutma, kollama anlamında çok bağlı herkes birbirine. Kadınlara karşı oldukça rahat ve serbestisi olan bir aşiret. Ekonomik açıdan durumumuz iyiydi, babamın memur olması, köyde hayvanlarımızın, arsalarımızın olması doğal olarak bir rahatlık veriyordu. İlkokula Çukurca Cumhuriyet İlkokulu'nda başladım. Bütün kardeşlerim de okudu ortaokul ve liseyi. Daha önceleri Çukurca kültüründe okuma düzeyi çok yüksekken, bizim kuşakla bu oran düştü. Savaşın olması, öğretmen ve okulun olmaması etkiledi doğal olarak okuma oranını. Okula başlarken ben de her Kürt çocuğu gibi Türkçe bilmiyordum ve bilmediğim için de çok zorluk çektim. Ben ilk günü şu

biçimde hatırlıyorum mesela. Önlükler alınmıştı bize. Benle bir halamın oğluna. Sonra o da partiye katıldı. O da şehit düştü diyeceğim tabii ki doğal olarak. Biz beraber önlüklerimizi aldık, okula gittik. 0 heyecanla, o coşkuyla. Çocukluk heyecanı vardı üstümüzde. Ama ilk gittiğimizin, iki üç gün sonrası ben okula gitmek istemedim.

İlkokul: Bunun adı kova—

Zorlandım. Çünkü kendimi ifade edemiyordum. Yani şunu çok iyi hatırlıyorum. Hatta sanırım ilkokul üçteydim. Öğretmen benden kova istedi, ama kovanın ne olduğunu bilmiyordum. Üç dört defa bana dedi ki, kovayı getir. Ben kovanın ne olduğunu bilmediğim için, eliyle gösterdiği halde kovanın yanma gidip geldim. En sonunda kızdı bana. Bunu getir, deyip gidip elledi kovayı. Bunun adı kova, dedi. Ondan sonra çok fazla hakarette bulundu. Nereli olduğunu hatırlamıyorum ama Türk'tü. Siz Kürtler, deyip aşağılamaya başlardı her defasında.

Mesela hiç unutmadığım bir durum olmuştu ben ilkokul birde iken; bizim banka müdürünün oğluyla bir ara kavga etmiştik. Banka müdürünün oğlu bana silgi atmıştı. Bana denk gelmesin diye eğildim, silgi de cama değdi ve cam kırıldı. Öğretmen geldi ve sadece beni inanılmaz şekilde dövdü. Banka müdürünün oğluna tek bir söz bile söylemedi, çünkü o Türk'tü. Bu gibi durumlarla çok karşılaşıyorduk. O dönemde aslında fark ediyorsun Kürtçenin sorunlu bir dil olduğunu, ama nedenini anlayamıyorsun. Çünkü baktığında herkes senin gibi konuşuyor ve bunda bir tuhaflık görmüyorsun normalde. Sadece okula gelirken anlamaya çalışıyorsun sorunun ne olduğunu. Böyle olunca da uzaklaşıyorsun o dilden, tepki duyuyorsun, sevemiyorsun. Çünkü sürekli o dili konuşamadığın için dayak yiyiyorsun. Bende de öyle oldu.

Daha ilk günlerde başlayan tepkim üçüncü sınıfta falan öfkeye dönüştü. Polis, müdür çocukları vardı okulumuzda. Onlann yanma giden arkadaşlarıma kızardım. Gitmeyin, konuşmayın onlarla, derdim. Çünkü bizim çocuklar onlara hayranlıkla bakarlardı. Onlar üstün olduklarını her şekilde gösteriyorlardı. Şimdi biz Türkçeyi bilmediğimiz için, derslerde de çok zorlanıyorduk, ama onlann öyle bir sorunu olmadığı için başanlı oluyorlardı, bu da çok normaldi. Ama öğretmenlerimiz bu duruma öyle

bakmayıp bizim gerizekâlı olduğumuzu söylüyorlardı bize; bu da doğal olarak tepkiye ve öfkeye neden oluyordu. Tam olarak Türkçeye orta ikide falan hâkim olmaya başladım. Ahmet diye bir arkadaşım vardı, Siirt Araplarındandı. Onlar evde Türkçe konuşuyorlardı, Ahmet ile biz de Türkçe konuşmak durumunda kalıyorduk. Böyle olunca da Türkçemi epey ilerlettim onun sayesinde. Zaten genelde Hakkâri bölgesi Türkçeyi ya çok iyi ya da çok kötü kullanır, ortası yoktur. Mesela Türkçeyi şiveli konuşmaz Hakkârililer.

İlk defa o akşam şahit olmuştum silah ve roket sesine—

İlkokuldaydım, sanırım 1986 yılıydı. O zaman kahvemiz ve video salonumuz vardı. Babam emekliye ayrıldıktan sonra açmıştı. İlçe sakinleri olarak herkes oturuyordu kahvede. Ben de babama yardım etmek için ordaydım o akşam. İlk hükümet konağına ateş açıldı, ardında da roket sesi geldi. Sadece hükümet konağı hedef alınmıştı. O zaman herkes bir tarafa koşturmuştu. Zaten ondan önce de söylentiler falan vardı. İşte, Apocular diye bir hareket var, Kürtlerin haklan için savaşıyorlar, falan deniliyordu. Bu tarz söylemler vardı ve halk da ilgi duymaya başlamıştı. Ama ben ilk defa o akşam şahit olmuştum silah ve roket sesine. Zaten bir kere roket sesi geldi ve durdu sonra, öyle rasgele evler taranmadı, sadece hükümet konağıydı hedefleri. Yaptılar ve gittiler. Başta biraz korktum, ama açıkçası daha çok heyecanlandım diyebilirim. Çünkü kulaktan kulağa onlar hakkında bir şeyler yayılıyordu ve onlar benim için efsaneye dönüşmüşlerdi. Çünkü o olaydan bir süre önce, üç dört tane asker bütün Çukurca erkeklerini toplayıp kendi işlerinde hizmetçi gibi kullandılar. Taburun bütün pisliklerini halka temizlettiler. Birkaç kişiyi keyfi bir şekilde dövmüşlerdi. PKK de o dönemler yeni yeni yayılıyordu ve ismini duyurduğu her yerde heyecan yaratıyordu. Sonuçta çocuk da olsan duyuyorsun. Senin hakaret ve şiddet görmemen için, konuşamadığın dilin için mücadele ediyorlarmış. Yâ da ne bileyim haksızlığa uğrayan birinin hakkı için mücadele ediyorlar. Halk içinde kötü, namussuz diye bilinen adamlar cezalandırılıyor ve bunları görüyorsun. Doğal olarak onlara kurtarıcı gözüyle bakıyorsun.

Hakkâri bölgesi her sene niye ÖSS'de sonuncu olsun ki?—

Ortaokulu okumaya aslında çok da fazla gönüllü değildim. Babam gitti bana önlük aldı, ondan sonra ben de okula başladım. Biraz heyecan vardı. Ortaokula geçmişsin, okuyorsun, elbisen değişmiş, önlüğün alınmış vesaire. Bir sürü şey değişmiş. Yine dayımın oğluylayız, ama dayımın oğlu beni ilkokulda bıraktı, bir üst sınıfa geçti. Ben iki üç sene sınıfta kaldım. Onun verdiği bir ezilmişlik duygusu da vardı bende. Dili bilmemek çok büyük bir nedendi aslında. Okumayı öğreneceğine, dili öğrenmeye çalışıyorsun ve eğitime vermen gereken zamanı harcıyorsun. Yoksa Hakkâri bölgesi her sene niye ÖSS'de sonuncu olsun ki?

Ortaokul sürecinde çatışmalar ve patlamalar iyice yoğunlaştı Hakkâri ve çevresinde. Çünkü hem devlet için hem de PKK için en stratejik bölgelerden biridir Hakkâri. Devletin uyguladığı politikalar beni yavaş yavaş taraf olmaya itti. Artık her şeyin farkında ve bilincin-deydim. Bir kere varlığımın inkâr edildiğini görüyorum, çünkü okulda başka bir dil konuşmak zorunda bırakılıyorum. Şimdi "canlı" olmanın bir gereğidir tepki verme. Bir hayvan bile senin ona zarar verip vermeyeceğini hissedebiliyor ve ona göre tepki veriyor. Düşüne-mese de hissediyor. İnsanlar düşünüp hissedebilme özelliğine sahipler sonuçta. O dönemlerde de bu tür şeylerle her gün karşılaşıyorduk. Evin basılıyor, babana, abine yapılanları görüyorsun ve ister istemez öfke oluşuyor içinde.

Sadece fotoğrafları biraz daha gölgeleniyor—

Babam 1984'te tutuklandı mesela. Eve baskın yaptılar. Zaten evin bir kere basıldıktan sonra artık sürekli aranır duruma düşüyorsun. İl sının içerisinde bir şey olsa ilk senin evin basılıyor, alakan olsun olmasın, sorun değil. Bir kere ismin geçirilmiş kara listeye. Babam tam hatırlamıyorum, ama bir süre yattı cezaevinde. Sonra hiçbir şey çıkmadı diye serbest bırakıldı. Boşu boşuna yatırdılar yani. İşte bunları görüyorsun, küçücük yaşta seni babasız bırakanlara doğal olarak tepkili yaşıyorsun. Şimdi bu durum genel olarak halkın çoğunda yaşanıyordu ve bu tepki bir örgütlülüğe dönüşüyordu halk içinde. Kürt-lerin dünyanın her parçasında neler yaşadığını zaten etrafı gözlediğinde ya da dinlediğinde az çok anlayabiliyorsun. Mesela 1988'de mülteciler gelmişti. Sanırım on üç, on dört yaşlarındaydım. Göçü, yerinden yurdundan edilmeyi o zaman anlamaya başlamıştım. Körfez Savaşı'ndan önceydi. Irak'taki Kürtler başkaldırmış, çatışmalar içerisinde Saddam

bunları Türkiye topraklarına sürüyor veya kaçıyorlar. Çukurca sınırına yığılmışlardı. Onlara ekmek, su götürdük, yardımcı olmaya çalıştık. Durumlarını görüp isyan ediyorsun. Anlatılıyor sana, işte bu bu nedenlerden dolayı sürgün edildiler diye. Onları görünce ve etrafta da yapılanları duyunca bir tepki oluşuyor zaten. Iraklı Kürdün ezildiğini görüyorsun; ailenin, akrabalarının Kürt oldukları için neler yaşadıklarını görüyorsun ve bu gördüklerinle kendine yön vermiş oluyorsun.

Hatip abim mesela gördüklerinden, yaşananlardan dolayı gerillaya katılmayı tercih etti. 1990'da katıldı. Çukurca'dan katılım yapan ilk grubun içerisindeydi. Sekiz kişi gitmişti o ilk grupta. On dokuz yaşlarındaydı. Çukurca'da devletin ağırlığını iyice hissettirdiği dönemdi onlann gittiği dönem. Zaten onlardan sonra da grup olarak gitmelerin önü açıldı. Bir sene içerisinde sanırım yüzün üzerinde kişi gerillaya katıldı. Çok ağır baskı ve işkence yöntemleriyle devlet aslında dağ yolunu açtı. Hatip abimden sonra diğer kardeşlerim de gitti zaten. Hatip abimin etkisi üzerimde çok yoğundu. Benim için örnek bir kişilikti, hani olur ya her evde; bir büyük olan bir küçük için kurtarıcı gibidir. Hele ki bu bizim Kürdistan'daki feodal yapı içerisinde olunca özellikle kavgalarda vesaire kurtarıcı rolünde olur. Benim üzerimde de böyle bir rahatlık vardı. Ben işte giderim, falan kişiyle kavga ederim, abim nasıl olsa arkamdadır. Gidişini ilk duyduğumda müthiş duygulandım. Bu durumla hem övündüm hem de içimde müthiş bir boşluk hissettim. Onu bir daha görmeyeceğim düşüncesi hiçbir zaman oluşmadı bende. Öldüğünü duyunca da inanmadım öldüğüne. On yıla yakın bir zaman gerillalık yaptı. însan bir zaman sonra o gözden uzak olmanın getirmiş olduğu bir şeye kapılıyor sanırım. Ölmüş olsa da öldüğüne değil de uzakta olduğuna inandırıyor kendini, sadece fotoğraftan biraz daha gölgeleniyor o kadar.

Sabah olacak ve gelip götürecekler öldürmeye—

1990^{r}lı yıllarda Çukurca olarak en zorlandığımız süreç ailelerimizden gerillaya katılım değil, katılımlardan sonraki süreçti. Özellikle 1991'de ve sonrasında devlet politika değiştirdi. Şiddet olayları ön plana çıkmaya başladı. Tutuklamalar ve imha sürecine girilmişti. Her gün mutlaka bir insan öldürülüyordu. Normal sivil vatandaş yani. Her çatışma ve karakol baskını sonrası devlet halka yönelik dehşetli bir saldırı konsepti geliştirdi.

Evleri ve insanları direkt hedef alarak taramalar, gözaltında kaybetmeler, faili meçhullerle politikasını ortaya koydu.

O zamanki çatışmalar bugünkü gibi değildi. Mesela bugün de çatışmaları görüyoruz ve yaşıyoruz, fakat bugün rasgele bir atış yok. Çatışmalar bugün daha çok lokal bölgelerde oluyor ve en fazla bir iki saat sürüyor. Fakat o zamanlar öyle değildi. Bazen iki üç gün sürüyordu ve sen üç gün boyunca silah sesi, roket, havan sesine maruz kalıyordun. Ya da ne bileyim komşunun kapısının önünde öldürüldüğüne tanık oluyordun. Kurşunlara hedef olmayalım diye evimizin duvarını iki üç kat taşla örmüştük. Buna bile devlet izin vermiyordu. Gördüğünde, sen bunu sığmak haline getirmişsin, buradan bize ateş ediyorsun, diyordu. Bu dehşet ortamı içerisinde yıkılıyorsun adeta. Yani düşün, sen iki gün boyunca bir yerdesin. Yalnız veya on kişiyle üst üste. Ufacık, daracık bir yerde. Sadece büyük bir heyecanla, ölüm heyecanıyla sabahı bekliyorsun. Sabah olacak ve gelip götürecekler öldürmeye. Herkesin korkusu oydu. Sabah evler basılacak, dipçiklerle bizi yerlere yatırıp üzerimizden geçecekler. Sabah olunca da zaten bütün erkekler alınırdı. Yüzde 99'u alınırdı ve ondan sonra da iş-kencehaneler, toplu işkenceler. Yetmiş yaşındaki adamdan tut yedi yaşındaki çocuğa kadar herkes toplanırdı, götürülürdü. Meydanda toplanırdı ve meydan dayağından geçirilirdi herkes. Bırakılacaklar bırakılır, götürülecekler de götürülürdü.

Bu durum rutinleşmişti inanın. Adamları süründürerek, döverek götürüyorlardı. Her taraftan bombalar atılırdı. Mermi izlerinin, damlara düşen bombaların haddi hesabı yoktu. Çok iyi hatırlıyorum mesela, 1992'de yine bir çatışma olmuştu. Çok dehşetti. Yine rasgele her taraf taranmıştı ve gerçekten çok uzun sürmüştü bu sefer. O çatışmada üç tane sivil insan öldürülmüştü. Sadi Parlak vardı, diğer iki kişinin ismini hatırlayamıyorum, ama bir tanesi bayandı. Sabah kalkıp camdan dışarı baktığımda cadde boydan boya, ama en az bir kilometrelik bir alan mermi kovanlarıyla kaplanmıştı. Belki iki yüz-üç yüz yerde elektrik telleri kopmuştu. Arabalar yoldan geçemiyordu mermilerden dolayı. Düşünün yani o kadar ateş edilmişti. Böyle zamanlarda tabii biz kendimizi direkt yere atıyorduk. Bir gün, iki gün artık ne kadar sürerse çatışma... Zaten Sadi Parlak'm öldürüldüğü çatışmadan sonra diğer abim de gerillaya katıldı. Hatip abimin bir büyüğüydü. Katıldığında tam olarak kaç yaşındaydı hatırlamıyorum,

ama askerliğini yapalı sekiz sene falan olmuştu. Bizim buradaki YSE (karayolları) yakılmıştı. Yakma eyleminden sonra yine evlere baskınlar yapıldı, rasgele insanlar alındı. Bizim ev de basıldı. Abimi almaya gelmişlerdi. Her olaydan sonra birkaç tane kurban seçildiği için bu seferki kurban da abimdi. Onu sorumlu tutacaklardı bu yakma eyleminden. Abim de tesadüfen ablamlardaydı. Ben ve kardeşim evdeydik. Evi dağıttılar, bayağı hakaret ettiler. Siz teröristsiniz, siz-ler insanı arkadan vurursunuz gibi hakaretler ve ağza alınmayacak küfürler ettiler. Abimi sordular, bilmiyoruz, dedik. Evi altüst edip gittiler. Özel harekâtçıydılar. Abim arandığını duyduktan sonra çıkmak zorunda kaldı. Çünkü eğer ismin arananlar listesine geçmişse dağa çıkmaktan başka çaren kalmıyordu.

Arkadaşlarım ya öldürülmüş, ya cezaevinde ya da dağa çıkmış—

O ağabeyim de saflara katıldıktan sonra, Hatip abimin gidişinden dolayı oluşan boşluk daha bir derinleşti bende. Bir yerde kendi kendine, evet, bu olması gereken yol ve mücadele edilmeli, diyorsun. Bir yerde de, bunun başka bir çözümü yok mu, diyorsun. Sevdiğin, değer verdiğin insanlar tek tek kayboluyor. İki abimin gidişinden sonra, ben yaşam olarak epey geriledim. Zaten Çukurca özelinde sosyal aktivite yapacağımız bir alan yoktu. Arkadaşlarım ya öldürülmüş ya cezaevinde ya da dağa çıkmış. Henüz giden iki abimin etkisini üzerimden atamamışken benden küçük kardeşim de katıldı gerillaya. Daha on yedi yaşındaydı. Giden iki abimden dolayı devletin üzerimizde çok baskısı vardı. Bir gün yine evimizi basıp o esnada evde olan kardeşimi götürüyorlar. Bayağı işkence yaptıktan sonra onu da kendileriyle operasyona çıkarıyor özel harekâtçılar. Yer göstermek zorundasın, diyorlar. Cizre, Şımak tarafına falan götürmüşler galiba. İki üç gün oralarda dolaştırdılar kendileriyle, sonra da bıraktılar. Suçu da neydi biliyor musunuz? Okul defterine orak çekiç resmi çizmiş... Annem kardeşimin alındığını duyduğunda felç geçirdi ve 2004'te zaten vefat etti. O olaydan sonra da kardeşim tek bir gün daha beklemeden çıkış yaptı zaten. Giden bir abim ve kardeşim kısa bir zaman sonra peş peşe geri dönüş yaptılar. Irak'a dönmüşler. Yapamamışlar, zor çünkü gerillanın koşulları. Dolayısıyla dağ koşullarından bir nebze daha rahat olan Irak'a dönebiliyordu yapamayanlar. Uzun bir süre orada kaldılar. Kampta değil şehirde kalıyorlardı. Ben iki üç defa gittim, ziyaret ettim onları.

Özellikle ufak kardeşimle daha sık görüşebiliyordum. Bir gün bana, ben Çukurca'ya döneceğim, dedi. Ben de, sen bilirsin, iyi düşün ki sonra durumun kötü olmasın, dedim. Ben yapamıyorum burda, gelip okuyacağım ve mücadelemi o şekilde yürüteceğim, dedi. Birkaç gün sonra da döndü zaten Çukurca'ya. Örgüt içerisinde fazla kalmamıştı. Irak ve örgüt içerisinde geçirdiği zamanı toplasak ancak bir yıl yapar. Devletin haberi oldu dönüşünden, ama sorun çıkarmadılar. Babam o zaman muhtardı. Babama, söyle oğulların dönsün, biz bir şey yapmayacağız onlara, diyorlardı sürekli. Sonra da Irak'a geçen büyük abim döndü Çukurca'ya. Ben büyük abim döndüğünde Çukurca'da değildim, askerdeydim. 1995 yılıydı. İzne geldiğimde abimin döndüğünü gördüm. Hatip abim gerillada kaldı. Küçük kardeşim Orhan ve Osman abim dönmüştü.

İzmir'de askerdeyken bir mektup ulaştı elime. Zarfta Çukurca' dan bir arkadaşın adı vardı. Mektupta, kardeşinle ağabeyin Irak'a gitti merak etme, durumları iyidir, yazıyordu. Ben bir şeyler olduğunu sezdim ama tam anlam veremedim. Meğer abim ve kardeşim kahveden eve dönerken yolda alınmışlar. Yanlarında Çukurcalı iki arkadaş daha varmış. Tabii ben bunu çok sonra öğrendim, çünkü o esnada beni Bornova'dan başka bir yere dış göreve gönderdiler. Dış görev dediğim de ot falan biçiyorduk. Gittiğimiz yeri şimdi hatırlayamıyorum. Bir buçuk-iki ay falan orda kaldık. Babamlar aramış birliğimi, faks çekmiş, ama bir türlü bana ulaşamamışlar. Bölük komutanına faks çekip, ben oğlumun hayatından endişe ediyorum, demiş. Abim-ler öldürüldüğü için, acaba bu oğlum da askerde mi öldürüldü veya

kaybettirildi, diye düşünmüş. O kadar arama ve faks çekmelerine rağmen cevap alamamışlar. Çukurca da çok karışık olduğu için İzmir'e de gelemiyorlar. İşte ben iki ay sonra bölüğüme döndüğümde, Yüzbaşı C. diye biri vardı. Beni çağırdı, git ailene telefon aç, ailen kaç defadır telefon açıyor, faks çekiyor, dedi. Durumum iyidir merak etmeyin, dedim, ama bir gariplik olduğunu da seziyorum. Sadece ne olduğunu anlayamıyordum. Mesela telefon açtığımda annem farklı gerekçeler uydurarak gelmiyordu telefona. Abimle, kardeşimle konuşmak istiyordum, her defasında yoklar evde deniyordu. Bu durum bende birtakım şüphelere neden oldu, ama elimden gelen bir şey yoktu. Zaten askerlik sürem de az kalmıştı. Askerliğimi bitirmeme bir iki gün kala bizimkiler arayıp, İskenderun'a

geldik, bitirdiğin gün sen de buraya gel, dediler. Meğer İskenderun'a taşınmışlar. Daha doğrusu göç etmek zorunda kalmışlar.

Abim ve kardeşim alındıktan iki ay sonra bizim burda Narlı diye bir köy var, köyün dere kenarına cesetleri bırakılmış. Zaten aşırı kokudan bulunmuş cesetleri. Çok vahşice işkenceler yapılmış bedenlerine. Avuç içleri çürümüş, boyunlarında tel izleri varmış. Ben tüm bunları tutulan raporlardan okudum. Abimlerle alman o iki kişiyi de türlü tehditlerden sonra serbest bırakmışlar. PKK yapmış olamaz çünkü şahitler var. Bir de sonuçta bizimkiler PKK'nin elinden kaçıp gelmediler ki ya da ne bileyim geldikten sonra itirafçı olmadılar ki. Zaten fazla kalmadılar gerilla yapısının içinde ve yapamayan dönüyordu istediğinde. Yani böyle bir şey mümkün olamaz. Zaten yanla-nndakilerin tehdit ediliş biçimleri, alınmadan önce takip edilmeleri... K. B. diye bir adam vardı mesela, Yüksekova çetesi içerisindeydi. PKK itirafçısıydı. Onun kendi anlatım ve itirafları var. *Aktüel* dergisinde de çıkmıştı. Bizimkiler takip edip okumuş, itiraflarında öldürdüğünü söylüyor zaten. Diyarbakır Kulplu'dur sanırım.

Gardım alıyorsun—

Tüm bunları İskenderun'da öğrendim tabii. Olayı öğrendiğimde gerçekten şok geçirdim. Çünkü ben askerdeyken çok farklı şeyler düşünmüştüm. İşte gittiğimde böyle yaparız, şöyle yaparız. Bir sürü plan, bir sürü düşünce, bir sürü duygu... Bütün bu hayallerim yok oldu. Bir de bana en çok dokunan benim askerde oluşumdu. Sen asker-

desin ve senin ona askerlik yaptığın kurum ve içerisindeki yapılanmalar tarafından senin kardeşlerin hunharca katlediliyor ve senin elinden hiçbir şey gelmiyor. Tüm bu olanlardan sonra ben partiyle ilişkilenmek istedim. Doğal bir refleksti. Dağa çıkmak, ortalığı yıkmak istedim. Zarar vermek istedim açıkçası, yani müthiş bir duygu yoğunlaşması vardı bende. Yani inanın öncesinde herhangi bir yerle ilişkilenme durumum dahi olmamıştı. Ben her şeye karşı mesafeliydim genelde. Askerdeyken samimiyetle söylüyorum, bize yakın olan legal partinin hangisi olduğunu dahi bilmiyordum. O kadar uzaktım her şeyden. Ama işte abim ve kardeşimin katledilmesi bende kırılma noktası oldu. Kürt olduğum için farkında olsam da olmasam da taraftım zaten, ama sonrasında bilinçli bir taraf olmayı seçtim artık. Mesela öncesinde devlet o kadar şey yapmasına rağmen

alerjim yoktu devlete karşı. Daha doğrusu insani anlamda duygularım yıpranma-mıştı. Yani insani anlamda artık her şeye bir tepki gelişmeye başladı. Direkt öç alma hissine kapılıyorsun. Öç alacağın kurumlar karşında duruyor, somut olarak senin gözünün önündeler. Senin akrabalarına yine hakeza burada işkence yapar dürümdalar, aktifler. Sen haberleri dinliyorsun, görüyorsun. Bu durumda sen de bir öç alma pozisyonu içerisindesin. Gardım alıyorsun. Bunu yapmak zorundasın da. Gerçekten tepki vermek zorundasın. Bence hiçbir insan da kendini bundan alıkoyamaz. Yani benim yerimde olan başka bir insan çok farklı bir tepki içerisine girerdi. Ben yine pasif kaldım. Gazete dağıttım, dergi dağıttım vesaire. Ondan bir müddet sonra gençlik komisyonu içerisinde yer aldım. Arkadaş ortamımı bayağı geliştirdim.

1998'in başlarında da ailem bendeki bu hareketliliği fark edince kendince önlem alma arayışına girdi. Başımı bağlayarak durduracaklarını düşünerek beni evlendirdiler. Dağa gitmeyeyim diye, çünkü ben gerçekten kalamazdım, giderdim mutlaka. Bugün de diyorum, evli olmasaydım tepkimi en aktif şekilde koyardım ortaya. Silah çözüm değil biliyorum, ama başka da tercih yolu bırakılmıyor insana. Evli olmasam mesela bölgede çok daha rahat kalabilirim, insanları örgütlerim, bir ekmeğin paylaşımındaki güzelliği gösteririm. Mutlaka ama mutlaka bu ülkenin acil ihtiyacı olan barış ortamının sağlanması için daha aktif görev alırım. Demek istediğim, evli olunca her şey başkalaşıyor, değişiyor ve insan pasifleşiyor. Görücü usulü gibi oldu benim evliliğim. Sadece bir kere gördüm eşimi. Ben ab-

lamlarda oturmuştum, baktım birini getirdiler ve işte sana isteyeceğimiz kız bu, dediler. Ben onu caydırabilmek için bir şeyler de söyledim. Ben gerçekten iyi bir baba olamam, iyi bir eş olamam, dedim. Olamadım da en nihayetinde. Ben böyleyim. Benim işim yok, gücüm yok, ekonomik durumum yok. Ben senin yerinde olsam böyle birisiyle evlenmem. Sen bilirsin. Ama ben böyleyim, dedim. Durumum ortada. İyi düşün... O da gülüyordu. Zaten bizimkiler ona da karar sürecini bırakmadılar, bana da bırakmadılar. Hemen istediler.

Cezaevinden çıktığımda kızım epey büyümüştü—

Evliliğimin ikinci ayında tutuklandım. Yakalanmam arkadaşlarla beraber oldu. Yakalandığım gece bildiri dağıtmıştık. Yani o bildiriler de bir yerden

alınmış karar bildirileri değildi. Arkadaşlarla kendi aramızda hazırlamıştık. İşte okulları boykot edelim, memurlar işe gitmesin gibi şeyler yazmıştık bildirilere. Biz altı kişiydik, bunlardan biri de benim kız kardeşimdi. İskenderun'dayız. Bildiri dağıtımından sonra evlerimize dağıldık. Baskın yapıp hepimizi aldılar, bir hafta gözaltında kaldık, oradan da cezaevine gönderildik zaten. Benimle gözaltına alınan iki kadın arkadaşım tecavüze uğradı. Bu olay basma _ da yansıdı. İskenderun dosyası diye bir dosya var, mutlaka hatırlayan olacaktır. İşte o zaman Mesut Yılmaz, bu olay mutlaka açığa çıkarılacaktır, diyordu. Polisin coplu tecavüzüne uğramışlardı... İki aya yakın bir süre İskenderun Cezaevi'nde kaldıktan sonra Adana Kürkçüler Cezaevi'ne gönderdiler beni. Orada da yedi aya yakın kaldım. Dosyamız tartışmalı halde olmasına rağmen mahkeme hemen karara bağlayıp hüküm verdi ve her birimizi bir yere gönderdiler. Ben Aydın Cezaevi'ne nakledildim, oradan da Elbistan'a.

On iki sene altı ay yemiştim. Dokuz yıl üç ay yatacaktım. Beş senede çıktım. Ben cezaevine düştüğümde eşim hamileydi, bir kızım oldu. Çıktığımda epey büyümüştü. Ben çıktıktan hemen sonra annem vefat etti. Felçliydi ve karaciğeri iflas etmişti. Neyse ki gerilladaki abimin şehadet haberini duymadan vefat etti. Annem çok fazla acı gördü ve çekti. Gerilladaki abimin şehadet yılını tam bilmiyoruz. Mezarının yerini de bilmiyoruz. Sadece aldığımız duyumlara göre Dersim bölgesinde şehadete ermiş.

Kendimi duygularıma kaptırsam gerçekten yürüyemez hale gelirim—

Şimdi samimi olmak gerekiyor tabii ki. Bütün bunlann daha fazlasını da yaşadım. Çünkü gidenler sadece ailemden bireyler değil. Ailemden çok daha güzel şeyleri paylaştığım arkadaşlarım vardı. Çok değer verdiğim, anlam verdiğim... Öldürülenler oldu. Gerillaya gidenler, şehit düşenler oldu. Zindanda olanlar var. Şimdi bütün bunlar içerisinde insan düşünüyor. Yani mantıklı olarak düşünüyorum, duygusal olarak değil. Ben bir saniye duygularımı bıraksam... Yani kendimi duygularıma kaptırsam gerçekten yürüyemez hale gelirim. Çünkü sadece bir insan kaybı değil. Senin yaşamını da kaybettiriyor. Götürüyor, sonuçta kendisiyle beraber götürüyor. İnsan geçmişiyle vardır, hayalleriyle vardır. Yani bu biçimde düşününce insan tabii ki zorlanıyor. Fakat mantıklı bir izahatın olması gerekiyor.

Örneğin, benim gerilladan dönen iki kardeşimin ölümüne neden olan şeylere bakıyorsun, onları ölüme götüren kişi ve süreçleri biliyorsun. Çukurca'da sebep olan insanlar var. Gerçekten sebep olan insanlar. Ama ben bugün gidiyorum, onlarla tokalaşıyorum, merhabalaşıyorum. Niye onlar da acı çeksin ki? Varsa eğer onların da bir vicdanı, ki her insanda olduğuna inanıyorum, bırak vicdanlan onlardan hesap sorsun. Merhaba veriyorum. Belki merhaba verince zorlanıyorum ama kanı kanla temizleyemiyorsun.

Demek ki onlara da anlatılsa—

Türkiyeli gençlerin bilmelerini istediğim şudur: Gerçekten buradaki insanlar çok acı çektiler ve hâlâ da çekiyorlar... Silah ve şiddeti kutsamıyorum, ama inanın bu sürece girilmesinde devlet de ısrarcı oldu. Bu düşüncelerim veya işte bugün böyle konuşabilmem bu mücadelenin sayesindedir. Mücadeleyle tanıştığım günden beri kardeşlikten bahsediyor. Ben bu mücadelenin içinde halkların kardeşliği sloganı etrafında örgütlenmişim. Böyle yürümüşüm. Bunun gereklerini tam anlamıyla hepimiz yerine getirebiliyor muyuz? Tepki duyuyor muyuz? Birçok yerden bunları duymuyor muyuz? İşte yok bu barış olmaz. Yok hayır, Türk halkına da zarar vermek gerekiyor. Onlar da acı

yaşasın ki bizi anlasınlar. Halbuki aydın olup sessiz kalan insanlara dahi benim bir tepkim yok. Yani bu anlamda benim Türk halkı içerisinde, hiçbir insana tepkim yok. Niye gerçekler daha iyi anlatılmıyor? Benden daha güzel yapabilen, güzel yaşayabilen, güzel söyleyebilen, güzel yazabilen insanlar niye bunu yapamıyor? Sorun eğer bu insanların sorunuysa niye dile getirmiyorlar? Yani bugün Karadeniz'de Kürt halkına karşı daha farklı duygular, düşünceler içerisinde olan insanımız var. Fakat nedir onları o duruma sürükleyen? Anlatıl-mamışlıktır, görmemişliktir. Karadeniz'den gelip de burada olan işçileri biz görüyoruz. Devlete binlerce tepkiyle buradan gidiyorlar. İnsani anlamda barış demekten daha güzel ne var? Kürtler inanın çok fazla şey istemiyor. Asgari düzeyde insani haklarımızı istiyoruz. Anadilimde konuşmak istememin nesi bölücülüktür? Asıl bölücülük anadiline yasak koymak, insanı dilsiz, lal etmek değil midir? İnsanların en insani temel haklan neden lütufmuş gibi sunulur ki? **TRT** Şeş'i açtık, diyorlar mesela. Tamam **TRT** Şeş'i açtın eyvallah da, sen hâlâ benim anadilimde siyaset yapmamı engelliyorsun, yasaklıyorsun. Bu nasıl

bir iş inanın anlamıyorum, anlamayacağım da... Gerillaya gel silahını bırak, teslim ol, diyorlar. İyi de sen o gerillanın dönmesi için nasıl bir zemin hazırladın onu söyle önce. Değil mi? Ben istemem kimsenin ölmesini, ama gerillanın o dağlarda durması da Kürt halkı için bir güvencedir, bunu kimse inkâr etmemeli.

Dünyanın birçok yerinde bu tipte, bu biçimde iç çatışmalar, savaşlar yaşanmış. Sonuçta bir yerde bunlar bitmek zorunda ve bitmiş de. Dünyanın birçok yerinde bitmişse biz ülkemizde niye bunu yaşatmayalım? Tarihsel süreç içerisinde birçok halkın, birçok devletin yaşamış olduğu olaylardır. Biz de bu biçimde acı yaşadık. Belki bu acı yaşanması gereken bir şeydi. Hepimizin farklı olayları görmesi, kafamızda farklı lambaların yanması için... Ben böyle düşünüyorum. Toplumsal ilerlemede Kürt özgürlük hareketi Türkiye'ye büyük katkılar sağlamıştır. Otuz yıllık mücadele içerisinde Türkiye toplu-muna da Kürt toplumuna da birçok şeyler kazandırmıştır. Ve bu kazanımlar doğrultusunda da Türklerin Kürtleri anlama zamanı gelmiştir bence.

İç savaşın izlerini taşımaya başlıyordun, yüzünün rengi değişiyordu

Ben Piran, 1980'de Silopi'nin K. Köyü'nde doğdum. On kardeşiz. Yedi erkek, üç kız. Ben yedinci çocuğum, benden büyük üç ablam, üç de abim var. Babam 1986'da, annem de 2003'te vefat etti. Tayan aşiretine mensubuz. Tayan aşireti bu. K. A.'dan dolayı iyi bilinir. Onlar da Tayan aşiretine mensuplar. A.'lar aşiretin bir yansı, daha doğrusu dörtte biri. Aşiretler genelde kendi içlerinde kollara ayrılırlar. Kürtçede bunlara ***bab*** denir. Yani baba... Mesela ***male Zeydirı*** denir, yani Zeydin'in ailesi, ***male Hir,*** yani Hir'in ailesi. Biz de bunlardan birine mensubuz. Yani anlayacağınız Tayan aşireti bir çatı ve kollara ayrılmış oluyor. Aşiretimiz dört babadan oluşmuş ve yayılmış. Aşirette çok belirgin bir feodal yapı hâlâ mevcuttur. İlkel milliyetçilikten tutun da, töre ve göreneklerin en katı, en sert yaşandığı aşiretlerden. Töre cinayeti işlendiğini neredeyse hiç duymadım, ama kan davaları çok yaygın.

Özellikle 1986'ya kadar çok çok yaygındı kan davaları. Ama 1986'dan sonra iç savaş ve Kürt özgürlük

hareketinin olumlu etkilerinden dolayı kesinlikle kan davası bitirildi. 1990'ların başına kadar nerdeyse bütün bölgede bu anlayış yayıldı ve aşiretçilik kaybolmaya yüz tuttu. Tabii 1990 sonrası koruculuk sistemi ve benzeri şeylerin ortaya çıkması sonucu, halka tekrar aşiretçilik anlayışı yüklenmeye çalışıldı. 1990'dan sonra devlet bazı tedbirler alarak, işte halkı koruculaştırıp aşiretçiliği tekrar dirilterek, ulusal bilincin önünü kesmeye çalıştı ve bazı yerlerde de başarılı oldu. Nerdeyse, ağa ya da aşiretin büyüğü kime oy isterse ona oy verilecek durumuna getirildi süreç.

Benim mesela çocukluğum katı bir aşiretçilikle geçti. Yani başka bir aşiretten olanlara kesin düşman gözüyle bakan. O ilkel yapıyı barındırıyordum. Üniversiteye kadar da bunu yaşadım. Üniversitede özgürlük bilinci derken falan, bu aşiretçilik anlayışına karşı tamamen tavır aldım. Mesela bizim köyden taşınmamız, daha doğrusu taşınmak zorunda olmamız da söylediğim gibi aşiret içi bir durumdan kaynaklandı. Ağabeyim ile köyden bir kız birbirlerini seviyorlardı. Bu kızı aynı zamanda ağanın yeğeni de seviyormuş, hatta birkaç kere kızı istemeye gitmişler, ama kız istememiş. Çünkü kız abime âşık. Kız kabul etmeyince ve nedeni de öğrenilince, bir sabah uyandık ki ağanın adamları bahçemizi, tarladan topladığımız ekini yakmışlar. Olay kan davasına dönüşmesin diye biz de köyü terk etmek zorunda kaldık. Hani nasıl söyleyeyim aileye belli ettik. Ağabeyim de onların bahçesini yaktı, kimin yaktığını biliyorum gibisinden. Sonra köylüler, ağa falan devreye girdi, meseleyi anlamaya çalıştılar. Sonra, ikisinden biri köyden çıkacak, dendi. İşte biz çıktık. Maraba falan değildik kesinlikle. Herkesin toprağı ayrıydı. Ama aşiret anlayışında sonuçta bir lider olurdu ve o lider de ağaydı. Ağa tarafından yönlendirmeler de kolayca oluyordu. Ağanın birinci derece akrabası çıkmayacağına göre biz çıkmak durumunda kaldık köyden. Silopi'ye taşındıktan iki ay sonra babam kalp krizi geçirip vefat etti ve böylece ölümle tanışıklığım da başlamış oldu.

Büyük bir hayranlıkla dinlerdim—

Köyden Silopi'ye taşındık. İlkokula Silopi'de başladım. Benden büyük ahilerim ve ablalarım ya hiç okumamışlardı ya da okuyanlar iki üç sene

okuyabilmişlerdi. Bizim aile çok uzun yıllar *koçerlik* (göçebelik) yaptığı için yerleşik bir yaşamları olmamış ve bu yüzden benden büyükler okuma fırsatı bulamamış. Benden küçükler ise maddi kaynaklardan dolayı bırakmak zorunda kalmışlar. Ailede üniversiteden mezun olan tek kişi benim. İlkokula başlarken tek bir kelime dahi Türkçe bilmiyordum. Hatta şöyle söyleyeyim; ilkokul dördüncü sınıfa kadar da öğrenemedim. Evi bırakın sokakta, mahallede bile Türkçe konuşulmuyordu ki. Hatta ben okula başlayacağım zaman, bizimkiler adımı soyadımı nasıl söyleyeceğimi öğretmeye çalışıyorlardı. İşte ismin sorulursa şöyle diyeceksin, soyismin şöyle falan. Okula ilk başladığımda fazlasıyla zorlandım ve bu zorlanmam, bastırılmam liseye kadar içine kapanık bir çocuk olmama sebep oldu. Çünkü ben tek kelime Türkçe bilmiyordum ve bilenler vardı sınıfta. Bilenler bir nevi de baskı oluşturuyordu. Birileri özendirmeye çalışıyordu. Öğretmen ya da sınıftaki biri. Bizim de çevremizden edindiğimiz bazı birikimler vardı. İşte biraz da iç savaş artık başlamıştı diyelim. 1987-88. Bazı hareketlerden falan bahsediliyor. Sen tabii çocuk kafasıyla onları çok irdeleyemiyorsun. Ama şunu da biliyorsun. Sana zorla bir dil öğretilecek. Sen kendi dilinden uzaklaştırılacaksın. Kendi dilini unutmuş olacaksın ya da sana unutturmaya çalışacaklar. Bunun için öğrenmemeliyim. Ama öbür taraftan da mecbursunuz okula gitmeye. Yoksa asker sizi alacak yok bilmem ne falan... O dönemler ben bilincinde değildim. İçinde akrabalarım olduğu için bir şeyleri çok duyuyorduk.

Köyde zaten toplantılar camide yapılırdı. Ben bunlann birine de, henüz beş altı yaşlarında falandım sanırım, tanık oldum. Köyde duvarın üstünde saatlerce dinledim. Gerillalar halka bir şeyler anlatıyordu, ben de büyük bir hayranlıkla duvarın üzerinde oturup dinledim. Nasıl söyleyeyim? Ben şimdi de o adamı görsem yüzünü tanırını. O dersi anlatanı. Dilden, tarihten bahsediyordu. Kürt dilinden ve tarihinden. Yanında da bir kadın gerilla vardı. Yaklaşık böyle iki üç saat konuştular. Köyün bütün büyükleri oradaydı. Biz iki üç tane çocuk, merakımızdan caminin duvarına çıkmıştık. Öyle dinliyorduk. Bazı cümleleri hâlâ aklımda... O dönemde mesela okul hakkında bazı sert yargılan vardı. Çocuklannızı göndermeyin, işte kendi diliniz var. Niye kendi dilinizi öğrenmiyorsunuz? Yani niye kendi dilinizle değil de bir başka yabancı dille, Türkçe ile eğitim görüyorsunuz? Kendiniz bir milletsiniz, bir halksınız. Niye bunlar yok ediliyor? Tabii arada Newrozu anlattıklarını hatırlıyorum.

Ben ilk kez Newrozu orada duydum. Hatta hep böyle aklımızda şey kalmıştı. İşte zalim ***Dehaq*** falan... Böyle tarihi olaylar işte. Yıllar sonra tabii anlamlarını öğrendik. O ayrı bir şey. Onlardan bahsetmişlerdi. Sonra bir iki defa daha geldiler. Tabii onlar her geldiklerinde sabah da asker köyün tamamını basıyordu, evleri tek tek, kesinlikle taş üstünde taş kalmayacak tarzda arıyor, hatta nerdeyse köyün tüm erkeklerini alıp şiddete maruz bırakarak geri getiriyordu. .

Şivvan Perwer kasetine dokuz yıl—

O döneme dair çok net hatırladığım bir olay daha var. Ağabeyimde yaklaşık böyle on, on beş tane kaset vardı. Bir iki tanesi Şiwan Per-wer'indi. Mesela askerler geldiğinde abim kasetleri poşete sarıp tuvaletin içine bırakıyordu. Tuvaletin iç kısmına çivi asmıştı. O çiviye bağlıyordu, bırakıyordu. Yani dışardan hiçbir şey görmüyorsun. Tuvaletler de zaten köy tuvaletleri. O şekil bırakılıyordu. Askerler gelip köyü aradıktan, gittikten sonra tekrar resmen lağımın, o pisliğin içinden çıkarılıp dinleniliyordu. Şiwan Perwer'in kaseti yakalanmıştı bizim bir köylüde. Adam dokuz yıl mı ne içerde kaldı. Hani nasıl söyleyeyim direkt terör suçlamasıyla alınmıştı ve yıllarım cezaevinde geçirdi yani. Bu tür şeyler çok oluyordu. Hani çocukluk dönemimden aklımda kalan buna benzer çok şey var. Tüm bunları o yaşta görünce irdeleyemesen de bir şeylerin olduğunu ister istemez anlıyorsun ve daha sonra yani ileriki yıllarda da şekillendiriyorsun.

Hayatımda hiç unutmayacağım bir şey gördüm—

Ekonomik açıdan ciddi zorlanmalarımız oldu. Köyde tarlamız, dört yüze yakın koyunumuz vardı. Yani köy yaşamına göre yetiyordu bize, ama şehirde hiçbir şeyimiz yoktu. Köyden çıkarken tarlayı dayımlara bıraktık alıp işletsinler diye. Koyunları satabildik sadece, ki hatırlıyorum on sekiz lira mıydı, on sekiz bin miydi, yani on sekizli bir şeydi, 1986 yılının parasıyla işte... Tek katlı bir ev almıştık Silopi' de, orada kalıyorduk. Ağabeylerim de Cizre İpekyolu üzerinde bir bakkaliye açmıştı, geçimimizi oradan sağlıyorduk. Bir ablam ve bir abim evliydi, geri kalan herkes o bakkaliyenin parasıyla geçinmeye çalışıyorduk. Bu arada şunu da söyleyeyim; evli olan abim ve ablam birbirlerine berdel edilmişlerdi. Abim de eşiyle birlikte bizde kalıyordu. Bakkaliyeyi açmalarından çok kısa bir süre sonra iki abim kaza yaptı ve uzun bir süre hastanede yatmaları gerekti.

Bir diğer abim de askere gitti ve bu durumda bakkala bakacak kimse kalmadığı için ve hastane masrafları çok fazla olduğu için mecburen devrettiler.

İlkokulu yeni bitirmiştim. Yeğenim de yedinci sınıfa gidiyordu, bir anda evin büyükleri durumuna düştük. Çünkü üç ağabey de yok. İkisi hastanede, biri de askerde. Kahvede çalışmaya başladım ve o dönem okulu bırakmak zorunda kaldım, ortaokula gidemedim, ki okulu da okumayı da çok seviyordum. Mesela hatırlıyorum, ben ilkokulda Buhari'nin *1001 Hadîs'inı* okumuştum. Hâlâ da anlam veremiyorum o hadislere. Ama o dönem okumuştum yani. Çünkü evde bulunan bir kitaptı. Yine peygamberlerin hayatları. Mesela her evde mutlaka bulunur. O dönem ben onların hepsini ilkokulda okumuştum. Abimin getirdiği dergiler, kitaplar vardı. İnanılmaz bir okuma açlığı vardı bende. Hatta bir gün abimin bir dergisini okuduğumda abim beni yakaladı ve bana dayak attı. Bunlar sana göre değil, bunları okumak için daha çok küçüksün, demişti. İsmini hatırlamıyorum, ama sanırım şimdiki *Özgür Halk* formatmda bir dergiydi. Derginin arka kapağında daima bir gerilla resmi vardı. Abim okuduktan sonra hemen yırtıp atardı ya da yakardı ki kimse görmesin.

Yeğenim Haşan benden iki yaş büyüktü ve ben ona özeniyordum. O okuyunca ben de okuyordum. Ben beşinci sınıftım sanırım, Haşan ile beraber okula gidiyorduk, bir sabah, ki o sabahın gecesinde de birkaç el silah sesi duymuştuk, ama hani çatışma gibi değildi. Okula nerdeyse ilk gidenlerdendik Hasan'la. Gittik ve hayatımda hiç unutmayacağım bir şey gördüm. Okulun bahçesinde, giriş kapısının yanında bir tane elektrik direği vardı. Elektrik direğine iki kişi asmışlar ve bunlan bağlamışlar birbirlerine. Üzerlerinde sadece iç çamaşırları vardı. Kulaklan kesilmiş, ağızlannda dolu para var. Hani ağızlarına para konulmuş ve cesetlerin üzerinde sinekler uçuşuyordu. Zaten ben gördüm, hareket edemez oldum. Gözlerim direkt oraya takıldı. Yeğenim benden sonra gördü. O görünce gözlerini kapattı, bir de çığlık attı. Bahçe giriş kapısının yanında bir tane elektrik direği vardı. Çam ağacından olanlardan. Birinin yüzü okula dönük, birinin yüzü sokağa. Silopi'ye giderseniz Cumhuriyet İlkokulu'nu görürsünüz.

Onun bahçesindeydi. Orada hani ölümse ölümü tanıdım, savaşsa savaşı tanıdım. Yüz ifadelerini hatırlıyorum. Çığlık attık. Millet de, öğrenciler de

karşıdan geliyordu. Bizim ev biraz uzak olduğu için okula hep böyle erken çıkardık. Bazen hizmetliden bile erken giderdik. Yürüyerek gidiyorduk ve sanıyorum iki üç kilometre vardı. Çünkü biz Silopi'nin ortasındaydık. O okul da kurulduğunda resmen etrafında ev yoktu. Böyle tek başına tarlada bir yerde. Silopi'nin dışında. Cudi Dağı tarafına doğru koştuk. Korkup çığlık atıyorduk, ağlamaya başladık. Arkamıza bakmadan doğruca eve kaçtık. Eve geldik annemle, yengem hemen koştu. Ne oldu diye sordular. Hatırlıyorum, Haşan anlatmaya çalışıyor, hıçkırıyor, hani ağlamaktan hıçkırıyor. Nefes alamıyor. İşte adamlar, diyor, iki adam, diyor. Kulaklarını kesmişler, diyor, ağlıyor, çığlık atıyor. Annesi sus mus yaptı, böyle bize tokat attılar. Hani delirmesinler gibisinden. Nerde gördünüz, dediler, okulda dedik. Dediler, tamam, bugün okula gitmeyin. Yıllar sonra onların kim olduğunu öğrendim. Buralardaki iç savaşta ajanlık yapan iki kişiymiş. Daha doğrusu devlet adına çalışan iki kişiymiş. PKK tarafından ağızlarına para konulup, kulakları kesilip oraya asılmış iki kişiydi. İkisinin de hangi aileden olduğunu biliyorum. Ama ömrümde hiç görmemiştim o insanları.

Baktım kardeşim oturmuş, ağlıyor—

Sonra benzer şeyleri yine gördük. Ben mesela 1991 yılını hiç unutmam. Yine okula gidecektik. Ben ilkokuldan sonra bir yıl ara vermek zorunda kalmıştım ya o arada işte kahvede çırak olarak çalışıyordum. Körfez Krizi vardı o dönemler ve o nedenle de Silopi nerdeyse boşalmıştı. Hatta Cizre'den, Şımak'tan birçok kişi Mersin ve Tarsus'a göç etmişti. Saddam kimyasal atacak diye. Birkaç ay sonra millet baktı bir şey yok, geri dönmeler de başladı. İşte ben o sıralarda kahvede çalışıyordum ve sabahın altısında açıyordum kahveyi. Temizliğimi yapıp masaları falan temizliyordum. Bir sabah baktım iki kişi geldi ve kahveyi açmayacaksın, dediler. Ben de çocuk halimle niye, diye sordum. Karar alındı, dükkânlar açılmayacak, dediler. Nomıal günlerde benden önce dükkânları açanlar oluyordu, baktım onlar da açmamış, anladım bir şeyler var. Eyvallah deyip kapattım kahveyi. Direkt okula gittim. Cumhuriyet İlköğretim Okulu'na. Kardeşimi sabah okula göndermiştim. Dedim, gidip onu alayım. Hani okula yetişmeden gidip onu alayım. Çünkü eğer dükkânlar da kapalıysa muhtemelen kimse okula da gitmeyecek. Okula gittim, baktım kardeşim aynen benim o adamları gördüğüm yerde kaldırımın üzerine oturmuş ağlıyor. Yakup ne oldu, dedim. Git bak arkada ne var, dedi. Gittim baktım bir traktör. Traktörün içinde altı tane ceset. İşte millet ağlıyor, dövünüyor, birileri üstünü başım yırtıyor falan. Ben de orda duran bir çocuğa sordum, ne oldu, kimdir bunlar, diye. *Ji günde gre çulye*'ne (Gre Çulye Köyü'nden bunlar), dedi. Helikopter bunlan taramış. Birazdan köylülerin hepsi buraya gelecek, çatışma çıkacak. Kaç evine git, dedi. Ben kardeşimi alıp, iki kilometre koşa koşa eve kadar kaçmıştım. Tabii gerçekten akşamında da bu köylüler geldiler, emniyete falan saldırdılar. İşte çocuklarımızı öldürmüşsünüz diye. Bu köy Cudi'nin ortasında bir köy, köyün Türkçe ismini bilmiyorum. *Gre* tepe demek. Silopi'de kime sorsanız aynntılı bir şekilde anlatır. Devletin istihbaratına göre köy PKK'ye yardım ediyormuş. Devlet onları korkutmak için böyle bir şeye başvurmuş. O köylüleri öldürmüş. Zaten daha sonra yollarına da mayın falan döşendi. Birileri yine aynı köyde mayına bastı. Sonra köy boşaltılmak zorunda kaldı. Orada hani o şiddetin sonuçlanyla bir daha karşılaştım mı? Çocuk halimizle kaçıncı karşılaşmamızdı. Ama nasıl söyleyeyim? Hani artık ağabeyimin okuduklarını öğrenmeye başlıyordum. Artık kepenk-lerin kapanma sebeplerini öğrenmeye başlıyordum. Gecenin karanlığını yırtan o kurşunların rengini öğrenmeye başlıyordum. Çünkü hayat sana onları doğrudan

anlatıyordu, bire bir gösteriyordu. Yani artık günlük hayatında o iç savaşın izlerini taşımaya başlıyordun, yüzünün rengi değişiyordu. Mesela hatırlıyorum, babası tutuklanan, babası Öldürülen çocuklar vardı.

Yüzündeki isyanı, yorgunluğu görüyorduk—

Orta ikide bir arkadaşım vardı. İsmi Muzaffer. Çocuğun saçları bembeyaz oldu. Böyle birkaç ayda görüyorsun çocuğun yaşlandığını. Amcası dağa çıkmış, babası işkencede öldürülmüş. Çocuk o yaşıyla böyle şeyler yaşıyordu ve yüzündeki isyanı, yorgunluğu görüyorduk. Zaten o sene içerisinde sekiz arkadaşıyla birlikte dağa çıktı o da.$_{k}$. Düşünün yani, daha orta iki öğrencisi, yaşı en fazla on dörttür.

Bir sabah gittim okula, biri geldi yanıma ve dedi ki, Muzaffer dağa çıktı, haberin olsun. Sana sorarlarsa de ki, bilmiyorum, haberim yok ve ailesini de tanımıyorum. Muzaffer'in gidişini duyduğum an çok duygulandım, ama o dönem nerdeyse herkesin aklından dağa çıkmak geçiyordu ve özendim de. Farkında olmadan aslında gerillaları kahraman olarak görmeye başlamıştık bile. O iki adamın öldürülüp ağızlarına para konulması beni çok sarsmış olsa da, sonuçta hainlik yapmışlar, diyordum. Ajanlığın, hainliğin kötü olduğunu bilebilecek yapıdaydım. Şöyle söyleyeyim o zorluklar zaten seni belirli bazı şeylerde katı düşünmeye sevk ediyor. Ben mesela okul dönemimde, üniversite dönemim dahil, kendimi her ne kadar komünist olarak tanımlamaya çalışsam da Kürt milliyetçiliğim ağır basıyordu. Bu milliyetçiliğimi de ben o dönem yaşadım. Hani aşiret ne kadar insanları böyle ilkelliğe, o feodal yapıya sürüklüyorsa, 90'lı yıllarda yaşadıklarım da beni milliyetçiliğe itti ki benim gibi bölgedeki her çocukta böyle duygular oluştu. Çünkü karşı taraf, devlet dediğin sana düşman. Askerlerle korkutulurduk, polislerle korkutulurduk ki yaptıklarını da görünce tarafını netleştirmeye başlıyorsun.

Zorla taraf yapmak için her türlü zulmü yapıyorlar—

Devlet, benim için askerdi, polisti. Zaten onun dışında da Silopi'de devlet de devlet adına birileri de yoktu. Mesela Silopi'de ilk yürüyüş olduğu zaman on iki yaşlarında falandım sanırım. Hükümet Konağı' na doğru yürünüyordu. Sanırım Silopili üç genç öldürülmüştü, onlar için yürüyüş yapılıyordu. Askeri tanımlamam da köydeki ev basmaları, o yetiyor kişiyi böyle düşman

kılmaya. Hani bir işgal toplumu olur ya, onun psikolojisini yaratıyordu bende. Demek ki bu adamlar düşman. Gelip evini basıyorlar. İşte seni öldürmeye çalışıyorlar. Erkekleri almaya çalışıyorlar. İşte her askere giden ağlıyor, yıkılıyor, evi barkı yanıyor gibisinden. Hani zorla bir şeyler yapılıyor birileri tarafından sana. Ama asıl düşman benim için özel harekât timleriydi. İlk o yürüyüşte görmüştüm ve duymuştum. Çocuk halimizle en önde gitmeye çalışıyorduk. Bir baktım Range Rover gibi bir askeri araç geldi ve tam kitlenin önünde durdu. İçinden yedi kişi indi. Şu an o görüntüyü hâlâ anımsıyorum. Üç kişi arabanın sağ tarafından, üç kişi de sol tarafından indi. Arabanın önüne dizildiler. Şoför de indi.

Hepsinin elinde ağır silahlar. Ben hepsine keleş diyorum, kaleşniko-fa benziyordu. Geldiler, dümdüz taramaya başladılar. Önce havaya sonra doğrudan insanların üzerine kurşun yağdırdılar. Benim yanımda duran bir adam düştü. Sonra millet kaçışmaya başladı. Yol da şimdiki Hükümet Konağı'nın yolu. Arkadakiler öndekileri itti. Akşam duyduk ki on yedi ölü var. Tarihi tam hatırlamıyorum, ama 1991 olma ihtimali çok yüksek. O yürüyüş sabahı etrafta ne bir polis vardı ne de bir asker. Kesinlikle hiç kimseyi görmedik. Zaten kitle çok kalabalıktı. En az on bin insan vardı ve herkes çok öfkeliydi. Çünkü üç genç öldürülmüştü. Herkes haklı bir öfkeye sahipti. Tam yürüyüşün tamamlanmasına doğru işte özel timler geldi ve kitleyi taramaya başladı. Polis ve asker yine yoktu ortalıkta. Kimse bir yere de kaçamayınca bu sefer kitle özel timlere saldırdı. İyi hatırlıyorum, yedisi de orada linç edilip öldürüldü. Zaten bunlarda kurşun kalmadığı için geri arabaya kaçmaya çalışırlarken millet bunları yakaladı. Hatırlıyorum, ben kendim de birine tekme attım. Tekmeyi atıp eve kadar kaçtım. Orada da ilk kez düşman kavramını gördüm. Yani bunlar bizi öldürüyorlar. İnsanlar orada sadece yürüyor ve slogan atıyorlar. Kimse topla tüfekle gitmemiş. Böyle olunca direkt nefret etmeye başlıyorsun devletten. Çünkü devlet sana ancak bir düşmanın yapacağı zulmü yapıyor. Bu durumda tabii ki diğer tarafa sempatiyle, kurtarıcı gözüyle bakıyorsun. Başta da dediğim gibi devlet seni zorla taraf yapmak için, daha doğrusu karşı tarafa itmek için her türlü zulmü yapıyor. Özellikle sınır köylerine çok yoğun baskılar vardı.

Tam sınırda olmak—

Suriye-Irak şeytan üçgenindeki köyler... Köyler iki sınıra da yakın duruyor ve kaçakçılık olduğu için hareketlerden uzak kalamıyorlar-dı. Neredeyse

bütün hareketler Silopi'den girer zaten. Çoğu da o köylerden girer yani. JİTEM de oradan girdi. JİTEM'in de kuruluşu bu taraflarda olmuştur. O sınırda olmanın verdiği bir şey vardı. Hani bir şeyleri hızlı yaşama, bir şeyleri hızlı görme, bir şeylerin hızlı farkına varma ya da erken yaşta farkına varmayı sağlıyordu. Çünkü halk kaçakçılarla iç içeydi ve kaynaşıyordu, kaçan İraklılarla kaynaşıyordu. Saddam'ın zulmünden kaçarlardı. Özellikle 1988 yılı sonrası. Hani nasıl söyleyeyim o küçük yaşantımızda zaten politize olmuştuk. Çünkü her gün, hiçbir şey duymasak bile Saddam'ın Kürtlere kimyasal attığını duyuyorduk. Bu bile bize yetiyordu. Kürtler mazlum bir halktır, öldürülüyor. Bir taraftan Saddam vuruyor, bir taraftan Türkler vuruyor, bir taraftan İran vuruyor. Zaten sen şekilleniyorsun artık. Sana birileri kahraman görünmeye başlıyor, birileri düşman görünmeye. Kahramanının izinde yürü, düşmanını öldür. Artık bu kafanda şekillenmeye başlıyor. Bizde de artık böyle olmaya başladı.

Türkçeyi bilmeden Türkçe okumada birinci olmuştum—

Size ilginç bir anımı anlatmalıyım. Ben ilkokul üçte okuma birincisi olmuştum Silopi'de. Evet, Türkçeyi bilmeden Türkçe okumada birinci olmuştum. Öğretmenim geldi, sıramın başına, 23 Nisan'da konuşma yapacaksın, dedi. Ben başımı kaldıramıyorum, öğretmenin yüzüne bakamıyorum. Öğretmen, oğlum konuş, bir şey söyle, dedi, ama mümkün değil konuşamıyorum, çünkü konuşmayı bilmiyorum. Yanımdaki arkadaşım Türkçe bilmediğimi söyledi öğretmene. Öğretmen de şaşırdı. Bu kadar okuyabiliyorsun, kelimeleri çıkarabiliyorsun da nasıl konuşmayı bilmiyorsun, dedi. Bu sefer sert bir ses tonuyla, çıkacaksın ve konuşacaksın, 23 Nisan'da, kaymakam gelecek, emniyet müdürü gelecek, dedi. Ben anlıyordum ama konuşamıyor-dum, dilim dönmüyordu. Arkadaşıma Kürtçe, söyle ona çıkmayacağım, konuşmayacağım, dedim. Hoca sinirlendi, bir iki tokat attı. Israrla, çıkmayacağım, dedim ve çıkmadım da. Bilinçli çıkmamaktan ziyade, gerçekten konuşmayı bilmiyordum. Ben mesela, buradayım, dediğimde bile hani böyle kızarıyordum, utanıyordum. Nasıl söyleyeyim, insan anlatamaz. Yani şekilden şekile giriyordum. Normalde de çok yaramaz bir çocuktum. Annem de, Kuran kursuna gittiğim imam da, komşular da benden illallah ediyorlardı. Ama okulda çıt çıkarmazdım. Çünkü dil bilmiyordum, sıkılıyordum ve içime kapanıyordum. Dil bilmediğim için sürekli dayak yiyordum. Türkçe bilenler tarafından küçümseniyorsun, öğretmenin seni önemsemiyor ve kullandığın tek Kürtçe

kelimeden dolayı sınıfa sürekli sıra dayağı... Zaten gelen öğretmenlerin hepsi, özel harekâtçılardan beterdi. Bütün bunlar seni düşünmeye itiyor doğal olarak.

İlkokul dörde kadar bu durum böyle sürdü. Bir kere hoca hepimize birer hikâye kitabı verdi. Dedi, herkes bunun özetini çıkanp anlatacak. Ben de dedim ki, artık tamamdır. Bu benim için bir fırsattır. Hani Türkçe öğrendiğimi artık belli etme zamanı, bir de kalabalık karşısına çıkma. Sınıfın önüne çıkıyorsun. Herkes sana bakıyor. Sen bir konuyu anlatıyorsun... Baktım yine son sıralardayım. Dedim, ya millet anlatsın, nasılsa sıra olarak en sonlardayım, o zamana kadar da ezberlerim kitabı, anlatırım.

Kitap da çantamda, hiçbir zaman evde çıkarmıyoruz. Zaten bütün kitapların genelde çantanda, sırtında olur. Güvercin öldürmeye gitsen onlar yanında, nasıl söyleyeyim oyuna gitsen yanında, eve gitsen, okula gitsen hep o çanta mutlaka yanında. Bazen caminin bahçesinde bir soba vardı. İçine bırakırdık. Okula da gitmezdik, kaçardık. Ama mutlaka içinde olurdu. Bir gün geldim meğer hoca sınıfa bir liste vermiş. O listeye göre gidilecek. Listeden de benim haberim yok. Üçüncü hafta sıra benim. Sabah geldim, bana herkes, oğlum sen hazır mısın, dedi. Bugün sıra senin. Ya dedim, daha yeni üç kişi anlatmıştı. Nasıl sıra benim? Dediler, valla sıra senin. Ben de kitabı okumamışım. Dedim, oğlum manyak mısınız? Dediler, liste var işte, git bak, vallahi sıra senin. Dördüncü sınıftayım. Alıp okumaya kalkışsam hayatta o gün bitmez. Tam seksen sayfalık kitap. Gittim öğretmene dedim, valla ben gidip kitabı okuyacağım, ben okumamışım. Bugün sıra benimdir. Dedi, bir şey olmaz başkasına anlattırırız, sen gel sınıfa. Dedim, valla yok. Dedi, nerede okuyacaksın. Dedim, eve gidip okuyacağım. Dedi, yaramazlık için falan değil mi. Serhat hoca diye biriydi. Vallahi dedim, Serhat öğretmen ben gidip okuyacağım ve geleceğim son saatte de anlatacağım. Dedim, anlatmazsam pazartesi yine bana dayak atarsın. Dedi, tamam git oku. Gittim bahçeye, okulun arka bahçesine, eve de gitmedim. Oturdum seksen sayfayı okudum. Geldim seksen sayfayı resmen ezberlemiş gibi tek tek hepsini söyledim. Tek okuyuş. Adam böyle şok oldu. Dedi ki, Piran, sen bir haftadır, iki haftadır bunu okuyorsun. Dedim ki, vallahi öğretmenim ilk kez, ilk kez bugün okudum kitabı, ama her şey böyle aklımda kalmış. Adam dedi, gel sana bir hediye vereceğim. Aynı gün beni evine götürmüştü. Bir sürü roman vermişti bana. Ömer Seyfettin'in, neydi ismi Sadık Tekin diye biri vardı.

Böyle birkaç kişinin çocuklar için yazdığı kitaplar vardı, onlan verdi işte. Dayakla, tekmeyle, tokatla ilkokulu kazasız belasız bitirdim.

Ortaokul: Sekiz arkadaşım ayrılmıştı—

Ortaokula baştada söylediğim gibi bir yıl aradan sonra başlayabildim. Askerdeki abim döndü, hastanedekiler de iyileştiler ve bana okula gitmem gerektiğini söylediler. Sanırım bendeki o okuma şevkini görüyorlardı. Hakikaten okuma manyağıydım. Ne geçse elime okumaya çalışırdım. Bir de daha ilkokul ikideydim sanırım, abim bana sormuştu büyüyünce ne olacağımı, ben de, ya coğrafya öğretmeni (sosyal bilgiler) ya da doktor olacağım, demiştim. Müzeyyen diye bir sosyal bilgiler öğretmenimiz vardı Diyarbakırlı ve Silopili biriyle evliydi. Nasıl söyleyeyim hani herkes bizdendir gözüyle bakıyordu. Tek bizden olan o, yani Kürt olan. Hani ondan dolayı biraz coğrafya özentimiz vardı. Kadın sevdiriyordu bir de. İşini çok severek yapıyordu. Çok iyi anlatıyordu. Böyle iklimleri, o haritaları şunları bunları. Sonra hakikaten iyi de öğretiyordu. Herkes, vay be, diyordu, böyle nasıl söyleyeyim, bir heyecanla kadının ağzından çıkanı duymaya çalışıyordu. Ama öbür taraftan da, doktor olmak istiyorum, diyordum. Silopi'de bir sağlık ocağı var. Tek doktor. Herkes ondan bahsediyor. Biraz onun da payı vardı. Popüler de bir isim. Bi de yaramazlığımızı örtbas edecek bir şey, ben doktor olacağım demek. Tamam bu iyidir. Bu yaramaz değildir. Biraz onların hesaplan da vardı. Hatta hatırlıyorum ağabeyim, okula döneceksin, dedi. Ağabey ben dönmüyorum, okula dönmüyorum, ben çalışacağım, dedim. Bana tokat attı. Dedi, hani sen doktor olacaktın? Ben de, tamam ağabey gideceğim, deyip okula geri gittim. Ki benim dönemimde birçok kişi bir sene ara verip başladı. Gittim ama birçok arkadaşımı bulamadım. Sınıfımızdan sekiz kişi gitmişti.

0 **bize lazımdır—**

Orta bire başladığım senenin başlanydı samnm. Cizre'ye gitmiştim. Cizre'de dayımlar vardı. Onlar da köyden kaçmışlardı. Dayım sanırım on bir sene mi ne Diyarbakır Cezaevi'nde kaldı. 1991-92'de yakalandı. 2003, 2004'te çıktı. Dayım Cizre'de milisti. Hatta önde gelen biri. Ben tutuklanışım hatırlıyorum.Tutuklanışmda Özel harekât timi panzerlerle gelip dayımgilin evinin önünde durdu. Biz damdayız, haber geldi. Bize dediler ki Mehmet dayınızın olduğu yere polisler gidiyor. Birileri ihbar etmiş onu. Mehmet

dayım da, o dönem yaşlı bir teyzeye ev yapılıyor, bütün mahallenin gençlerini toplamış, hani kadının parası yok diye işçilik yapıyorlar kadına. Biri de ihbar etmiş Mehmet burada diye. Ben hatırlıyorum, geldiler evin Önünde

♦ _

durdular, iki tane özel harekât timi panzerden çıktılar dışarı. Zafer

işareti yaptılar. Dediler, biz Apo'yu yakaladık. O kadar. Yani hoşlarına gidiyor. Havaya ateş ettiler falan. Biz Apo'yu yakaladık, deyince şaşırdık. Bu ne diyor, diye sorduk. Baktım dayımın eşi kendini yere attı, dövmeye başladı. Dedi, Mehmet'i yakaladılar, yoksa niye evimizin önünde dururlar. Biz koştuk, panzeri taşlamaya başladık, bunlar gitti. O teyzenin evine koştuk, gittik baktık, herkes ağlıyor. Dedik, ne oldu? Dediler, Mehmet'i yakaladılar. Mahallenin hepsi direkt emniyete koşmaya başladı. Hani öldürmesinler, çünkü o dönem milis olarak tutuklanan ya da dağda tutuklanan herkes hemen öldürülüyordu. Kesin yargıydı ve cesedi bir yerlerde mutlaka bulunur, bir yerlere atılırdı yani. Millet korkup uzaklaşsın bu tür süreçlerden diye. Bizimkiler de biz öldürtmeyeceğiz, dedi. Gerekirse hepimiz ölürüz ama onu tek başına göndermeyiz. Emniyete gittik. Hatırlıyorum önce Bırca Belek'e, orada askeri kışla vardı, oraya gittik. Böyle kitle şeklinde. Orada havaya ateş edildi. Girdiler milletin içine coplarla falan. Bir tanesi geldi dedi ki, çocuğunuzu öldürmeyeceğiz. Korkmayın, gidin öldürmeyeceğiz. O bize lazımdır. O bize lazım diyince biz daha berbat olduk. Bunu paramparça ederler. Birkaç gün sonra bir tanıdığımız dayımı görüyor. Arabayla bir yerden emniyete getiriyorlarmış. Tanıdığımız, ayağının kırık olduğunu, gözlerinin de bağlı olduğunu söylemişti. Zaten işkencede, dayımın bir göz kemiğini de kırmışlar. Hâlâ da tam göremiyor. Dört tane de kaburgası kırılmış ve tüm bunlar sorgudayken ilk üç gününde olmuş. Altı gün falan işkencede kaldı, sonra da tutuklandı zaten. .

Oyun başladı, hayatımın oyunu—

İşte o olaydan bir ay sonraydı sanırım. Yine Silopi'den Cizre'ye dayımlara kaçmıştım. İkinci ablam da evlenmişti ve o da Cizre'de yaşıyordu. Onun kocası da sürekli kaçak yaşamak zorundaydı, çünkü siyasi biriydi ki dayım yakalandığında temelli kaçtı ve Belçika’ya yerleşti. Hâlâ da Belçika'da,

dönemiyor. Ablam da türlü işkencelerden geçti aslında. Tecavüz, taciz, affedersiniz cinsel organına bir şey yerleştirmeler falan... Ablamın üç tane küçük çocuğu vardı. Ben de fırsat buldukça kaçıyordum; ablamın, yeğenlerimin yanma gidiyordum Cizre'ye. Yine böyle bir gün ve ben Cizre'deydim. İşte burada oyun başladı, hayatımın oyunu aslında...

Cizre'de dayılarımın çocukları vardı. Bir tanesi benimle yaşıt. Biz burada kurtarmaca, *hezal* dediğimiz ya da "kral" denilen bir oyunu oynuyorduk her akşam. Şöyle bir oyun: İki grup oluyorsun. Grubun biri kaçıyor. Şehrin mahallelerine falan dağılıyor. Diğer grup tek tek onları yakalayıp oyunun başladığı yere getiriyor. Saklambaç gibi ama biraz farklı. Mesela karşı taraftan, atıyorum, beş kişi yakaladın. Diğer altı kişiden bir iki kişi geldi bunların eline dokundu. Bunlann tekrar kaçması demek. Kaçırıp kurtarıyor yani ekip arkadaşlannı. Biz her akşam oynuyorduk. Tabii 90'lı yıllarda akşam 19:00'dan sonra yasaklar başladı. Artık oyunu oynayamıyorduk. Daha doğrusu oyunu son oynadığımız geceydi. Gerçekten o geceden sonra ben o oyunu oynamadım. Yirmi üç kişiydik. Önceden bunlar on bir kişi anlaşmışlar. O gece onlar bir grup olacaklar. Biz diğerleri bir grup. Ben hep dayı oğlumla aynı gruptaydım, hani onlara göre yabancıyım, Silopi' den misafirliğe gelmişim diye beni hep kendi grubuna alıyordu normalde. O gece ne yaptımsa beni grubuna almadı. Hayır, sen diğer grupta olacaksın, dedi. Dedim ki, hayır, ben senin tarafında olacağım. Dedi, sen benim tarafıma gelmeyeceksin, ben bu akşam senin arkadaşın olmak istemiyorum. Akrabayız. Artık alıştın millete. Sen bu akşam diğer grupta ol. Yirmi üç kişi olduğumuz için gruplar eşit değildi. Bizim gruba fazla kalan kişiyi de kendi istekleriyle verdiler, alın üstünlük sizde olsun, dediler. Bizim grup on iki kişi oldu. Sadece şart olarak, ilk bizim grup kaçıp saklanacak, dediler. Eyvallah, dedik. Beni kendi gruplarına almadılar diye sinirli bir şekilde, tamam, ilk siz kaçın, yakaladığımı da döverim, dedim. Bu on bir kişi toplu bir şekilde koşmaya başladılar. Bırca Belek'ten anacaddeye doğru koştular. Biz de şaşırdık. Normalde, ikişer ikişer kaçılıyordu ve ara sokaklara dağılıyorduk oyunu oynarken. Kimimiz mesela hastanenin olduğu tarafa, kimimiz ne bileyim çarşıya doğru, ama genelde hep ikişer kişi kaçılırdı. Onlar öyle on bir kişi hep birlikte aynı tarafakaçmca şaşırdık, ama çok da aldınş etmedik. Nasıl olsa anacaddede ayrılırlar birbirlerinden, diye düşündük. Kendi aramızda da, sen bu taraftan önlerini kes, ben bu taraftan, diye de paylaşım yapıyoruz. Hatta bekledik biraz daha uzağa gitsinler diye. Tabii bu on bir kişi, anacaddeden sonra izlerini kaybettirdiler. Peşlerinden gittik, ama yok,

bulamıyoruz. Birbirimizi çağırmaya başladık. Hani kimse birilerini yakaladı mı diye. Oyuna başladığımız yere geldik. Kimsede çıt yok. Kimse binlerini yakalamamış. Dedik, hiç mi göreniniz olmadı? Yok. O zaman dedik, şehrin her yerine dağılacağız. Yarım saat sonra ya da bir saat sonra artık ne zaman kim kendi bölgesini araştırmışsa, bitirdiğinde gelip burada tekrar buluşacağız. Gittik, bütün şehri taradık. Yine göremedik onlan. Geldik. Gören var mı? Yok. O zaman, tamam, dağılalım ve oyunu kaybettiğimizi söyleyelim, dedim. Mahalle mahalle gezdik, bağınyorduk, tamam, biz kaybettik, çıkın ortaya, sizler yendiniz, geri gelebilirsiniz, falan, ama kimse çıkmıyor ortaya. Saat gece on ikiyi geçiyor, hâlâ anyoruz ve bulamıyoruz. Baktık çaresi yok, mecburen eve döndük. Dayımlara gittim, uyudum.

Sabah, dayımın sesini duydum, uyanıp uyanmadığımı soruyordu. Uyanmıştım ama daha yataktaydım. Uyandım dayı, dedim. Selim'i sordu, dedim, dün gece gelmedi mi eve? Böyle böyle oldu, diye anlattım. Biz gece evlere dağılınca, dedik nasıl olsa geri dönecekler eve, o yüzden rahat rahat gidip uyuduk. Dayım, yok gelmedi ama ben yerlerini biliyorum, dedi içini çekerek. Dedim nerdeler? Onlar dağa gitmişlerdir, dedi. Ben şok oldum tabii. Dağa mı çıktılar, dedim. Dayım başını salladı, dedi, bu sefer gerçekten gitti. Selim'in birkaç kere daha gitme girişimi olmuş, ama hep dayım yan yolda onu bulup geri getiriyormuş, ama hep erkenden haberi olduğu için bulup getirebili-yormuş. Bu sefer artık zaman geçmişti üzerinden, zordu bulunmaları. Dayım dedi, oğlum, diğer çocuklar kimdi, isimlerini söyle bari gidip ailelerine haber vereyim. Aslında sabah birileri gelip dayıma söylediği için dayım bu kadar emindi artık. Gelenler milismiş. Dayıma söylüyorlar ve diğer ailelere de siz haber verin, diyorlar.

Dayım böylejsöyleyince ben yıkıldım zaten. On bir çocuk, henüz altıncı sınıfta okuyan on iki yaşlarında on bir çocuk ve benim en sevdiğim dayımın oğlu... Hem yaşıtımdı hem de, nasıl söyleyeyim, yara-mazdaşımdı. Eşit derecede yaramaz olduğumuz için inanılmaz seviyordum onu. Aklımın ucundan geçirmezdim gideceğini. Çünkü gerçekten çocuktu ve o güne kadar da-çocukların gittiğini *hiç* duymamıştım. Genelde nasıl kişiler gider bize göre; lisedeki ahilerimiz, sıkışmış, polisin ikide bir gözaltına aldığı, işkence yaptığı, öldürülme tehlikesi olan, şehirde barmamayan kişiler...

Zaten bu giden on bir kişilik çocuk grubu Cizre'de ilkti. Okula döndüm ama artık benim için her şey başkaydı. Eski halimden, o yaramaz, herkesin

illallah dediği benden eser yoktu. Okula gidiyordum başım önümde, derste konuşmuyordum, yani epey içime kapanmıştım. Bir de polisler gelip beni de almıştı. Hani sen onunla sürekli dolaşıyordun. Sana hiç bahsediyor muydu falan. Oyun oynuyorduk, ka-çırıldılar, diyordum ben de. Onlar gitmediler, kaçırıldılar falan... O durumun da verdiği bir korku vardı yani. Çocuk yaştasın birileri seni sorguluyor. Bir şeyler öğrenmek istiyor senden.

Zaten hemen duyuldu gidişleri ve aynı akşam ev basıldı. Zaten beni öğlene kadar dayım sakladı. Öğlene kadar beni bir komşularına bıraktı. Gelip seni alacaklar. Haberin olsun polis gelip soru soracak, dedi. Baktım iki kişi geldiler aynı eve. O beni bıraktıkları eve. Sivil giyimli. Evin sahibi çığlık attı. Hani polis geldi gibisinden. Komşular duysun, bililerine bir şey yaparlarsa, komşular kimin yaptığını görsün falan. Yok yok, dedi, bir şey yok. Sadece bu çocukla konuşacağız. Tabii ben titremeye başladım. Çünkü ilk kez nasıl söyleyeyim, öyle bir şeyle karşı karşıya kalacağım. Polis evi basmış bir köşeye çekiliyorsun, hafif bir titreme var ama çocukta bir şey de var, hani bir masumluk var üstünde.

Bir baktım dayım geldi. Piran, korkma, dedi. Polistirler. Sana birkaç soru soracaklar. Sordular. Ben nasıl söyleyeyim belki iki saat sürdü. Böyle hatırlıyorum. Ağlıyorum, sıkılıyorum. Nasıl söyleyeyim berbat hisler. Zaten bir de o an zannediyorsun ki, hani dünyanın sonu olmuş, sen oradan çıkmayacaksın. Yani öleceksin, ya da yaşadığın şeylerin bir anlamı kalmıyor falan. Çıktım zaten baktım evlerin etrafı hep panzer. Yani evler basılmış. Nasıl söyleyeyim akşama doğruydu. Götürdüler beni dayımgilin evine. Dediler nerdeydi. Bunların gidiş yönü falan. İşte bir tane boş yer vardı bahçesi falan. Daha inşaat halinde. Dedim buradaydı. İşte şu tarafa doğru, köprüye doğru gittiler. Sonra biz arkalarından oraya gittik. Bulamadık falan. Çizimler mizimler yaptılar. Kaç kişiydiler, diye sordular. On bir kişiydi, dedim. Oynadığımız oyunu anlattık. Ben dedim, valla direkt bize siz on iki kişisiniz, biz on bir kişi, dediler. Önceden planlamışlar on bir kişi.

Dediler, biz ilk kaçacağız. Siz bizi hani yakalamaya çalışın. Gidiş o gidiş falan. Tabii aldılar üç dayımı da, bir dayım da hastane tarafında oturuyordu, dördüncüsü. Gittiler onu da evinden aldılar.

Tabii dayılarım kabul etmiyor gidişlerini. Özellikle babası, benim oğlum evden kaçmış, diyordu. İki defa daha kaçtı. Kesin diğerlerini de kandırmış.

Evden kaçmıştır. Hani izleri başka yerden çıkar. Benim oğlum dağa çıkmadı... Hatta hatırlıyorum, bir özel harekât timi başkanı vardı. Çok sonradan ismi nam yapmış bir adam. Ablamın da gözaltına alınmasına ve işkencelerden geçmesine sebep olan adamlardan biridir. Bu adam sanırım Midyat'ın bir köyündendi. Ya Kürttü, ya da Arap. Çünkü benden daha iyi Kürtçe konuşuyordu. Dayıma dönerek, Fırat, oğlun dağa çıktı, artık kabul et, dedi. Düşün, özel harekât timi Kürtçe konuşuyor. Dayım da, madem biliyorsunuz gitmiş, gidin yakalayın, benden ne istiyorsunuz, dedi. Dayıma, sen gel seninle işimiz var, dedi. Tabii iş dedikleri şey işkenceydi. Dayımları üç gün boyunca işkenceden geçirdiler.

Savaşın sonu yok—

Tabii ben o olaydan sonra yemin ettim bir daha Cizre'ye gitmeyeceğim diye. Zaten döndüm Silopi'ye, annem beni görünce ağlamaya başladı. Yeğeni gitmiş, ben değişmişim falan. Annem ki sapandan nefret ediyordu, gidip kendisi bana sapan almıştı, hani dışarı çıkıp oynayayım diye, ama ben evden adımımı atmıyordum dışarı. Hem Selim'i kaybetmişim hem o korkuları yaşamışım. Ben artık kardeşime Selim' in yaptığı hareketleri yapmaya başladım. Diyordum, Yakup ben gideceğim. Diyordum, silah kullanmayı öğreneceğim. Yakup da gitmiş bunu ağabeyime anlatmış. Piran da Selim'in gittiği yere gidecek. Haberiniz olsun. Hani böyle şeylerden bahsediyor, demiş. Ağabeyim

geldi. Güzel bir şekilde konuştu. Dedi ki Piran, herkes gidiyor. Bak

•

İbrahim de gitti. Daha varmadan yakalandı. Dünyanın parasını polise, savcıya, şuna buna yedirmişiz ki hani evden kaçmış muamelesi gösterip bıraksınlar. Gitseydi zaten mahvolurdu. Hani bak etrafına gitmeyen kaldı mı? Yani her aileden mutlaka birileri gitmiş. Bu işin sonu yok, dedi. Savaşın sonu yok. Evinde de olsa ölürsün, oraya da çıksan ölürsün, ama biz gitmemenden yanayız. Hakikaten ağabeyim beni ikna etti ve göndertmedi. Tamam ağabey, dedim. Ama benden de artık bir şeyler beklemeyin. Hani öyle eski Piran'ı beklemeyin. Çünkü korkuyorum. Gece rüyalarıma giriyor. Artık böyle hani nasıl söyleyeyim. Birileri gelip beni boğuyor, birileri gelip beni öldürüyor ki onun oğluna da aynısı olmuştu. Onun oğlunu da bir olayda

özel harekât timleri yakalamıştı. Oğlu benden iki yaş büyüktü. Hani diyorum ya özendiğim yeğenim. Ona tekme vurmuşlardı, göğsüne. Gelip babasına gösteriyor, baba bak 42 numara yazıyor, diye. Adamın ayakkabısının izi çıkmış göğsünde. Ben yapamam, ben gideceğim, diyordu. İkimizi alıp bir sürü konuşurdu. Belki bir hafta o ağabeyim işine de gitmedi. Hep bizimle. Oğlum gitmeyin, diyordu. Aynı hafta daha benle konuşmaları bitmemişti. İbrahim ağabeyimin üç arkadaşı gitti. İbrahim ağabeyim iki defa gitmiş, ama bir türlü varamamışlar noktaya ve her seferinde yakalanmışlar. Bu sefer diğer üçü İbrahim'e haber vermeden gitmişler. Yaşları da on altı, on yedi, en fazla yani... Biri amcamın oğluydu gidenlerden. Üçünün somasında şehadet haberi geldi ailelerine. Selim'in şehadet haberi de 2007'de geldi. Kesin mi, değil mi bilmiyorum, ama dayımların haberi yok şehadetinden. Söyleyemedik, ne bileyim bunca yıldır umutla bekliyorlar...

***EyRaqip* ile gelen sıra dayağı —**

Ortaokuldayken birçok arkadaşım gitti ve bir daha da haber alamadım onlardan. Hatta bir gün sınıftaydık, din kültürü hocası geldi. O da birkaç kelime Kürtçe öğrenmişti. Olmayanları sordu. Bana Muzaf-fer'i, hani saçları bembeyaz olmuştu, sordu. Dedim, hocam, galiba evden kaçmış. He he evden kaçmış, dedi. Sonra döndü başka bir arkadaşa, Hüseyin nerde, dedi. Hüseyin de var ya sınıfın en konuşkan çocuğuydu. Hüseyin’i sorduğu arkadaş bize döndü ve Hüseyin çu, dedi. Ama bunu nasıl söyleyeceğiz, dedi. Hoca derin derin bize baktı; Hüseyin çu çu, dedi. Eliyle gitti işareti yaparak. Dedik, he valla çu.

Hocalar da artık biliyordu o gidişlerin hangi gidişler olduğunu. Bize soruyorlardı her gün. Bugün kimler yok, gitti diye. Ben Selim' in gidişine alışmaya çalışırken sıra arkadaşım İshak da gitti. Ondan sonra zaten hepten soğudum her şeyden. Daha bir içime kapandım. Bir de İshak sıra arkadaşım olduğu için gene polisler geldi ve beni sorguya çektiler. İşte İshak'ı sordular, ailesini falan. Dedim, tanımıyorum, zaten yeni taşınmışlardı ve İshak bizimle konuşmuyordu. O yüzden hakkında bir şey bilmiyorum, dedim. Dediler, bir şey duyarsan gel bize söyle. Adamlar yaşma bakmadan sana ajanlık teklif ediyor çocuk halinle, düşünün yani. Tamam, dedim. Böyle birkaç defa daha geldiler. Var mı bize anlatacağın bir şey, dediler. Yok valla, hiçbir şeyden haberim yok, görmedim, dedim. Böyle birkaç defa sonradan da geldiler. Bir şeyler gördün mü, falan filan. Ben tabii ki görmüyordum.

Ama bir defa, mesela orta üçün samnm başları mıydı, valla ya Newroz'du ya başka bir gün. Hani böyle özel bir gündü PKK için. Geldiler elimize bir kâğıt verdiler. Liseliler. Dediler ki, herkes marşımızı okuyacak. Onlar İstiklal Marşı söyleyeceği zaman siz direkt marşı gireceksiniz. Okulumuzda okuyan liseli öğrencilerdi. Biz de hemen alıp ezberledik tabii. Elimize tutuşturulan kâğıttaki marş *EyRa-qip'*ti. Toplandık, İstiklal Marşı'nı okuyup dağılacağız evlerimize. Müdür çıktı, bir, iki, üç, der demez biz hep beraber başladık *Ey Ra-qip*'i okumaya. Müdür dondu kaldı zaten. Polisler okul bahçesinde, hocalar panik içinde, birileri koşturuyor... Birden telsiz sesleri devreye girdi. Okuldaki polisler emniyetten kuvvet istediler. Polisler cop-larınıçıkanp hazır beklemeye başladılar. Biz marşı tamamladık. Birden polisler, panzerler okulun içine daldı. Artık o zaman kaçışmaya başladık, ama panzerler her taraftan yollan kesmişti. Büyük bir kargaşa olmuştu o zaman. Sanırım elliden fazla öğrenci alınmıştı o gün ve birkaç gün boyunca yoğun işkencelerden geçirilmişlerdi.

Biz daha küçük olduğumuz için bizi almadılar, ama ertesi gün polisler okula gelip hepimizi sıra dayağından geçirip dövdüler. Beni özellikle çok fazla dövdüler, onlara haber vermediğime kızmışlardı. Bana daha öncesinden, okulda herhangi bir şey olursa haber ver, demişlerdi. Ben nasıl gider söylerim, böyle bir şey mümkün mü? Siz olsanız yapar mısınız? O küçük yaşlarda gördüğüm şiddet ve dayak bende iyice milliyetçi duyguların gelişmesine neden oldu. Daha çok merak etmeye başladım Kürt özgürlük hareketini. Bir tarafta seni sürekli döven, işkence yapan birileri var. Bir tarafta da sana bunları uygulayana karşı koyan, seni senden daha çok savunan başka birileri...

Ne güzel hesaplamalar var. Niye biz bunları hiç görmedik—

Liseyi Silopi Lisesi'nde okudum. Kredili sistemle okudum. İki buçuk senede bitirdim. Biraz yaramaz bir çocuktum ama dersi derste

dinleyen tiplerdendim. Eve gidip asla ders çalışmazdım. Ailem de başarılı olduğumu bildiği için liseye direkt kaydımı yaptı. Zaten her dönem başında mutlaka bir iki hafta kaynatırdık. Ya tarladan dolayı ya işte sömestr tatili.. Hatta ikinci sınıfta, lise ikide, ilk ay gitmediğim için devamsızlıktan dolayı kaldım. Kaldım, ama gittim öğretmenlere durumu anlattım. Dedim, işte tarladaydık, gelemedik. Bundan sonra ful geleceğim. Onlar da bana, eğer

yarım gün bile gelmezsen seni okuldan atacağız, dediler. Hakikaten de iki dönem boyunca bir gün geç kalmışlığım bile olmadı. Tamamen ful girdim yani. Onlar da sözlerini tutup devamsızlıktan bırakmadılar. Zaten beş dönemin sadece o dönemi teşekkür aldım. Geri kalan diğer dört dönem takdir almıştım. Ama ne yazık ki okulda aldığım takdir ve teşşekkürler üniversiteye giriş için yeterli olmadı. Çünkü Silopi'de o dönemdeki okullann durumu ortadaydı. Dershane de sadece Cizre'de vardı. Ne Şımak'ta ne de Silopi'de vardı. Okulu bir dönem erken bitirdiğim için, dershaneye de gecikmeli başladım. Ben başladığımda ÖSS konularını bitirmiş, ÖYS'ye geçmişlerdi. O dönem dershaneye gitmenin çok da anlamlı olmadığını düşündüm, ama ailem devam edip seneye hazırlık yapmamı istedi. Ben de o şekil devam ettim. Dershanede ÖYS, evde de ÖSS'ye hazırlanıyordum. O sene kazanamadım. Sonraki sene bir grup olarak Adana'ya gittik dershane için. Hepimiz de sayısalcıydık ve söz vermiştik birbirimize kazanacağız diye. Adana Bekir Sapmaz Yurdu'na gidip kayıt yaptık. Adana olmasının nedeni de Diyarbakır'daki yurdun Nurcuların yurdu olmasıydı ve biz orada kalmak istemedik. Önce saha taraması yaptık. İzmir'deki, Mersin'deki, Diyarbakır'daki ve Adana'daki yurtları araştırdık ve en uygun olan Adana' ya karar verdik. Bekir Sapmaz Yurdu hangi kitabmdaydı hatırlayamıyorum, ama Yılmaz Güney'in büyüdüğü yurttur. Kayalıbal Mahallesinde. Gittik orayı çok beğendik. Hani dershane de Adana Final Dershanesi, çok nam yapmış bir dershaneydi. Hocaları genelde ya Elazığlı ya da Diyarbakırlıydı. Biraz da böyle sol bir kimliği vardı dershanenin. O yüzden Adana'ya karar verdik.

Lisede inanın eğitim falan görmedik. Ben hatırlıyorum lise birde sadece önermeleri gördüm. Başka hiçbir ders görmedim. Hoca geliyordu, önermeleri anlatıyordu. İki ay sonra istifa edip gidiyordu. Yerine gelen tekrar önermelerle başlıyordu. O bitirmeden kaçıyordu. Yerine başka öğretmen geliyordu. Veteriner vardı. Silopili. Bir döne-

min tamamına o geldi. O da önermeleri ancak bitirebildi. Yani işlemdir, modüldür, o tür şeylerin hiçbirini biz lisede göremedik. Ve mesela dershanede işlemle modülü gördüğümde çok hoşuma gitmişti. Diyordum, ya hele bak ne güzel hesaplamalar var. Niye biz bunlan hiç görmedik? Öyle böyle derken birbirimize verdiğimiz sözü tuttuk ve çoğumuz da kazandık.

Hizbişeytan —

Bölgedeki bütün örgütlenme biçimlerini ben daha ortaokuldayken duymaya başlamıştım zaten. Mesela o dönemler Hizbullah'ın da artık ismini duyurduğu dönemlerdi. Tabii biz Hizbullah olarak bilmi-* yorduk, isimleri bölgede Şeytanok, ya da Hizbişeytan olarak geçiyordu. Din adına insanlan öldürdüklerini falan duyuyordum. Özellikle çocuklara ciddi bir şekilde yoğunlaşıyorlardı. Kuran ile ya da ne bileyim ayetlerle çocuklann kafasını dolduruyorlardı. Bizim sınıfta da İsmail diye bir çocuk vardı. Çocuk sürekli yanımıza gelip, bu yaptığınız şöyledir, işte bu günahtır, şu ayette şu denmiş, bu ayette bu denmiş, falan diyordu. Biz tabii hep dalga geçerdik çocukla. İsmail bir süre hiç yanımıza uğramamaya başladı. Soma bir geldi ki resmen bülbül olmuş İsmail. Sürekli dinden, imandan, din odaklı siyasetten söz ediyor o yaşıyla. Meğer çocuk bu Hizbilerin ev sohbetlerine ka-tılıyormuş. Ben ve arkadaşlarıma da gelin size Kuran öğreteyim, hak yol falan filanlar anlatıyordu. Özellikle köyden yeni gelen, böyle nasıl diyeyim ezik, içine kapanık çocuklarla ilişkilenmeye çalışıyordu. Tek tek bunlarla konuşup gittiği ev sohbetlerine bunlan katmaya çalışıyordu. Bizim komşu köyden gelen bir çocuk kandı bu İsmail'e. İsmi Hamit'ti. Bir gece gidip bunların ev sohbetlerine katılmış.

Ertesi gün geldi okula, ama beti benzi atmış. Hemen fark ettim bir şeyler olduğunu. Gidip sordum ne oldu diye. Kekeleyerek konuşmaya başladı. Önce söz verdirdi ailesine bir şey söylemeyeceğime dair. Sonra anlatmaya başladı. İsmail ile bir eve gittik, önce Kuran' dan bahsettiler, soma da allahu ekber deyip birkaç tane silah çıkardılar ve siz allahm askerlerisiniz, siz kahramansınız, allah yolunda şehitliğin kutsallığını falan anlattılar, dedi. Ben ona sen Şeytanokların evine gitmişsin, dedim. Evet, galiba orası onların eviydi, ben mahvoldum, dedi Hamit. Çünkü duymuştuk bir kere bile içlerine giren

bir daha hayatta kurtulamaz onlardan. Öyle de oldu zaten. Hamit'i bir yerlerde sıkıştırıp geleceksin, sen allahın askerisin falan demişler. Baktık olmuyor, madem Hamit'i sıkıştırıyorlar, dedik, en iyisi İsmail'i dövelim ki bunun bir mesaj olduğunu anlayıp geri çekilsinler. Sınıfça kararlaştırıp İsmail'i aldık aramıza, ama nasıl dövüyoruz anlatamam. Resmen haşat ettik, zincirle vurdu birkaç arkadaş. Çok öfkeliydik çünkü o Şeytanoklarm insanlara neler neler yaptığını biliyorduk, duyuyorduk. Topluca da dövdük ki sorulduğunda kimsenin üzerine kalmasın olay.

Polisler geldi, kim yaptı diye sordular, dedik, bilmiyoruz, okul dışından tanımadığımız birileri geldi ve İsmail'i bu hale getirdi. İsmail konuşamıyor, haşat olmuş, cevap dahi veremiyor polislere. Böylece o olaydan da yırttık. İsmail uzun bir süre yoğun bakımda kalmış, son ra o Hizbilerin evlerini polislere göstermiş ve ailesi de Hizbiler onu öldürmesin diye İsmail'i resmen Silopi'den kaçırmış. Beş altı yıl boyunca hiç gelemedi Silopi'ye. Süreç biraz sakinleştikten sonra gelebildi. Okulundan oldu, memleketinden, ailesinden oldu. Nerdeyse hayatından da olacaktı, düşünün yani. Elini de, kolunu da kaptırmıştı Hizbullahçılara.

İsmail'i dövmemizden bir hafta sonra Hizbullahçılarm kaldığı o eve bombalı saldırı yapıldı ve yedi kişi öldü. Ölenlerin hepsi de sanırım Hizbullah örgütünün beyin takımındanmış. Saldırıyı PKK'lilerin yaptığı söylendi. Zaten o bombalı saldmda Hizbullah püskürtülünce, Şımak ve ilçelerinde yapılanamadı. Tam yeni yeni yapılanıp örgütleneceklerdi ki işte o saldın yapıldı. Yani Şımak'ta tutunamadılar. Mesela Batman'da, Diyarbakır'da, Nusaybin'de her gün onlarca insanı katlettiler. Burada direkt liderleri, yani beyinleri öldürülünce yaşam alanlan kalmadı Şımak'ta.

"ATakımrndan faili meçhuller—

Burada çok fazla faili meçhul oldu, ama Hizbullah eliyle değildi. Daha çok JİTEM ve uzantılan olan çeteler tarafından işlendi o cinayetler. Bunlardan bazıları çıkıyorlardı çarşıya. Dört beş tane polistiler. Taksileri vardı. Herkes onlara "A Takımı" diyordu. Birinin hani PKK yanlısı olduğunu duyduklarında direkt gidip sokak ortasında öldürüyorlardı. Bir olayda bunlann dili yandı. Bir daha böyle rahat rahat yapa-

madılar. Bunlardan biri bir gün yalnız başına çarşıdan iniyordu. Olaya tanık oldum. Nasıl söyleyeyim on beş metre uzağımda. Arkadaşlarımla izliyorduk. Karşıdan adam geliyor, zaten o gelince çarşı biraz boşalıyordu yani. Millet sağa sola kaçıyordu. Çünkü herkese omuz vuruyordu, sonra düşüyordu üstüne. Hani sen niye bana saygı göstermiyorsun, niye benim önümden çekilmiyorsun falan. Baktım bir adam ona doğru gidiyor. Adam da böyle iriyan bir şey. Yanımda Murat diye bir arkadaşım vardı. Murat, bak bu polis o adamı dövecek, dedim. Bak herkes yol veriyor, o vermiyor, dedim. Böyle bakıyoruz. Baktık adam gitti, polise omuz attı. Polis böyle duvara yapıştı. Adam hiç istifini bozmadı. Eli de cebindeydi. Cebinden elini çıkardı, polisin

kafasına silahı dayadı. Polis dondu böyle. Yemin ederim gözümüzü kapattık, ama bir şeylerin böyle duvara yapıştığını gördüm yani. Beyni duvara yapıştı. O çarşının ortasında polisin kafasına sıktı. Elini tekrar cebine koydu, Arkadaş Kitabevi'nin ara sokağından girdi, öyle elini kolunu sallaya sallaya gitti. Tabii herkes hemen kepenkleri indirmeye başladı.

Tabii geceleyin bütün şehir tarandı. Tarandı ve nasıl söyleyeyim şehir resmen perişan edildi. Sabaha kadar yağmur gibi kurşun yağdı şehrin üstüne. Yani devlet öldürülen polisin intikamını Silopili'den sağlam aldı. Sabah kalktığımızda her yer delik deşik edilmişti ve altı ya da yedi kişi öldürülmüştü sanırım. O dönemler istisnasız herkesin sığınağı vardı evlerinin bodrum katında. Ve silah sesi duyulur duyulmaz herkes inerdi sığmaklara. Sanırım bu yüzden ölü sayısı azdı, yoksa o taramadan sağ çıkmak mümkün değildi. Aslında genelde belli evleri direkt hedef alıyorlardı ve roketli saldırı yapıyorlardı. Belirli evler dediğim; mesela o evden dağa çıkmış biri varsa ya da ne bileyim PKK'ye yardım ediyorsa falan... Mesela şehrin taranması olayından çok az zaman önce yan komşumuzun evi hedef alınmıştı, ama havan topu yanlışlıkla bizim bahçeye düşmüştü. O hedef alman ev de inanın mahallemizin en kalabalık eviydi. Eğer havan topu eve isabet etseydi bir katliam olurdu, çünkü evde en az kırk kişi yaşıyordu. Allahtan eve isabet etmedi de bizim bahçeye düştüğünde biz resmen iki metre falan havalandık yerimizden. Bizim evin ön tarafı süzgeç gibi olmuştu, bahçede de kocaman bir çukur oluşmuştu. Bulduğumuz malzemelerin üzerinde TSK Kırklareli adresli bir şeyler yazıyordu.

Bizim bahçeye düşen havan topunun olduğu çatışma da çok şiddetli geçmişti. Akşam saatlerinde başlamıştı. Sanırım PKK'liler roketle emniyet müdürünün odasını vurmuşlar. Emniyet müdürü ile iki koruması da hemen orada ölmüş. Bunun üstüne emniyet faturayı halka kesti ve halkı taramaya başladı. Zaten hep öyle oluyordu. Birileri gelip emniyeti hedef alıp vuruyordu. Emniyet de yakalayamayınca hıncını halktan çıkarıyordu. Çatışmadan sonra sabah savcı geldi, incelemeler yaptı ve tazminat için başvuru yapmamızı söyledi.

"A Takımı" dediğimiz ekip de hemen ertesi gün gelip, tazminat davasını tabii ki açın, ama o parayı size değil çocuklarınıza vereceğiz, dediler bizimkilere. Açıktan açıktan, şikâyet ederseniz ölürsünüz, minvalinde tehdit ettiler yani. Devlete dava açılamayacağını net bir şekilde söylediler. Birçok

gazeteci gelmişti. Evimizin o halini çekmek için çok uğraştılar, ama abim izin vermedi korkusundan. Abim, gazeteciler gelmesin, çekmesin, diyordu. Yoksa öldürüleceğiz, diyordu. Çünkü birileri gelip orayı çekseydi, televizyona, bir yerlere yansı-saydı, JİTEM'ciler gözlerini kırpmadan öldürürlerdi ağabeyimi.

Yani düşünün, insanlar yıllarca öldürülmemek için bir parti binası açamamış Silopi'de. Korkuyor insanlar, öldürülmekten korkuyorlar ve bu sizce de normal değil mi? Girişimde bulunan kim varsa ya faili meçhule kurban gitmiş ya da gözaltında işkence edilerek öldürülmüş, ki son pratiği yakın zamanda herkes gördü. Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz olayı... HADEP ilçe binasını Silopi'de açıp yönetiminde yer aldılar diye hâlâ faili meçhuller. İnsanların kemikleri yok ortada. Burası mesela seçime bağımsız bile giremiyordu. Giremiyorduk korkudan. Birini bağımsız aday yapsalar derler ki, bunlar HADEP'li-dir, HEP'lidir, DEP'lidir, öldürürlerdi yani. Korkudan kimse yapamıyordu.

Serdar ile Ebubekir—

Serdar ile Ebubekir de, biz bu yola başımızı koyduk Silopi'de açacağız HADEP'i, dediler. Aslında onlara defalarca söylendi öldürülecekleri. Sanırım ya üçüncü ya da dördüncü aylarında, yani seneleri dolmadan da Serdar ile Ebubekir gözaltında kaybettirildiler. 2001 yılıydı, ben üniversitedeydim ve biz de Kürtçe eğitim için dilekçe mevzu-suyla ilgileniyorduk. Siyasete artık aktif bir şekilde katılım sağlamaya başlamıştım, bu yüzden de HADEP ile ilişkim vardı. Serdar bana,

Piran, biz bir türlü gençliği buraya kanalize edemiyoruz. Gençlik kollarını kurmalıyız, bizimkiler çekiniyorlar, korkuyorlar, yapamıyorlar. Bari üniversiteden arkadaşlar gelsin. Onlar gençlik kollarını kursunlar, dedi. Ben, tamam yaparım, dedim. Ha Diyarbakır'da gençlik kollarında çalışıyorum, ha burada çalışmışım. Dedim, burası bizim için daha önemli. Diyarbakır nerdeyse kurtarılmış, üniversite gençliği sağolsun, dedim, istedikleri mahalleye, sokağa girip çıkabiliyorlar. Biz burada kurarız, dedim. İyi, tamam, yarın gelin o halde kurulum evraklarını hazırlayalım, dedi.

Ertesi gün gittim. Konuştuk, şuraya şu komisyon, buraya bu komite falan, bir baktık kapıda 27 plakalı beyaz Toros bekliyor. Serdar kulağıma eğilip,

bunlar sivil polis, dedi. İçeri girdiler. Bir polisin adı Yasin'di. Hiçbir zaman unutmam. Ben Yasin, polisim, komiser seni istiyor. Kaç gündür merak ediyor, neredesiniz, dedi. Ebubekir ile Serdar da birkaç günlüğüne Van'a gitmişlerdi. Mesele buydu yani. Serdar, ben sizinle gelmem, siz gidin, ben sonra kendim direkt gelirim, dedi. Polis, yok emniyete değil, jandarma kışlasının yanındaki tabura geleceksiniz, dedi. Söyledikleri yer de sözde devlet hastanesi olacak diye yapılan bir binaydı. Askeriyeye verildi. JİTEM'in üssü gibi bir şeydi. Serdar ile Ebubekir, tamam biz sizinle gelmiyoruz. Öğleden sonra biz kendimiz geleceğiz, dediler. HADEP'e giren çıkanı görüntülemek için sürekli bir Toros bekliyordu ve görüntü alıyordu.

Bizim de bir akrabamızın köyde düğünü var diye ben erken çıktım. Serdarlar da zaten tabura gideceklerdi. Tanıdık bir taksiciyi çağırdılar hatta gitmek için. Onlarla vedalalaşıp sokağı döndüm ki bir başka beyaz Toros kenarda bekliyordu. Abimler de yolun karşısında beni bekliyordu. Ben abimlerin bulunduğu tarafa geçmeye çalışırken elli metre ilerimde bekleyen akrep (askeri araç) hızlıca gaza bastı ve üzerime gelmeye başladı. Ben ne ileri gidebiliyorum ne de geri. Yolun ortasında öylece durdum. İki ağabeyim de köşede beni izliyorlar. Nasıl söyleyeyim korktular. Yani bana çarpacak mı acaba? Tam önümde durdu. Baktım kapıyı iki kişi açtı. Böyle izbandut gibi adamlar. Özel harekât timi. Silahlarını bana doğru tuttular. Ben zaten şok yaşıyorum. Nerdeyse korkudan altıma kaçıracağım. Baktım silahlarını geri çektiler. Kapıyı kapatıp, basıp gittiler. Ben yerimde donmuş vaziyetteyim hâlâ. Öldürme amaçlı değil, korkutma, sindirme amaçlı bir şey yaptılar anlayacağınız. Devam edersen öldürürüz amaçlı... Ağabeylerim koşarak yanıma geldi, ama onlar benden daha çok korkmuş. Hemen alıp beni eve götürdüler. Elimi yüzümü yıkadıktan sonra yeğenimle beraber düğüne gittik. Gitmemizin üzerinden üç saat falan ancak geçmişti ki abim beni aradı ve Serdar ile Ebu-bekir'i soranların kimler olduğunu sordu. İki tane polisin geldiğini, Serdar ile Ebubekir'in de jandarmaya gittiğini söyledim. Abim, emin misin, diye sordu. Eminim, çünkü götüren taksicinin de tanıdık olduğunu söyledim. Abime ne olduğunu sordum. Abim, Serdar ile Ebubekir kaçırılmış, dedi. Yok abi, ne kaçırılması kendileri askeriyeye gitti, dedim. Abim, jandarmada değillermiş, jandarma inkâr ediyor, dedi. Ya Serdar'ındı ya da Ebubekir'indi, tam emin değilim ama birinin babasını aradım. Babası da gelenleri sordu, tarif et, dedi. Biri sarkık bıyıklı, kırmızı suratlı, sarışın ve şişman, diğeri de Yasin adlı başka bir polisti ve onları jandarma kışlasının yanındaki askeri binaya, yani JİTEM binasına çağırdılar, dedim. Söylediğim

binanın önünde olduklarını ama jandarmanın inkâr ettiğini tekrarladı. Taksici de yanlarındaymış ve ısrarla ben kendim getirdim, içeri girişlerini de gördüm, diyormuş ama yok jandarma kabul etmiyor, bize gelmediler, emniyete bakın, diyormuş.

Aileler tam jandarmanın oradan ayrılırken, bir helikopter havalanıyor oradan. Aileler, kesinlikle bizim çocuklanmızdı o helikopterin içindekiler, deyip içeri girmeye çalışıyor. Tabii askerler hemen saldırıya geçip, dövüyorlar aileleri... Abim tekrar aradı beni ve bu akşam sakın gelme Silopi'ye, dedi. Tek tanık ben olduğum için benim de kaybettirilmem hiç zor değildi. Ben de abimin uyanları üzerine o akşam Silopi'ye geçmeyip Cizre'de kaldım. Ve o akşam Diyarbakır Emniyet Müdürü Gaffar Okkan'm öldürüldüğünü öğrendim. O akşamın sabahı da abim Diyarbakır'a gitmem için bana bilet bakacaktı. Abim arayıp, Piran, sana bilet ayarladım, Adana'ya gidiyorsun, dedi. Ne olduğunu sorduğumda, Gaffar Okkan'm öldürüldüğünü, büyük ihtimal Hizbullahçılann yaptığını ama suçun kesin PKK'ye atılacağım, bu yüzden de büyük bir Kürt avının kaçınılmaz olduğunu söyledi. E, benim kimliğimde de en fenası yazıyor, Silopi, Şımak... Abime, tamam, dedim ama ertesi gün dayanamadım Diyarbakır'a gittim. Girişte, çı-nan geçtikten sonra TRT'nin olduğu yerde askeri birlik var. Aracı durdurdular. Kimlikleri tek tek topladılar. Soma benim ismimi okudular. İndim ama ödüm kopuyor. Ben yola çıktığımızda yanımda oturan kişiye, eğer yolda bir şey olursa, alınırsam İHD'ye gitmesini ve ismimi vermesini, falanca askeriyenin aldığını söylemesini tembihlemiştim. Ben araçtan iner inmez Serdar ile Ebubekir'i tanıyıp tanımadığımı sordular. Tanıdığımı söyledim. Nerdeler, millet kaçırılmış falan diyor da o yüzden soruyoruz, dedi bir tanesi. Haberimin olmadığını söyledim. Tamam şimdi git, biz zaten seni buluruz, dediler. Direkt Serdar ve Ebubekir'i sormaları beni altüst etti zaten. Tamam, dedim, tanık olduğumu biliyorlar ve netleştirmeye çalışıyorlar...

Diyarbakır'a gittim, ama şehir ölü sanki. Kimse korkudan dışan çıkamıyor Gaffar Okkan'm olayından dolayı. Arkadaşlarımı aradım hani birileri gelsin, son iki gündür yaşadığım travmayı anlatıp rahatlayayım, ama yok, kimse çıkmıyor dışarı. Kimisi evinde gizleniyor, kimisi de memleketine kaçmış. Ben de günlerce çıkmadım. Çıkarsan alınırsın, bunu herkes biliyor. İşlemediğin bir suç her an üzerine atılabilir yani. Öyle böyle derken ortalık sakinleşti ve hayat normale dönmeye başladı, tabii günler sonra. Silopi'ye daha az gitmek zorunda kaldım. Tabii hâlâ Serdar ve Ebubekir'den haber

alabilmiş değil kimse. Yani onlar kayıp ve kemiklerinin bile nerede olduğu bilinmiyor.

Dilekçe: Ben rüyalarımı Kürtçe görmek istiyorum—

Tüm bunlann arasında da okulda aktif hareketin içerisindeydim. Dediğim gibi HADEP'in gençlik kollarında çalışıyordum. Kürtçe üzerine de epey bir şeyler okumaya gayret ediyordum. Diyarbakır'da yapılacak ol^n edebiyat günlerine de Mehmet Uzun katılımcı olarak çağnlmıştı. Dil üzerine bir söyleşi vardı. Ben, Onur ve Hakkı, üç arkadaş gitmiştik izlemeye. Diğer iki arkadaş il gençlik kollanndaydı. Ofiste HADEP'in il gençlik kollan vardı. Orada çalışıyorlardı. Söyleşiye gittik. Hiç unutmam. İnanılmaz etkilenmiştik. Mesela demişti ki Mehmet Uzun, bir dilin ömrü iki yüz yıldır. Yani yok olması için gerekli süre iki yüz yıldır. Kürtçe bunun yüzünü yaşadı. Yüz yılını. Bir yüz yıl soma da Kürtçe yok olacak. Nasıl kurtarılır Kürtçe? İşte eğitim dili yapılır, ekonomi dili yapılır. İşte ne bileyim, hani günlük dil yapılır. Asimilasyondan çok geliştirilmeye çalışılır. Dergi, gazete dili olmalı falan. Biz de söyleşiden çıktıktan sonra kendi kendimize, biz dil için ne yapabiliriz, diye sorduk. Hani kendimiz öğrenelim en azından. Zaten uğraşıyorduk biz. Hani bir şeyler hareketlenmeye başlamıştı. Biz de buna öğrenci olarak ne katkı sunabilirizin derdine düşmüştük ve harekete geçmeye karar verdik. HADEP'in parti merkezine bir rapor yazıp Kürtçe eğitim talebinde bulunacağımızı belirtecektik. Dönemin il başkanma söyledik, karşı çıktı, buranın Olağanüstü Hal bölgesi olduğunu ve Kürdoloji istemenin delilik olduğunu söyledi. Biz raporu ona hiç sunmadan direkt merkeze ulaştırdık. Merkezin de hoşuna gitmişti. Çünkü bu karar örgütün kararı değildi. Tamamen öğrenci inisiyatifiyle gerçekleşecekti. Daha az riskli bir şeydi ve kabul edilebilirdi.

HADEP merkezi bu girişimi onayladı, ama Diyarbakır'dan başlamasını sakıncalı buldu. Sonuçta OHAL bölgesi olunca her şey olabilirdi. Başlangıcın İstanbul, Ankara, İzmir gibi yapılmasına karar verildi. Bu ilk üçten sonra Diyarbakır da dilekçelerini verecek diye bir karar aldık. İnanılmaz heyecanlıydık. Dilekçe örneğini sürekli avukatlara gösterip, hani bir şey çıkmasın diye kontrol edin, diyoruz. Mesela yazmıştık Kürt halkı. Dedik, Kürt halkı kelimesinin anayasal güvencesi yok, acaba sorun olur mu? Etnik, ırksal bir şey olarak algılanır mı? Yani şimdi düşünüyorum da ait

olduğumuz kimliğimizin söyleminden bile rahatsızlık doğabileceğini düşünmüşüz. Sonuçta bölgesel, coğrafi bir tanımlama, ama tehlikeli...

Sonuçta İstanbul başladı. Biz de o esnada bir dil dosyası oluşturduk. Toplamında sanırım yüz yirmi sekiz sayfalık bir dosyaydı. "Ben rüyalarımı Kürtçe görmek istiyorum" başlığı altındaydı. Zaten sloganımız olmuştu: "Rüyalarımızı anadilimizde görmek istiyoruz". Sonradan Dovvjonski'nin kitabının ilk cümlesi oldu. İşte Kürt gençlerinin bana öğrettikleri diye. 2004'te mi, 2005'te çıkan bir kitabı vardı. Bir türlü o da bize gelmedi. Sadece önsözünü görebildik. Mesela o tür şeyler çok etkileyiciydi. İstanbul'dan hemen soma İzmir dilekçelerini vermişti. Otuz iki arkadaş olarak biz de el altından dilekçeleri dağıtıp toplamaya başlamıştık Diyarbakır'da. Üç günde 1444 tane dilekçe topladık. Biz üç arkadaş yanımızda dilekçelerle bir taksiye binip okula gittik. 350 dilekçe de başka bir arkadaştaydı. O da kendin-dekileri bize ulaştıracaktı. Fakülteye gittik ama fakültede resmen sıkıyönetim var. Girişte yüzün üzerinde polis. İki tarafta panzer. Polisleri taşımak için iki otobüs. Resmen savaş alanı yani. Zaten fakülte günlerdir bir hengamede ki anlatamam. Korkudan ben yirmi, yirmi beş gündür okula girmemişim. Hakkı hakeza. Diğer arkadaş öyle.

Adamlar karşımızda ve acilen bir şeyler uydurmamız lazım o kapıdan geçmemiz için. Dicle' nin girişini sur gibi yapmışlar. Tek kapı. Başka da girişi yok. Hakkı'ya dedik, sen biraz yaşlılara benziyorsun, hastaymışsın gibi davran. Hasta olduğunu ve acile yetiştirmemiz gerektiğini söyliycez, dedik. Hakkı uzandı hemen arka koltuğa, ben de önde oturuyorum. Polisler kenara çek, falan dedi. Arkadaşın tansiyonu düşmüş, acile yetiştirmemiz lazım, dedim. Hemen yolu açtılar. Bastık gittik acil tarafına. Rektörlüğe doğru geri çıktık. Biz bir tek okulun girişinde polis var zannediyorduk. Zaten giriş o kadar sıkı ki geçmek imkânsız yani. Direkt gittik rektörlüğe. Etrafta hiç polis görünmüyor. Kapıya doğru bir yöneldik ki ne görelim, iki panzer, iki otobüs ve yüzlerce çevik kuvvet. Dilekçeleri de küp şeker kutusuna koymuşuz. Hemen etrafımızı sardılar. Burada ne işiniz var lan, dedi biri. Özel bir mevzudan dolayı rektörle görüşeceğimizi söyledik. Biliyoruz görüşeceğiniz mevzuyu, dediler. Taksiyi bir güzel aradılar, soma küp şeker kutusunun içindeki dilekçeleri buldular tabii. O sırada terörle mücadele dönem komiserleri vardı. Herkesin ödü kopardı ondan. Öyle baktı, baktı, ulan nerden aldınız bu cesareti, dedi. Biz hakkımız olduğunu söyledik, neyse, dedi ve dilekçeleri aldı; bizi de rektörlüğün yanında bulunan Dicle

Karakolu'na götürdü. Okulun komiseri de oradaydı. Beni görünce, ulan oğlum, senin ne işin var burada, hani sen bunlarla değildin, sen hep böyle organizasyonlardaydın, dedi. En büyük organizasyon bu, hayatımda bundan daha büyük bir organizasyon yapamam, dedim. Ulan şerefsiz, deyip bayağı bir küfürlü konuştu. Bir de adam hakikaten beklemiyordu benden. Biliyorlardı **HADEP'e** gidip geldiğimi ama hiçbir zaman beni böyle önlerde görmezlerdi. Ne bileyim bir şeyleri laf olsun diye yapmıyorduk. İyi eylemler koyuyorduk ama görünür olmak için çabalamıyorduk. Şimdikilere bakıyorum millet hava atmak için bu tür şeyler yapıyor. Nasıl söyleyeyim cezbedici yanları için, aktivistlik ayağına falan...

Komiser, neden dilekçeyi verdiğimi sordu. Annemle anlaşabilmek için, dedim. Bu böyle şaşırdı. Nasıl yani, dedi. Ne alaka hani, bu Kürtçe dilekçe ile annenin ne alakası var. Dedim, ben eve gidiyorum, benim okuduğum bütün kitaplar, okul, şu bu, her şey Türkçe. Böyle olunca Kürtçeyi unutuyor arada Türkçe kelimeler kullanmak zorunda kalıyorum. Annemle de konuşunca annem, *ev çi*, bu nedir, diyor. Böyle olunca annemle anlaşamıyorum. Ben de annemle anlaşabilmek için bu dilekçeye başvurdum. Adam şaşırdı böyle. Herkes birbirine baktı. Bir süre sustu, bir şey demedi. Biraz sonra bana dönüp, şerefsiz! Gerizekâlıysan, dilini unutuyorsan, biz ne yapalım, dedi. Neyse, bunları alın lan, alın bunları terörle mücadeleye götürün, biraz hesaplarını görsünler, benim evlatlarım nerede, dedi. O zaten öyle dediğinde biz gülümsedik, mahvolduğumuzu anlamıştık. Zaten giderken de göze almıştık. Hani biz tutuklanmaya gitmiştik. Bir daha dışarı çıkacağımızı beklemiyorduk. Çünkü OHAL'desin. Hani Diyarbakır halen OHAL. İstanbul'da yapanların hepsi gözaltına alınmıştı. Tutuklanmalar çıkmış. Hakeza Diyarbakır... Biz de biraz ince bir hesap yapmıştık. 7 Aralık'ta götürmüştük. İnsan Hakları Haftası. Ve o gün de 25 kişilik heyet Diyarbakır'a geliyordu. Biz gizliden belediyeye de haber vermiştik. Belediye başkanma falan. Haberleri vardı gittiğimizden. Hani telefonlarımızın kapandığı an basın bunu açıklasın. İşte üç kişi gözaltına alındı diye. Zaten gelenlere de ilk bunlar söylenmiş. Bunlar da hemen valiliğe, eminiyete başvurmuşlar. Üç tane öğrenci alınmış, demişler. Korkuyorlar. Öğrenciler öldürülecekler, kaybedilecekler...

Samsun dersem serbest, Tokat dersem tutuklusunuz—

Ama çok da kurtarılmadık. Öyle diyelim. Çünkü dört gün boyunca yoğun bir şiddete maruz kaldık. Hani sistematik bir şeyler yoktu. Yani elektrik,' soğuk su falan. Soğuk su için bizi iki defa soydular, ama hani korkutmak amaçlı yaptılar. Kesinlikle suyu atmadılar. Ama nasıl söyleyeyim? Tekme, tokat ve yumruklarla beş defa bir gecede baygın baygın hücreme götürüldüm. Nezarethanede. Hakkı yine öyle bir gecede iki defa bayıldı, Onur yine öyle. Özellikle son gece çok yoğundu. Son gece zaten ben beş defa bayıldım. Sadece arada ezan sesi duyuyorduk. İslamiyetin tek faydası. Biraz saatlerin farkına öyle varıyorduk. Çok fazla üzerimize gelemediklerini, yirmi beş kişilik heyetin Diyarbakır'da olmasına şükretmemizi onlar da söylüyordu. Dört günlük gözaltından sonra mahkemeye çıkarılacaktık. Önümüze imzalamamız için bir kâğıt uzattılar. Bir göz attım ki, aman allahım, neler var neler. 1996-97'de Diyarbakır'da polis yaralama var, molo-tof atma var, yardım yataklık var. Daha neler neler... Dayanamadım, yuh, dedim, bu iddia ettiğiniz tarihlerde ben Silopi'de lise öğrencisiydim, bunlan yapmış olmam imkânsız, bari polis yaralamayı çıkarın, dedim. Hani son iki yılda olanları yazsalar bir şey demiycem. Zorla imzalattılar. Resmen 1995 yılından 2001 yılma ne kadar olay yaşanmışsa Diyarbakır'da, hepsini üçümüze yüklediler. Bunlar yapmış. Tabii biz de imzaladık ve ertesi günü çıktık mahkemeye. Savcının odasına girdik, adam böyle baktı. 1996 yılında Huzur Evleri'nde makasla polis öldürülmüş, güldü, oğlum sen kaçıncı sınıfsın, dedi. Ben ve Onur ikinci sınıf, Hakkı da üçüncü sınıf olduğumuzu söyledik. Oğlum, dedi, bunlar dört beş yıl önce yaşanan şeyler. Siz o zaman neredeydiniz? Ben Silopi'de, Hakkı Ceylanpmar'da, diğeri Van' da olduğumuzu belirttik. Ya bu kadar da doldurulmaz ki, dedi. Samsun dersem serbest, Tokat dersem tutuklusunuz. Sadece bana tek şey söyleyin, bir yerden emir aldınız mı, dedi. Üçümüz de, kesinlikle hayır, dedik. Yemin de ettim. Çünkü gerçekten kimseden emir almamıştık ve bu kadar büyüyeceğini de tahmin etmemiştik. Savcı, Samsun, dedi. Biz şok olduk, çünkü beklemiyorduk serbest bırakılacağımızı. Polisi de çağırıp Samsun, dedi. Velhasıl öyle bıraktılar. Sonra tabii mahkeme süreci sürdü. Üç yıl dokuz ay ceza yedik. Yardım ve yataklıktan. Tabii yargıtaydan geri döndü. Ceza onanmadı. Ondan soma da zaten pek kayda değer bir hareketlilik olmadı.

Duygusallık ve milliyetçilik—

Tıp Fakültesi'nde olduğum için son iki yılımı olduğu gibi fakültede geçiriyordum. Öyle olunca da parti çalışmalarına katılamadığım için

ayrılmak zorunda kaldım aktif çalışmalardan. Okulu bitirince beş tercihimi de Cizre'ye verdim ve Cizre'ye geldim işte. Cizre'yi seviyorum. Ya Cizre'yi yazacaktım ya da Silopi'yi.

Benim yedi yıllık bir ilişkim vardı ve bu yedi yıllık zamanda birbirimizi çok yıpratmıştık. Hatta 2007'de nişanlandık da. Ama bir yıl sonra nişanı bozmak zorunda kaldık, çünkü dediğim gibi birbirimizi fazla yıpratmıştık. O yüzden Diyarbakır'ı değil de, Cizre'yi tercih ettim. Kalmak istemedim ya da ne bileyim biraz uzak olmak istedim Diyarbakır'dan. Ben genelde duygusallıkla hareket eden biriyim. Duygusal bir kimliğe sahibim. Bunu bana kazandıran da 90'lı yıllardır. Her şeye duygusal yaklaşırım. O duygusallık da dönem dönem milliyetçilik olur, dönem dönem girişimcilik olur, dönem dönem de

başka yollara götürür. Yani 90'lı yılların bana bıraktığı temel özellikler duygusallık ve milliyetçilik. Ulusalcılıktan ziyade milliyetçilik.

Bizim de hatalarımız oldu—

Barışabilme ve affedebilme noktasında, ben mesela kendime Ahmet Türk'ü örnek alırım gerçekten. Yani biz o kadar ölüyü, o kadar savaşı, o kadar şeyi hazmedebiliriz. Hazmettik ki bugün yaşıyoruz. Bugün eğer bir şeyler olacaksa, inancımız varsa karşı tarafa ya da kendimize, kesinlikle karşı tarafı affetmeyi biliriz. Hem kendimizi de affettirmeyi biliriz. Hani yaşanan 30.000 ise, 50.000 ise, hani sayıların çok anlamı yoktur bende. Benim ailemse veya kendimse bundan acı çeken, o da çok önemli değil. Yeter ki bu ve benzeri şeyler yaşanmasın. Herkes empatiyi öğrenmek zorunda aslında, empati çok önemli.

Eğer gerçekten bir barışı, kardeşçe yaşamayı istiyorsak bazı şeyleri öğrenmek zorundayız. Hesabımıza gelir veya gelmez. Kürtsün veyaTürksün. Hiç fark etmez. İlkel yapılardan da, nasıl söyleyeyim çok kısa zamanda uzaklaşmak lazım. Hâlâ insanlara Türkler üstün bir ırk, bunlar bölücü Kürtler, bilmem şahinler gibi şeyler söyleniyor. Yani bu tanımlamaların ne devlet nezdinde ne de böyle en sıradan, nasıl söyleyeyim, ilkel milliyetçi kişilerce bile dillendirilmeme-si, o tür şeylerin üzerine gidilmesi gerekiyor. Empati devlet politikasıyla olacak bir şey değil. Basınıyla, sivil toplumuyla, daha yumuşak söylemlerle zemin sunulabilir empatiye. Bu insanlara bir şeyler öğretilmeli. Bazı yalanlar itiraf edilmeli. Ermenilere soykırım

yapılmışsa özür dilenmesi bilinmeli. Burada bir iç savaş yaşanmışsa tarafların bunun için halklardan özür dilemesi lazım. Bunu bilmeleri lazım. Yani bunlar siz şöyle ya da böyle, siz silahı bırakın, biz bilmem yıkalım dağıtalım. Dağları bilmem ne yapalım değil yani. Karşılıklı masaysa masaya oturacaksın. Tarafsa taraflarla konuşacaksın. Halletmeye çalışacaksın. Aksi bizi yine 90'lı yıllara götürür ki, şu an taban da ona doğru gidiyor. En son Sakarya'da, şurada, buradaki olayları gördük. Sana hâlâ saldırabiliyorlar.

Bizim de hatalarımız oldu. Hani hem kendimize hem karşı tarafa sesleniyorum zaten. Mesela çok belirgin bir örnek vereyim. Biz yıllarca okulları yaktık halk olarak. Ya da devletin hiçbir şeyini kabul etmedik. Şu an bile DTP dışında birileri yol yapsa zorumuza gidiyor.

Seçim kampanyası şu bu deyip bir şeyler yapıyorlar. Hani gerçekten de çoğu seçim kampanyası, ama sonuçta bir hizmet geliyorsa, halka gelen bir hizmeti reddetmemek lazım. Bizim de o tür hatalarımız oldu. Biz de öldürdük. İşte genç askerleri. Ne diyorlar böyle yıllarca evladının tırnağının bile incinmesini kabul etmeyen ailelerin çocuklarını öldürdük sonuçta. Bu bir savaştı. Belki olmaması gerekirdi ama oldu. Bu karşılıklı bir hatadır. Sadece bir Türk yönetiminin askeri kanadının bir şeyi değil yani. Bunu biz de yaşattık. Ha şart mıydı, mecburi miydi? Onlar tartışılır şeyler. Belki darbeye başka bir cevap yoktu. Belki askeri yönetimlere karşı yapılacak başka bir şey yoktu, ne sendikal ne başka bir şey yapılabilirdi. Ancak böyle bir şey yapılabilirdi. Şiddeti şiddetle bastırırsın. O mantık vardı belki ama çok da nasıl söyleyeyim, onun ayırdım yapmaya da gerek yok yani.

Sınırlar insanlık ayıbıdır—

Barışı istiyorsak eğer. Dünya, sınırlan kaldırmaya çalışıyor. Kürtler, sınır koyma derdinde değil ki. Ben açık söyleyeyim, hani Kürdistan var veya yok, çok da umurumda değil. Yani öyle bir toprak parçası veya coğrafyası, adının olması. Ama oradaki insan eğer kendi diliyle konuşabiliyorsa, rahatça konuşabiliyorsa, kendi kültürünü geliştire-biliyorsa, kendi şiirini kendisi yazabiliyorsa, kendi diliyle rüyasını görüyorsa bu bana yeter. Hani bunun adı başka bir şey olmuş çok önemli değil. Bence sınırlar insanlık ayıbıdır. Sınır yasak demektir. Bir yerin bittiği kısımdır ve bence gereksizdir. Bence tek sınır vardır. Suyun ve toprağın birleştiği yer. Başka hiçbir sınır yoktur. Onu da okyanuslar, dereler, dağlar oluşturur yani. Bunu bizim mühendisler tel

örgülerle çözemezler yani. Bu yüzden tekrar etmek istiyorum banşa-
bilmeliyiz, affedebilmeliyiz.

3 Haziran 2010, Diyarbakır Kültür Sanat Festivali'nde. Fotoğraf: Rojin Canan Akın.

